
Raport z badania:

**„Rozpowszechnienie picia
napojów alkoholowych,
używania narkotyków i przemocy w rodzinie
i związane z tym problemy społeczne
mieszkańców Bielska – Białej”**

Badanie wykonane na zlecenie

Urzędu Miejskiego w Bielsku – Białej

Bielsko-Biała

badanie wykonane przez:

Ogólnopolskie Stowarzyszenie „RoPSAN
- Rodzice Przeciwko Sprzedaży Alkoholu Nieletnim”

Warszawa, listopad 2023

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
II. Metodologia badania i charakterystyka próby.....	7
III. Alkoholizm i narkomania na tle problemów społecznych	13
IV. Konsumpcja napojów alkoholowych.....	30
V. Rozkłady spożycia alkoholu w strukturze socjo-demograficznej	40
5.1. Abstynenci.....	41
5.2. Osoby pijące ryzykownie.....	45
VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców	61
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu	71
7.1. Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców.....	72
7.2. Picie alkoholu w pracy.....	80
7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży.....	87
7.4. Pytanie o picie alkoholu przez pacjentów jako element diagnozy lekarskiej	94
7.5. Problemy związane z alkoholem w życiu rodzinnym.....	97
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem	101
8.1. Reklama napojów alkoholowych.....	102
8.2. Sprzedaż alkoholu nieletnim.....	106
8.3. Nielegalna sprzedaż alkoholu	109
8.4. Nietrzeźwość w miejscach publicznych.....	110
8.5. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu	114
IX. Ocena propozycji zmian legislacyjnych ograniczających dostęp do alkoholu osobom nieletnim	120
X. Stereotypy dotyczące picia, problemów alkoholowych i alkoholików ...	123

Spis treści

XI. Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego	126
XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska	131
XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych	143
XIV. Narkotyki - znajomość i rozpowszechnienie	149
XV. Ocena dostępności narkotyków	162
XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych	167
XVII. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych	176
XVIII. Postrzeganie narkomanów i stereotypy dotyczące sposobów przeciwdziałania narkomanii	181
XIX. Widoczność instytucji i działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii	186
XX. Widoczność i ocena działań związanych z edukacją publiczną	189
XXI. Rozpowszechnienie hazardu i ryzykownych zachowań związanych z hazardem	192
XXII. Porównanie wybranych wyników badań z lat 2008 - 2023 r.	201
XXIII. Podsumowanie wyników badań	219
XXIV. Wnioski i rekomendacje	235

I. WPROWADZENIE

I. Wprowadzenie

Od kilkunastu lat jednym z ważnych tematów poruszanych przez decydentów oraz uczestników debaty publicznej jest niedofinansowanie służby zdrowia i ograniczona dostępność do wielu specjalistycznych świadczeń zdrowotnych.

Brak wystarczających środków finansowych na ochronę zdrowia oraz istniejący model organizacyjno-finansowy służby zdrowia, to istotny czynnik decydujący o stanie zdrowia populacji. Warto jednak podkreślić, że nie jest to czynnik jedyny.

Równie ważny, co podkreślają eksperci Światowej Organizacji Zdrowia, jest **styl życia ludności i związane z nim różne ryzykowne dla zdrowia zachowania podejmowane przez mieszkańców**.

Badając różne aspekty problemów zdrowotnych naukowcy wprowadzili bardziej precyzyjny wskaźnik rozmiarów szkód zdrowotnych tzw. DALY (disability-adjusted life year) pozwalający określić sumę lat utraconych z powodu przedwczesnego zgonu oraz przeżytych z ograniczoną zdolnością do sprawnego funkcjonowania.

Rezultaty przeprowadzonych badań jednoznacznie wskazują, iż wysoki poziom DALY w znacznym stopniu jest związany z **zaburzeniami psychicznymi oraz uzależnieniami**.

W krajach uprzemysłowionych, do których zalicza się także Polska, **alkohol jest trzecim najważniejszym czynnikiem odpowiedzialnym za obciążenie chorobami i urazami** (zaraz po tytoniu oraz nadciśnieniu tętniczym krwi). Kolejne miejsca na wspomnianej liście zajmują: wysoki poziom cholesterolu oraz nadwaga, a na ósmej pozycji wśród najgroźniejszych czynników wpływających na zdrowie ludności w tej części świata, znajdują się narkotyki (dane z raportu WHO za rok 2002).

W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają systemowe działania edukacyjne i interwencyjne związane z profilaktyką problemów alkoholowych i przeciwdziałaniem narkomanii, które mogą mieć istotny wpływ na ograniczenie liczby pacjentów z zaburzeniami somatycznymi, którzy nadużywają alkoholu (co znacznie podwyższa koszty ich leczenia) oraz poprawę skuteczności leczenia osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

I. Wprowadzenie

Na szczególną uwagę w tym kontekście zasługują profesjonalne programy polityki zdrowotnej realizowane zarówno na szczeblu krajowym, regionalnym, jak i na poziomie lokalnym.

Badania diagnozujące **poziom rozpowszechnienie** oraz **wzory konsumpcji alkoholu** i narkotyków stanowią ważny element strategii polityki społecznej pozwalający ustalić priorytety tej polityki, jej zakres oraz najważniejszych adresatów. Pozwalają także oceniać, na ile trafne i skuteczne są dotychczas podejmowane działania, jak je modyfikować i dostosowywać do aktualnych potrzeb.

Niniejszy Raport zawiera wyniki takiego badania zrealizowanego w Bielsku-Białej w roku 2023. Jego celem była ocena rozpowszechnienia konsumpcji alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych a także percepcja wybranych problemów, które mogą być z tym powiązane.

Ważnym celem była także próba diagnozy postaw społecznych wobec problemu picia alkoholu oraz używania narkotyków. W projekcie analizowano społeczno-demograficzne uwarunkowania wzorów picia, używania narkotyków i postaw wobec używania tych substancji a także rozpowszechnienie zjawiska przemocy domowej i ryzykownych zachowań behawioralnych (hazard).

II. METODOLOGIA BADANIA I CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

II. Metodologia i charakterystyka próby

METODOLOGIA

Badanie było realizowane w czerwcu i lipcu 2023 roku **na reprezentatywnej 500-osobowej próbie dorosłych mieszkańców Bielska-Białej**. Struktura demograficzna próby odpowiadała strukturze lokalnej społeczności.

Badanie zrealizowane zostało przy zastosowaniu **metody *random route walking***, to znaczy dobierania adresów przez ankietera na podstawie zapewniającego losowość algorytmu odwiedzania kolejnych gospodarstw domowych, począwszy od wyznaczonego punktu startowego (wylosowanego adresu). Łącznie wylosowano 100 punktów startowych, wokół których każdy z ankietów mógł zrealizować nie więcej niż 5 wywiadów (tworzących jedną wiązkę). Wiązki były maksymalnie rozproszone i obejmowały punkty adresowe z wszystkich obwodowych komisji wyborczych działających na terenie Bielska-Białej podczas ostatnich wyborów. Respondentem w badaniu mogła zostać tylko jedna osobowa w danym gospodarstwie domowym, która – jako pierwsza z domowników – obchodziła ostatnio urodziny.

W badaniu zastosowano metodę bezpośrednich standaryzowanych wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzanych przez ankietów w domach respondentów. Długość wywiadu wynosiła średnio ok. 45-55 minut.

W instrukcji dla ankietów zwrócono szczególną uwagę na kwestię anonimowości badań oraz na konieczność nieujawniania przed respondentem własnego stosunku do alkoholu – niezależnie od tego, czy jest on pozytywny, czy negatywny – ze względu na możliwość skrzywienia wyników.

W badaniu zastosowano ankietę zawierającą 117 pytań oraz tzw. metryczkę. Zdecydowana większość z nich to pytania zamknięte. Pierwszy blok pytań dotyczył najważniejszych problemów społecznych w skali całego kraju oraz w perspektywie miasta Bielska-Białej.

Kolejny zawierał pytania dotyczące konsumpcji napojów alkoholowych: częstotliwości picia, ilości wypijanych podczas typowej okazji, okoliczności i miejsc spożywania napojów alkoholowych.

Blok trzeci dotyczył doświadczeń badanych z narkotykami: znajomości nazw narkotyków, chęci ich spróbowania, częstotliwości używania w życiu, ostatnim roku oraz w ciągu ostatnich 30 dni, oceny dostępności poszczególnych narkotyków, w tym także dopalaczy oraz częstotliwości otrzymywania propozycji dotyczących użycia poszczególnych narkotyków.

II. Metodologia i charakterystyka próby

Blok czwarty poświęcono postawom badanych wobec regulacji w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych, zagrożeń związanych z paleniem, piciem oraz używaniem narkotyków, ocenie dostępności alkoholu oraz doświadczeniom badanych z prowadzeniem pojazdów po użyciu alkoholu. Osobny blok pytań w ankiecie poświęcono doświadczeniom kobiet z używaniem alkoholu w okresie ciąży oraz opiniom badanych na temat różnych strategii i rozwiązań prawnych w zakresie ograniczania dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich, jakie pojawiają się w przestrzeni publicznej.

Kolejny blok pytań dotyczył doświadczeń badanych z instytucjami i organizacjami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów związanych z narkotykami, alkoholem oraz rozwiązywaniem przemocy w rodzinie, a także oceny ich funkcjonowania.

Następne pytania ankiety dotyczyły osobistych doświadczeń ankietowanych z problemem przemocy w rodzinie oraz przekonań dotyczących tego problemu, sytuacji ofiar i sprawców.

Ostatni blok pytań odnosił się do różnych form zachowań hazardowych, wydatków respondentów na hazard oraz ryzyka uzależnienia od hazardu.

Metryczka ankiety zawierała takie dane jak: płeć, wiek badanych, ich wykształcenie, status zawodowy, zaangażowanie religijne, przynależność społeczno-zawodowa, liczba dzieci, ocena sytuacji finansowej w rodzinie, atmosfery w domu oraz subiektywnego odczucia szczęścia.

W niniejszym Raporcie – N czyli tzw. podstawa procentowania - może zmieniać się w zależności od liczby badanych, którzy udzielili odpowiedzi na określone pytanie (pomijano braki oraz tzw. systemowe braki danych).

II. Metodologia i charakterystyka próby

CHARAKTERYSTYKA PRÓBY

Na wykresach o numerach 1 do 6 zilustrowano strukturę społeczno-demograficzną badanej próby, liczącej 500 mieszkańców Bielska-Białej. Po przeważeniu wyników, struktura demograficzna próby odpowiada strukturze lokalnej społeczności - kobiety stanowią 52,7% badanych, mężczyźni zaś 47,3%. W obrębie próby wyróżniono pięć grup wiekowych o następujących przedziałach i udziale w strukturze – 18-24 lata (6,8%), 25-34 lata (13,9%), 35-44 lata (20,5%), 45-54 lata (16,5%), 55-64 lata (14,4%) oraz 65 lat i więcej (27,9%).

54,6% badanych posiada wykształcenie średnie (połączone kategorie: niepełne średnie, średnie, pomaturalne oraz niepełne wyższe), kolejnych 14,5% wykształcenie zasadnicze zawodowe. Na wykształcenie wyższe wskazało 25,2% mieszkańców, zaś na najniższe – podstawowe (w tym niepełne podstawowe) – 5,6%.

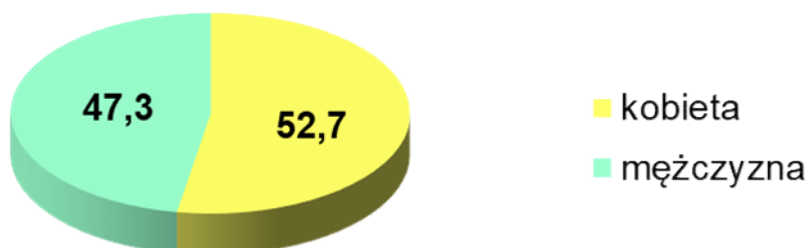
Czterech na dziesięciu badanych pracuje zawodowo (37,4%), co czwarty (22,9%) przebywa na rencie lub emeryturze, kolejne 23% uczy się lub studiuje, zaś 2,6% to osoby bezrobotne. 14,2% populacji stanowią gospodynie domowe.

Co trzeci badany określa dochód netto w swoim gospodarstwie domowym na 2001-3000 złotych (30,3%). Co czwarty z respondentów deklaruje dochód na poziomie 3001-5000 zł (25,1%). Dochód powyżej 5000 złotych deklarowało 25,7%. Najniższe dochody, do 2000 złotych netto, wykazało 18,8% badanych.

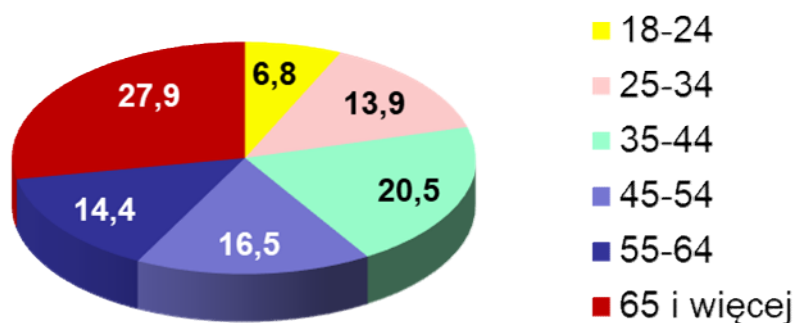
Osoby, które określiły się jako wierzące i praktykujące stanowiły 26,5% badanych mieszkańców Bielska-Białej. Pozostali respondenci zadeklarowali się jako niewierzący, bądź wierzący, ale niepraktykujący (73,5%).

II. Metodologia i charakterystyka próby

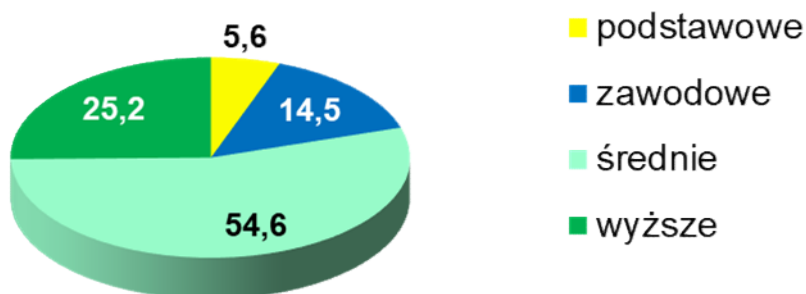
Wyk. 1 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby – płeć,
dane w procentach. N=500

Wyk. 2 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby – wiek,
dane w procentach. N= 500

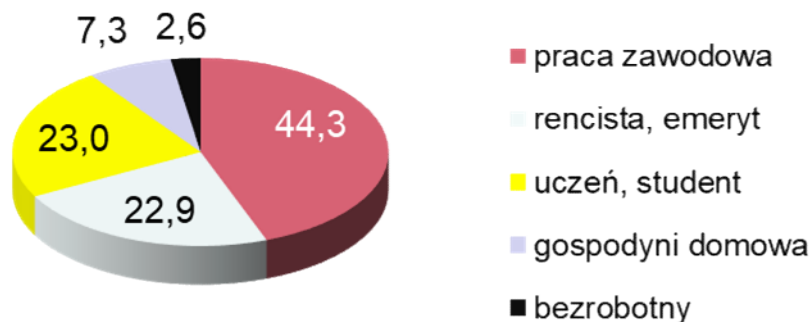

Wyk. 3 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby – wykształcenie,
dane w procentach N= 500

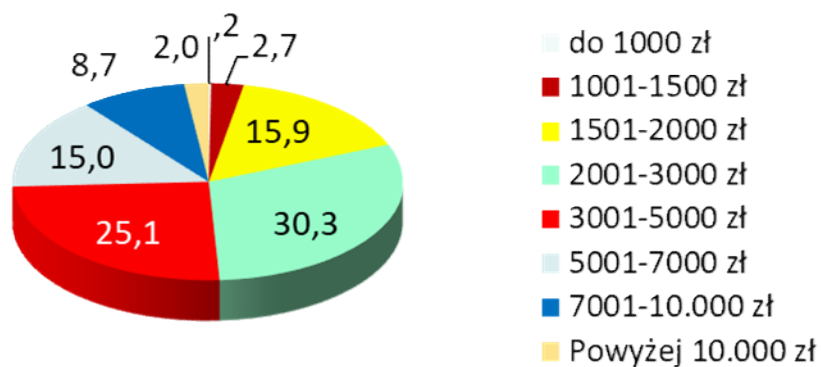

II. Metodologia i charakterystyka próby

Wyk. 4 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby – status zawodowy, dane w procentach. N= 500

Wyk. 5 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby - dochód, dane w procentach. N= 465

Wyk. 6 Struktura demograficzno-społeczna badanej próby – stosunek do religii, dane w procentach. N= 498

III. ALKOHOLIZM I NARKOMANIA NA TLE INNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Problemy społeczne w ocenie mieszkańców Bielska-Białej

Istotnym elementem przeprowadzanych analiz było ustalenie ważności problemów związanych z alkoholem i narkotykami na tle pozostałych zagadnień społecznych. Pytaliśmy o ważność ww. problemów **zarówno w skali całego kraju**, jak i **w skali miasta Bielska-Białej** (miejscu zamieszkania respondentów). Badanym przedstawiono listę kilkunastu problemów społecznych i poproszono o ocenę kolejnych zagadnień na skali, gdzie 1 oznaczało problem „nieważny”, zaś 5 „bardzo ważny”. Każdy z tych problemów miał być oceniony zarówno z perspektywy kraju, jak i w kontekście problemów występujących na terenie miejsca zamieszkania. Ponadto respondenci zostali poproszeni o wybranie jednego zagadnienia, które ich zdaniem jest najważniejszym problemem dotyczącym społeczeństwo jako całość oraz - ich społeczność lokalną.

Okolo 80% badanych stwierdziło, że większość wymienionych w kwestionariuszu problemów jest ważna w skali kraju (połączone odpowiedzi „bardzo ważne” oraz „ważne”) – wykres 7. Za najmniej ważny problem społeczny z perspektywy ogólnokrajowej respondenci uznali AIDS – jedynie co drugi stwierdził, że jest on ważny (48,4%). Niższe odsetki badanych wskazały także na kryzys moralny, korupcję i bezrobocie (odpowiednio: 72,4%, 73,5% i 70,7%). **Najwyższe odsetki osób określających dany problem jako *bardzo ważny* lub *ważny* odnotowano w przypadku spadku stopu życiowej (91,1%), złego stanu zdrowia społeczeństwa (90,3%), przemocy w rodzinie (88,4%), przemocy i agresji na ulicach (87,6%) oraz przestępczości pospolitej (86,9%) i sytuacji mieszkaniowej (86,2%).** Na wysokim miejscu znalazł się również **problem alkoholizmu oraz picia alkoholu przez młodzież** (odpowiednio: 87,7% i 85,4%).

Jak pokazują tab. 1a-1c, najwyższe odsetki osób przypisujących dużą wagę problemom alkoholowym zaobserwowano wśród kobiet oraz osób w wieku 65 lat i więcej (92,8%). Stosunek do religii nie różnicował pod tym względem badanej populacji tj. równie często wskazywali na ww. problem wierzący i praktykujący (82,8%), jak i pozostali respondenci (82,6%). W przypadku narkomanii, co pokazują tab. 2a-2c, także zaobserwowano zależności pomiędzy cechami społeczno-demograficznymi respondentów, a ocenami ważności tego problemu. Wyższe odsetki osób oceniających ten problem jako bardzo ważny odnotowano wśród kobiet oraz w młodszych grupach badanych tj. w wieku 24-34 lata oraz 18-24 lata (odpowiednio: 76,2% i 72,2%).

W kwestii wyboru jednego, najważniejszego problemu społecznego respondenci byli podzieleni (wykres 8) – na pierwszym miejscu zdecydowanie plasuje się ***spadek stopy życiowej*** – 18,5%, a dalej ***zły stan zdrowia społeczeństwa*** – 13,6%, ***przestępczość pospolita*** (10,1%) oraz ***alkoholizm*** (9,2%). ***Narkomanię*** jako najważniejszy problem społeczny wskazało jedynie 3,8% badanych a używanie narkotyków przez młodzież 3,2%.

Również w skali lokalnej, wymienione w kwestionariuszu zagadnienia oceniane są często przez mieszkańców jako ważne i bardzo ważne (wykres 9). Oprócz ***AIDS*** w odniesieniu do wszystkich pozostałych problemów większość badanych określiła je jako poważne.

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Lokalne problemy społeczne w ocenie mieszkańców Bielska-Białej

Największe odsetki badanych wskazały jako *bardzo ważny* i *ważny* problem w swojej miejscowości - **zły stan zdrowia społeczeństwa** (89,9%), **spadek stopy życiowej** (89,3%), **alkoholizm** (88,3%), **przemoc w rodzinie** (88,4%), **alkoholizm** (87,7%), **picie alkoholu przez młodzież** (85,5%), **przemoc i agresję na ulicach** (84,2%) oraz **zanieczyszczenie środowiska** (84,7%). Wysokie odsetki badanych wskazały również na oraz problem **przemocy w rodzinie** (83,6%) oraz **używanie narkotyków przez młodzież** (82,4%).

Alkoholizm jako poważny problem w skali lokalnej najczęściej wskazywali badani w wieku 55-64 lata oraz 65 lat i więcej (ponad 95%). Wspomniane frakcje wiekowe najczęściej wskazywały także na problem **narkomanii** w Bielsku-Białej (ponad 95%). W dwóch młodszych grupach 18-24 lata oraz 25-43 lata tylko $\frac{3}{4}$ badanych uważało jest to poważny problem w skali lokalnej. **Alkoholizm** za bardzo ważny lub ważny problem społeczny częściej wskazywały kobiety, niż mężczyźni (odpowiednio 93,7% vs. 81,1%) oraz badani, którzy deklarowali się jako osoby wierzące i praktykujące (94,7%) wobec pozostałych respondentów (85,4%).

Warto także przyrzeć się różnicom, jakie zachodzą w ocenie poszczególnych problemów w skali ogólnopolskiej i w skali lokalnej:

- Istotnie wyższe odsetki ankietowanych wskazywały, że problem **korupcji w skali ogólnopolskiej** jest poważniejszy, niż **w skali lokalnej** (**korupcja lokalnie – 59,3%** vs. **korupcja w Polsce – 73,5%**); istotnie więcej respondentów deklarowało także, że **przestępczość gospodarcza w skali ogólnopolskiej jest poważniejszym problemem niż w skali lokalnej** (77,7% vs. 61,3%);
- podobne odsetki uznały, że bardzo ważny lub ważny w skali kraju i „swojej” miejscowości jest problem **alkoholizmu, spadku stopy życiowej, złego stanu zdrowia społeczeństwa, narkomanii i zanieczyszczenia środowiska**.

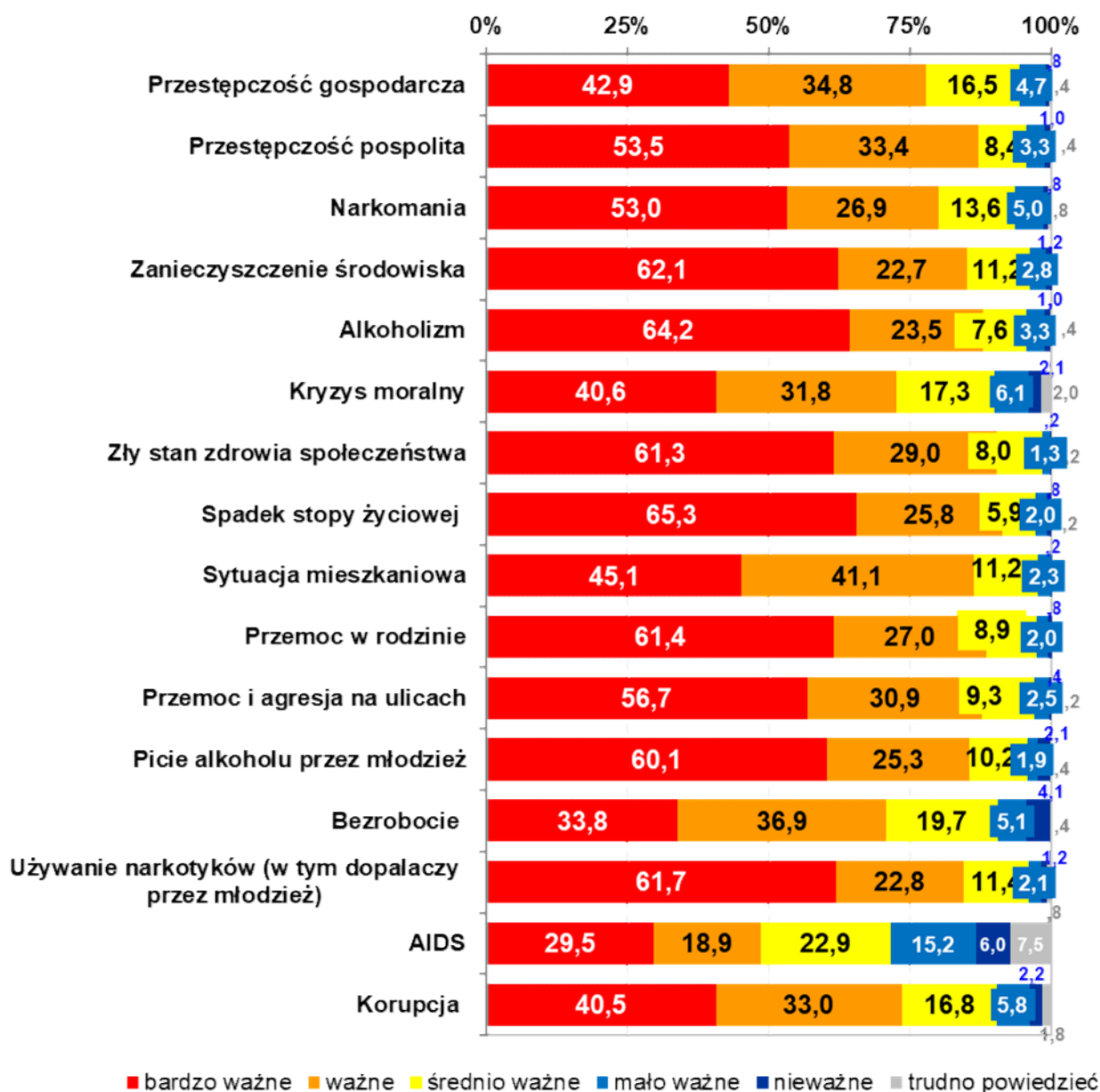
Badani wskazując **najbardziej dotkliwie dla nich problemy w ostatnim roku** wymienili: **na pierwszym miejscu - spadek stopy życiowej**, na drugim - **zły stan zdrowia**, a na trzecim – **zanieczyszczenie środowiska**. Na kolejnych miejscach pojawiły się: **alkoholizm, przestępczość pospolita oraz przemoc domowa**.

Problem, który był najbardziej dotkliwy dla badanych w ostatnim roku	odsetek wskazań
Spadek stopy życiowej	26,3%
Zły stan zdrowia społeczeństwa	17,7%
Zanieczyszczenia środowiska	12,0%
Sytuacja mieszkaniowa	7,4%
Alkoholizm	7,1%

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Alkoholizm i narkomania na tle innych problemów społecznych

Wyk. 7 Ocena ważności problemów społecznych w Polsce - dane w procentach

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Alkoholizm i narkomania na tle innych problemów społecznych

Tab. 1 a Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – alkoholizm z uwagi na płeć.

PŁEĆ		Częstość	Procent ważnych
KOBIEȚA	bardzo ważne	193	73,1
	ważne	54	20,6
	średnio ważne	12	4,4
	mało ważne	3	1,1
	nieważne	2	,8
	trudno powiedzieć	0	,0
	Ogółem	264	100,0
MĘŻCZYZNA	bardzo ważne	128	54,3
	ważne	63	26,8
	średnio ważne	27	11,2
	mało ważne	13	5,7
	nieważne	3	1,2
	trudno powiedzieć	2	,8
	Ogółem	236	100,0

Tab. 1 b Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – alkoholizm z uwagi na stosunek do religii.

WIARA I PRAKTYKI RELIGIJNE		Częstość	Procent ważnych
wierzący i praktykujący	bardzo ważne	101	76,5
	ważne	24	18,2
	średnio ważne	5	3,8
	mało ważne	2	1,5
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	0	,0
	Ogółem	132	100,0
pozostali	bardzo ważne	219	59,8
	ważne	94	25,6
	średnio ważne	32	8,8
	mało ważne	14	3,9
	nieważne	5	1,3
	trudno powiedzieć	2	,5
	Ogółem	366	100,0

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Alkoholizm i narkomania na tle innych problemów społecznych

Tab. 1 c Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – alkoholizm z uwagi na wiek

Wiek		Częstość	Procent ważnych
18-24	bardzo ważne	18	52,8
	ważne	11	33,3
	średnio ważne	3	8,3
	mało ważne	1	2,8
	trudno powiedzieć	1	2,8
	Ogółem	34	100,0
25-34	bardzo ważne	27	39,4
	ważne	25	36,6
	średnio ważne	12	16,9
	mało ważne	3	4,2
	nieważne	2	2,8
	Ogółem	70	100,0
35-44	bardzo ważne	61	60,0
	ważne	21	20,9
	średnio ważne	9	9,1
	mało ważne	7	7,3
	nieważne	2	1,8
	trudno powiedzieć	1	,9
	Ogółem	102	100,0
45-54	bardzo ważne	58	70,6
	ważne	14	16,5
	średnio ważne	7	8,2
	mało ważne	4	4,7
	Ogółem	82	100,0
55-64	bardzo ważne	53	73,8
	ważne	16	21,5
	średnio ważne	3	4,6
	Ogółem	72	100,0
65 i więcej	bardzo ważne	103	73,7
	ważne	30	21,8
	średnio ważne	4	3,0
	mało ważne	1	,8
	nieważne	1	,8
	Ogółem	140	100,0

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Alkoholizm i narkomania na tle innych problemów społecznych

Tab. 2a Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – narkomania, z uwagi na płeć.

PŁEĆ		Częstość	Procent ważnych
KOBIETA	bardzo ważne	157	59,7
	ważne	70	26,5
	średnio ważne	29	11,0
	mało ważne	6	2,2
	nieważne	1	,4
	trudno powiedzieć	1	,4
	Ogółem	264	100,0
MĘŻCZYZNA	bardzo ważne	108	45,5
	ważne	65	27,4
	średnio ważne	39	16,5
	mało ważne	19	8,1
	nieważne	3	1,2
	trudno powiedzieć	3	1,2
	Ogółem	236	100,0

Tab. 2b Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – narkomania, z uwagi na stosunek do wiary

WIARA I PRAKTYKI RELIGIJNE		Częstość	Procent ważnych
wierzący i praktykujący	bardzo ważne	85	64,2
	ważne	27	20,4
	średnio ważne	16	12,4
	mało ważne	3	2,2
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	1	,7
	Ogółem	132	100,0
pozostali	bardzo ważne	178	48,7
	ważne	108	29,4
	średnio ważne	51	14,0
	mało ważne	22	6,0
	nieważne	4	1,0
	trudno powiedzieć	3	,8
	Ogółem	366	100,0

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Alkoholizm i narkomania jako problem społeczny

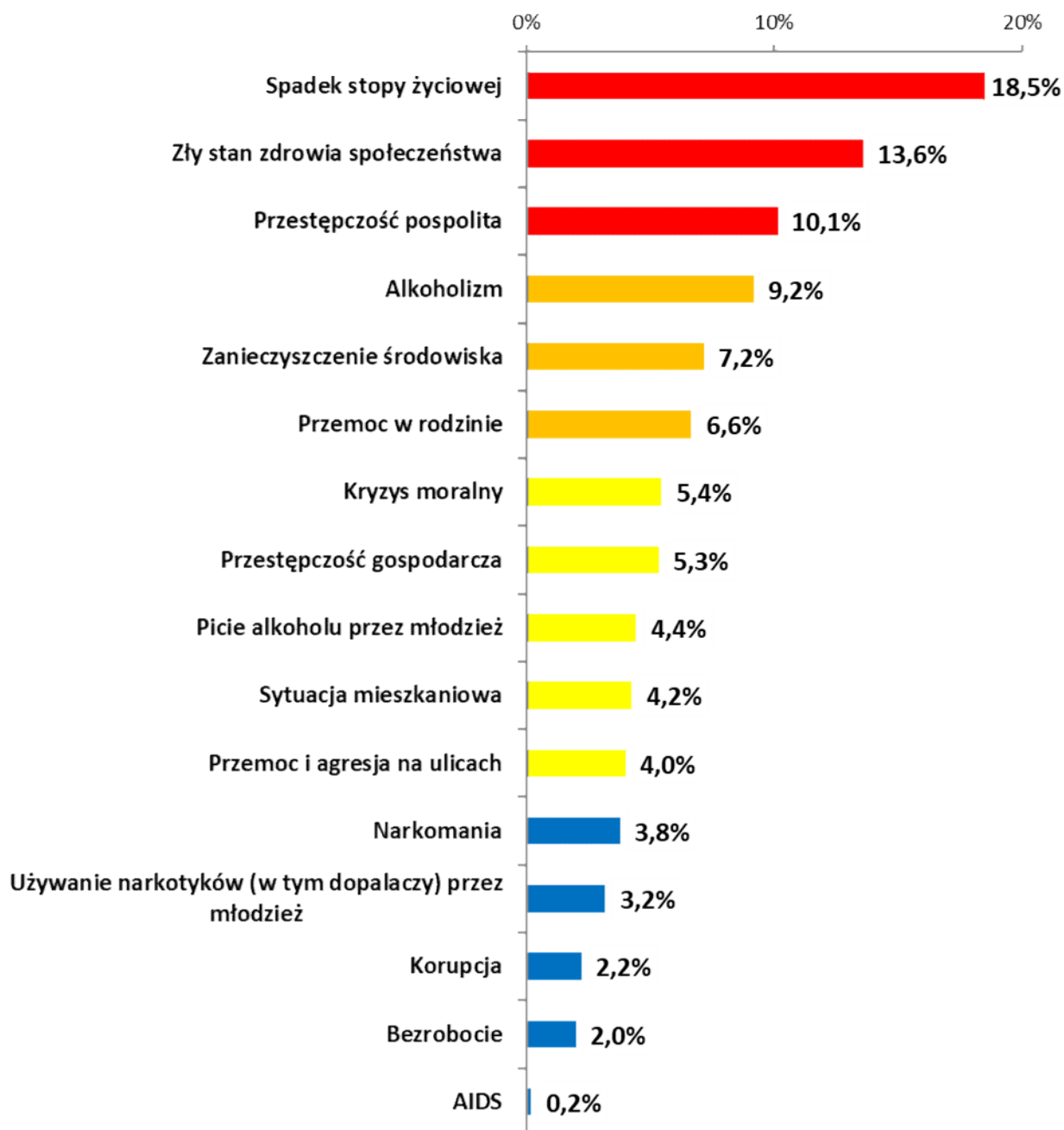
Tab. 2c Ocena ważności problemów społecznych w Polsce – narkomania, z uwagi na wiek.

Wiek		Częstość	Procent ważnych
18-24	bardzo ważne	17	50,0
	ważne	8	25,0
	średnio ważne	5	13,9
	mało ważne	3	8,3
	nieważne	1	2,8
	Ogółem	34	100,0
25-34	bardzo ważne	29	42,3
	ważne	24	33,8
	średnio ważne	12	16,9
	mało ważne	3	4,2
	nieważne	2	2,8
	Ogółem	70	100,0
35-44	bardzo ważne	56	54,5
	ważne	22	21,8
	średnio ważne	11	10,9
	mało ważne	11	10,9
	nieważne	1	,9
	trudno powiedzieć	1	,9
	Ogółem	102	100,0
45-54	bardzo ważne	49	58,8
	ważne	17	21,2
	średnio ważne	12	14,1
	mało ważne	4	4,7
	trudno powiedzieć	1	1,2
	Ogółem	82	100,0
55-64	bardzo ważne	56	76,9
	ważne	13	18,5
	średnio ważne	3	4,6
	Ogółem	72	100,0
65 i więcej	bardzo ważne	59	42,1
	ważne	49	35,3
	średnio ważne	25	18,0
	mało ważne	4	3,0
	trudno powiedzieć	2	1,5
	Ogółem	140	100,0

III. Problemy społeczne w ocenie mieszkańców

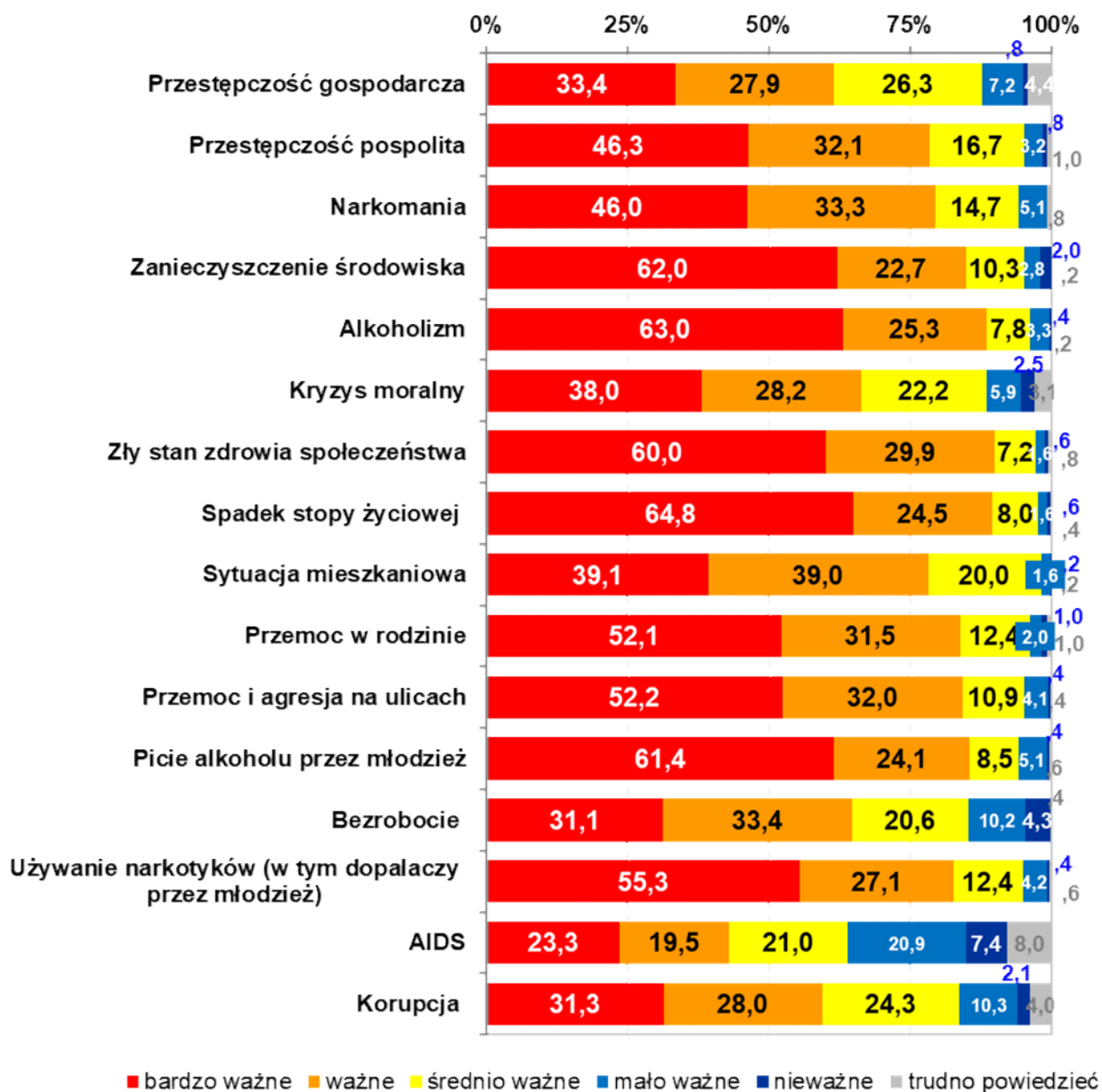
Alkoholizm i narkomania jako problem społeczny

Wyk. 8 Odsetki badanych wskazujących różne problemy społeczne – jako najważniejszy problem w Polsce.

III. Alkoholizm i narkomania jako lokalny problem społeczny

Wyk. 9 Ocena ważności problemów społecznych w miejscu zamieszkania

III. Alkoholizm i narkomania jako lokalny problem społeczny

Tab. 3a Ocena ważności problemów społecznych w miejscu zamieszkania – alkoholizm, z uwagi na płeć.

PŁEĆ		Częstość	Procent ważnych
KOBIEȚA	bardzo ważne	175	68,0
	ważne	60	23,3
	średnio ważne	15	5,7
	mało ważne	7	2,6
	nieważne	1	,4
	trudno powiedzieć	0	,0
	Ogółem	258	100,0
MĘŻCZYZNA	bardzo ważne	134	57,5
	ważne	64	27,4
	średnio ważne	23	10,1
	mało ważne	10	4,2
	nieważne	1	,4
	trudno powiedzieć	1	,4
	Ogółem	232	100,0

Tab. 3b Ocena ważności problemów społecznych w miejscu zamieszkania – alkoholizm, z uwagi na stosunek do religii.

WIARA I PRAKTYKI RELIGIJNE		Częstość	Procent ważnych
wierzący i praktykujący	bardzo ważne	99	75,8
	ważne	28	21,1
	średnio ważne	1	,7
	mało ważne	3	2,4
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	0	,0
	Ogółem	131	100,0
pozostali	bardzo ważne	208	58,1
	ważne	96	27,0
	średnio ważne	37	10,4
	mało ważne	13	3,7
	nieważne	2	,5
	trudno powiedzieć	1	,3
	Ogółem	357	58,1

III. Alkoholizm i narkomania jako lokalny problem społeczny

Tab. 3c Ocena ważności problemów lokalnych – alkoholizm - z uwagi na wiek.

Wiek		Częstość	Procent ważnych
18-24	bardzo ważne	18	54,3
	ważne	10	31,4
	średnio ważne	3	8,6
	mało ważne	1	2,9
	trudno powiedzieć	1	2,9
	Ogółem	33	100,0
25-34	bardzo ważne	29	42,9
	ważne	24	34,3
	średnio ważne	14	20,0
	mało ważne	2	2,9
	Ogółem	69	100,0
35-44	bardzo ważne	55	54,1
	ważne	29	28,4
	średnio ważne	7	7,3
	mało ważne	8	8,3
	nieważne	2	1,8
	Ogółem	101	100,0
45-54	bardzo ważne	50	65,0
	ważne	17	22,5
	średnio ważne	8	10,0
	mało ważne	2	2,5
	Ogółem	78	100,0
55-64	bardzo ważne	57	78,5
	ważne	14	20,0
	mało ważne	1	1,5
	Ogółem	72	100,0
65 i więcej	bardzo ważne	100	72,5
	ważne	29	21,4
	średnio ważne	6	4,6
	mało ważne	2	1,5
	Ogółem	138	100,0

III. Alkoholizm i narkomania jako lokalny problem społeczny

Tab. 4a Ocena ważności problemów lokalnych – narkomania, z uwagi na płeć.			
PŁEĆ		Częstość	Procent ważnych
KOBIEȚA	bardzo ważne	129	50,0
	ważne	83	32,3
	średnio ważne	34	13,1
	mało ważne	8	3,0
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	4	1,6
	Ogółem	258	100,0
MĘŻCZYZNA	bardzo ważne	97	41,5
	ważne	80	34,4
	średnio ważne	39	16,6
	mało ważne	17	7,5
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	0	,0
	Ogółem	232	100,0

Tab. 4b Ocena ważności problemów lokalnych – narkomania, z uwagi na stosunek do religii.			
WIAȦA I PRAKTYKI RELIGIJNE		Częstość	Procent ważnych
wierzący i praktykujący	bardzo ważne	78	59,4
	ważne	34	25,8
	średnio ważne	15	11,7
	mało ważne	3	2,4
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	1	,7
	Ogółem	131	100,0
pozostali	bardzo ważne	147	41,1
	ważne	128	36,0
	średnio ważne	57	15,9
	mało ważne	22	6,2
	nieważne	0	,0
	trudno powiedzieć	3	,9
	Ogółem	357	100,0

III. Alkoholizm i narkomania jako lokalny problem społeczny

Tab. 4c Ocena ważności problemów lokalnych – narkomania, z uwagi na wiek.

Wiek		Częstość	Procent ważnych
18-24	bardzo ważne	16	48,6
	ważne	10	31,4
	średnio ważne	7	20,0
	Ogółem	33	100,0
25-34	bardzo ważne	25	35,7
	ważne	24	34,3
	średnio ważne	16	22,9
	mało ważne	4	5,7
	trudno powiedzieć	1	1,4
	Ogółem	69	100,0
35-44	bardzo ważne	46	45,0
	ważne	31	30,3
	średnio ważne	13	12,8
	mało ważne	11	11,0
	trudno powiedzieć	1	,9
	Ogółem	101	100,0
45-54	bardzo ważne	38	48,8
	ważne	22	28,8
	średnio ważne	13	16,3
	mało ważne	5	6,3
	Ogółem	78	100,0
55-64	bardzo ważne	53	73,8
	ważne	14	20,0
	średnio ważne	2	3,1
	mało ważne	1	1,5
	trudno powiedzieć	1	1,5
	Ogółem	72	100,0
65 i więcej	bardzo ważne	48	35,1
	ważne	62	45,0
	średnio ważne	22	16,0
	mało ważne	4	3,1
	trudno powiedzieć	1	,8
	Ogółem	138	100,0

III. Alkoholizm i narkomania na tle innych lokalnych problemów społecznych

Wyk. 10 Odsetki badanych wskazujących różne problemy społeczne – jako najważniejszy z problemów w miejscu zamieszkania.

III. Lokalne problemy społeczne w ocenie mieszkańców Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież

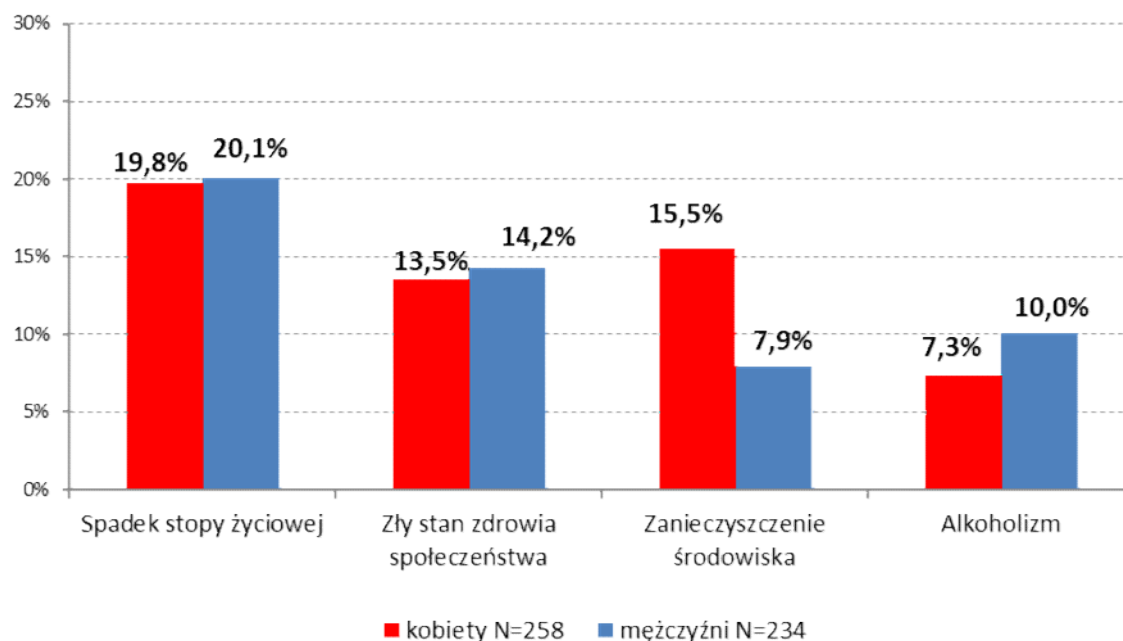
W badaniu odnotowano zróżnicowania w ocenie ważności niektórych problemów w zależności od płci badanych oraz stosunku do wiary i praktyk religijnych.

Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni wskazywały, że najważniejszym problem w skali lokalnej jest **zanieczyszczenie środowiska** (15,5% vs. 7,9%). Z kolei mężczyźni nieco częściej niż kobiety zaznaczali problem alkoholizmu – jako najważniejszy w skali lokalnej (10% vs. 7,3%).

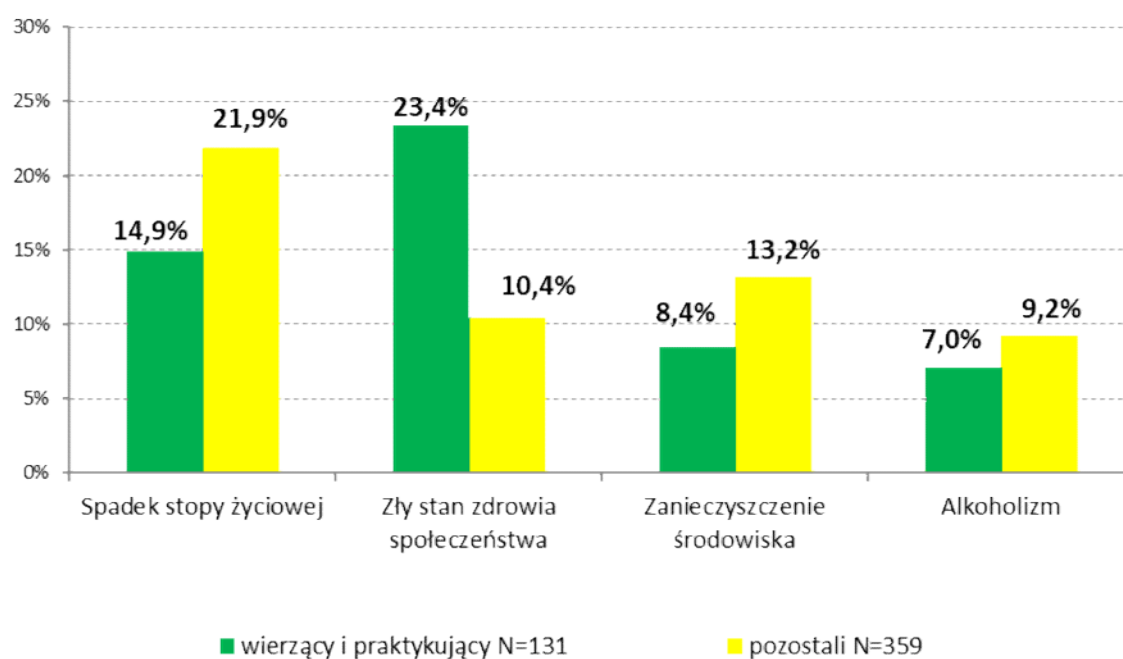
Osoby wierzące i praktykujące zdecydowanie częściej niż pozostali respondenci wskazywały **zły stan zdrowia społeczeństwa** jako najważniejszy problem w skali miasta (23,4% vs. 10,4%), a istotnie rzadziej niż pozostali mieszkańcy zaznaczały jako najpoważniejszy problem lokalny **spadek stopy życiowej** (14,9% vs. 21,9%) oraz **zanieczyszczenie środowiska** (8,4% vs. 13,2%).

III. Lokalne problemy społeczne w ocenie mieszkańców

Wyk. 11 Najważniejszy z problemów w miejscu zamieszkania - w ocenie kobiet i mężczyzn.

Wyk. 12 Najważniejszy z problemów w miejscu zamieszkania - w ocenie wierzących i praktykujących oraz pozostałych respondentów.

IV. KONSUMPCJA NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Ogólna charakterystyka spożycia

Oszacowanie ilości alkoholu wypijanego przez respondentów oparto na ich deklaracjach dot. konsumpcji kilku rodzajów napojów alkoholowych: wódki i innych napojów spirytusowych (whisky, brandy, gin itp.), bimbbru, wina domowego, wina gronowego (wraz z szampanem) oraz piwa. Każdy blok składał się z pytań dotyczących ostatniej (w ciągu ostatnich 12 miesięcy) okazji oraz ilości wypitego wówczas alkoholu (w mililitrach). Zebrane w ten sposób informacje pozwoliły na oszacowanie – dla każdego respondenta – ilości spożytego przez niego alkoholu. Analiza ilości skonsumowanego alkoholu opiera się na przeliczeniu wypitych napojów alkoholowych na stuprocentowy alkohol.

Z przeprowadzonych badań wynika, że przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku alkohol piło 88,7% mieszkańców Bielska-Białej.

Wykres 13 przedstawia oszacowanie przeciętnego spożycia alkoholu w populacji wszystkich badanych respondentów oraz w grupie konsumentów (osoby, które przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku wypity alkohol) trzech głównych typów alkoholu: **napojów spirytusowych** (wódka i bimbber), **wina** (wino domowe i gronowe oraz szampan), a także **piwa** - w przeliczeniu na stuprocentowy alkohol.

Liczne badania naukowe i analizy prowadzone w Polsce i na świecie pokazują, iż **tzew. średni poziom spożycia napojów alkoholowych na głowę (per capita) szacowany na podstawie reprezentatywnych badań populacyjnych** (w oparciu o metodę „ostatniej okazji”) **jest o ok. 40-60% niższy w stosunku do rzeczywistej konsumpcji alkoholu** (Bloomfield i in. 2003; *Alkohol w Europie*, PARPA 2007). Przyczyną tego niedoszacowania jest trudność w dotarciu do tzw. populacji ukrytych (osób nadużywających, uzależnionych, bezdomnych, chorych, przebywających w wojsku lub studiujących poza miejscem zamieszkania) oraz duży odsetek odmów udziału w badaniu, z jakimi spotykają się ankieterzy. Szacownie średniego spożycie ma jednak istotne znaczenie dla analizy trendów i porównywania – w kolejnych badaniach – czy poziom szacowanej konsumpcji alkoholu, w poszczególnych grupach socjodemograficznych zmienia się, czy też pozostaje na podobnym poziomie.

Jak wynika z badań, każdy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej wypił średnio **3,70 litra czystego 100% alkoholu**. Biorąc pod uwagę, iż stanowi to od 40-50% rzeczywistego spożycie można przyjąć, iż **faktyczny średni poziom konsumpcji 100% alkoholu wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej wynosi między 7,4 a 9,3 litra czystego, stuprocentowego alkoholu**. Mając na uwadze wysoki stopień niedoszacowania wyników spożycia alkoholu w badaniach ankietowych należy przyjąć, iż rzeczywisty poziom konsumpcji alkoholu oscyluje w górnych granicach wskazanego przedziału czyli **ok. 9,5 litra 100% alkoholu per capita**.

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Ogólna charakterystyka spożycia alkoholu cd.

Porównując wyniki tegorocznych badań do poprzedniej diagnozy z roku 2013 możemy odnotować spadek średniego poziomu spożycia alkoholu o ok. 1,5 – 2 litrów 100% alkoholu tj. w granicach 12-13%.

Wśród analityków rynku oraz osób profesjonalnie zajmujących się polityką społeczną przeważa opinia, iż **średnie spożycie alkoholu** (w przeliczeniu na jednego mieszkańca) jest kategorią nieco sztuczną i dla większości konsumentów abstrakcyjną. Dzieje się tak dlatego, że większość spośród nas pije w sposób umiarkowany i jedynie sporadycznie spotykamy osoby, których picie przybiera charakter patologiczny, wymagający pomocy lub interwencji specjalistycznej. Jednak dla ludzi związanych ze zdrowiem publicznym, czy też szerzej rozumianą polityką społeczną średnie spożycie alkoholu jest dobrym wskaźnikiem porównawczym.

Na pierwszym miejscu pod względem poziomu spożycia znajduje się piwo (1,8 litra 100% alkoholu na osobę, wśród wszystkich konsumentów alkoholu), **nieco niższy poziom spożycia** odnotowano w przypadku **wódki i innych napojów spirytusowych** (1,7 litra 100% alkoholu na osobę). **Najmniej popularnym trunkiem wśród badanych jest wino** – każdy pijący alkohol mieszkaniec miasta wypił pod postacią wina średnio 0,3 litra 100% alkoholu.

Na wykresie 14 przedstawiono strukturę spożycia poszczególnych trunków przez mieszkańców miasta. **Największy udział w konsumpcji napojów alkoholowych przypada na piwo - 40,7% z ogólnie wypitego 100% alkoholu. Nieco niższy udział odnotowano w przypadku wódki i innych napojów spirytusowych – 33,8% ogólnego spożycia alkoholu. Najmniej popularne jest wino – jego udział w ogólnej strukturze konsumpcji alkoholu wynosi 25,5%.** Warto podkreślić, iż w ciągu ostatniej dekady tzn. od poprzedniej diagnozy spożycia alkoholu wśród mieszkańców Bielska-Białej w 2013 r. **popularność wina wzrosła ponad 2-krotnie** (w 2013 r. stanowiło ono jedynie 10% wypijanego alkoholu w ogólnej strukturze jego konsumpcji).

Respondenci najczęściej deklarują spożywanie wszystkich trzech rodzajów alkoholi (32,7% wskazało na picie zarówno piwa, wina, jak i wódki). Bardzo liczna jest także frakcja tych konsumentów, którzy piją tylko piwo – 30,2%. Po piwo i napoje spirytusowe sięga co piąty badany (19,8%) a 15% pije wyłącznie wino (Wykres 16).

Kolejne wykresy, dotyczą częstotliwości spożywania napojów alkoholowych oraz wielkości jednorazowego spożycia. Średnie podane na wykresie 17 dotyczą konsumentów danego rodzaju napoju alkoholowego. Ich analiza pokazuje, że **najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo** (przeciętnie **63 razy w roku**, a zatem średnio częściej niż raz w tygodniu). **Ponad dwukrotnie rzadziej pita jest wódka** (średnio 28 razy w roku, czyli średnio raz na dwa tygodnie), a jeszcze rzadziej wino gronowe (średnio 13 razy w ciągu roku).

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Ogólna charakterystyka spożycia cd.

Jeśli chodzi o wielkość jednorazowej konsumpcji różnych typów napojów alkoholowych (wykres 19), to **na pierwszym miejscu w ilości jednorazowej konsumpcji plasuje się piwo** (przeciętny konsument piwa przy jednej okazji wypija około 770 ml tego napoju, co stanowi 1,5 półlitrowej butelki lub puszki). W przypadku wina średnia wynosi 277 ml – czyli ok. 1,5 kieliszka, zaś wódki 229 ml – to niecałe 5 kieliszków o pojemności 50 ml.

Konsumenci wina sięgają po nie rzadziej niż po wódkę i piją je w mniejszych ilościach. Dodatkowo, należy pamiętać, iż procentowa zawartość alkoholu w winie jest ponad 3-krotnie niższa niż w wódce (w prezentowanych badaniach przyjęto, iż wynosi ona 12% dla wina i 40% dla wódki). To wszystko powoduje, że ilość wypijanego wina liczona w litrach 100% alkoholu jest mniejsza niż ilość podobnie mierzonej wódki.

Wśród konsumentów piwa średnio co drugi (52%) spożywa jednorazowo między 0,5 a 1 litr tego napoju. Powyżej 1 litra piwa wypija średnio co trzeci jego konsument (33%). W przypadku wina powyżej 300 ml tego napoju przy jednej okazji wypija co piąty z jego konsumentów (20%), od 201 do 300 ml ok. 15% badanych. Sześciu na dziesięciu konsumentów wina pije jednorazowo od 100 do 200 ml tego napoju.

Średnio co szósty konsument wódki (16%) wypija jednorazowo ponad 300 ml tego napoju, a co trzeci od 201 do 300 ml. Taki sam odsetek konsumentów wódki wypija jednorazowo od 101 – 200 ml (31%), a co piąty (22%) wypija jednorazowo mniej niż 100 ml wódki

Na koniec ogólnej charakterystyki spożycia alkoholu, warto przyjrzeć się **odsetkom pijących poszczególne napoje w ostatnim tygodniu przed badaniem.** W ciągu 7 dni przed badaniem po piwo sięgnęła połowa jego konsumentów - 49,6% pijących, po wódkę ponad 1/5 – 21,5%, zaś po wino – 9,2%.

W grupie osób pijących alkohol co dziesiąty wypija ponad 12 litrów 100% alkoholu (9,9%). Podobny odsetek (10,6%) wypija od 6 do 12 litrów czystego alkoholu rocznie.

Średnio co trzeci konsument alkoholu (36,3%) wypija od 1,2 litra do 6 litrów czystego alkoholu rocznie, a ponad 43% - pije poniżej 1,2 litra 100% alkoholu rocznie.

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Ogólna charakterystyka spożycia cd.

W badaniu odnotowano 11,3% abstynentów, co oznacza, że co dziewiąty mieszkaniec Bielska-Białej zadeklarował, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie pił żadnego napoju alkoholowego.

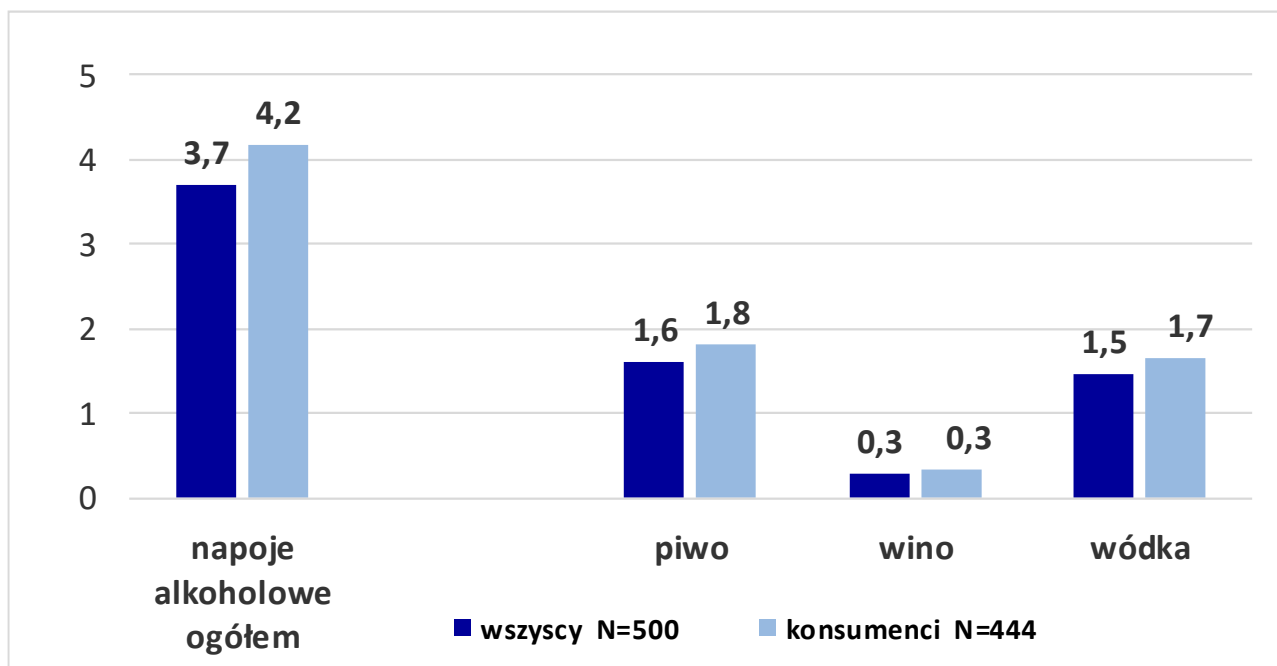
Przedstawione powyżej oszacowanie wielkości spożytego alkoholu w ciągu ostatniego roku przed badaniem opierało się na metodzie „ostatniej okazji”. Na wykresie 22 przedstawione są wyniki oszacowania przeprowadzonego za pomocą metody „częstość x ilość” – na podstawie uśrednionej przez samego respondenta częstotliwości i jednorazowego spożycia napojów alkoholowych.

Widać z niej, że metoda ta daje podobne „średnie spożycie” – 1,7 litra 100% alkoholu w przypadku piwa oraz nieco wyższe „średnie spożycie” w przypadku wódki – 1,8 litra (liczone na podstawie metody „ostatniej okazji” wynosiło 1,5 l 100% alkoholu). W przypadku wina średnie spożycie liczone obiema metodami daje identyczny rezultat tj. 0,3 litra 100% alkoholu.

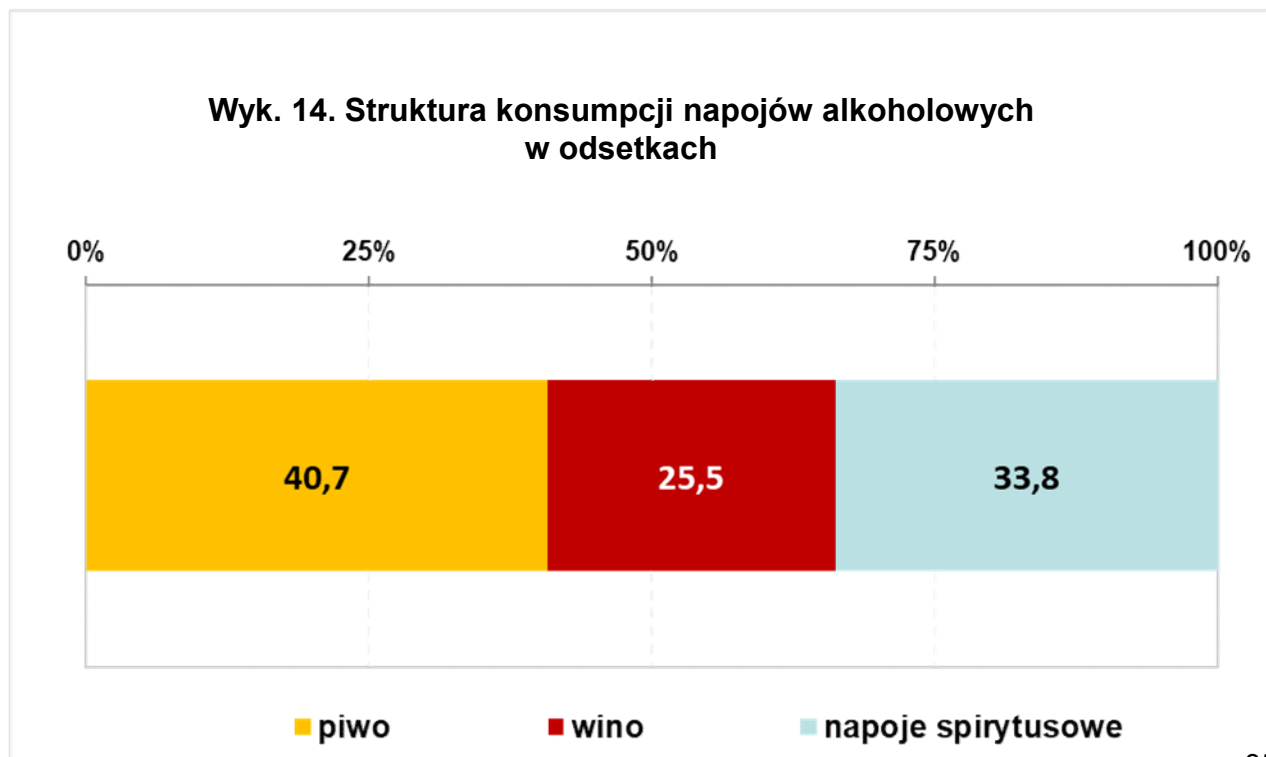
Nieco niższe wyniki wiążą się z przekonaniem części respondentów o wypijaniu zarówno piwa, jak i wódki w mniejszych ilościach niż wynika to z charakterystyki **ostatniej okazji**.

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Wyk. 13. Średnie roczne spożycie w litrach 100% alkoholu szacowane metodą ostatniej okazji.

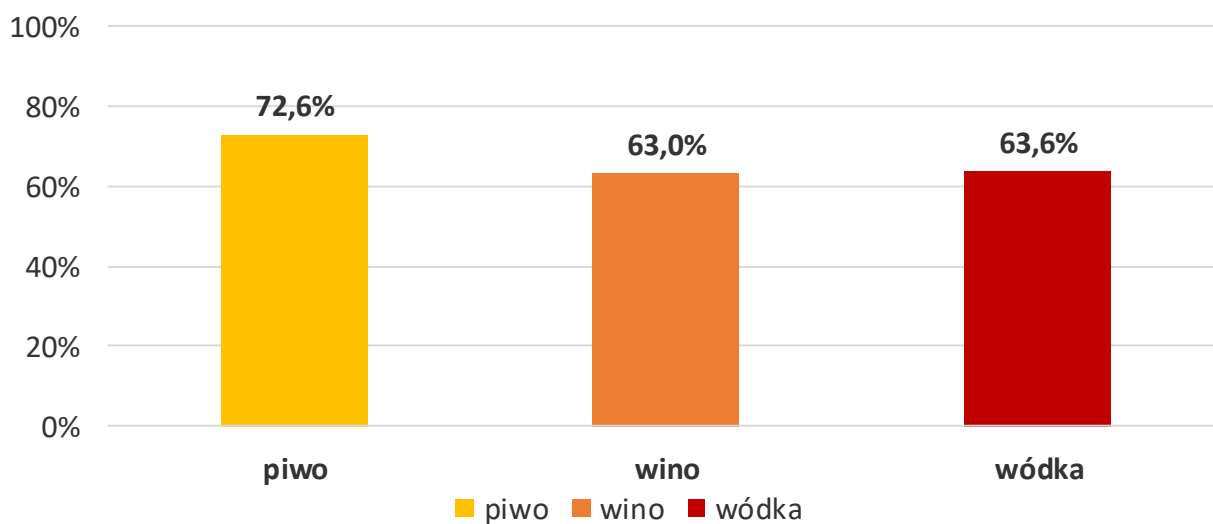

Wyk. 14. Struktura konsumpcji napojów alkoholowych w odsetkach

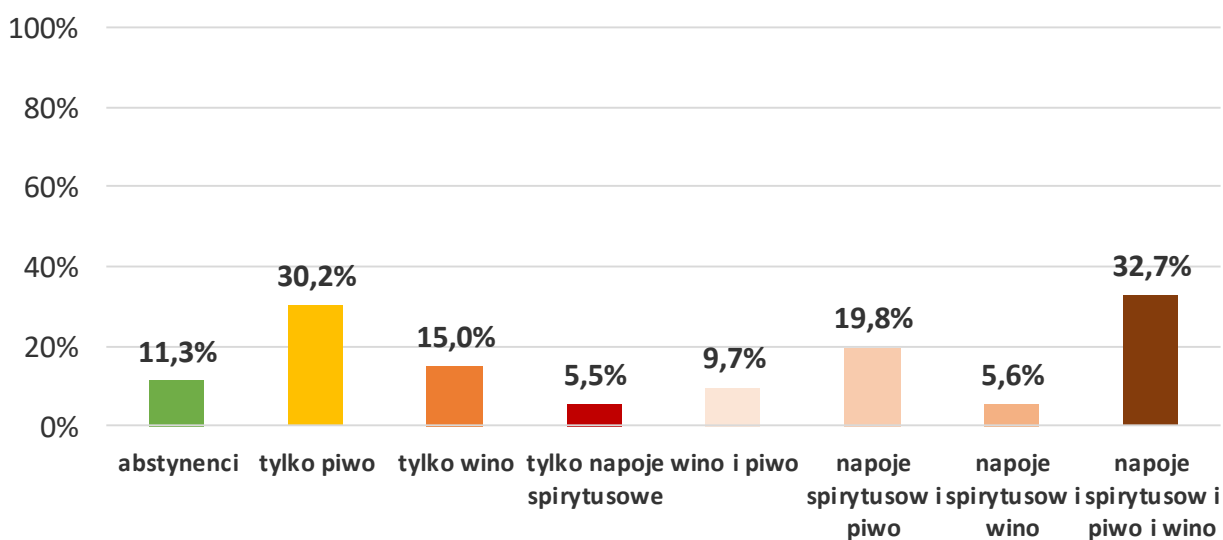

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Wyk. 15. Wzory picia - odsetki osób pijących dany napój wśród konsumentów

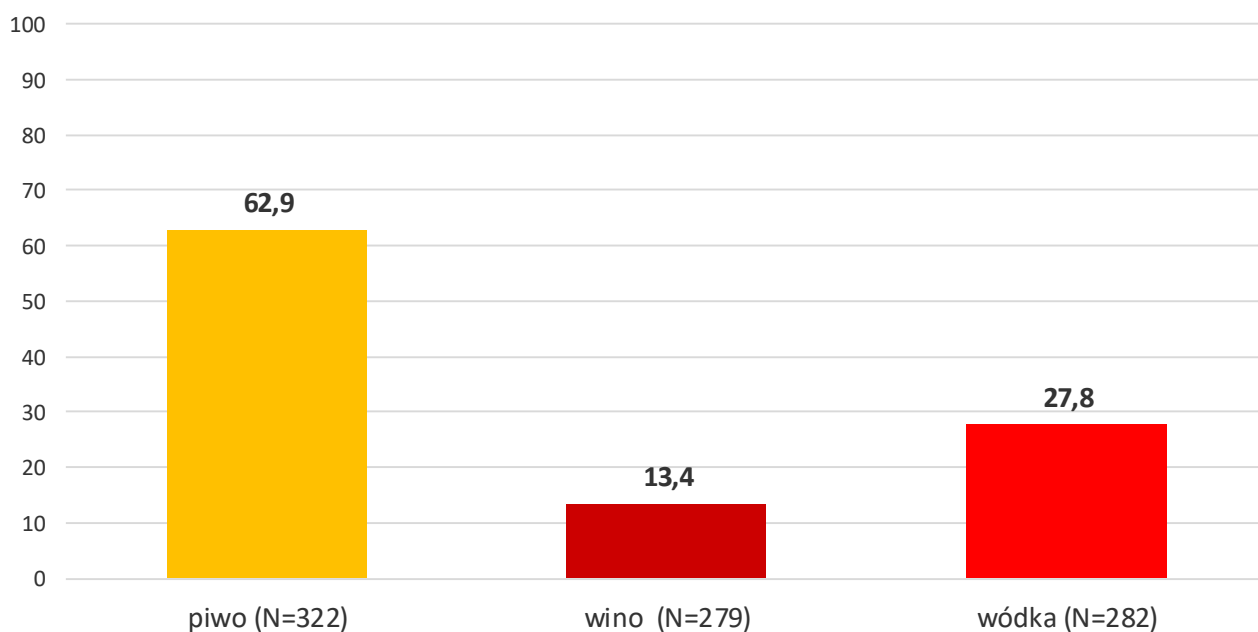

Wyk. 16. Wzory picia - odsetki osób pijących dany napój wśród konsumentów

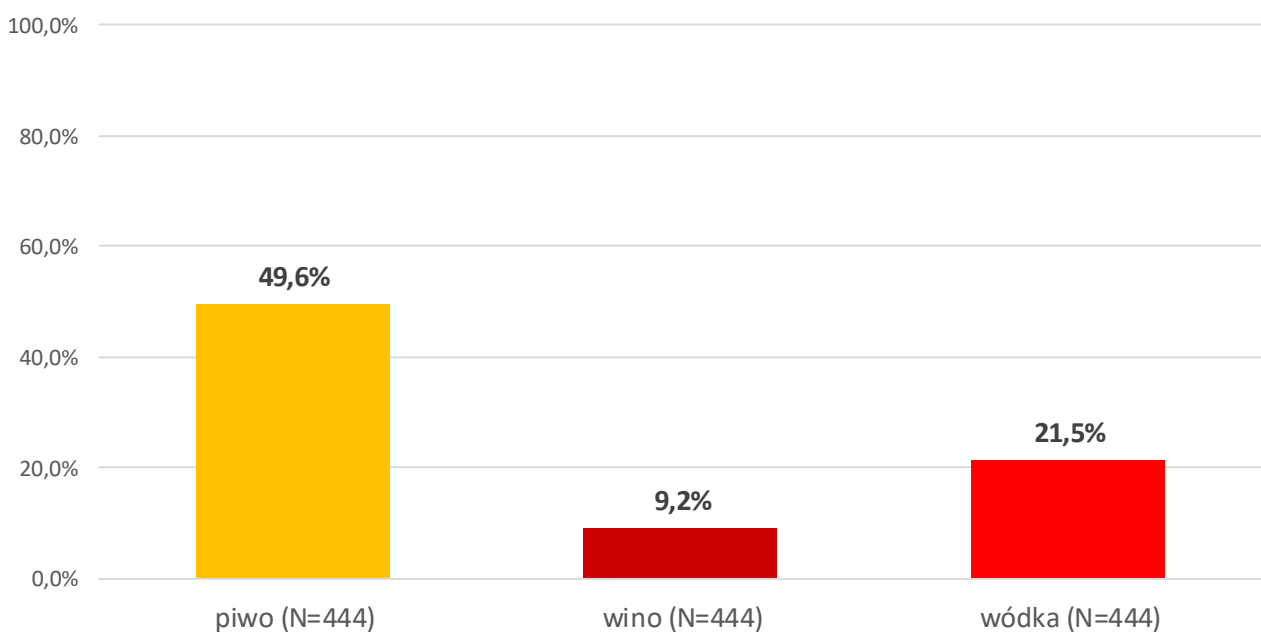

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

Wyk. 17. Częstotliwość picia (konsumenci danego napoju) - średnia liczba przypadków picia w roku

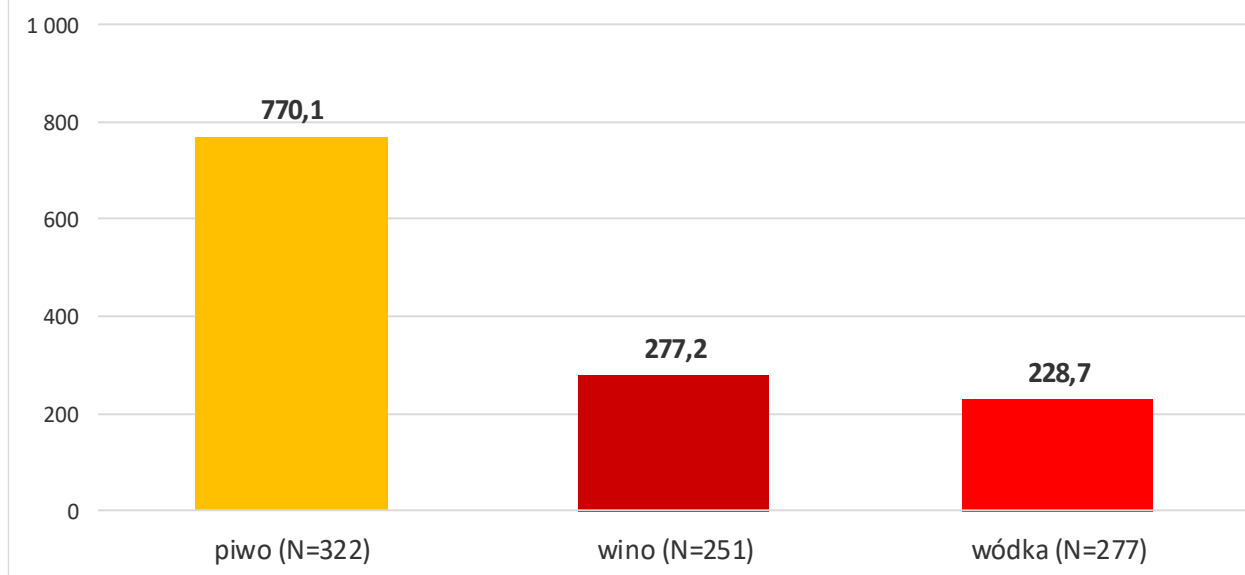

Wyk. 18. Częstotliwość picia (konsumenci danego napoju) - odesetek pijących w czasie ostatnich 7 dni

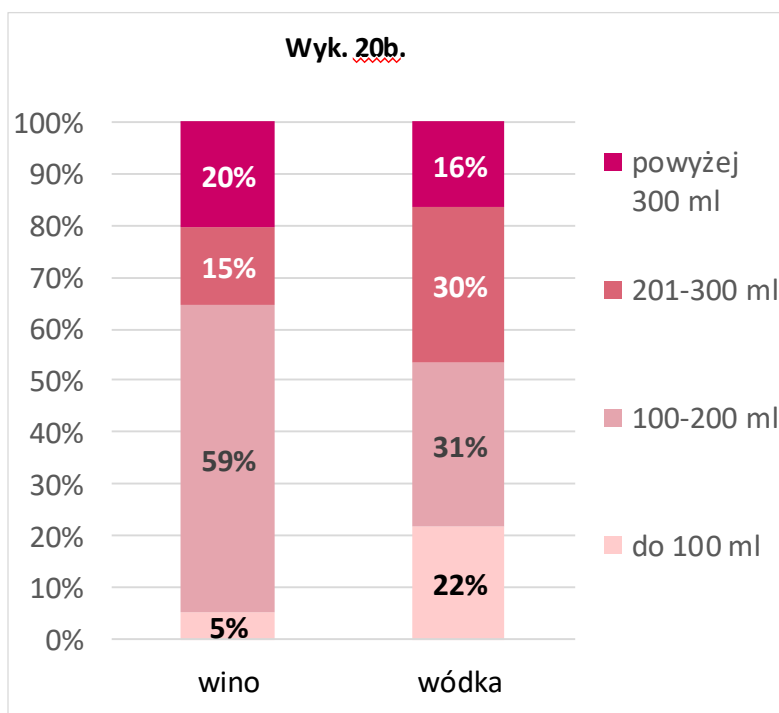
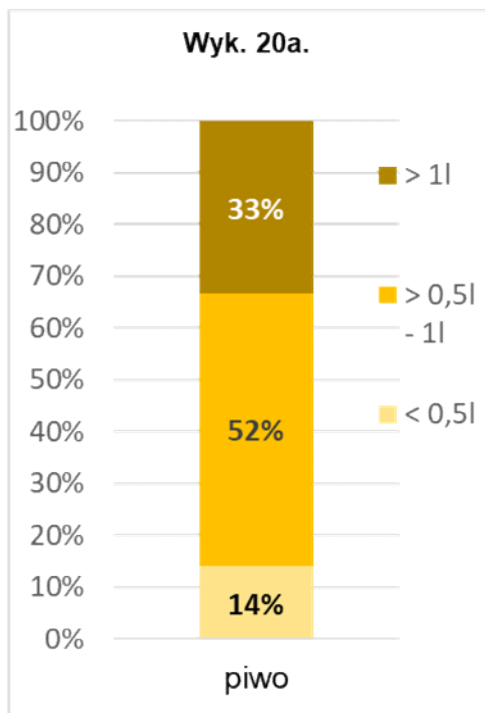

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

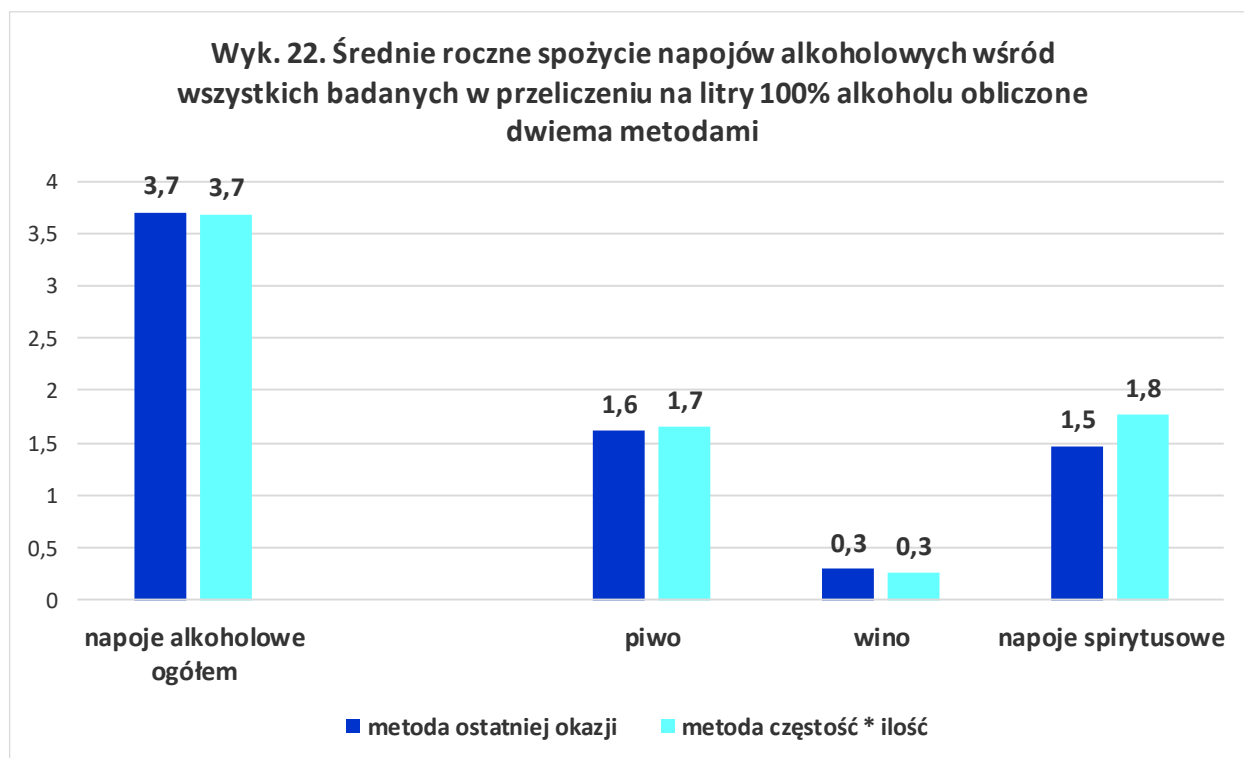
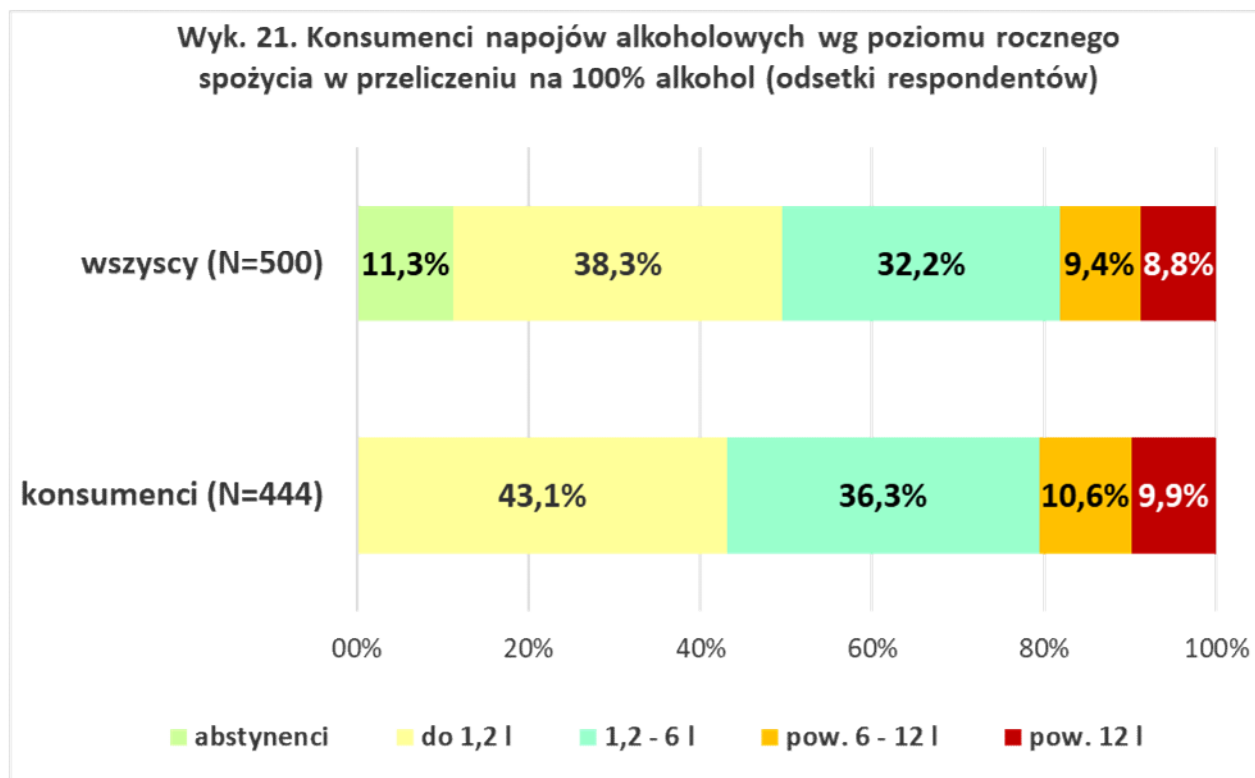
Wyk. 19. Wielkość konsumpcji przy jednej okazji
(średnie dla konsumentów danego napoju liczone w mililitrach)

Wyk. 20a,b. Wielkość konsumpcji przy jednej okazji (odsetki wśród konsumentów poszczególnych typów alkoholi)

IV. Konsumpcja napojów alkoholowych

V. ROZKŁADY SPOŻYCIA ALKOHOLU W STRUKTURZE SOCJO-DEMOGRAFICZNEJ MIASTA

V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.1. Abstynenci

Analizując dane dotyczące ilości alkoholu wypijanego przez mieszkańców Bielska-Białej warto przyjrzeć się dwóm skrajnym frakcjom: abstynentom oraz grupie osób ryzykownie pijących. **Pierwsza z ww. grup obejmuje osoby, które w ciągu ubiegłego roku w ogóle nie piły alkoholu**, druga zaś osoby konsumujące jego nadmierną ilość – dla mężczyzn nadmierna ilość to konsumpcja ponad 10 litrów stuprocentowego alkoholu rocznie, dla kobiet ponad 7,5 litra.

Na wykresach przedstawiono zróżnicowanie abstynentów ze względu na cechy społeczno-demograficzne. **Abstynenci stanowią 11,3% badanej populacji. W grupie osób nie pijących alkoholu przeważają kobiety. Co szósta z badanych kobiet była abstynentką (17,1%). W grupie mężczyzn odsetek ten był istotnie niższy i wynosił 4,8%.** Najwyższe odsetki abstynentów zaobserwowano wśród respondentów w wieku 55-65 lata (18,2% wśród kobiet i 12,5% wśród mężczyzn), zaś najniższe w grupie osób w wieku 25-34 lata (11,1% w grupie kobiet oraz 0% wśród mężczyzn). Warto podkreślić, iż w populacji kobiet odsetek abstynentek począwszy od frakcji wiekowej 35-44 lata jest stały i utrzymuje się na zbliżonym poziomie także we wszystkich starszych kohortach. Średnio co 5-6 respondentka deklaruje, iż w ogóle nie pije alkoholu (17,9% - 20%). Wśród mężczyzn odsetki abstynentów rosną wraz z wiekiem badanych osób, choć w najstarszej frakcji wiekowej (65 lat i więcej) zaskakująco spadają do poziomu 3,6%.

Analiza zróżnicowania odsetków abstynentów w zależności od wykształcenia badanych pozwala odnotować wyraźnie niższe odsetki mężczyzn niepijących alkoholu wśród badanych z wykształceniem wyższym i średnim (odpowiednio: 0% i 3,4%). Co czwarty badany respondent z wykształceniem podstawowym okazał się abstynentem (23,8% kobiet i 21,2% mężczyzn). Wśród osób z wykształceniem zawodowym odnotowano 16,8% niepijących kobiet i 9,6% niepijących mężczyzn.

Czynnikiem silnie różnicującym rozpowszechnienie abstynencji jest także status zawodowy. **Niższe odsetki abstynentów** obserwujemy w przypadku **uczniów i studentów** oraz **bezrobotnych**. Ani jeden spośród uczestniczący w badaniu uczniów/studentów nie był abstynentem. **W grupie osób bezrobotnych tylko 7% przyznało, że w ogóle nie pili alkoholu w ost. roku. Najwyższe odsetki abstynentów odnotowano w grupie emerytów i rencistów obojga płci (33,7% wśród kobiet i 12,3% wśród mężczyzn).** Abstynentką okazała się także co szósta **gospodyni domowa** i podobny odsetek **kobiet pracujących zawodowo** (16,3% i 16,8%).

Stosunek do wiary istotnie różnicuje rozpowszechnienie abstynencji wśród badanych. W grupie osób wierzących i praktykujących nie pije co siódmy badany (14,9%) zaś wśród pozostałych respondentów tylko co dziesiąty (10%) – 16,9% kobiet i 3,4% mężczyzn.

V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.1. Abstynenci

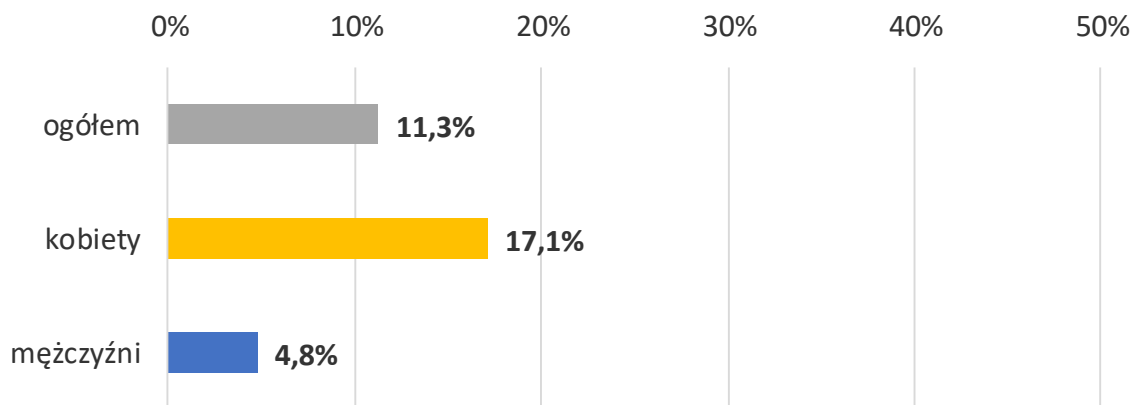
Kolejna zależność dotyczy dochodu netto uzyskiwanego przez gospodarstwo domowe respondentów – wraz ze wzrostem miesięcznych dochodów zmniejszają się odsetki abstynentów. W grupie osób dysponujących kwotą 1000-1500 zł odnotowano 33,8% abstynentów, a wśród osób dysponujących kwotą powyżej 2000 do 3000 zł miesięcznie o ponad połowę mniej - 14,3%. Warto podkreślić, że w populacji osób o dochodzie 5000 - 7000 zł odnotowano jedynie 7,2% abstynentów, w grupie najbardziej zamożnych – ponad 10.000 zł – nie odnotowano ani jednego abstynenta.

Analizując wyniki należy podkreślić, iż w grupie abstynentów mogły znaleźć się również takie osoby, które w przeszłości nie były abstynentami, a może nawet zaliczały się do grupy mającej poważne problemy z alkoholem.

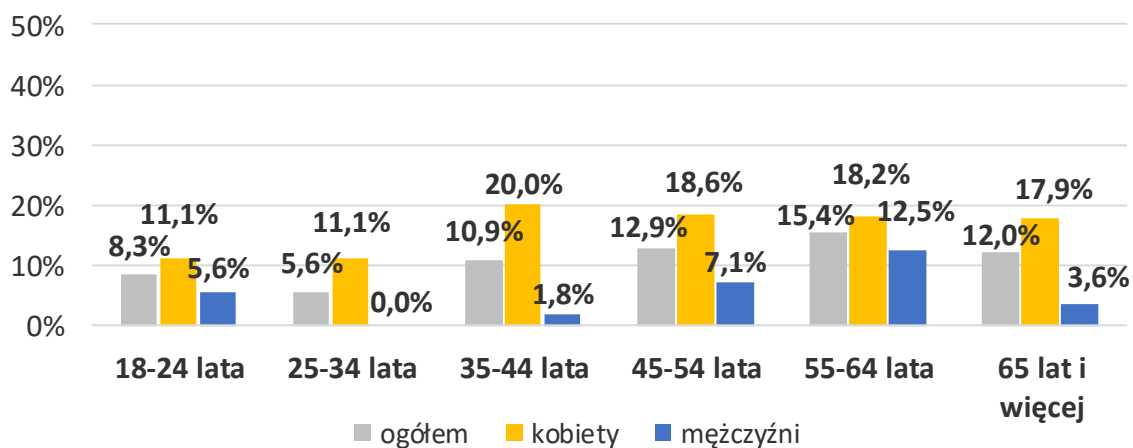
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.1. Abstynenci

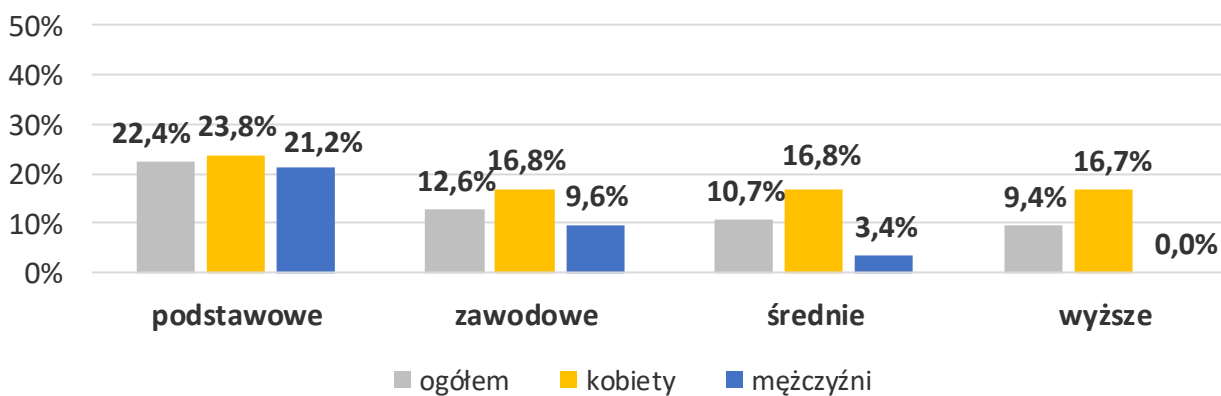
Wyk.24a Rozpowszechnienie abstynencji (N=500)

Wyk.24b Rozpowszechnienie abstynencji ze względu na wiek i płeć

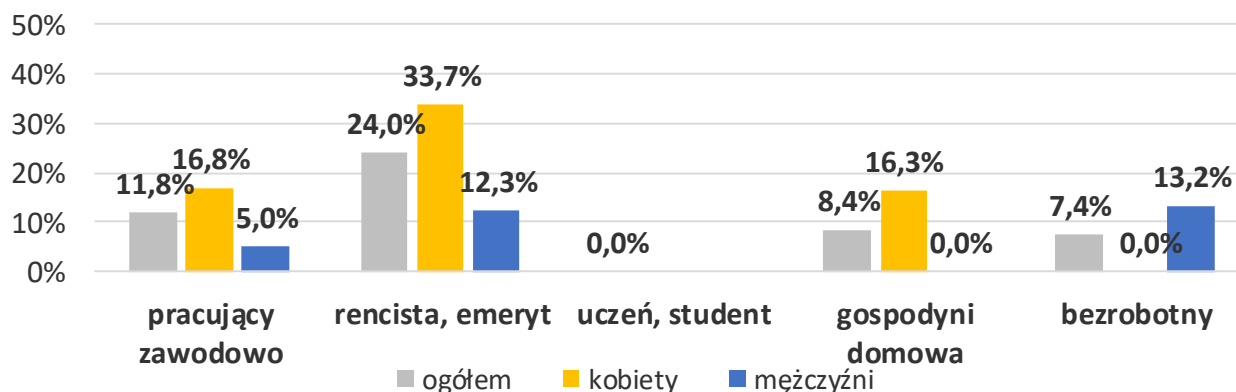
Wyk.24c Rozpowszechnienie abstynencji ze względu na wykształcenie i płeć

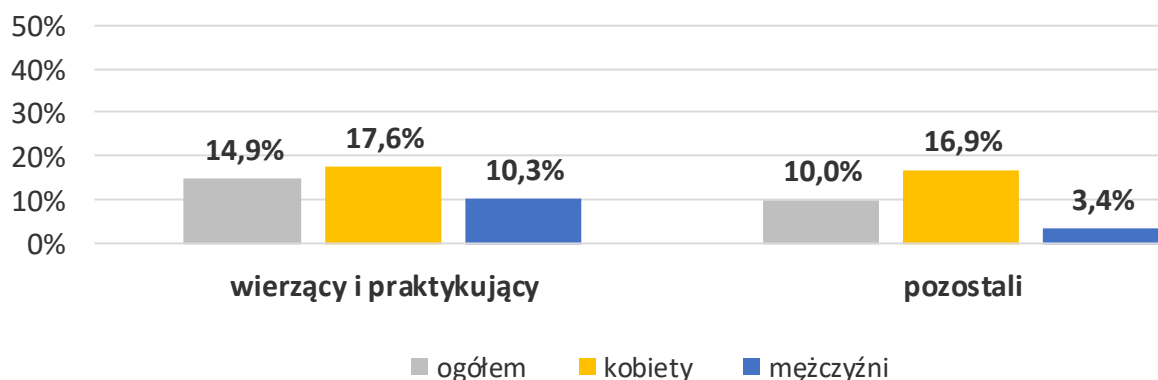
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.1. Abstynenci

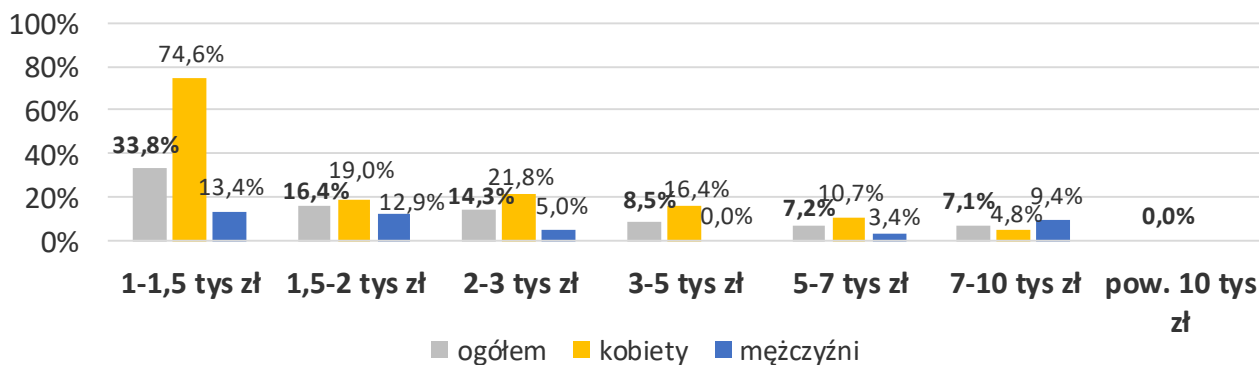
Wyk.24d Rozpowszechnienie abstynencji ze względu na status zawodowy i płeć

Wyk.24e Rozpowszechnienie abstynencji ze względu na stosunek do wiary i płeć

Wyk.24f Rozpowszechnienie abstynencji ze względu na dochód gospodarstwa domowego i płeć

V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

W opinii brytyjskich naukowców zajmujących się problematyką zdrowia, ryzyko poważnych problemów zdrowotnych istotnie wzrasta, kiedy poziom konsumpcji alkoholu w ciągu roku przekracza - w przypadku mężczyzn 10 litrów czystego 100% alkoholu, a w przypadku kobiet – 7,5 litra. Tak zdefiniowani „**ryzykownie pijący**” stanowią **11,5%** całej populacji konsumentów. Oznacza to, że średnio **co dziewiąty pijących alkohol mieszkanec miasta pije w sposób ryzykowny**. Warto podkreślić, iż **odsetek ten jest nieco niższy niż w 2013 r., kiedy to odnotowano 13,7% osób ryzykownie pijących napoje alkoholowe**.

Szczegółowe dane dotyczące tej kategorii badanych prezentują wykresy 25a-25e. **Mężczyźni ponad 9-krotnie częściej niż kobiety kwalifikują się do grypy ryzyka** – w taki sposób pije **co piąty konsument alkoholu (20,5%)**, w przypadku **kobiet odsetek ten wynosi jedynie 2,2%**. Kobiety po 55 roku życia rzadko spożywają nadmierne ilości alkoholu – w dwóch najstarszych frakcjach wiekowych 55-64 lata oraz 65 lat i więcej nie odnotowano ani jednej respondentki ryzykownie pijącej alkohol. W grupie najstarszych mężczyzn (powyżej 65 lat) odnotowano najniższy odsetek ryzykownie pijących – 11,3%.

Najliczniejszą reprezentację osób zaliczających się do grupy ryzyka obserwujemy wśród najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata. W grupie mężczyzn w tym wieku ryzykownie pije czterech na dziesięciu konsumentów alkoholu (41,2%), a wśród kobiet co ósma respondentka (12,5%).

Wykształcenie jest kolejną zmienną różnicującą populację osób należących do grupy ryzykownie pijących. **Najwyższe odsetki wśród mężczyzn odnotowano w grupie respondentów z wykształceniem podstawowym i zawodowym (odpowiednio: 28% i 28,3%). W populacji kobiet najwięcej ryzykownie pijących ma wykształcenie średnie (2,5%) i wyższe (1,4%).** Wśród osób z wykształceniem podstawowym i zawodowym w ogóle nie odnotowano ryzykownie pijących kobiet.

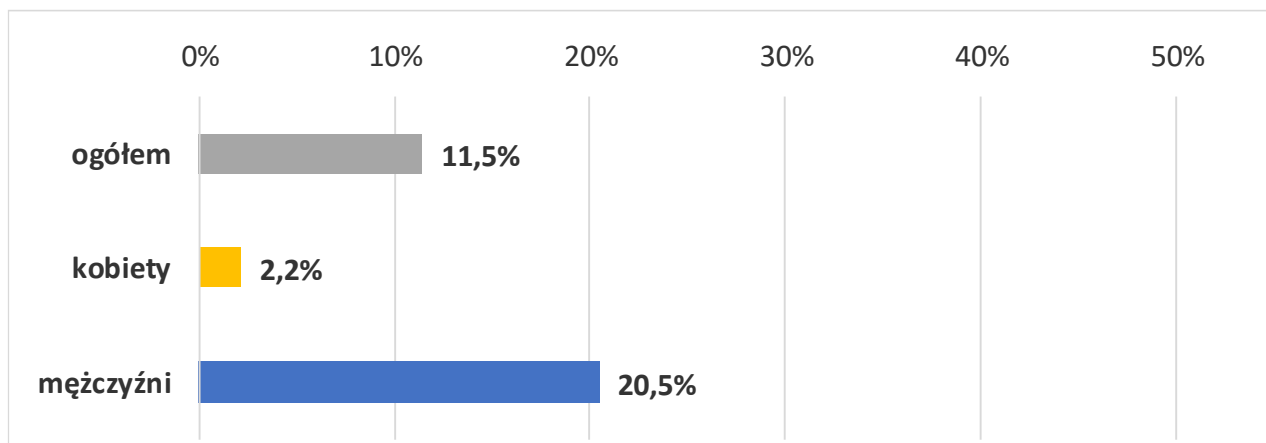
Również status zawodowy różnicuje odsetki osób należących do grupy ryzyka. **Osoby pijące ryzykownie** – zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn obserwujemy przede wszystkim **wśród bezrobotnych** (16,6% kobiet i 26,7% mężczyzn). Z kolei **najniższe odsetki kobiet pijących ryzykownie odnotowano wśród rencistów i emerytów (0%)** a także **w grupie kobiet pracujących zawodowo (1,7%) oraz uczennic/studentek (1,9%)**. W populacji mężczyzn odsetki te były kilkakrotnie wyższe np. 23,6% wśród emerytów oraz 19,8% w grupie uczniów i studentów.

Stosunek badanych do wiary i praktyk religijnych wyraźnie różnicuje odsetki ryzykownie pijących – szczególnie wśród mężczyzn. O ile w populacji wierzących i praktykujących pije ryzykownie 4,7% badanych (0% kobiet i 12,7% mężczyzn), to wśród pozostałych respondentów odsetek ten jest prawie 3-krotnie wyższy - 12,7%. W grupie niewierzących lub niepraktykujących kobiet ryzykownie pije 2,6%, zaś wśród niewierzących mężczyzn - do 21,5%.

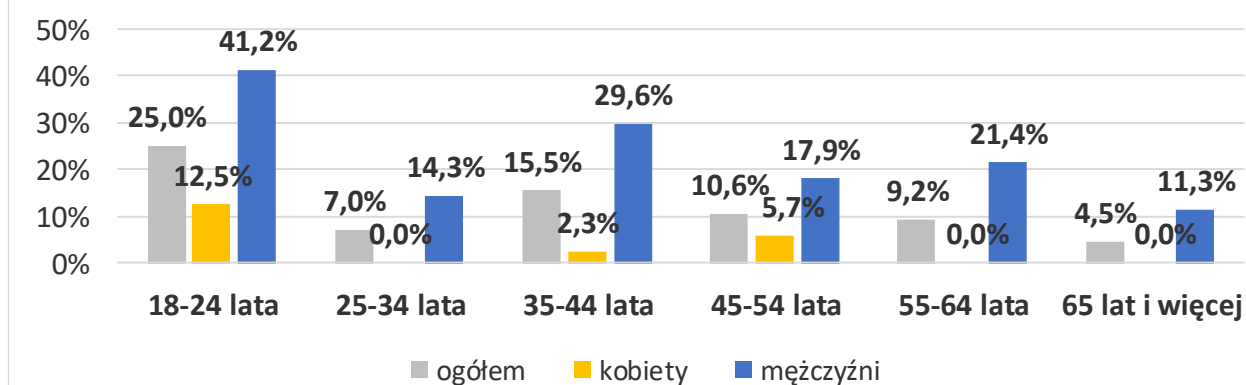
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

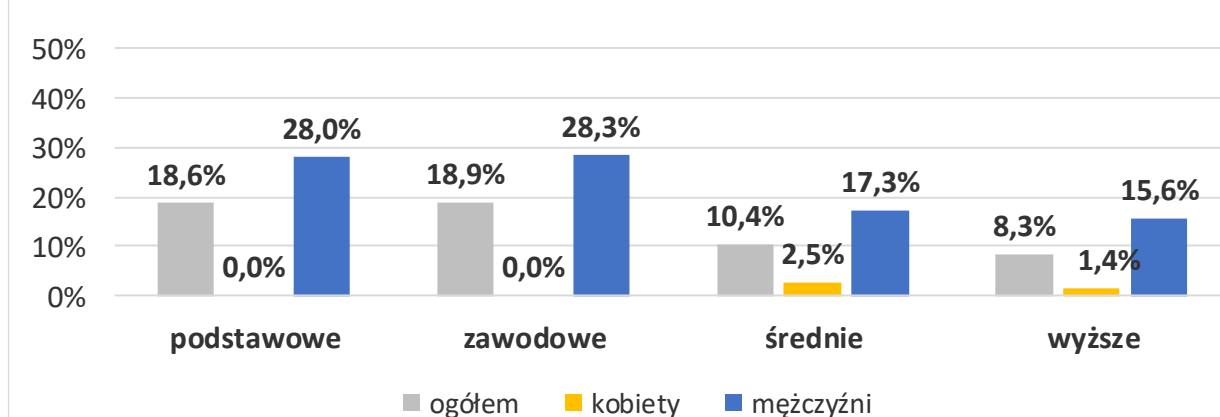
Wyk.25a Grupy ryzyka - konsumpcja roczna powyżej 10 l alkoholu przez mężczyzn lub 7,5 l przez kobiety (odsetki wśród konsumentów)

Wyk. 25b Grupy ryzyka – w poszczególnych frakcjach wiekowych

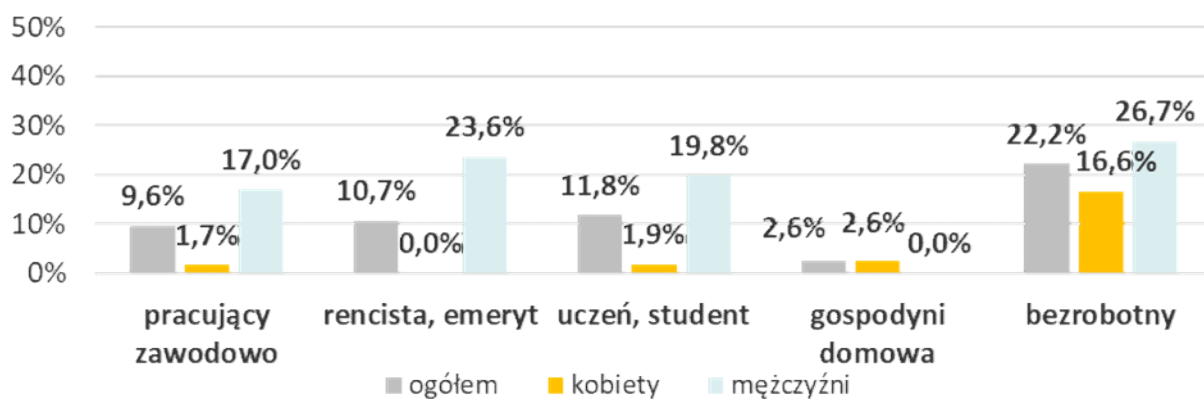
Wyk. 25c Grupy ryzyka – w poszczególnych kategoriach wykształcenia

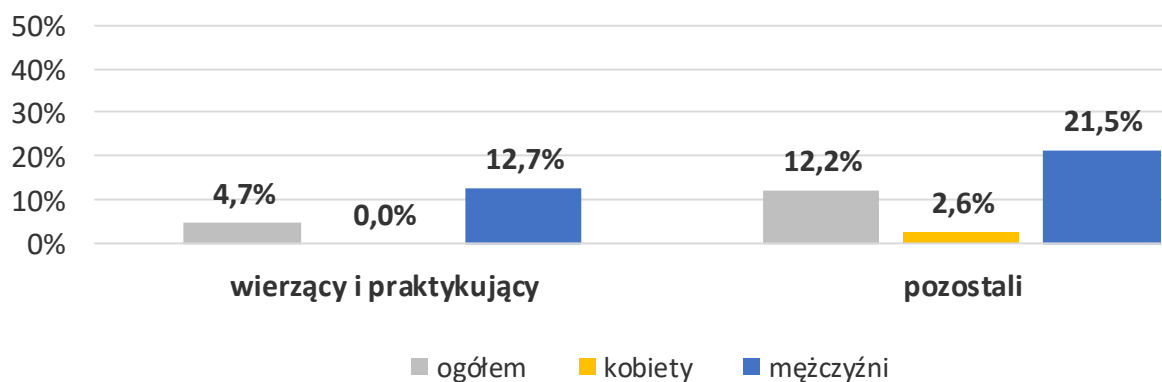
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

Wyk.25d Grupy ryzyka – a status zawodowy badanych (odsetki wśród konsumentów)

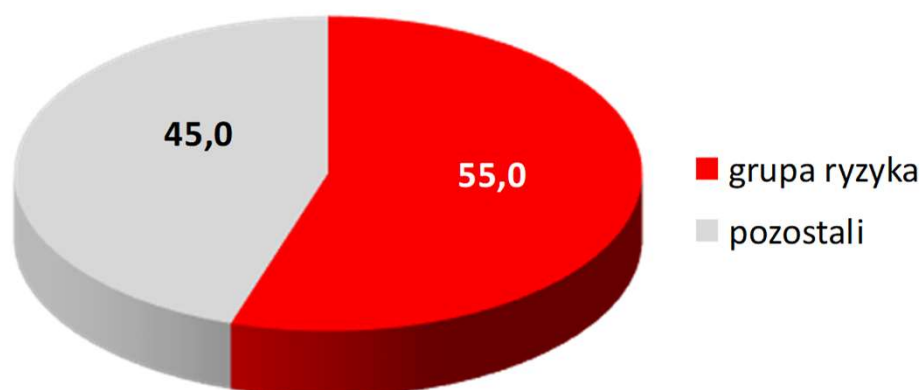
Wyk.25e Grupy ryzyka – a stosunek badanych do religii

V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

Wyk. 26 Procentowe rozkłady ilości alkoholu wypijanego rocznie przez osoby zaliczane do grupy ryzyka oraz przez pozostałych badanych (N=444)

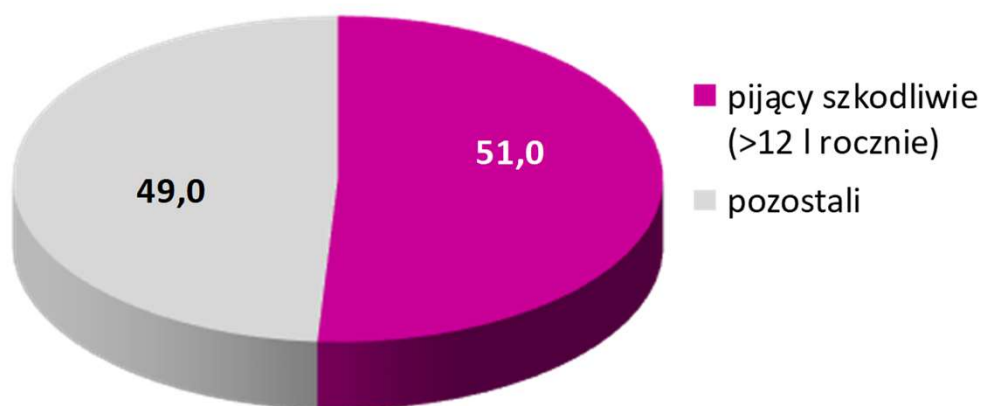
Warto przyrzeć się także, jaki procent z całości wypijanego rocznie alkoholu przypada na osoby zaliczane do tzw. grupy ryzyka. Na wstępie należy zaznaczyć, iż **ryzykownie pijący stanowią 11,5% spośród wszystkich konsumentów napojów alkoholowych, którzy byli badani w Bielsku-Białej. Osoby należące do tej frakcji wypijają aż 55% całości alkoholu, jaki piją w ciągu roku dorośli mieszkańcy miasta.** Warto podkreślić, iż w badaniu zrealizowanym w Bielsku-Białej dekadę wcześniej tj. w 2013 r. odsetek osób ryzykownie pijących był nieznacznie wyższy i wynosił 13,7%.

Podjęcie działań interwencyjnych i edukacyjnych wobec tej populacji mieszkańców wydaje się być jednym z kluczowych zadań realizowanych w ramach miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. To właśnie ta populacja badanych generuje bardzo wysokie koszty społeczne i ekonomiczne i w istotny sposób obciąża system ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

V. Rozkłady spożycia alkoholu

Osoby pijące szkodliwie dla zdrowia

Wyk. 27 . Procentowe rozkłady ilości alkoholu wypijanego rocznie przez osoby pijące szkodliwie (spożywające ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie) oraz przez pozostałych badanych (N=444)

Analizując poszczególne frakcje konsumentów napojów alkoholowych warto także zwrócić uwagę na osoby **pijące ponad 12 litrów stuprocentowego alkoholu rocznie** – czyli ***pijące szkodliwie dla zdrowia***.

Osoby pijące tak znaczne ilości alkoholu stanowią 9,9% spośród wszystkich konsumentów alkoholu (wyk. 21). Warto podkreślić, iż ta niewielka grupa konsumentów alkoholu spożywa ponad połowę alkoholu (51%) wypijanego przez dorosłych mieszkańców Bielska-Białej.

Warto podkreślić, iż w badaniu zrealizowanym w Bielsku-Białej dekadę wcześniej tj. **w 2013 r. odsetek osób szkodliwie pijących był nieco niższy i wynosił 7%.**

V. Rozkłady spożycia alkoholu w strukturze socjo-demograficznej miasta

Osoby pijące ryzykownie (test CAGE)

Poza wyznaczeniem odsetka osób nadmiernie pijących alkohol poprzez oszacowywanie ilości wypitego przez nie w ciągu roku, stuprocentowego alkoholu, można również do tego celu zastosować test przesiewowy CAGE. Składa się on z czterech następujących pytań:

- 1. Czy kiedykolwiek miał(a) Pan(i) poczucie, że powinien(na) ograniczyć swoje picie?*
- 2. Czy zdarzyło się, że ludzie krytykowali Pana(nią) za to, że Pan(i) pije?*
- 3. Czy kiedykolwiek czuł się Pan(i) nie w porządku lub winny(a) w związku ze swoim piciem?*
- 4. Czy kiedykolwiek napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną przez Pana(nią) rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca?*

Odsetki odpowiedzi pozytywnych zostały przedstawione na Wykresie 28. Na pierwsze ze stwierdzeń, pozytywnie odpowiedziało 14,1%, na drugie 14,3%, na kolejne 12,2% badanych, zaś na czwarte, ostatnie pytanie – 10,2%. Prawie co siódmy badany (14,1%) uznał, że miał poczucie, że powinien ograniczyć swoje picie, podobny odsetek spotkał się z krytyką swojego picie ze strony innych osób (14,3%).

Nieco inaczej wyglądają odpowiedzi na analogicznie pytania zadane osobom w odniesieniu **do ostatnich 12 miesięcy** (Wykres 29).

Na pytanie 1 i 4 pozytywnie odpowiedziało - 8,5% oraz 7,1% respondentów. Najwyższy odsetek pozytywnych odpowiedzi – podobnie, jak poprzednio - uzyskano w przypadku pytania dot. krytyki ze strony innych osób, z jaką spotkał się badany w związku ze swoim piciem alkoholu. Pozytywnie odpowiedziało na to pytanie 8,5% badanych.

Według definicji osoby zagrożone uzależnieniem od alkoholu to te, które udzieliły przynajmniej dwóch odpowiedzi pozytywnych w powyższym, czterozdaniowym teście.

Rozkład punktacji został przedstawiony na wykresie 30. **Zgodnie z testem CAGE problem alkoholowy** (czyli zagrożenie uzależnieniem od alkoholu) **ma 10,9% konsumentów alkoholu w Bielsku-Białej**. Wynik ten jest **istotnie wyższy niż w roku 2013** – wówczas odnotowano 4,5% zagrożonych uzależnieniem od alkoholu.

Wynik ten jest **zbliżony zarówno do odsetka osób pijących ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie (9,9%), jak i do odsetka osób, które zaliczają się do grupy ryzyka (11,5%).**

V. Rozkłady spożycia alkoholu w strukturze socjo-demograficznej miasta

Osoby pijące ryzykownie (test CAGE) cd.

Wyniki testu CAGE pokazują jedynie w pewnym przybliżeniu rzeczywistą skalę problemu uzależnienia od alkoholu wśród mieszkańców miasta. Część osób realnie zagrożonych uzależnieniem może świadomie unikać odpowiedzi na postawione w nim pytania, aby postawić się w trochę lepszym świetle. O ile średnie spożycie oraz przynależność do grupy ryzyka liczona była na podstawie mniej „ewidentnych” pytań dotyczących ilości ostatnio wypitego alkoholu, to pytania składające się na test CAGE dotyczą bezpośrednio problemu uzależnienia.

Należy pamiętać, że wyniki testu CAGE powinny być poparte szerszymi badaniami klinicznymi, aby móc je wykorzystać w praktyce.

Warto jednak przyjrzeć się przedstawionym na wykresie 31 powiązaniom pomiędzy ilością spożytego alkoholu, a pozytywnym wynikiem testu CAGE – osoby, które zgodnie z wynikami testu mogą mieć problem alkoholowy, częściej występują wśród badanych pijących duże ilości alkoholu (53,4% osób, które piją ponad 12 litrów stuprocentowego alkoholu rocznie oraz 48% spośród należących do grupy ryzyka - uzyskało pozytywny wynik w teście CAGE).

Wśród osób pijących do 1,2 litra 100% alkoholu odnotowano zaledwie 1% mających pozytywny wynik w teście CAGE.

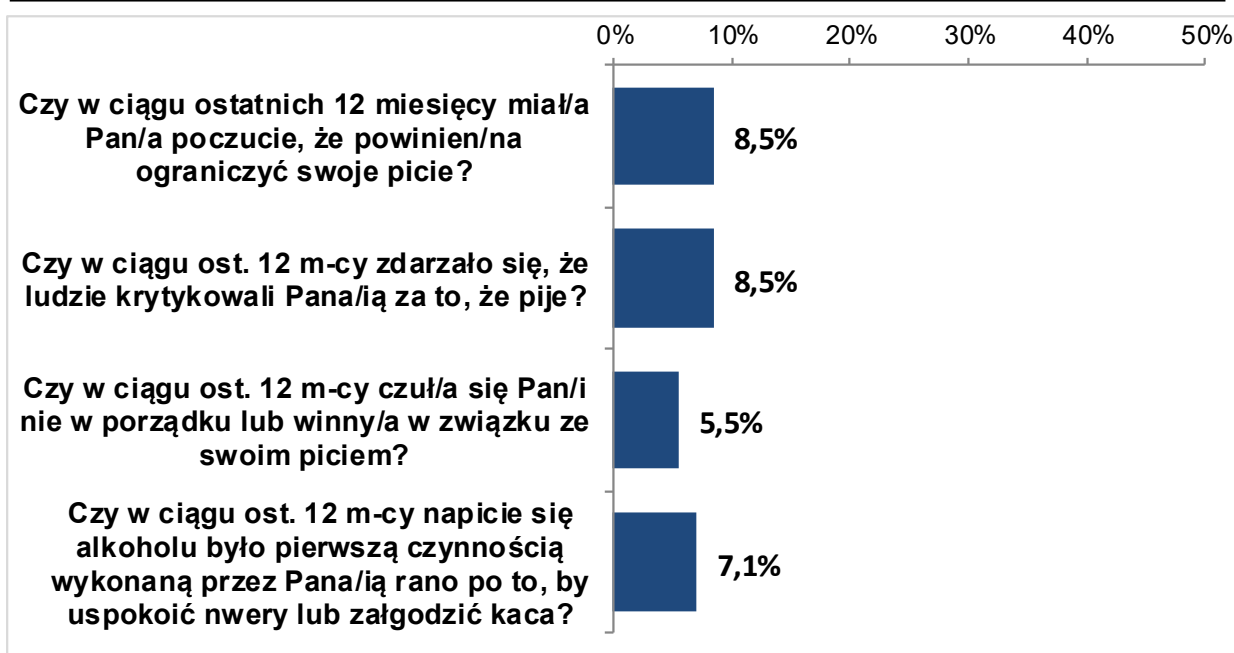
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

Wyk. 28 Test przesiewowy CAGE - kiedykolwiek w życiu

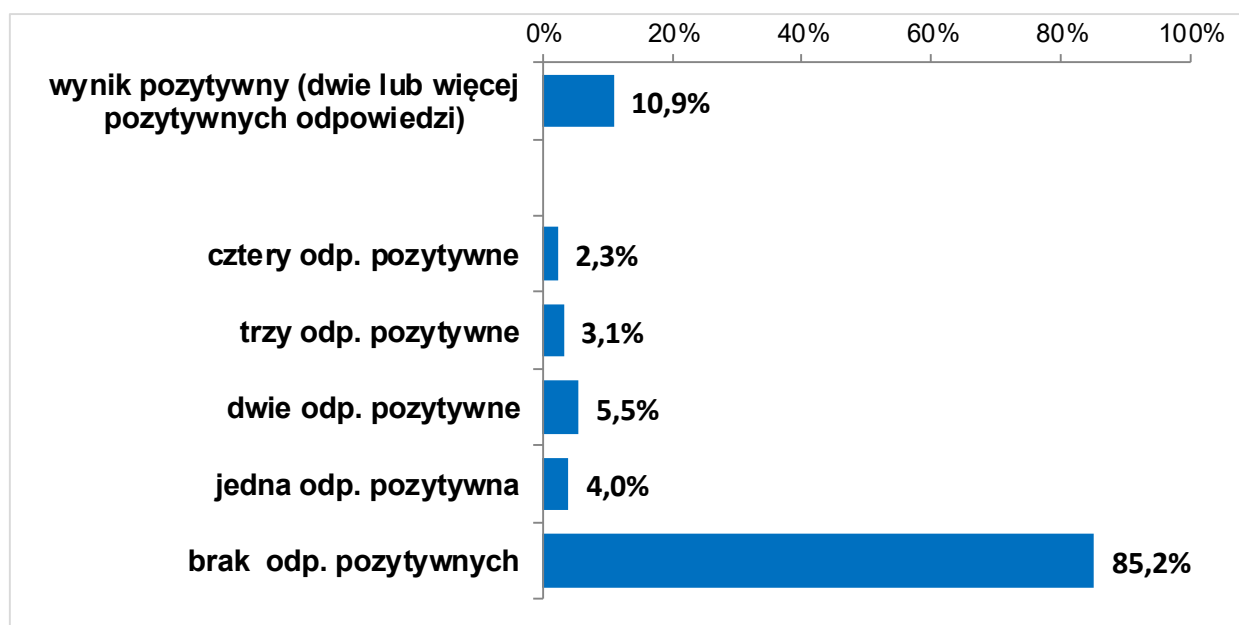
Wyk. 29 Test przesiewowy CAGE – w ciągu ostatnich 12 miesięcy

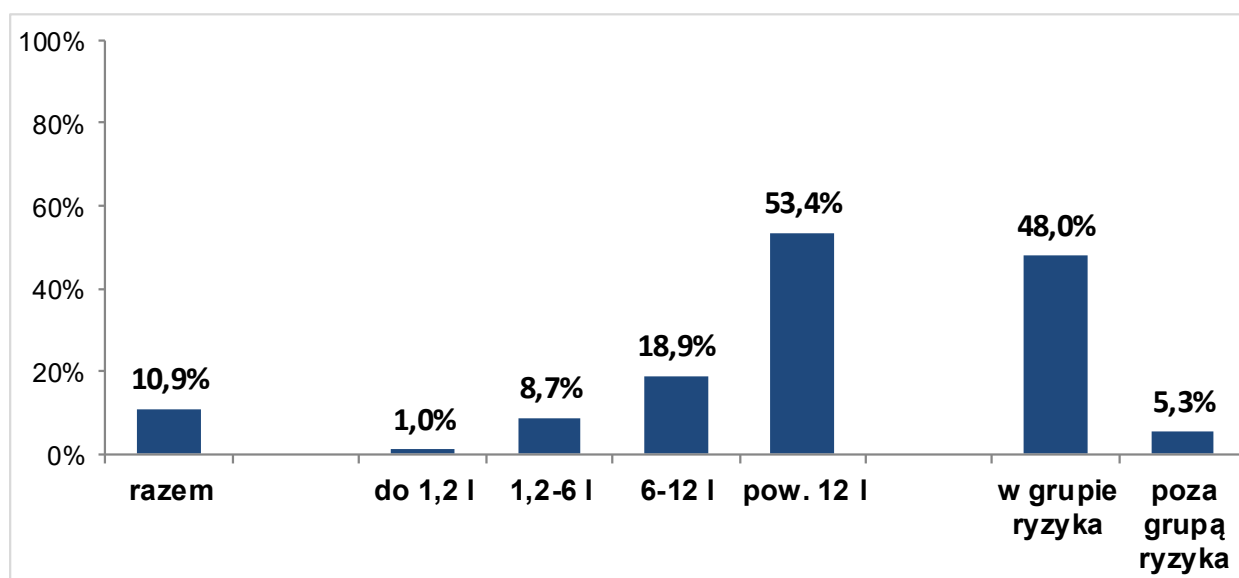
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.2. Osoby pijące ryzykownie

Wyk. 30 Wyniki testu przesiewowego CAGE (odsetki wśród konsumentów alkoholu).

Wyk. 31 Wyniki testu przesiewowego CAGE a poziom spożycia (odsetki wśród konsumentów alkoholu).

V. Rozkłady spożycia alkoholu w strukturze socjo-demograficznej miasta

Społeczno-demograficzne uwarunkowania spożycia alkoholu

Wśród przedstawionych cech społeczno-demograficznych (wykresy 32a - 32f) takich jak płeć, wiek, wykształcenie, status zawodowy, dochody oraz stosunek do religii analizowano, które z tych czynników mogą wpływać na zróżnicowanie poziomu spożycia napojów alkoholowych wśród mieszkańców Bielska-Białej.

Mężczyźni piją ponad 3,5 razy więcej alkoholu niż kobiety (6,5 litra czystego 100% alkoholu rocznie w stosunku do 1,8 litra wśród kobiet). Również wiek znacząco wpływa na wielkość spożycia. **Wśród mężczyzn konsumentów alkoholu najwyższy poziom spożycia odnotowano w trzech frakcjach wiekowych: 18-24 lata** - 13 litrów 100% alkoholu oraz **25-34 lata i 35-44 lata** – w obu przypadkach ok. 8,4 litra. W populacji kobiet najwyższe spożycie zanotowano w grupie 18-24 lata – 4,3 litra 100% alkoholu oraz wśród respondentek z frakcji wiekowej 35-44 lata – 2,5 litra stuprocentowego alkoholu. Najniższy poziom konsumpcji alkoholu na jednego konsumenta występuje wśród najstarszych respondentów tj. w grupie wiekowej 65 lat i więcej – wśród mężczyzn wynosi 3 litry 100% alkoholu, zaś u kobiet – 1 litr.

Wykształcenie respondentów nie ma istotnego wpływu na poziom konsumpcji alkoholu – **podobna ilość alkoholu wypijają mężczyźni z wykształceniem podstawowym, zawodowym i średnimi** (odpowiednio: 6,6 l, 6,7 l oraz 6,4 litra 100% alkoholu), nieco mniej z wykształceniem wyższym – 5,2%. W populacji kobiet taki sam poziom średniego spożycia odnotowano w grupie respondentek z wykształceniem podstawowym i zawodowym – wynosi on 0,9 litra. Z kolei prawie dwukrotnie więcej piją respondentki z wykształceniem średnim i wyższym (odpowiednio: 1,6 l i 1,7 litra 100% alkoholu).

Kolejną zmienną silnie różnicującą poziom spożycia alkoholu jest status zawodowy. **Zdecydowanie więcej od pozostałych piją bezrobotni – zarówno mężczyźni, jak i kobiety – odpowiednio: 6,3 litrów 100% alkoholu oraz 3,6 litra.** Najniższy średni poziom spożycia występuje wśród emerytek i rencistek – 0,7 litra. W przypadku mężczyzn emerytów i rencistów średnie spożycie alkoholu jest zdecydowanie wyższe i wynosi 6,4 litra 100% alkoholu. Najwyższy poziom spożycia alkoholu odnotowano wśród uczniów i studentów w grupie mężczyzn – 7,1 litra. Także **stosunek badanych do religii** jest istotnym czynnikiem różnicującym poziom konsumpcji alkoholu – osoby deklarujące się jako wierzące i praktykujące piją ponad 2-krotnie mniej alkoholu od badanych, którzy uważają się za niewierzących (odpowiednio: 2,3 litra vs. 4,8 litra 100% alkoholu).

W przypadku dochodów w gospodarstwie domowym badanych zaobserwowano zróżnicowanie w poziomie pitego alkoholu pomiędzy mężczyznami z dochodami na poziomie do 2000 zł (2,9 – 3,9 litra) oraz od 5000 do 10.000 zł (7,8 – 8,9 litra). W grupie kobiet o dochodach do 5000 zł poziom spożycia wynosił 0,8 – 1,6 litra zaś w grupie respondentek, które deklarowały dochód powyżej 10.000 zł średnie spożycie alkoholu istotnie rosło osiągając poziom 5,2 litra 100% alkoholu.

V. Rozkłady spożycia alkoholu w strukturze socjo-demograficznej miasta

Spółeczno-demograficzne uwarunkowania spożycia alkoholu cd.

Analiza struktury spożycia wskazuje, że w przypadku kobiet udział **piwa** w spożyciu (w przeliczeniu na 100% alkohol) był istotnie niższy niż w grupie mężczyzn (32,9% vs. 48,1%).

Wyraźną różnicę obserwujemy w przypadku **wina**: w grupie kobiet udział w spożyciu wynosi 39,2%, zaś wśród mężczyzn – 12,2%. Udział wódki i innych napojów spirytusowych również istotnie różni się w przypadku kobiet i mężczyzn i wynosi odpowiednio: 27,8% u kobiet i 39,7% u mężczyzn.

Najwyższy udział piwa w spożyciu alkoholu odnotowano w grupie osób w wieku 35-44 lata (50,3%) oraz w najmłodszej frakcji badanych (18-24 lata) – 49,1%. Z kolei najmniej piwa w ogólnej strukturze konsumpcji alkoholu wypijają najstarsi mieszkańcy Bielska-Białej w wieku 65 lat i więcej – tylko 26,6%.

W przypadku osób z wykształceniem podstawowym odnotowano zdecydowanie najwyższy udział piwa w całkowitym spożyciu alkoholu – 54,7%. Z kolei najniższy udział piwa w ogólnej strukturze konsumpcji był w grupie respondentów z wykształceniem zawodowym (35%) i wyższym (37,6%). Także w tej grupie odnotowano **najwyższy udział wina** w ogólnym poziomie spożycia alkoholu – 29,3%. Z kolei najniższy poziom konsumpcji wina stwierdzono w populacji osób z wykształceniem średnim – 22,6%.

Wśród osób wierzących i praktykujących udział piwa w spożyciu wynosił 36,1%, wina 31% zaś wódki 32,9%. W pozostałych grupach udział wina był nieco niższy – 23,8% za to udział piwa istotnie wyższy – 42,1%. Spożycie wódki i innych napojów spirytusowych w ogólnej strukturze konsumpcji alkoholu było zbliżone w obu grupach i wynosiło: 32,9% wśród wierzących i 34,1% wśród pozostałych respondentów.

W badaniu stwierdzono, że w grupie osób, których dochód kształtował się na poziomie do 1500 zł udział piwa w całkowitym spożyciu 100% alkoholu był najwyższy i wynosił 60%. Z kolei udział wina był w tej frakcji zdecydowanie najniższy – 18,3%. Największy udział wódki w spożyciu odnotowano w grupie osób z dochodem między 5000 a 7.000 zł (41,7%) oraz 3000-5000 zł (39,2%), a najniższy w populacji, w której miesięczny dochód sięgał 1500-2000 zł (25%) oraz 1000 do 1500 zł (26,7%).

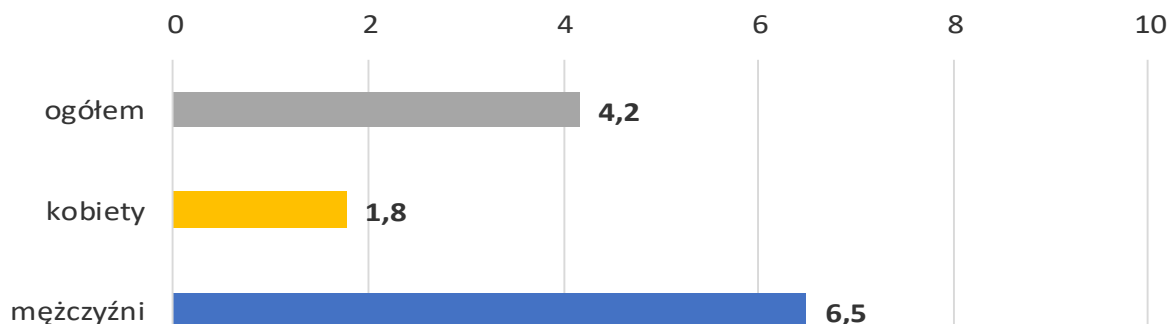
Największe różnicowania w udziale **piwa** w ogólnym spożyciu alkoholu odnotowano pomiędzy emerytami/rencistami oraz osobami bezrobotnymi (odpowiednio: 33,4% oraz 66,3%). W przypadku **wódki i innych napojów spirytusowych** najwyższy jego udział w spożyciu alkoholu stwierdzono wśród uczniów i studentów (43%), a najniższy w grupie bezrobotnych (12,4%). Najniższe różnicowania odnotowano w przypadku **wina**. Najwyższy udział w całkowitym spożyciu alkoholu miało ono wśród emerytów i rencistów oraz gospodyń domowych (32,1% i 31,5%) a najniższy w grupie osób pracujących zawodowo i bezrobotnych – 21,3%.

V. Rozkłady spożycia alkoholu

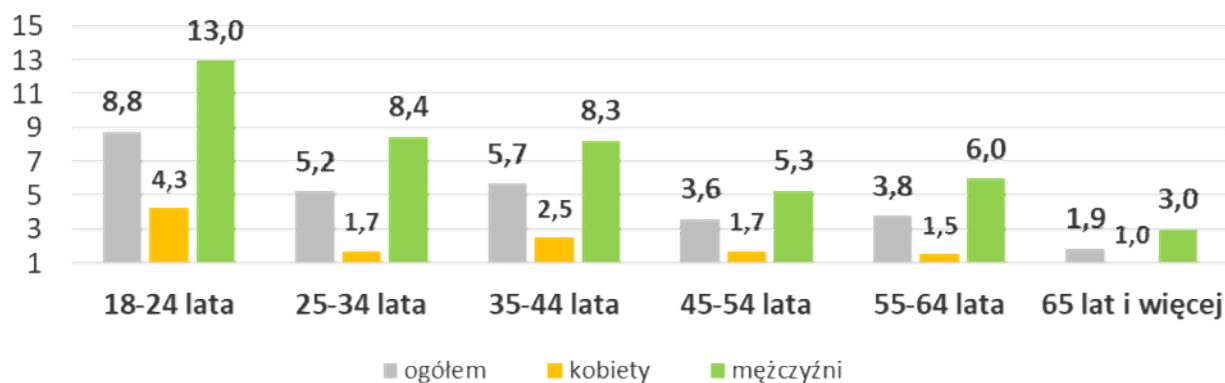
5.3. Struktura konsumpcji alkoholu

Wyk.32 a, b, c Średnie spożycie w litrach 100% alkoholu dla konsumentów napojów alkoholowych

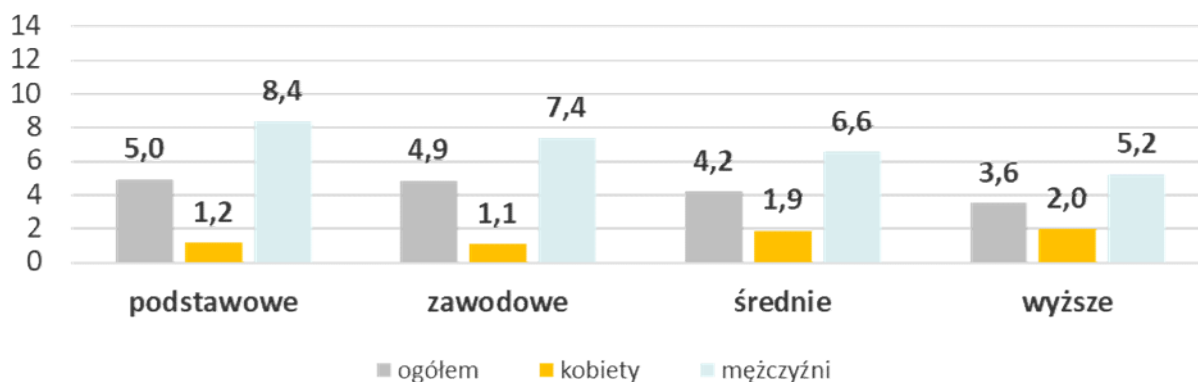
Wyk.32a

Wyk.32b

Wyk.32c

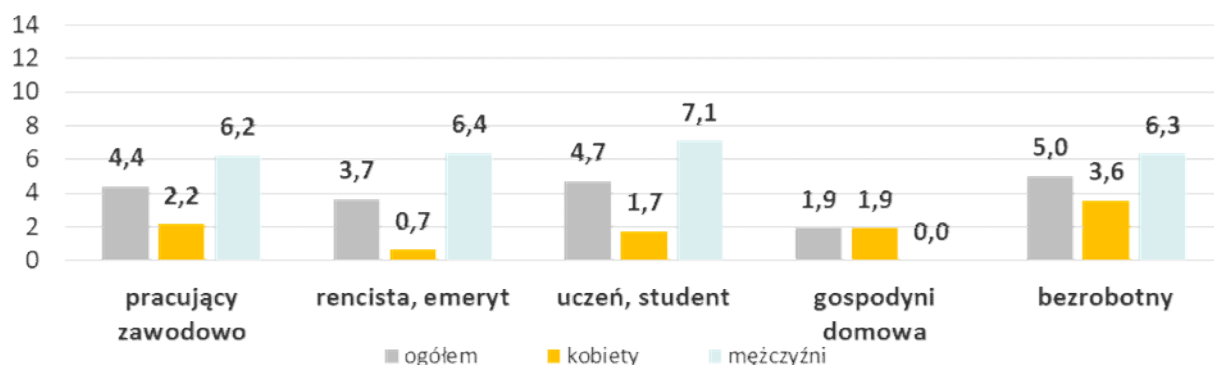

V. Rozkłady spożycia alkoholu

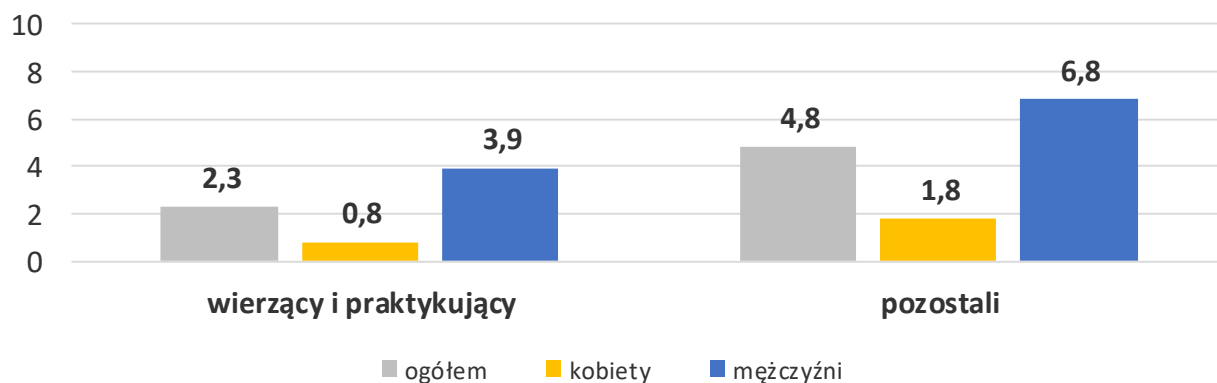
5.3. Struktura konsumpcji alkoholu

Wyk.32 d, e, f Średnie spożycie w litrach 100% alkoholu dla konsumentów napojów alkoholowych

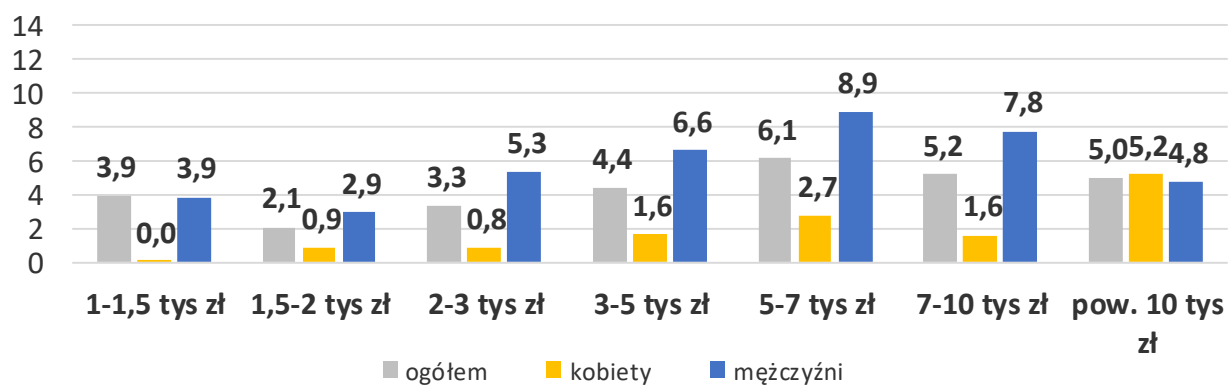
Wyk.32d

Wyk.32e

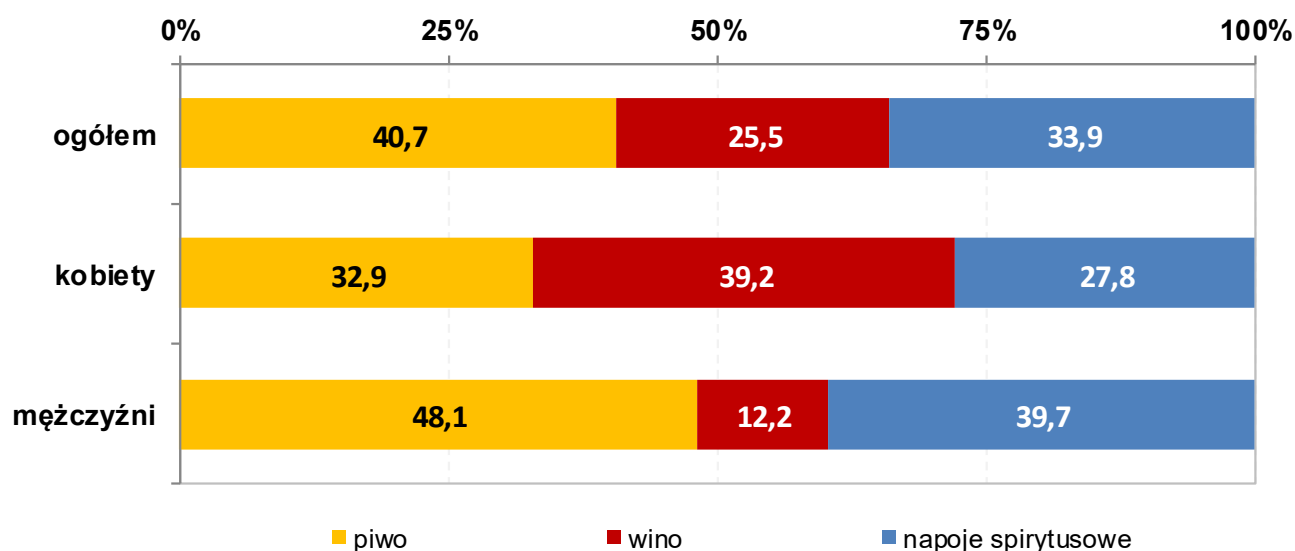
Wyk.32f

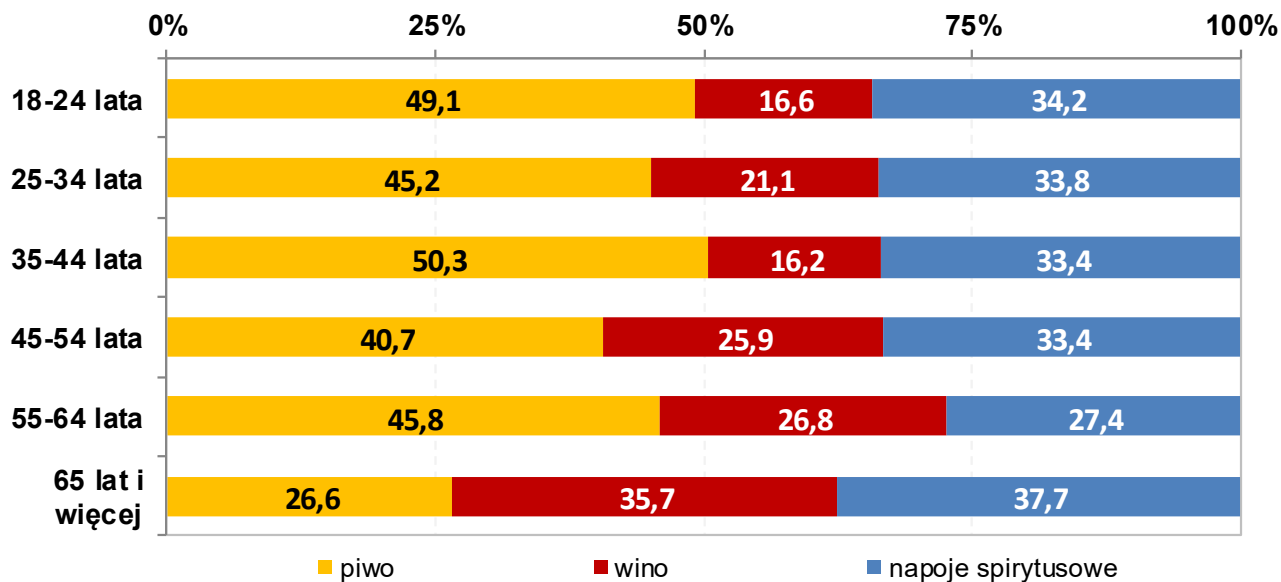
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.3. Struktura konsumpcji alkoholu

Wyk.33a Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

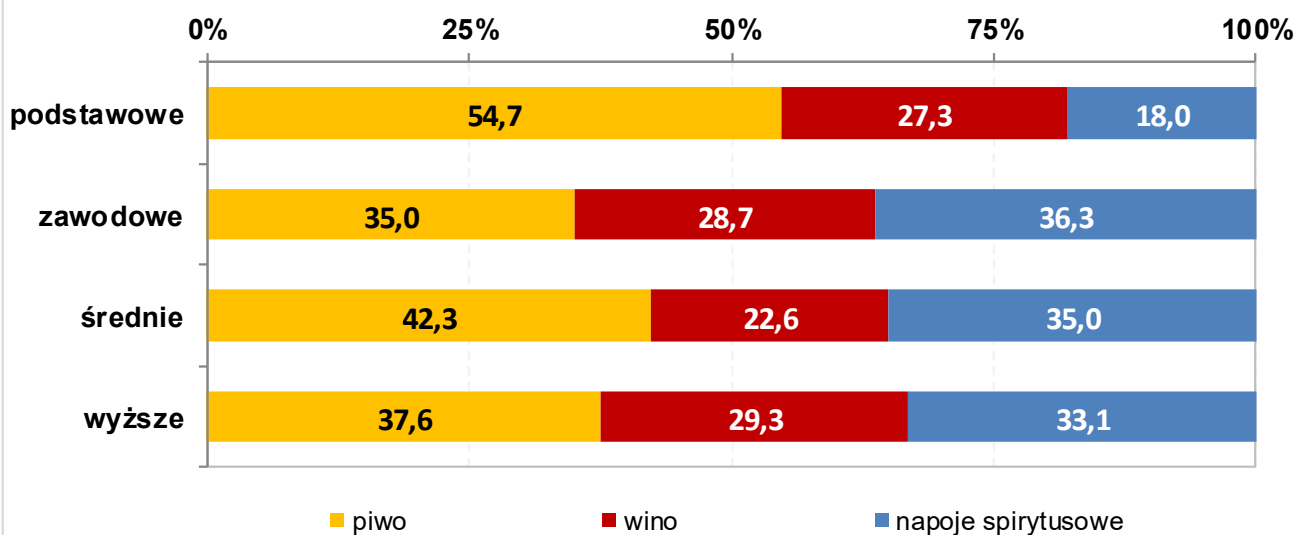
Wyk.33b Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

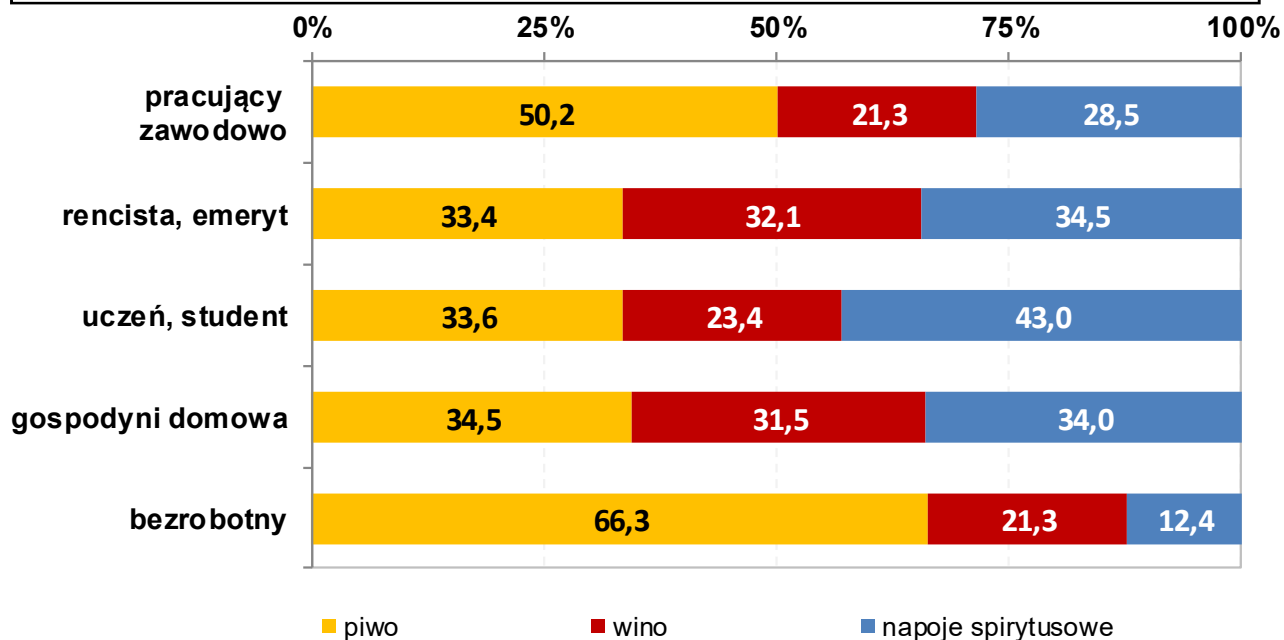
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.3. Struktura konsumpcji alkoholu

Wyk.33c Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

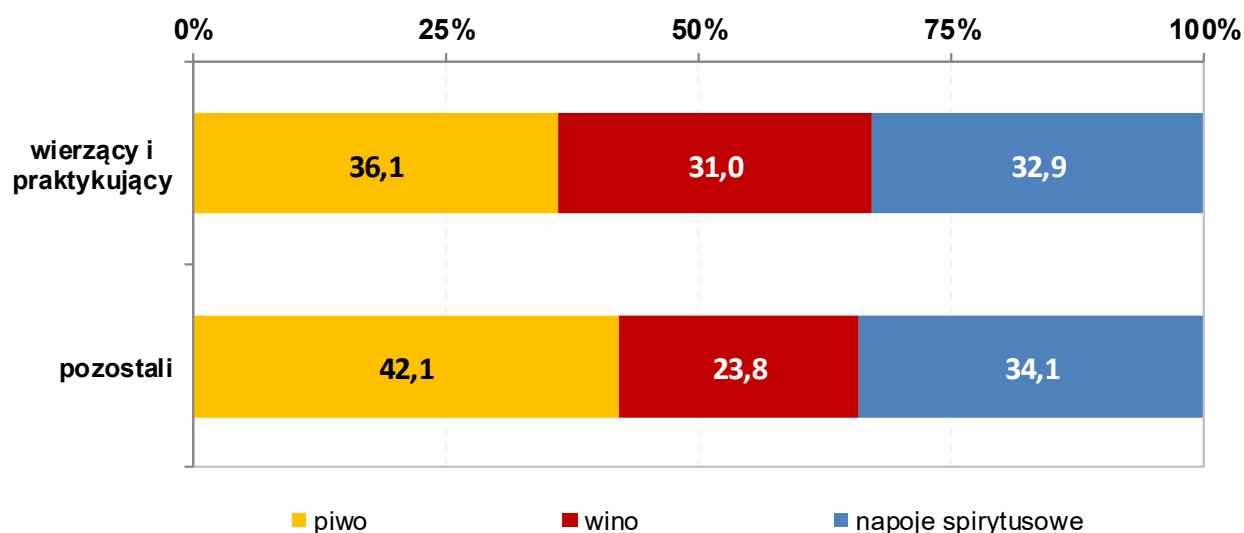
Wyk.33d Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

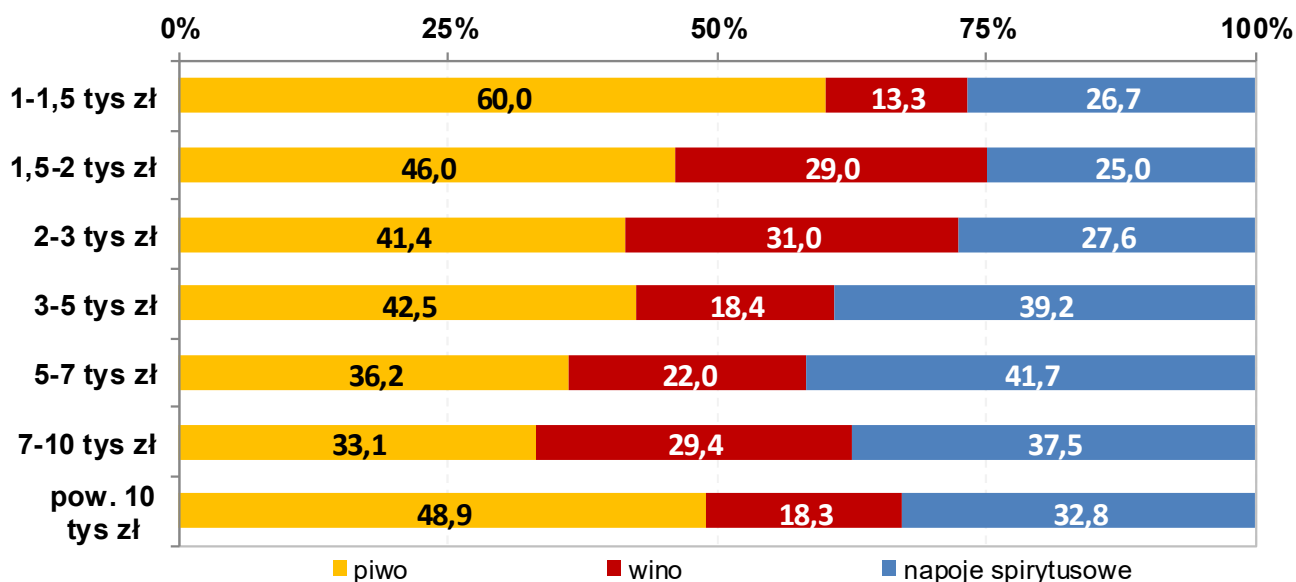
V. Rozkłady spożycia alkoholu

5.3. Struktura konsumpcji alkoholu

Wyk.33e Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

Wyk.33f Struktura spożycia dla konsumentów - udział procentowy poszczególnych typów napojów alkoholowych po przeliczeniu na 100% alkohol

VI. WIEK INICJACJI ALKOHOLOWEJ – POSTAWY I ZACHOWANIA MIESZKAŃCÓW

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Inicjacja alkoholowa

Należy zauważyć, że inicjacja alkoholowa w okresie niepełnoletności jest zjawiskiem dość powszechnym wśród mieszkańców Bielska-Białej – ponad połowa badanych przyznaje, że po raz pierwszy piła alkohol przed osiemnastym rokiem życia (50,5%).

Kobiety czyniły to zdecydowanie rzadziej niż mężczyźni – wczesna inicjacja jest udziałem co trzeciej spośród nich, dla mężczyzn odsetek ten był znacznie wyższy i sięgał prawie 3/4 badanej grupy - Wykresy 34a i 34b. Piwo przed 18 r.ż. piło 30,2% badanych kobiet i 73,2% mężczyzn.

Wczesną inicjację picia napojów alkoholowych częściej deklarują osoby młodsze niż starsze. Ponad $\frac{3}{4}$ respondentów w wieku od 18 do 24 lata spożywało piwo w okresie niepełnoletności (77,8%), podczas gdy w grupie osób 45-54 lata przyznaje się do tego 38,8%. W najstarszej frakcji badanych tj. 65 lat i więcej takie doświadczenia ma 45,1% respondentów a w drugiej najmłodszej populacji tj. 25-34 lata prawie 2/3 - 64,8%.

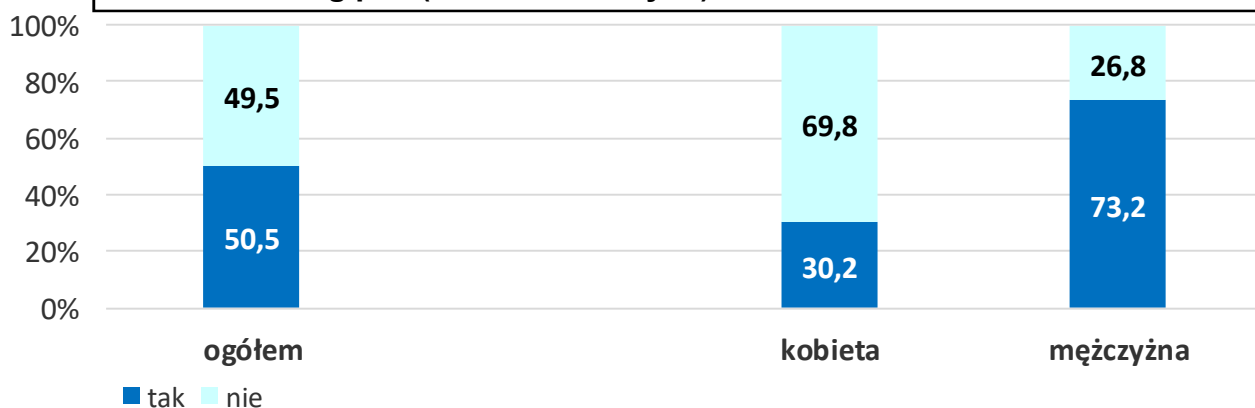
Inicjacja alkoholowe w okresie przed ukończeniem 18. roku życia występuje częściej u osób, których roczne spożycie alkoholu kształtowało się na poziomie powyżej 12 litrów 100% alkoholu. W tej grupie badanych odsetek takich wskazań dla piwa wynosił 82,3%, dla porównania wśród badanych ze średnim spożyciem do 1,2 litra – 47,5%, zaś wśród aktualnych abstynentów - 20,8%.

Analiza wyników badań dotyczących inicjacji alkoholowej w przypadku wina w powiązaniu z płcią respondentów wskazuje, że wśród kobiet odsetek osób, które **piły wino przed 18 r.ż.** był niemal dwukrotnie niższy niż w grupie mężczyzn: 31,3% vs. 63,2%.

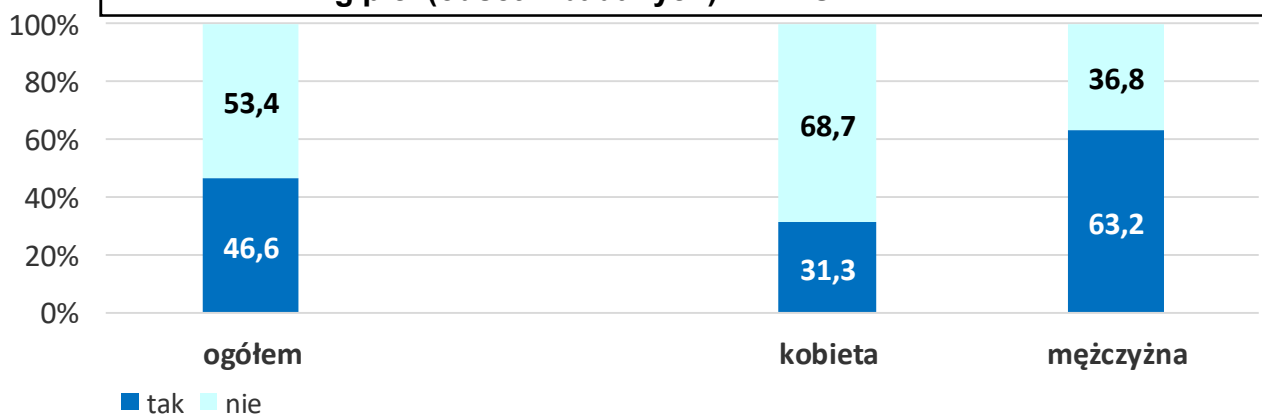
W przypadku wódki - przed osiągnięciem pełnoletności piło ją 18,9% kobiet i prawie 3-krotnie większa frakcja mężczyzn – 52,4%.

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

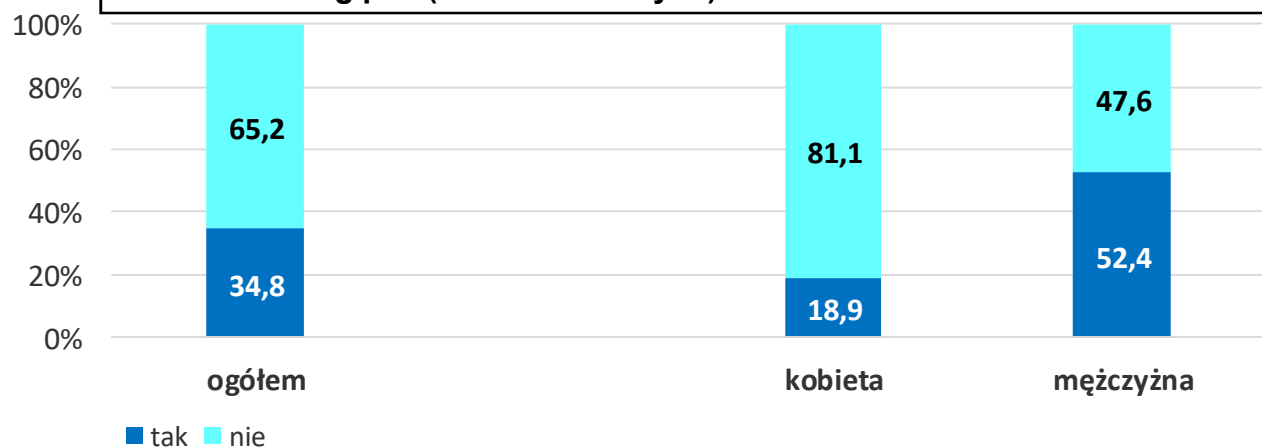
Wyk. 34a Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg płci (odsetki badanych) - PIWO

Wyk. 34a Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg płci (odsetki badanych) - WINO

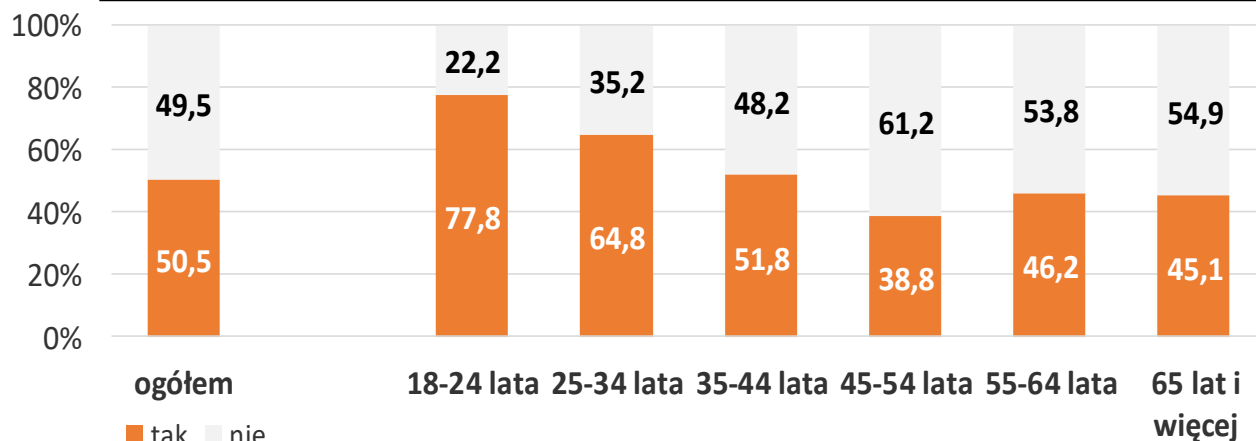

Wyk. 34a Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg płci (odsetki badanych) - WÓDKA

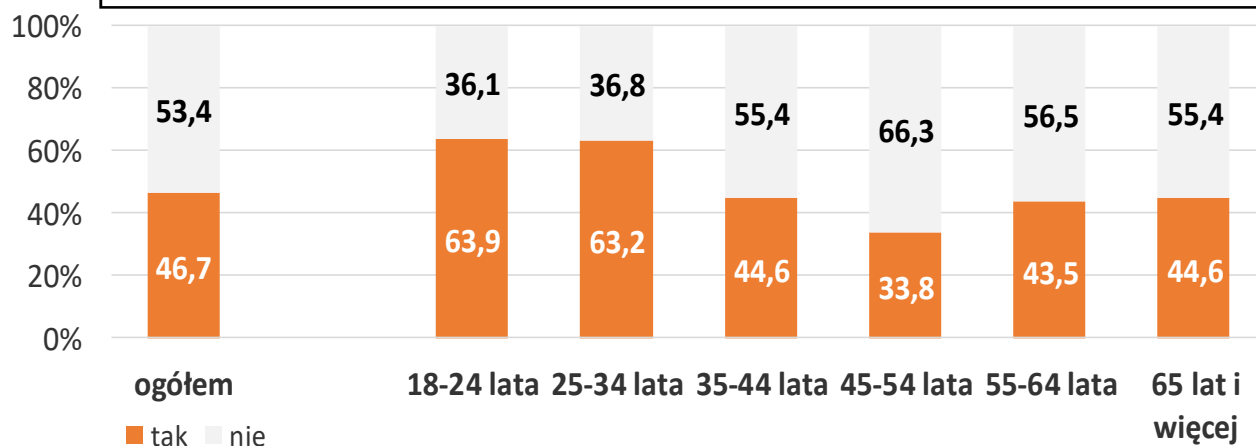

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

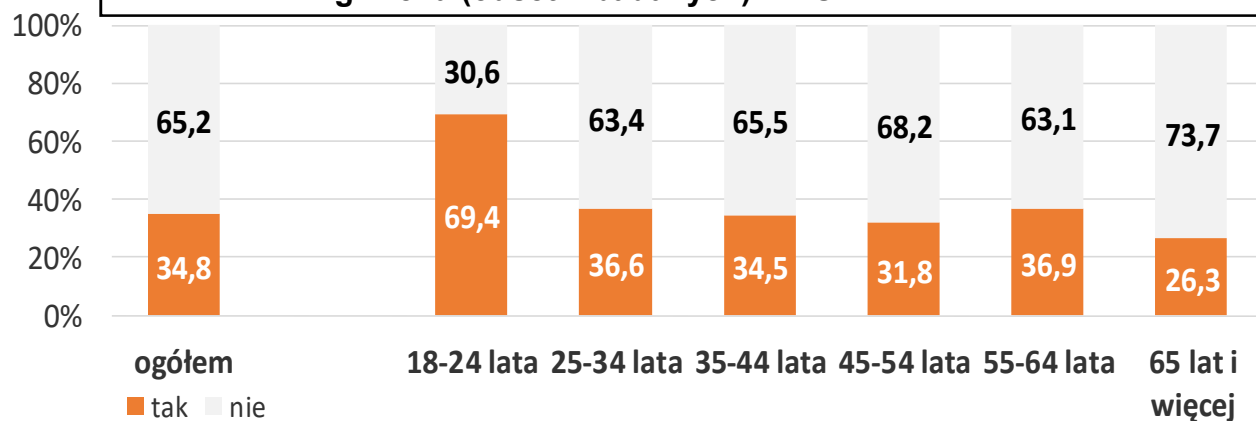
Wyk. 34b Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg wieku (odsetki badanych) - PIWO

Wyk. 34b Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg wieku (odsetki badanych) - WINO

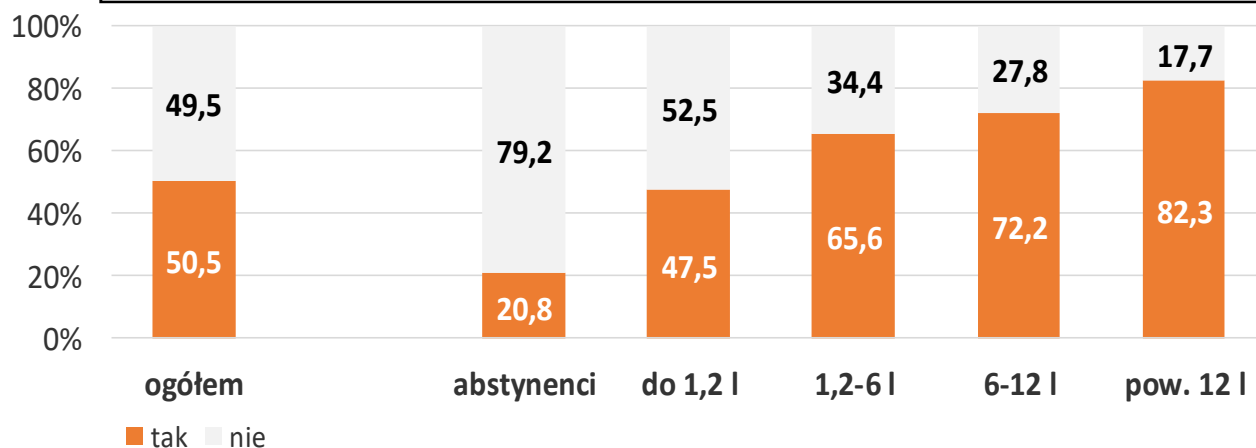

Wyk. 34b Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg wieku (odsetki badanych) - WÓDKA

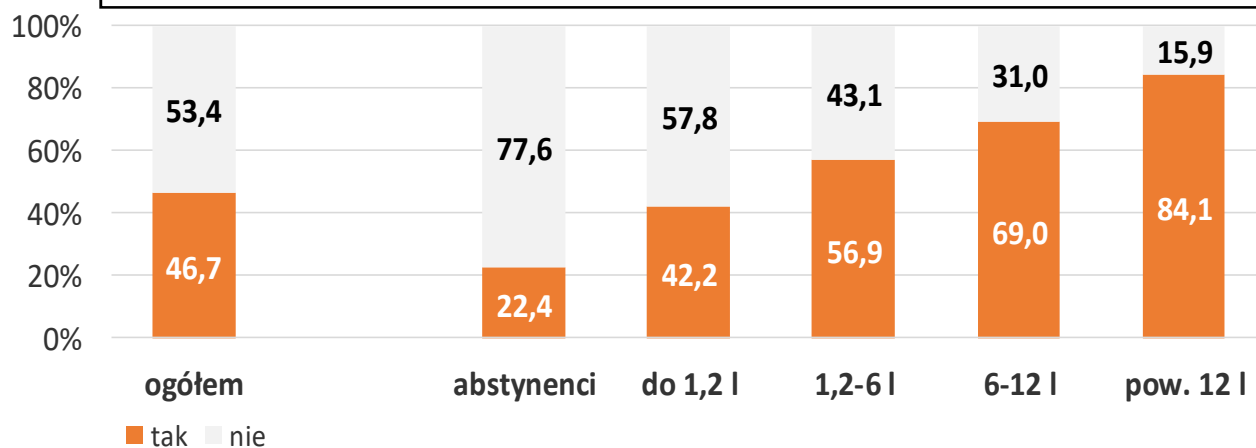

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

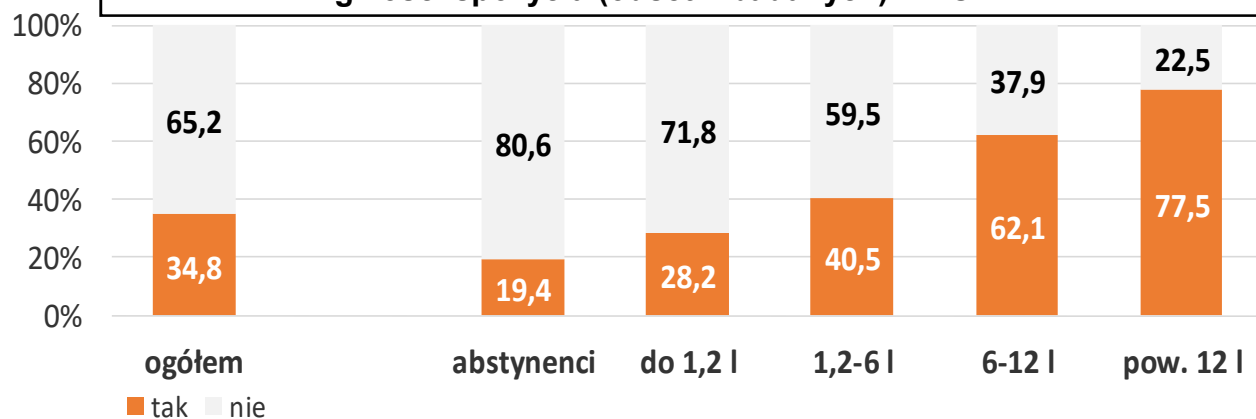
Wyk. 34c Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg ilości spożycia (odsetki badanych) - PIWO

Wyk. 34c Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg ilości spożycia (odsetki badanych) - WINO

Wyk. 34c Inicjacja picia napojów alkoholowych przed 18 rokiem życia wg ilości spożycia (odsetki badanych) - WÓDKA

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

W odniesieniu do wszystkich rodzajów alkoholu, zarówno w przypadku norm przyjmowanych dla dziewcząt, jak i dla chłopców, okres od 18. do 20. roku życia był najczęściej wskazywanym przedziałem wiekowym, w którym inicjacja alkoholowa uznawana jest za dopuszczalną (wykres 35). **Co piąty badany mieszkaniec Bielska-Białej uznał, że zarówno w przypadku chłopców, jak i dziewcząt – dopuszczalne jest picie piwa przed ukończeniem 18 lat. W odniesieniu do dziewcząt taką opinię wyraziło 20,4% respondentów zaś w przypadku chłopców 20,5%.**

Średnio co ósmy badany stwierdził, że dopuszcza wypicie wina przez osoby poniżej 18 r.ż. – w przypadku dziewcząt takie zdania było 12,8% respondentów, zaś w przypadku chłopców – 13,4%. **Zdecydowanie niższe odsetki badanych przyznały, iż aprobują inicjację alkoholową dokonaną wódką: przez niepełnoletnie dziewczęta (4,3%) oraz niepełnoletnich chłopców (5,3%).**

Za osobą aprobującą inicjację picia alkoholu w okresie niepełnoletności uznawany był respondent, podający wiek poniżej 18 roku życia jako moment, w którym dziewczętom lub chłopcom można zezwolić na wypicie alkoholu.

Należy stwierdzić, iż spożywanie piwa przez niepełnoletnie dziewczęta jest akceptowana przez prawie 2-krotnie wyższe odsetki badanych mężczyzn niż kobiet (27,7% vs. 13,8%). Również w przypadku picia piwa przez niepełnoletnich chłopców odsetek badanych mężczyzn, którzy zezwoliliby na takie zachowania jest ponad 2-krotnie większy niż odsetek kobiet (odpowiednio: 29,8% vs. 12,2%). Warto także podkreślić, iż w porównaniu do wyników badań z 2013 r. odnotowano wyraźny spadek odsetka kobiet, które akceptują picie piwa przez niepełnoletnią młodzież (28,9% w 2013 r. do 12,2% w 2023 r.).

Różnice w analizowanym kontekście zaobserwowano także **porównując grupę osób wierzących i praktykujących oraz pozostałych**. W pierwszej ww. grupie (**wierzący i praktykujący**) przyzwolenie na picie piwa przez niepełnoletnie dziewczęta deklarowało 15,8% badanych zaś w przypadku chłopców 14,2% badanych. Istotnie wyższe odsetki odnotowano wśród respondentów **niewierzących i niepraktykujących religijnie**. Średnio co czwarty badany w tej frakcji deklarował przyzwolenie na picie alkoholu były niepełnoletnie dziewczęta i chłopców (odpowiednio: 23,1% i 23,9%).

Podsumowując: **przyzwolenie na picie piwa przez niepełnoletnie dziewczęta i chłopców zadeklarował co piąty z respondentów** (w przypadku dziewcząt - 20,4%, w przypadku chłopców – 20,5%). **W 2013 r. odsetki te były wyraźnie wyższe i wynosiły odpowiednio: 32,3% dla obu płci nastolatków.**

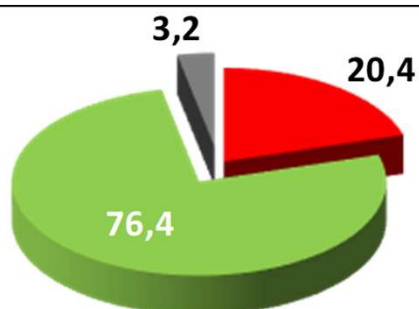
VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Wyk. 35 Preferowany wiek inicjacji picia poszczególnych napojów alkoholowych (dane w procentach)

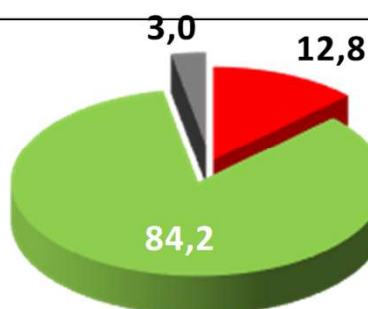
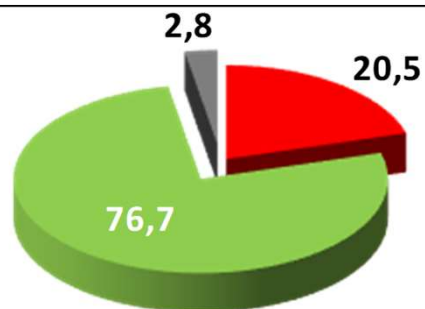
- przed 18 r. ż.
- po 18 r. ż.
- trudno powiedzieć, nie wiem

DZIEWCZĘTA

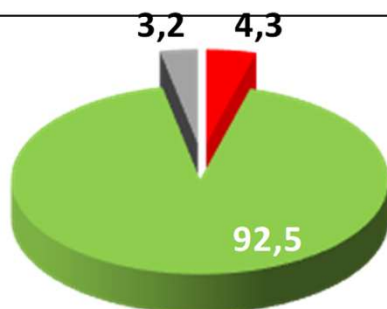
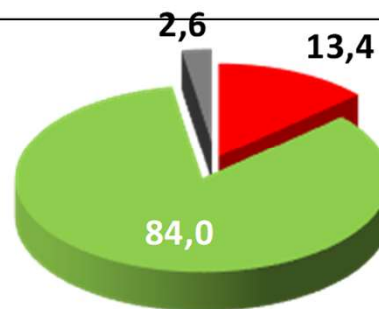
CHŁOPCY

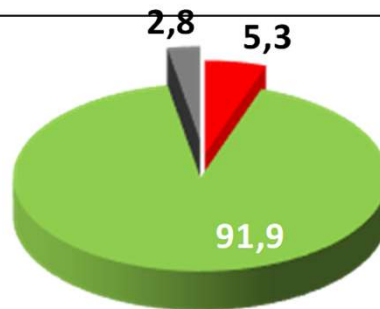
piwo

wino

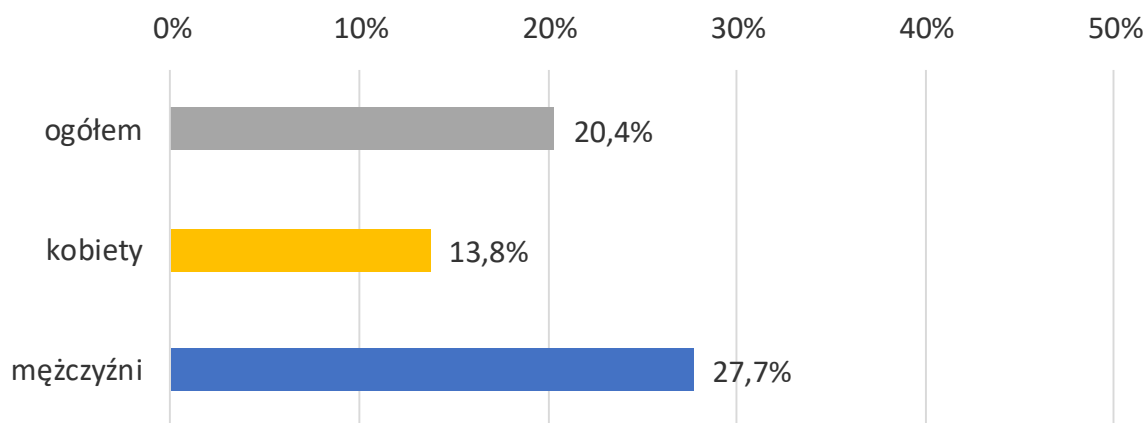

wódka

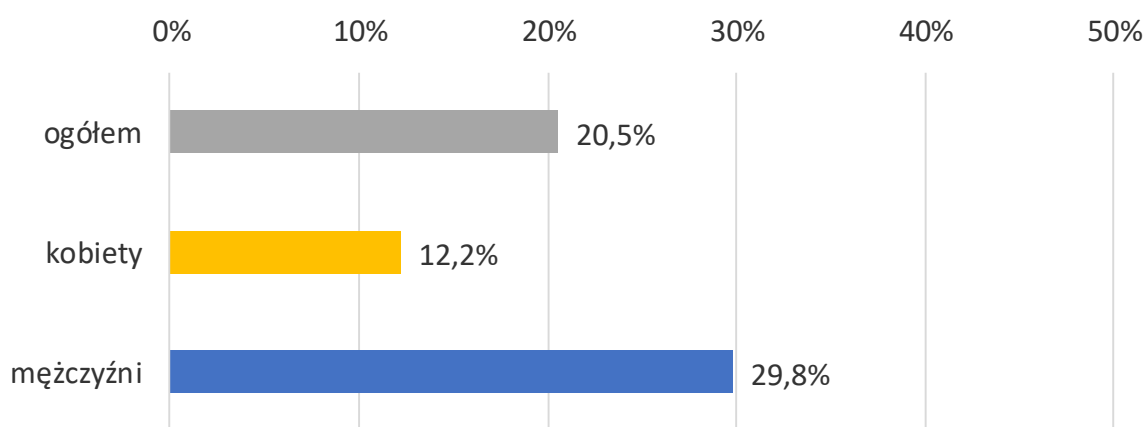

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Wyk. 36a Dopuszczalność picia alkoholu przed 18. rokiem życia dla dziewcząt (odsetki badanych) - PIWO

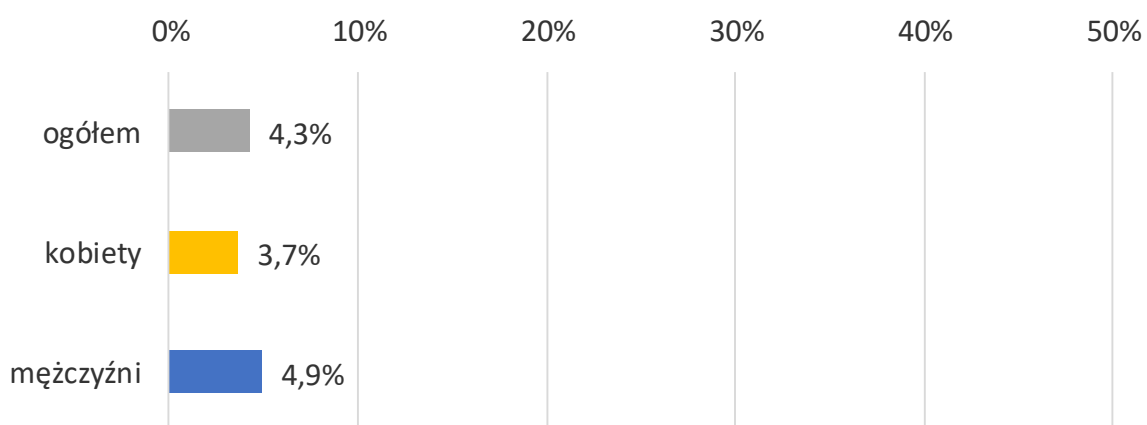

Wyk. 36b Dopuszczalność picia alkoholu przed 18. rokiem życia dla chłopców (odsetki badanych) - PIWO

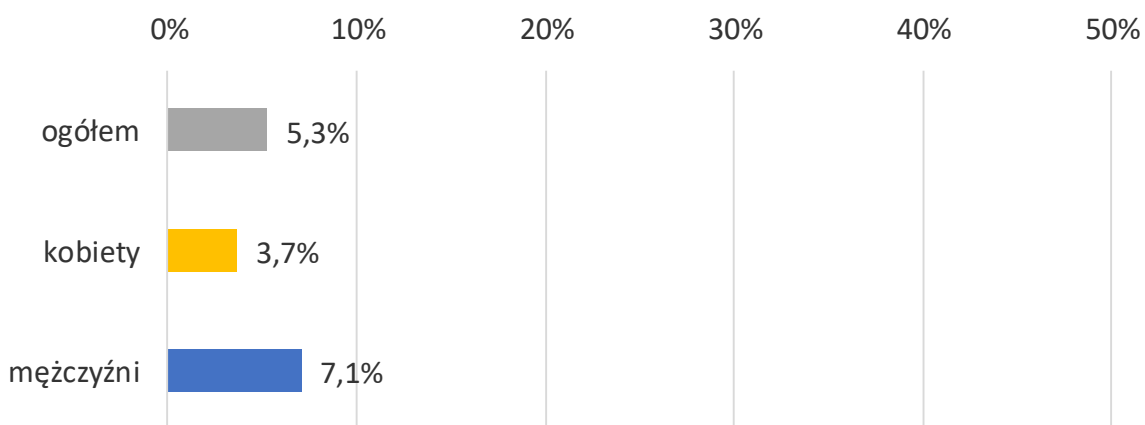

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Wyk.36 c Dopuszczalność picia alkoholu przed 18. rokiem życia dla dziewcząt (odsetki badanych) - WÓDKA

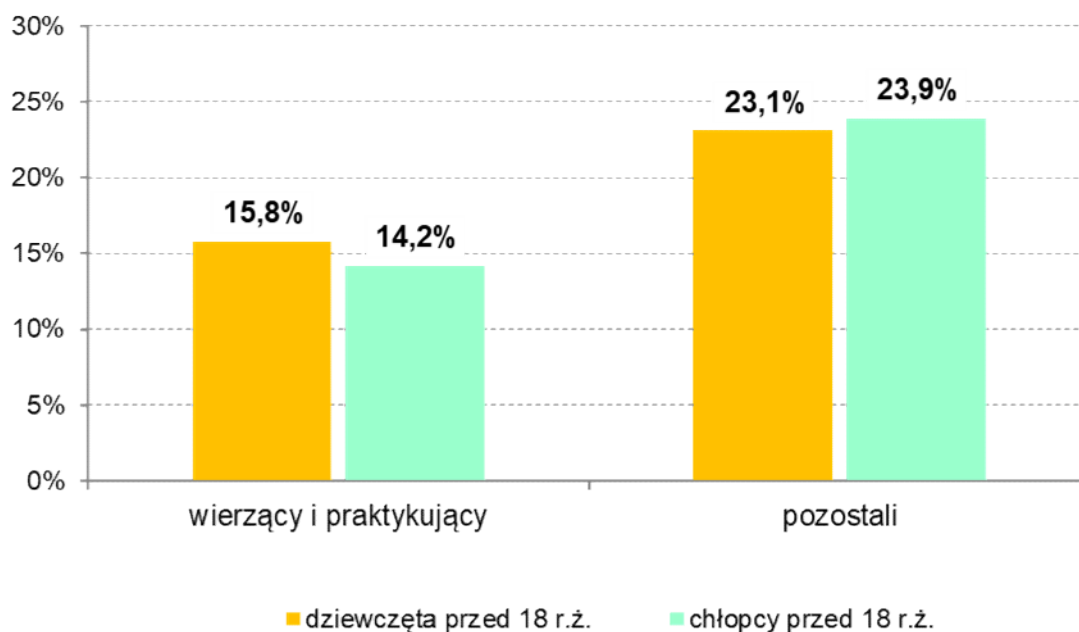

Wyk.36 d Dopuszczalność picia alkoholu przed 18. rokiem życia dla chłopców (odsetki badanych) - WÓDKA

VI. Wiek inicjacji alkoholowej – postawy i zachowania mieszkańców

Wyk. 36 e Dopuszczalność picia alkoholu przed 18. rokiem życia dla dziewcząt i chłopców (odsetki badanych) - PIWO

VII. PROBLEMY I ZAGROŻENIA ZWIĄZANE Z PICIEM ALKOHOLU

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Nadużywanie napojów alkoholowych w pewnych sytuacjach bywa bardzo ryzykowne nie tylko dla samych konsumentów tych napojów ale również dla innych osób. W szczególności dotyczy to kierowców, którzy będąc pod wpływem alkoholu decydują się kierować samochodem lub motocyklem (albo innym pojazdem mechanicznym) oraz osób, które piją alkohol w trakcie wykonywania pracy. Podane poniżej statystyki należy traktować, jako wartości wyraźnie zaniżone, ponieważ wielu respondentów prowadzących pojazdy mechaniczne pod wpływem alkoholu lub spożywających alkohol w pracy raczej ukrywa te zachowania i niechętnie się do nich przyznaje, nawet podczas anonimowych badań ankietowych. Warto jednak monitorować te zjawiska na przestrzeni dłuższego okresu czasu, analizując trendy i ewentualne zmiany w tym zakresie. Należy także zwrócić uwagę na istotną różnicę pomiędzy wielkością populacji przyznającej się do ww. zachowań oraz odsetkiem badanych, którzy deklarują, iż byli świadkami wspomnianych sytuacji.

Wśród wszystkich badanych, odsetek osób, które przyznają się do prowadzenia kiedykolwiek w życiu samochodu lub innego pojazdu pod wpływem alkoholu wynosi 22,4% (wykresy numer 37a i 37 b). **Odsetek ten jest ponad 4-krotnie wyższy niż w poprzednim badaniu z 2013 r. (5,1%).** W grupie tej wyraźnie przeważają mężczyźni (32,1% w stosunku do 10,9% kobiet). Odnotowana różnica jest istotna statystycznie i oznacza, że **średnio co trzeci badany mężczyzna przynajmniej raz w życiu prowadził jakiś pojazd mechaniczny (samochód, motocykl, kład) po wypiciu alkoholu.** Odsetek ten jest ponad 3-krotnie wyższy niż w 2013 r., kiedy to odnotowano 9,1% mężczyzn mających tego typu ryzykowne doświadczenie.

Na wykresach 38a i 38b przedstawiono **odsetki osób, którym zdarzyło się prowadzić pojazd pod wpływem alkoholu w ostatnim roku przed badaniem. Zachowanie takie było udziałem 3,2% badanych.** W porównaniu do wyników badań z 2013 r. również w tym zakresie nie odnotowano istotnych zmian (**w 2013 r. - 4% badanych**). Różnica pomiędzy odsetkiem kobiet i mężczyzn deklarujących takie zachowanie (**3,1% kobiet i 3,4% mężczyzn**) również nie jest istotna statystycznie. Dane te zaprezentowano tylko dla tych osób, które kierowały pojazdem mechanicznym w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie.

Odsetek respondentów, którzy przyznali się do prowadzenia po spożyciu alkoholu samochodu lub innego pojazdu mechanicznego choć raz w ost. roku był najwyższy wśród badanych w wieku 18-24 lata - 14,8% oraz w grupie 25-34 lata – 5,1%. Wśród badanych z pozostałych frakcji wiekowych odnotowano niższe odsetki osób deklarujących prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu w ostatnim roku przed badanie.

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców cd.

Kolejną z omawianych kwestii jest bycie świadkiem kierowania różnymi pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu. W przypadku pytań o zachowania i sytuacje nieakceptowane społecznie, takie jak prowadzenie pod wpływem alkoholu, opinie wyrażane o osobach trzecich są zwykle bliższe stanowi faktycznemu niż te, które bezpośrednio dotyczą zabronionych prawem zachowań respondenta.

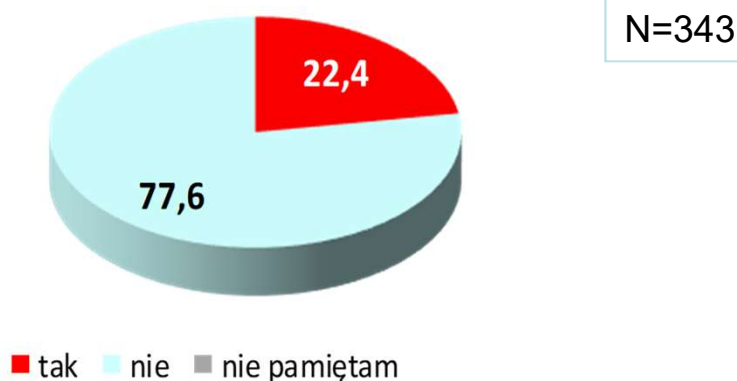
Bycie świadkiem kierowania samochodem lub motocyklem pod wpływem alkoholu w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie zadeklarowało aż 16,9% spośród wszystkich respondentów (wykres 39). W badaniu przeprowadzonym w 2013 r. podobną opinię wyraziło 9,3% badanych tzn. o ok. 80% mniej niż obecnie. Ponad 2/3 osób będących świadkami ww. sytuacji zadeklarowało, że podjęło różne próby interwencji (67,5%).

Czterech na dziesięciu interweniujących oświadczyło kierowcy, że ten nie powinien prowadzić pojazdu w stanie nietrzeźwości (42,1%). Średnio co czwarta interwencja polegała na zabraniu nietrzeźwemu kierowcy kluczyków do samochodu i tym samym uniemożliwieniu mu prowadzenia pojazdu (26,4%). Co piąty badany stwierdził, że wezwał TAXI (21,3%), a co szósty przyznał, że jego interwencja polegała na znalezieniu innej osoby, która była trzeźwa i mogła odwieźć nietrzeźwego kierowcę do domu (15,8%). Zdecydowana większość podjętych interwencji okazała się skuteczna. Prawie 80% spośród nich zakończyło się powstrzymaniem kierowcy będącego pod wpływem alkoholu przed dalszą jazdą samochodem. **Niestety w co piątym przypadku (20,6%) nietrzeźwy kierowca poprowadził samochód mimo podjętych działań interwencyjnych** (Wykres 40).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

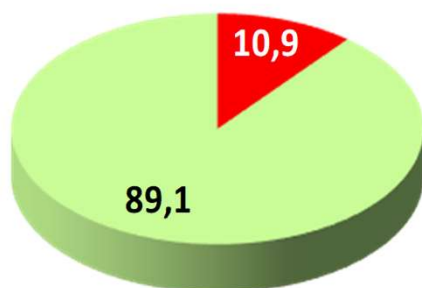
7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Wyk. 37a Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym kiedykolwiek w życiu pod wpływem alkoholu, wśród badanych, którzy choć raz w życiu kierowali jakimś pojazdem.

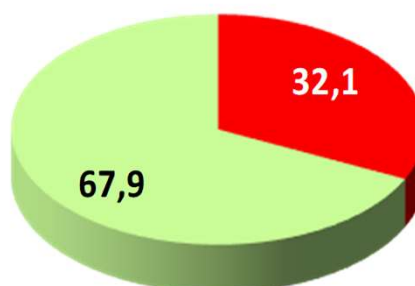
Wyk. 37b Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym kiedykolwiek w życiu pod wpływem alkoholu, wśród kobiet i mężczyzn.

KOBIETY
N=156

■ tak ■ nie ■ nie pamiętam

MĘŻCZYŹNI
N=186

■ tak ■ nie ■ nie pamiętam

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Wyk. 38a Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem alkoholu w czasie ostatnich 12 miesięcy.

Wyk. 38b Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem alkoholu w czasie ostatnich 12 miesięcy – według płci.

KOBIETY
N=156

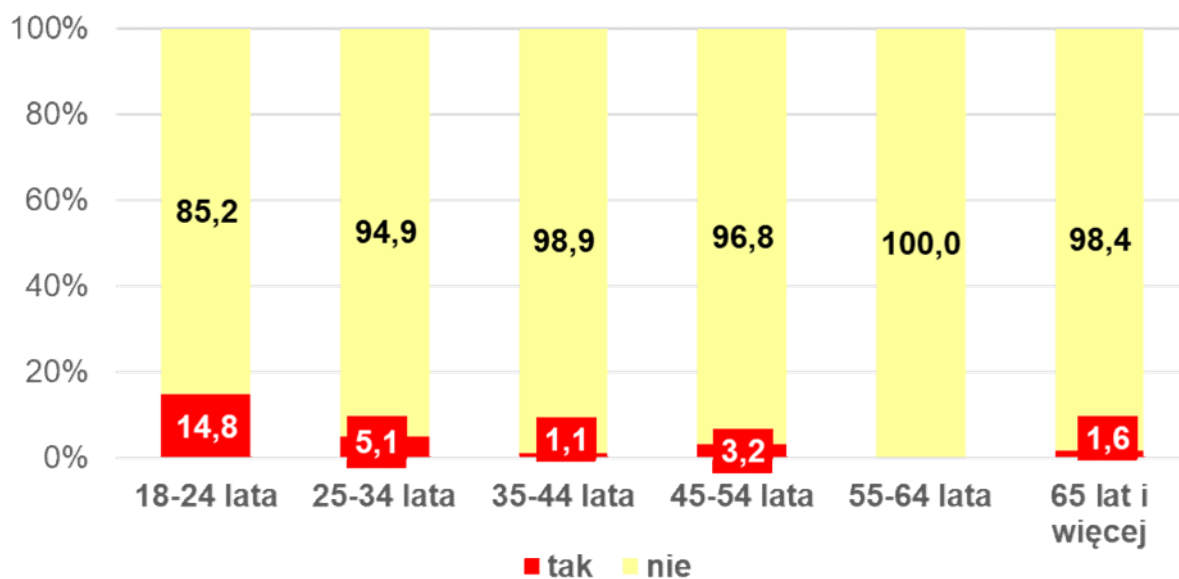
MĘŻCZYŹNI
N=171

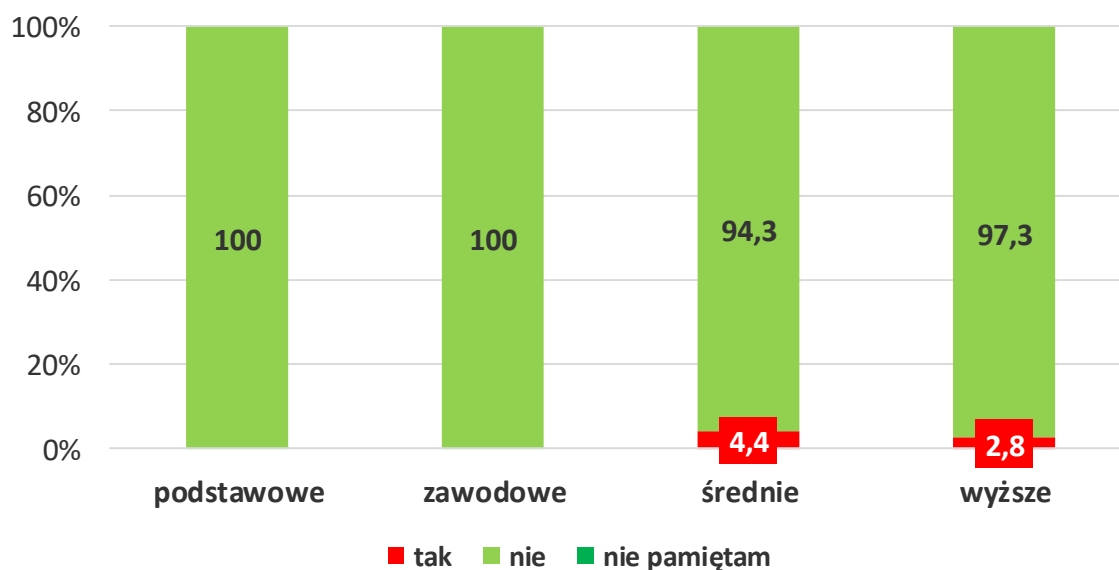
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Wyk. 38 c Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem alkoholu w czasie ostatnich 12 miesięcy – według wieku.

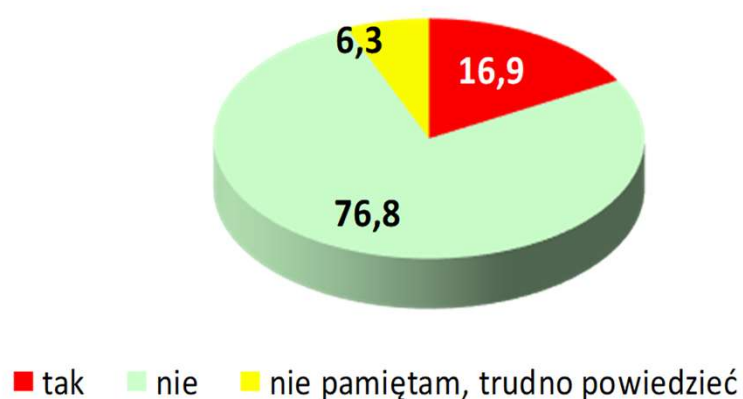
Wyk. 38 d Kierowanie samochodem lub innym pojazdem mechanicznym pod wpływem alkoholu w czasie ostatnich 12 miesięcy – według wykształcenia.

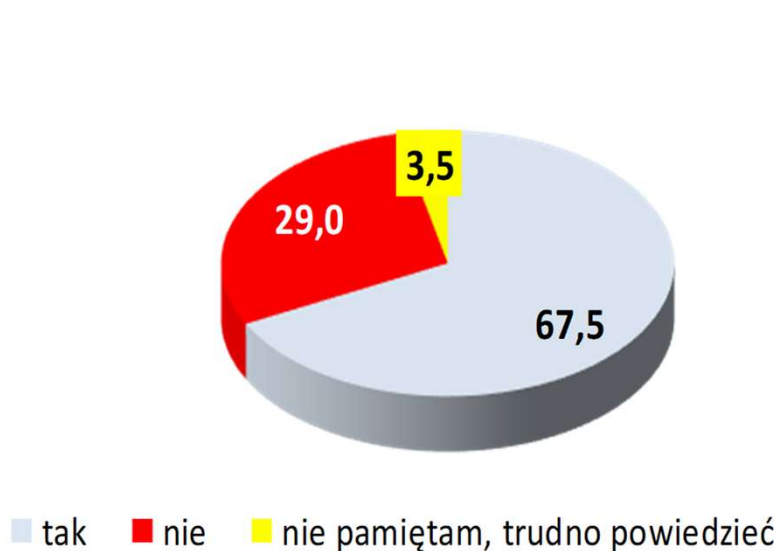
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Wyk. 39a Bycie świadkiem sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki wśród wszystkich badanych).

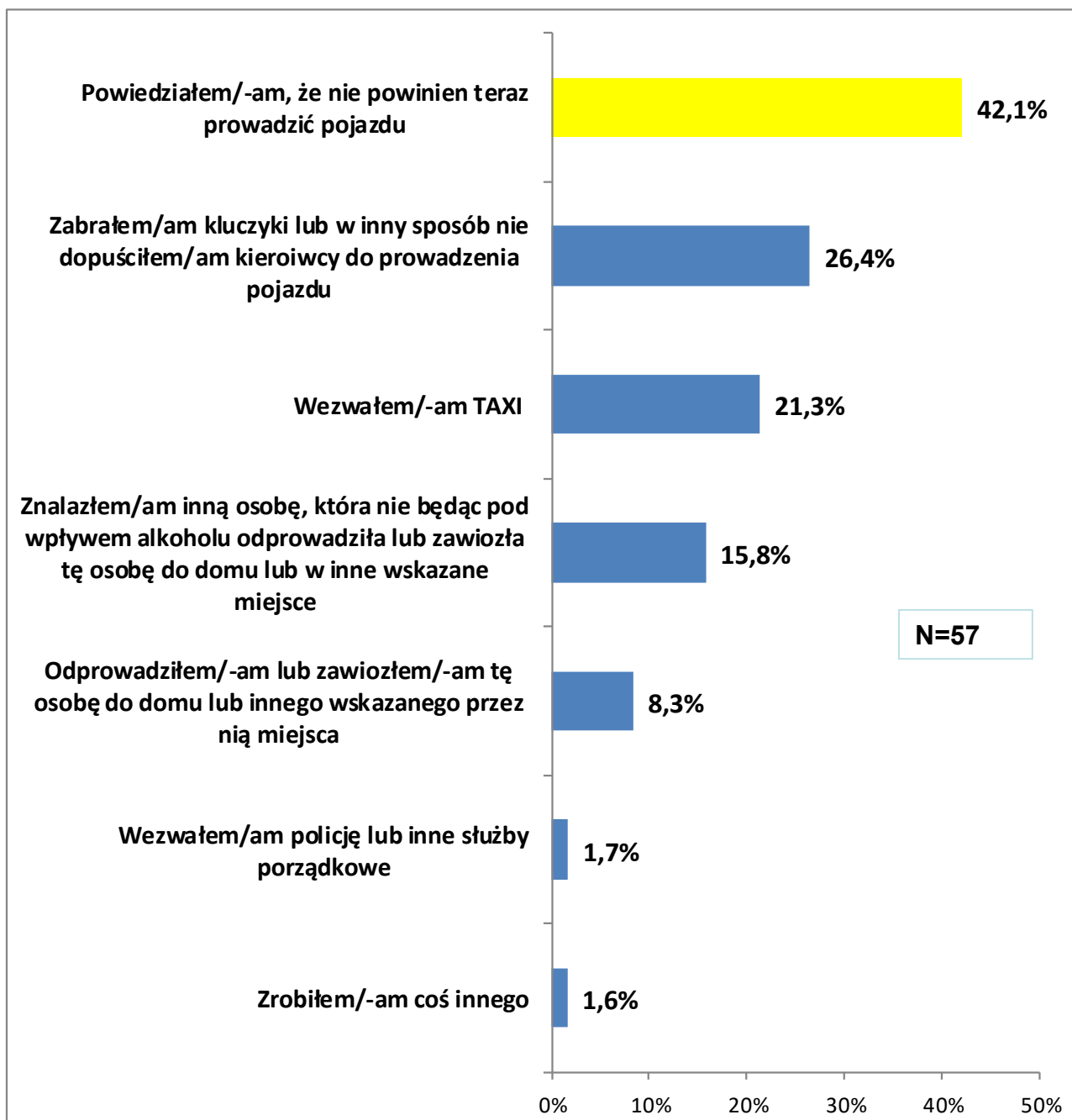
Wyk. 39b Próby interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które były świadkiem takiej sytuacji).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

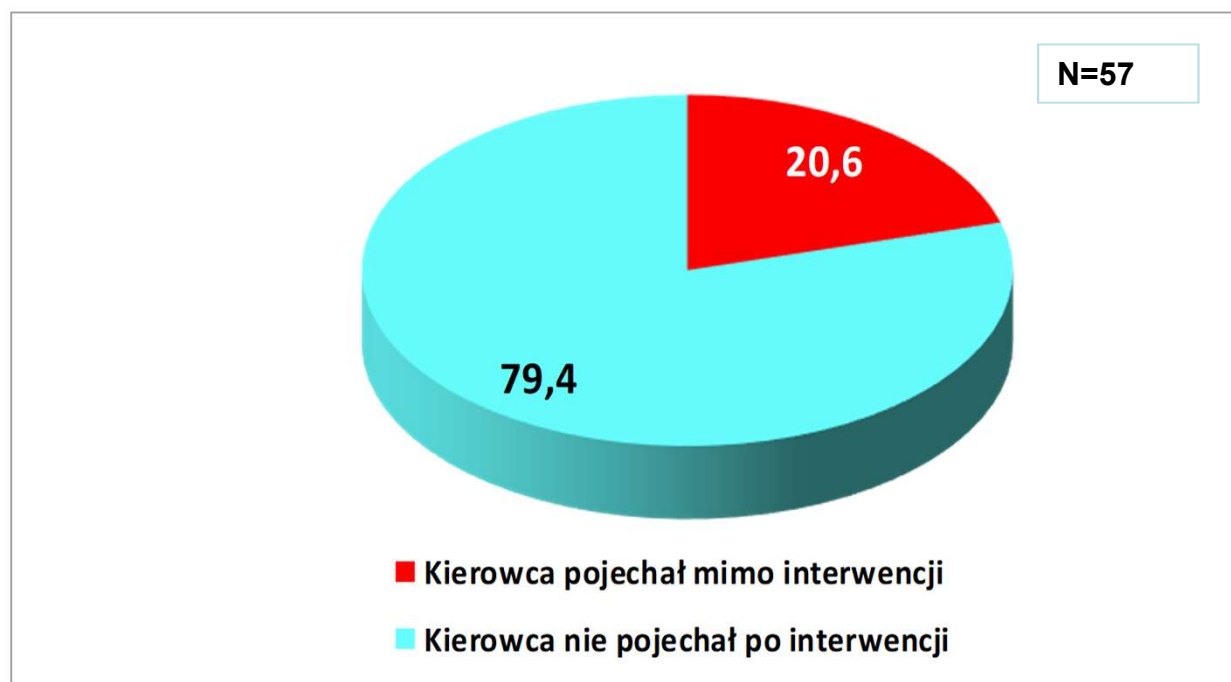
Wyk. 39c Próby interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować – możliwość wyboru wielu odpowiedzi).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.1 Zjawisko nietrzeźwości wśród kierowców

Wyk. 40 Efekt podjętej interwencji w sytuacji kierowania samochodem lub innym pojazdem mechanicznym przez osobę będącą pod wpływem alkoholu (odsetki badanych wśród osób, które próbowały interweniować).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

Picie alkoholu w pracy

Następną analizowaną kwestią jest spożywanie alkoholu w miejscu pracy. Rozkłady odpowiedzi dotyczące tego zjawiska przedstawione są na wykresach 41-44.

Przynajmniej raz w życiu taka sytuacja zdarzyła się co czwartej badanej osobie (23,4%). W grupie kobiet takie doświadczenia miało 12,3% badanych, a w grupie mężczyzn – 35,9%.

Największy odsetek osób, które kiedykolwiek piły alkohol w pracy zanotowano wśród respondentów w wieku 65 lat i więcej - 38,3%. W grupie „dwudziestolatków” (25-34 lat) odsetek ten jest **ponad 2-krotnie niższy i wynosi 14,1%.** Do picia w pracy najczęściej przyznawali się respondenci ze średnim wykształceniem (27,2%) a najrzadziej badani z wykształceniem podstawowym. Tylko co dziesiąty w tej grupie miał takie doświadczenia (10%).

Nie odnotowano istotnej statystycznie różnicy pomiędzy odsetkiem osób, które kiedykolwiek w życiu piły alkohol w pracy w grupie wierzących i praktykujących – 18,9% oraz wśród pozostałych respondentów – 24,8%.

Do picia alkoholu w pracy - **w ciągu ostatnich 12 miesięcy** - przyznało się **6,2% badanych** – rzadziej takie zachowania deklarowały kobiety (3,8%), znacznie częściej mężczyźni – 8,8%.

Picie w pracy – w okresie ost. 12 miesięcy - **najczęściej zdarzało się badanym z frakcji wiekowej 18-24 lata – 18,2% oraz 25-34 lata - 9%.** Najniższe odsetek respondentów mających tego typu doświadczenia odnotowano w frakcji badanych tj. 45-54 lata – 4,2% oraz w grupie najstarszych respondentów powyżej 65. roku życia (0%).

Najczęściej w ostatnim roku problem ten dotyczył osób z wykształceniem średnim: 8,2% a najrzadziej osób z wykształceniem podstawowym i wyższym: w obu przypadkach 4,3%.

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

Podobnie jak w przypadku kierowania samochodem pod wpływem alkoholu, badanych zapytano także o bycie **świadkiem sytuacji, w której osoba wykonująca pracę znajdowała się pod wpływem alkoholu** (wykresy 45a i 45b).

Twierdząco na tak zadane pytanie, dotyczące okresu 12 miesięcy poprzedzających badanie odpowiedziało – **15,4% respondentów**. Przypomnijmy, że do faktu picia alkoholu w pracy w tym samym okresie przyznało się zdecydowanie mniej badanych – 6,2%. Rzadziej świadkiem picia alkoholu przez kogoś w miejscu pracy w ostatnim roku przed badaniem były kobiety – 13,1%. W przypadku mężczyzn odsetek takich wskazań był nieco wyższy i wynosił 17,9%.

Analizując odsetki takich wskazań w zależności od wieku respondentów, warto zauważyć, że najwyższy odsetek osób, które deklarowały, że były świadkami picia w miejscu pracy odnotowano w najmłodszej grupie respondentów tj. 18-24 lata. Co czwarty badany w tej frakcji miał takie doświadczenie (27,8%). Najniższe odsetki świadków picia alkoholu w pracy odnotowano wśród najstarszych respondentów – 65 lat i więcej – 5,5%.

Nie odnotowano znaczącej różnicy pomiędzy odsetkiem badanych będących świadkami picia w pracy w grupie wierzących i praktykujących oraz pozostałych – 14,3% vs. 15,3%.

Na koniec warto podkreślić, że odsetki osób które przyznały, że piły alkohol w pracy w okresie ost. 12 miesięcy wyraźnie różnicują się w zależności od średniego poziomu spożycia w ciągu roku, co pokazuje poniższa tabela. Wraz ze wzrostem średniego spożycia rośnie także odsetek pijących w pracy. 9,1% respondentów pijących powyżej 6 do 12 litrów 100% alkoholu w ciągu ostatniego roku piło alkohol w pracy.

3-krotnie wyższy odsetek odnotowano w grupie pijących powyżej 12 litrów 100% alkoholu rocznie (29,7%).

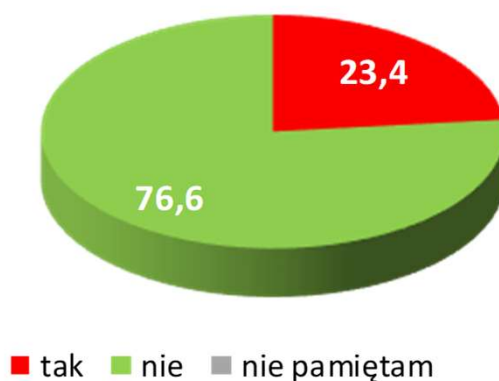
Tab. 6 Odsetki respondentów pijących w pracy w okresie ost. 12 miesięcy a średni poziom spożycia alkoholu	
Średnie spożycie w litrach 100% alkoholu	odsetek pijących w pracy w ostatnim roku
abstynenci	0,0%
do 1,2 litra	1,1%
pow. 1,2 l do 6 l	4,9%
pow. 6 l do 12 l	9,1%
pow. 12 litrów	29,7%

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

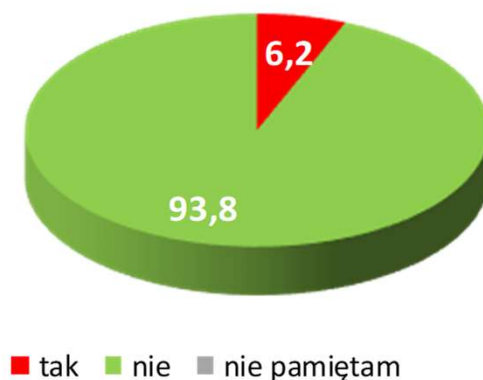
Wyk. 41 Spożywanie przez badanego alkoholu w miejscu pracy lub podczas wykonywania pracy kiedykolwiek w życiu.

N = 487

Wyk. 42 Spożywanie przez badanego alkoholu w miejscu pracy lub podczas wykonywania pracy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

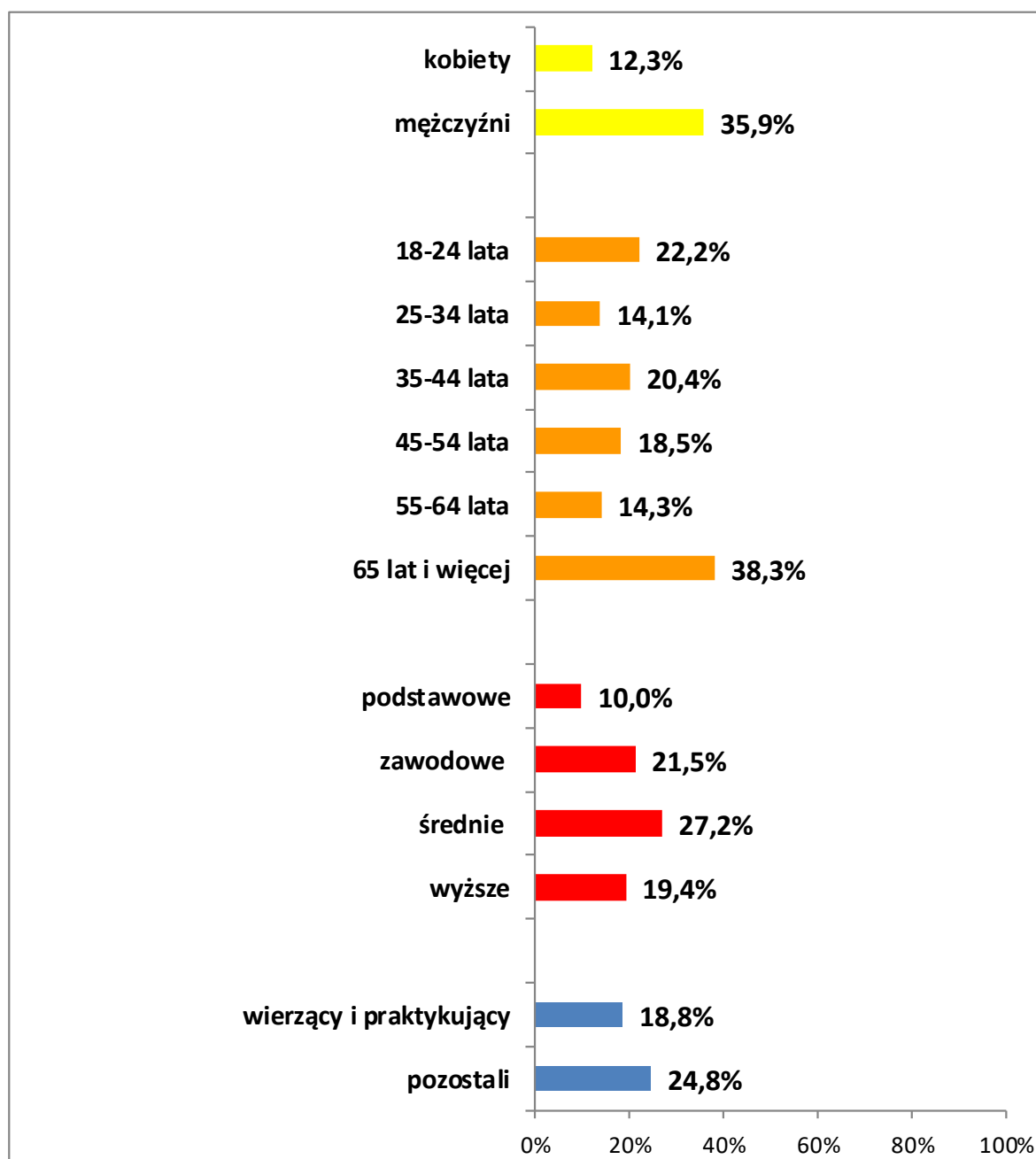
N = 410

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

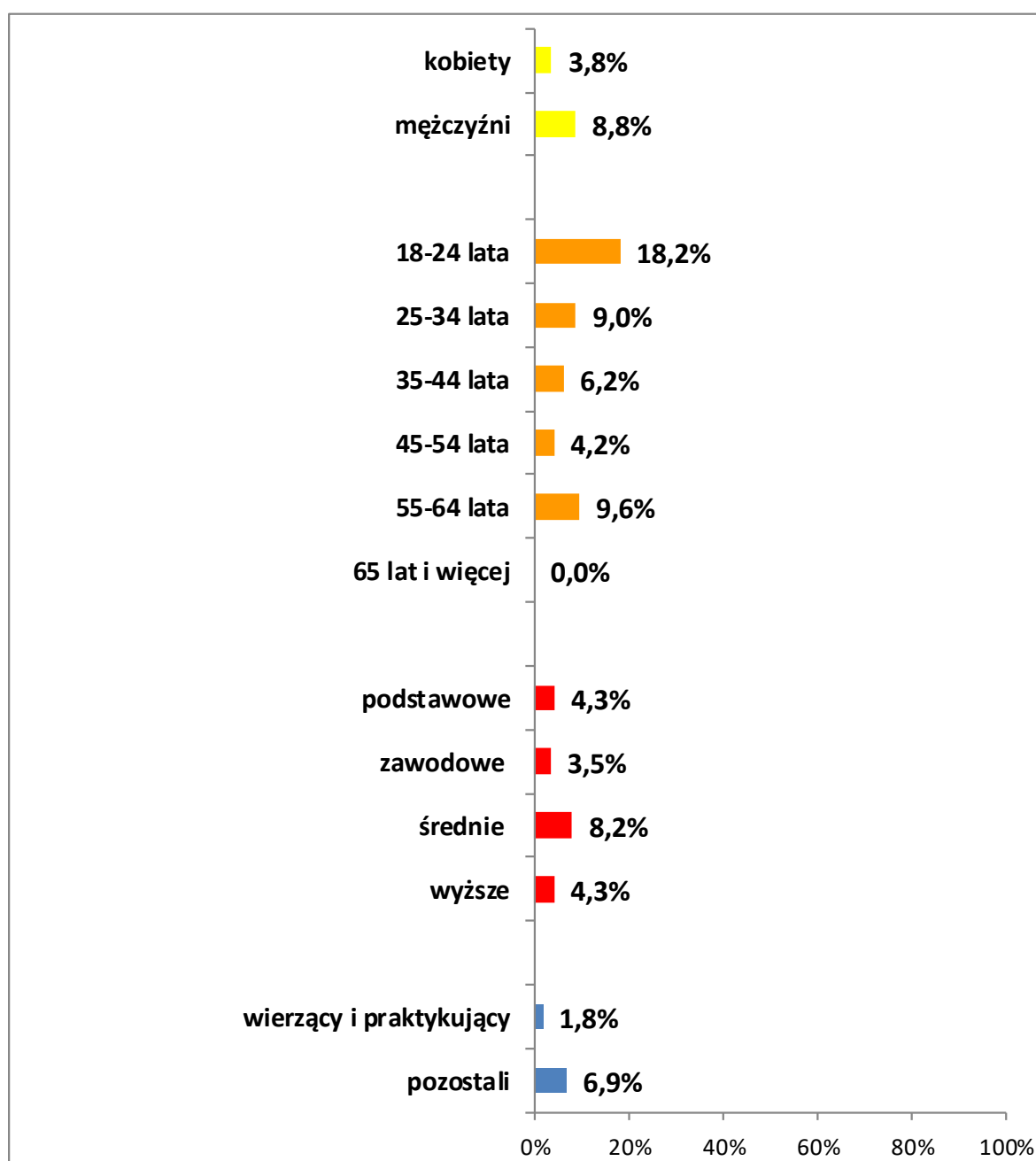
Wyk. 43 Spożywanie alkoholu w miejscu pracy kiedykolwiek w życiu w różnych grupach respondentów (wyodrębnionych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz stosunek do wiary i praktyk religijnych).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

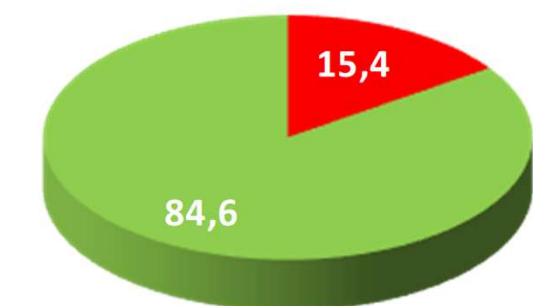
Wyk. 44 Spożywanie alkoholu w miejscu pracy w okresie ost. 12 miesięcy w różnych grupach respondentów (wyodrębnionych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz stosunek do wiary i praktyk religijnych).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

Wyk. 45a Bycie świadkiem spożywania alkoholu przez osobę wykonującą pracę lub będącą w miejscu pracy w czasie ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów)

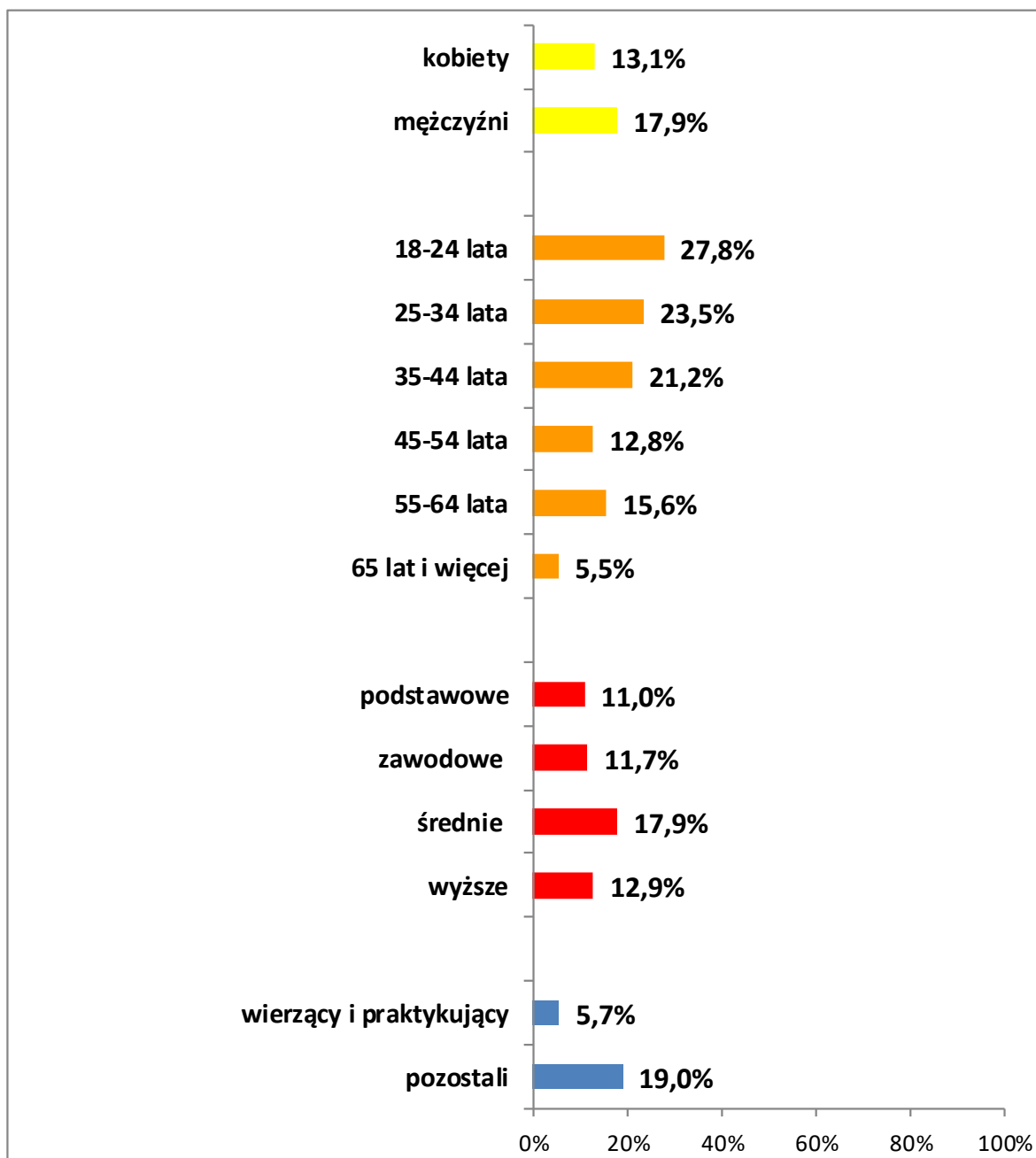
■ tak ■ nie ■ nie pamiętam

N = 473

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.2. Picie alkoholu w pracy

Wyk. 45b Bycie świadkiem spożywania alkoholu przez osobę wykonującą pracę lub będącą w miejscu pracy w czasie ostatnich 12 miesięcy (wyodrębnionych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz stosunek do wiary i praktyk religijnych).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Problem picia alkoholu przez kobiety w ciąży od kilkunastu lat stanowi ważny element edukacji w zakresie zdrowia publicznego. Wiele samorządów lokalnych coraz częściej angażuje się w kampanie profilaktyczne dot. całkowitego wyeliminowania alkoholu przez kobiety w okresie ciąży. Zgodnie z wiedzą medyczną należy podkreślić, że nawet najmniejsze ilości alkoholu spożywane przez kobiety w ciąży stanowią zagrożenie dla zdrowia ich dzieci.

Na pierwszą część pytań z tego bloku odpowiadały tylko te kobiety, które przynajmniej raz były w ciąży czyli 75% badanych kobiet (N=198). Tematy poruszane w pytaniach dotyczyły ich własnych doświadczeń z alkoholem w okresie, kiedy były w ciąży (wykresy 46-50). Drugi blok pytań zadawano wszystkim respondentom, a dotyczyły one ich postaw wobec faktu picia alkoholu przez kobiety spodziewające się dziecka (wykresy 51a i 51b).

Wśród kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży, **średnio co dziesiąta – 10,3% zadeklarowała, że w okresie, gdy spodziewała się dziecka, co najmniej raz piła alkohol**. Najczęściej były to kobiety w wieku 35-44 lat (13,9%) oraz 65 lat i więcej (13,7%). Najniższy odsetek odnotowano wśród kobiet z najmłodszej frakcji wiekowej 18-24 lata (0%) oraz 45-54 lata (2,6%).

Poziom wykształcenie miał wpływ na rozpowszechnienie picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Najwyższy odsetek kobiet sięgających po alkohol w okresie ciąży stwierdzono w grupie respondentek mających wykształcenie zawodowe i średnie (odpowiednio: 12,1% oraz 11,1%). Wśród kobiet z wykształceniem podstawowym ani jedna nie przyznała się do picia alkoholu w okresie ciąży. W grupie kobiet z wykształceniem wyższym taką deklarację złożyło 9,3% badanych.

Kobiety, które przyznały się do picia alkoholu w ciąży zostały poproszone o wskazanie rodzaju alkoholu, jaki spożywały. **Na pierwszym miejscu znalazło się wino (63,8%) a następnie piwo (40,7%).** Zgodnie z deklaracjami badanych żadna z kobiet w okresie ciąży nie piła wódki ani innych napojów spirytusowych.

Ponad 62% badanych kobiet, które były w ciąży stwierdziło, że nie były namawiane do picia alkoholu przez osoby trzecie. **Do picia w okresie ciąży była zachęcana co czwarta respondentka – 23,1%.** Co siódma wskazała, że do wypicia alkoholu zachęcał ją ktoś ze znajomych (13,8%), **5% wskazało w tym kontekście pielęgniarkę lub innego pracownika służby zdrowia**, a 4,3% kogoś z rodziny.

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Picie alkoholu przez kobiety w ciąży cd.

Tylko co piąta badana mieszkanka Bielska-Białej (**18,9%**) stwierdziła, że **lekarz ostrzegał ją przed skutkami picia alkoholu w czasie, gdy była w ciąży**. Ponad dwukrotnie więcej badanych kobiet przyznało, że lekarz nie przestrzegał ich przed piciem alkoholu w ciąży (54,8%) a co czwarta stwierdziła, że tego nie pamięta (26,4%)

Kolejny blok pytań dotyczył wszystkich badanych.

Respondentów zapytano, czy **w ciągu ostatniego roku** byli świadkami sytuacji, w których kobieta w ciąży spożywała alkohol. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło **7,7% respondentów. Prawie 90% zaprzeczyło, że było świadkiem takiej sytuacji w ostatnim roku** (Wyk. 50 a)

Ponad 2/3 badanych - 66,5% wskazała, że kobieta w ciąży, która piła w ich obecności alkohol, sięgnęła po piwo. Co trzeci z respondentów wskazał w tym kontekście na wino (30,4%), a niecałe 6% na wódkę.

Jak pokazuje wykres 50c, **co jedenasty badanych mieszkańców Bielska-Białej uważa, że picie niewielkich ilości alkoholu przez kobiety w ciąży może mieć korzystny wpływ na przebieg ciąży oraz zdrowie dzieci (8,9%). Nieco częściej takiego zdania są mężczyźni niż kobiety** (odpowiednio: 10,7% i 7,5% - połączone odpowiedzi „*zdecydowanie tak*” i „*raczej tak*”).

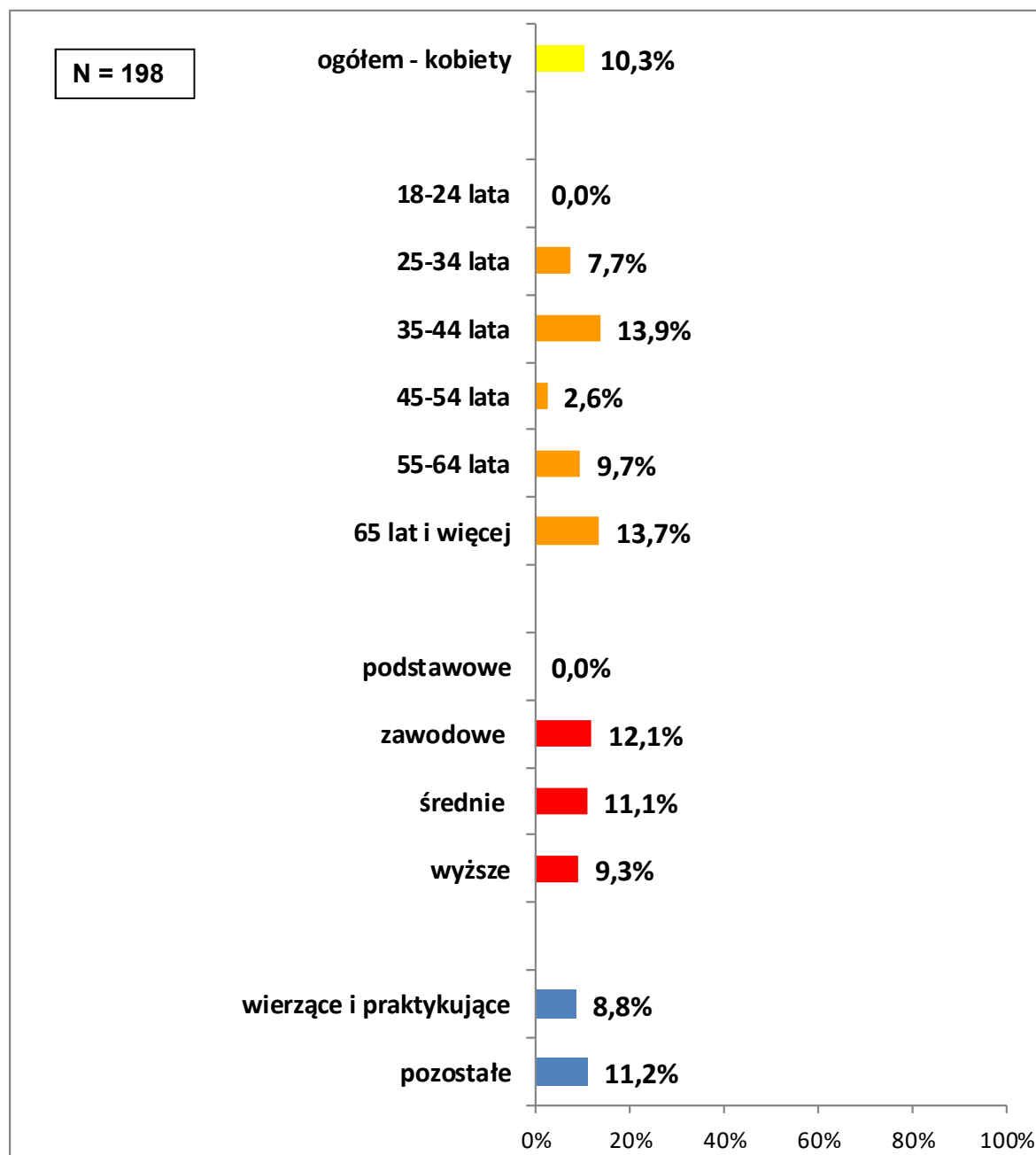
Odwrotne przekonanie wyraziło 82,8% respondentów, a 8,4% nie miało w tej kwestii jednoznacznej opinii.

W tym kontekście należy podkreślić, iż działania edukacyjne i informacyjne podejmowane w tym zakresie powinny trafiać zarówno do kobiet, jak i do mężczyzn.

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

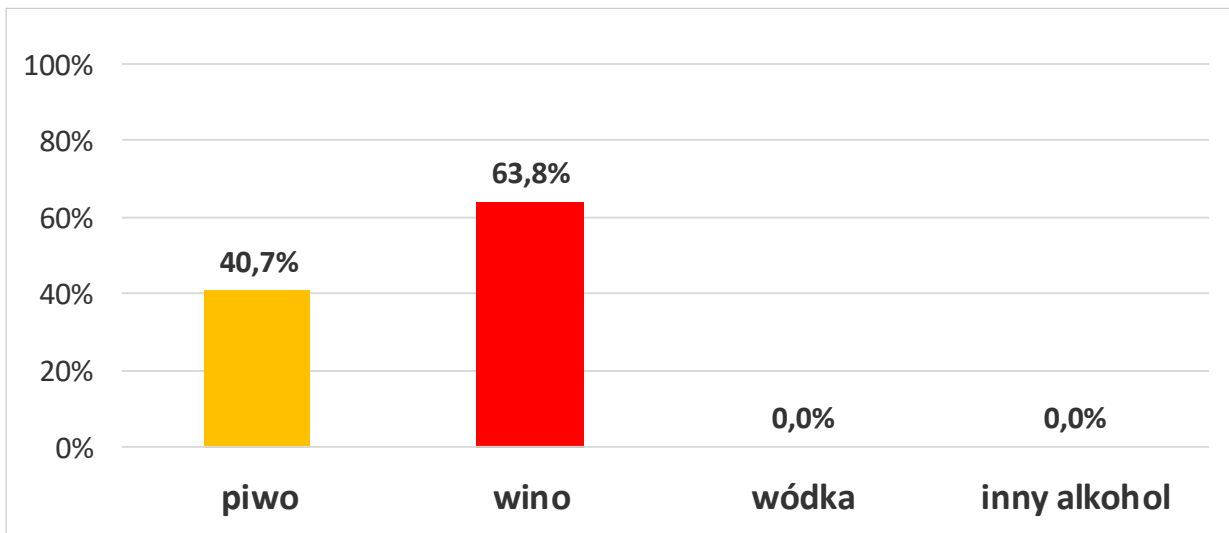
Wyk. 46 Odsetek kobiet pijących alkohol w ciąży – wśród wszystkich kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży oraz według innych cech społeczno-demograficznych

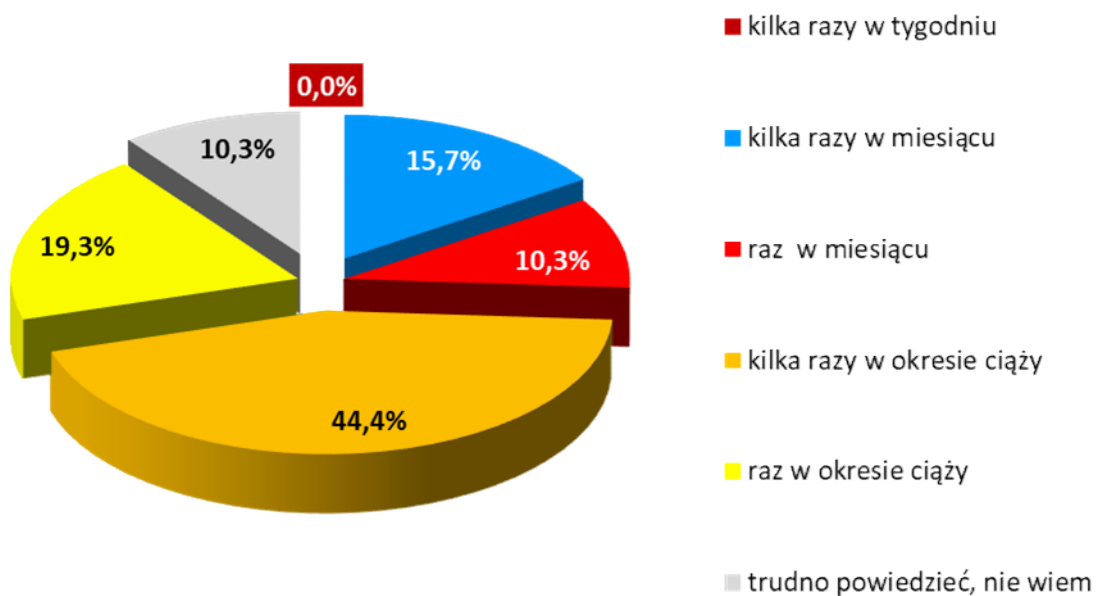
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Wyk. 47 Rodzaj alkoholu pitego przez kobiety w ciąży (możliwość wielu odpowiedzi) N=20

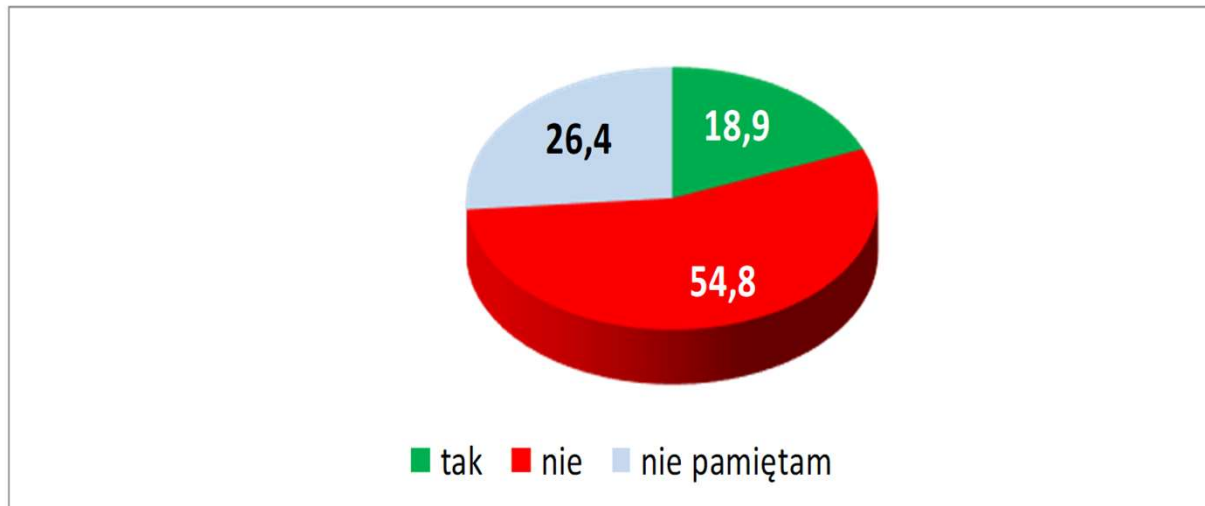
Wyk. 48 Częstość picia alkoholu przez kobiety w ciąży (% wśród kobiet, które piły alkohol będąc w ciąży) N=20

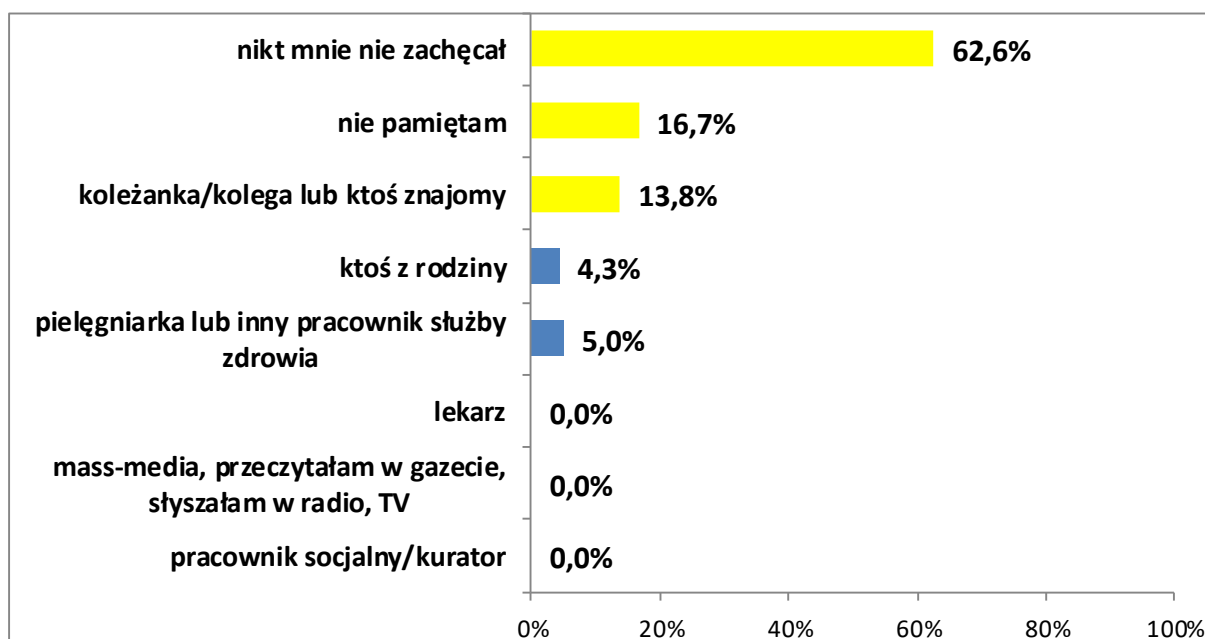
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Wyk. 49 Przestrzeganie przez lekarza przed piciem alkoholu, gdy kobieta była w ciąży N=198

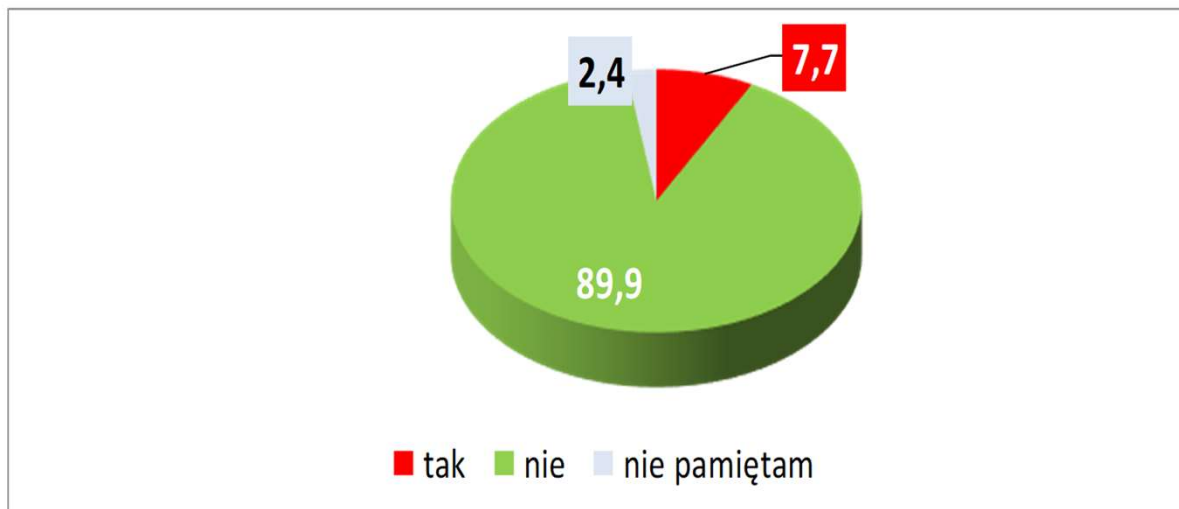
Wyk. 50 Osoby zachęcające kobiety w ciąży do picia alkoholu (możliwość wielu odpowiedzi) N=191

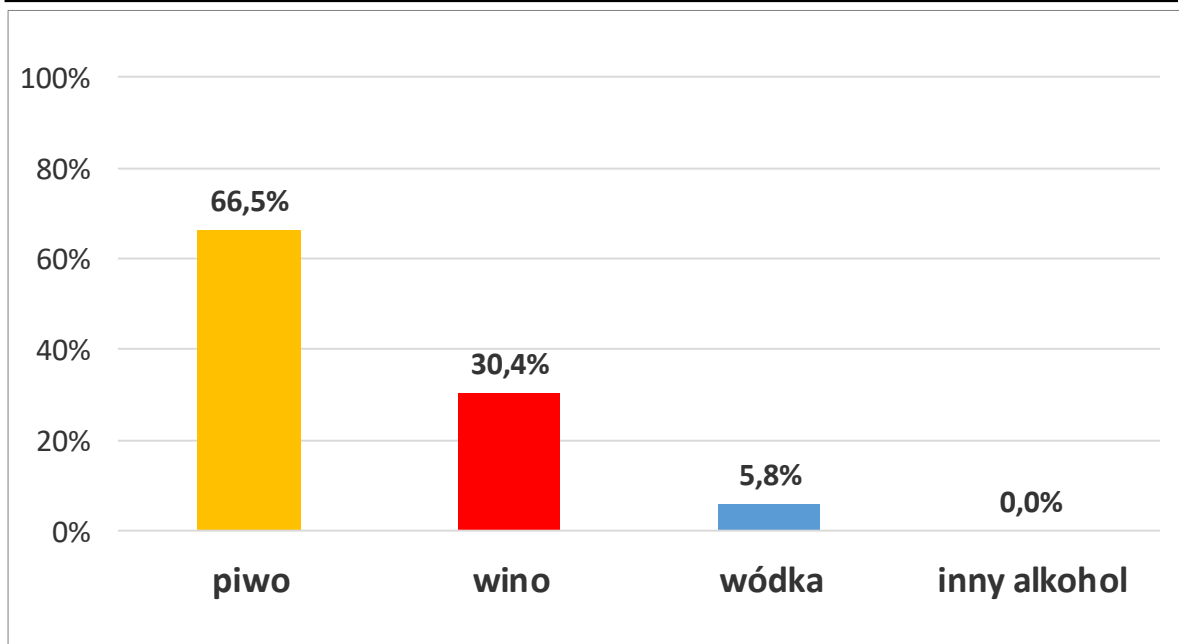
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Wy. 51a Bycie świadkiem sytuacji, gdy kobieta w ciąży piła alkohol (w czasie ostatnich 12 miesięcy)

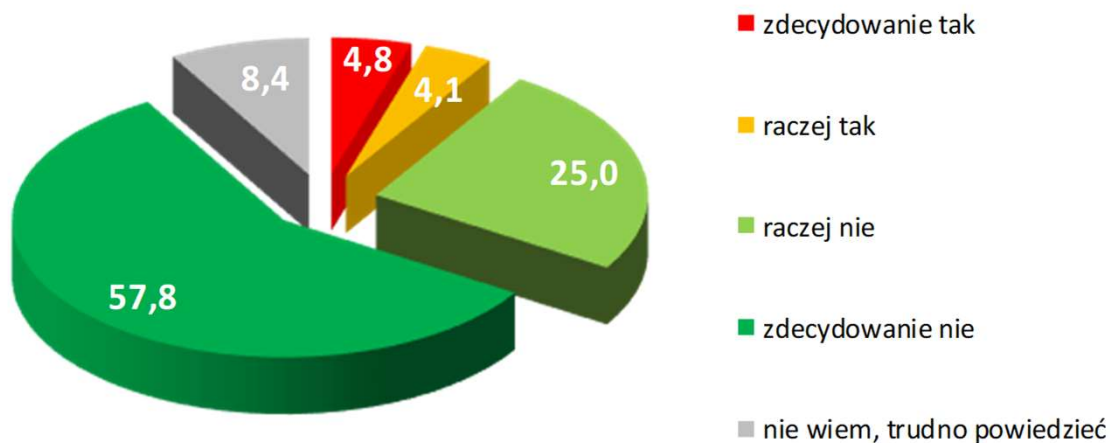
Wyk. 51b Rodzaj alkoholu pitego przez kobiety w ciąży widziane przez respondenta (% wśród wszystkich respondentów, którzy widzieli kobiety w ciąży pijące alkohol – możliwość wielu odpowiedzi)

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.3. Picie alkoholu przez kobiety w ciąży

Wyk. 51 c Opinie badanych na temat korzystnego wpływu picia alkoholu przez kobiety w ciąży

Czy uważa Pan/i że picie niewielkich ilości alkoholu w ciąży może mieć korzystny wpływ na zdrowie dziecka i przebieg ciąży?

Tab. 7 Opinie badanych na temat korzystnego wpływu picia alkoholu przez kobiety w ciąży – ze względu na płeć badanych.

	kobiety	mężczyźni
zdecydowanie tak	5,5%	3,8%
raczej tak	2,0%	6,9%
raczej nie	22,5%	28,3%
zdecydowanie nie	65,4%	47,8%
nie wiem, trudno powiedzieć	4,6%	13,3%

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.4. Pytanie o picie alkoholu jako element diagnozy lekarskiej

Pytanie o picie alkoholu przez pacjentów jako element diagnozy lekarskiej

Jedną z najbardziej skutecznych metod wczesnej diagnozy problemów alkoholowych wśród pacjentów jest krótki test przesiewowy prowadzony przez lekarza pierwszego kontaktu lub lekarza rodzinnego. W wielu krajach na świecie do standardu rozmowy lekarza z pacjentem wprowadzono pytania dot. palenia papierosów, używania narkotyków oraz picia napojów alkoholowych. Wczesna diagnoza problemów alkoholowych pacjenta pozwala przeprowadzić skuteczną interwencję i poważnie ogranicza koszty jego dalszego leczenia. W Polsce lekarze podczas badania klinicznego zazwyczaj pytają swoich pacjentów o częstotliwość palenia papierosów, ale zdecydowanie rzadziej zadają pytania o częstotliwość i ilość wypijanego alkoholu. Podobna sytuacja występuje także w Bielsku-Białej.

14,5% badanych podczas wizyty u lekarza było pytanych o ilość spożywanego alkoholu, zaś 5,6% otrzymało od lekarza zalecenie ograniczenia picia (wykresy 51a i 52 a). Choć wyniki te nie wydają się zbyt wysokie to warto podkreślić, iż w porównaniu do rezultatów badań z 2013 r. **odnotowano w tej kwestii bardzo istotną zmianę**. Przed dekadą (w 2023 r.) jedynie 1% lekarzy pytał swoich pacjentów o ilości wypijanego alkoholu. W częściowo odmłodzonym pokoleniu lekarzy wątek picia alkoholu przez pacjenta, traktowany jako element diagnozy lekarskiej pojawia się zdecydowanie częściej. Wiąże się to także z rosnącym odsetkiem medyków, którzy zalecają swoim pacjentom ograniczenia spożycia alkoholu.

Analizując dane w tym zakresie warto także zwrócić uwagę, że wyraźnie częściej o ilość wypijanego alkoholu podczas wizyty u lekarza byli pytani mężczyźni, niż kobiety (22,2% vs. 7,6%). **Kobiety rzadziej niż mężczyźni słyszały zalecenie od lekarza - w ciągu ostatniego roku przed badaniem - że powinny ograniczyć spożycie napojów alkoholowych (1,9% vs. 9,7%).**

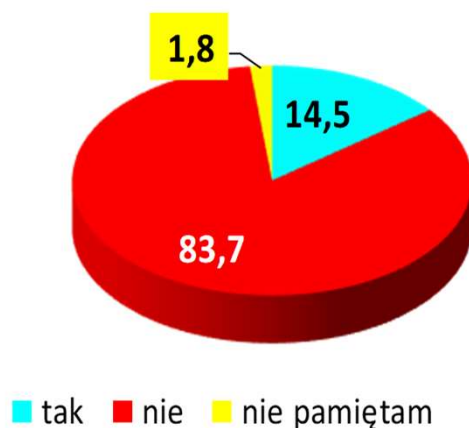
Interesująca jest analiza, jak często pytanie o ilość pitego alkoholu oraz zalecenie ograniczenia spożycia alkoholu było kierowane do różnych grup respondentów wyodrębnionych na podstawie rzeczywistego rocznego średniego spożycia w przeliczeniu na litry czystego alkoholu.

Osoby, które w ciągu ostatniego roku piły do 1,2 litra 100% alkoholu, spotykały się z zaleceniem ograniczenia picia zdecydowanie rzadziej – 0,5% niż osoby pijące powyżej 12 litrów 100% alkoholu – 24,5%.

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

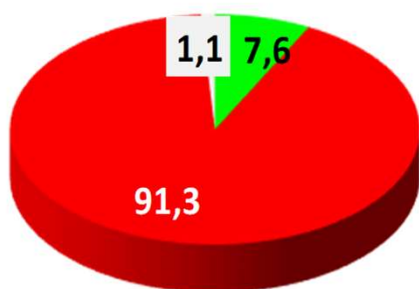
7.4. Pytanie o picie alkoholu jako element diagnozy lekarskiej

Wyk. 52a Zapytanie badanego przez lekarza o ilość spożywanego alkoholu

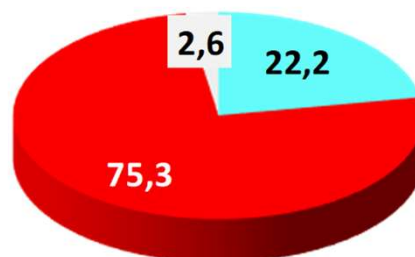
Wyk. 52b Zapytanie badanego przez lekarza o ilość spożywanego alkoholu w grupie kobiet i mężczyzn

KOBIETY
N=264

tak nie nie pamiętam

MĘŻCZYŹNI
N=235

tak nie nie pamiętam

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

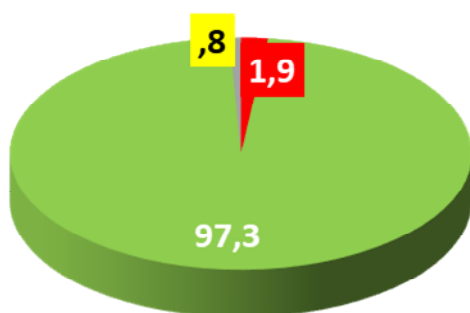
7.4. Pytanie o picie alkoholu jako element diagnozy lekarskiej

Wyk. 53a Zalecenie przez lekarza ograniczenia ilości wypijanego alkoholu

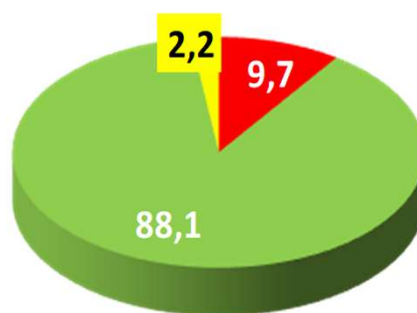
Wyk. 53b Zalecenie przez lekarza ograniczenia ilości wypijanego alkoholu w grupie kobiet i mężczyzn

KOBIETY
N=264

■ tak ■ nie ■ nie pamiętam

MĘŻCZYŻNI
N=236

■ tak ■ nie ■ nie pamiętam

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.5. Problemy związane z alkoholem w życiu rodzinnym

Doświadczenia problemów alkoholowych w rodzinie były badane z dwóch perspektyw – uczestnika oraz obserwatora. W ramach pierwszej, respondentów pytano o występowanie przykrych sytuacji w ich rodzinie, które związane byłyby z piciem alkoholu.

Prawie **co trzeci dorosły mieszkaniec Bielska-Białej (29,6%) przyznał, że w swojej najbliższej rodzinie (w swoim domu) doświadczył przykrych sytuacji związanych z konsumpcją alkoholu, o których trudno mu będzie zapomnieć** (wykres 53a). **Warto podkreślić, iż odsetek ten jest zdecydowanie wyższy niż w poprzednim badaniu (w 2013 r. wynosił 2,1%).** Zmiana ją obecnie notujemy ma prawdopodobnie istotny związek z rosnącą otwartością i świadomością mieszkańców, że takich sytuacji nie należy się wstydzić, ani ukrywać ponieważ zdarzają się w wielu rodzinach. Doświadczone ankieterki prowadzące badania terenowe kilkakrotnie podkreślały, że respondenci chętnie i szczerze rozmawiali z nimi na temat trudnych doświadczeń i kryzysów, jakich doświadczali w rodzinie w związku z alkoholem. Co ciekawe, nieco częściej o takich przykrych sytuacjach wspominali mężczyźni, niż kobiety. Średnio co czwarta z respondentek i co trzeci spośród uczestniczących w badaniu mężczyzn deklarowali, że doświadczyli w swojej najbliższej rodzinie tego typu zdarzeń (25,1% vs. 31,8%).

Osoby, które potwierdziły, że spotkały ich w życiu takie przykre i bolesne sytuacje w swojej rodzinie, związane z piciem alkoholu zapytano także, czy miały one miejsce **w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem**. Ponad 1/3 respondentów w tej grupie twierdząco odpowiedziała na to pytanie (37,4%). **Istotnie częściej o takich traumatycznych doświadczeniach – jakie zdarzyły się w ostatnim roku – wspominały kobiety, niż mężczyźni – 44,2% vs. 32%.**

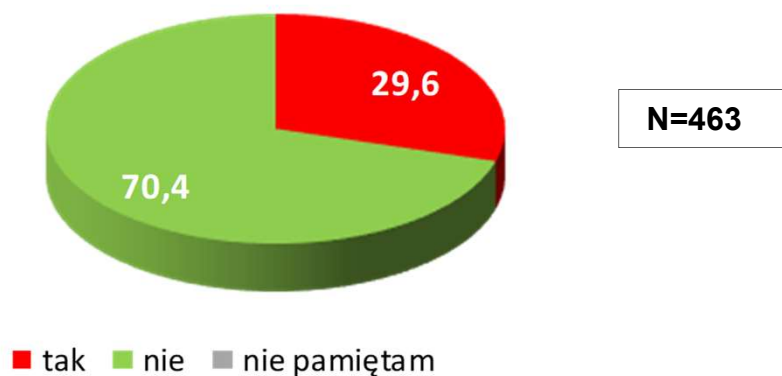
Badanym zadano również pytanie o to, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem **zetknęli się z nieszczęściem lub biedą jakiejś rodziny, spowodowaną pijaństwem. Świadkiem takiej sytuacji był prawie co drugi mieszkaniec miasta - 46,2% badanych** (podobne odsetki kobiet i mężczyzn: 47,2% i 45%).

Niemal połowa spośród świadków biedy i nieszczęścia spowodowanych pijaństwem próbowała w obliczu tej trudnej sytuacji podejmować jakąś interwencję lub jakoś pomóc (46,1%). Ponad połowa świadków nie podjęła żadnej interwencji. W badaniu odnotowano istotną różnicę między kobietami i mężczyznami, którzy deklarowali, iż podjęli interwencję, aby jakoś pomóc w rodzinie (50,1% wśród kobiety oraz 41,3% w grupie mężczyzn).

VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

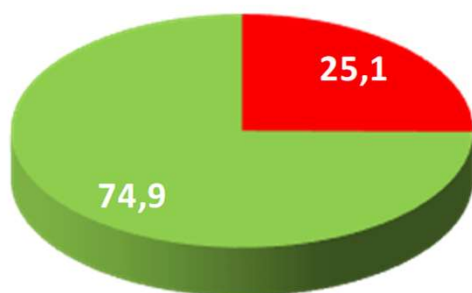
7.5. Problemy związane z alkoholem w życiu rodzinnym

Wyk. 54a Przykre sytuacje (kiedykolwiek) w rodzinie badanego mające związek z piciem alkoholu

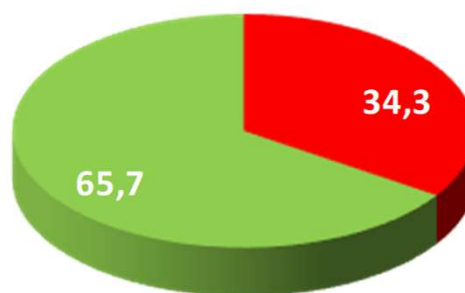

Wyk. 54b Przykre sytuacje (kiedykolwiek) w rodzinie badanego mające związek z piciem alkoholu

KOBIETY
N=240

MĘŻCZYŹNI
N=223

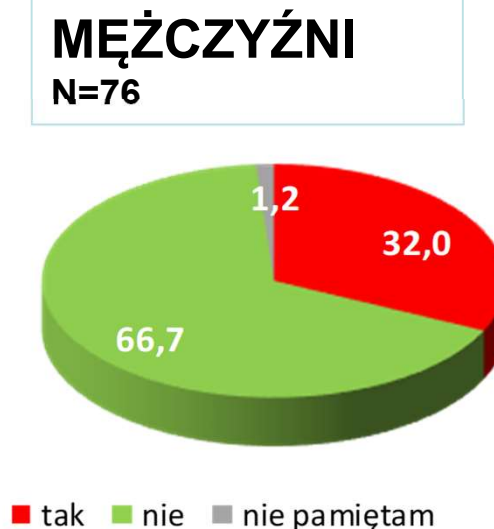
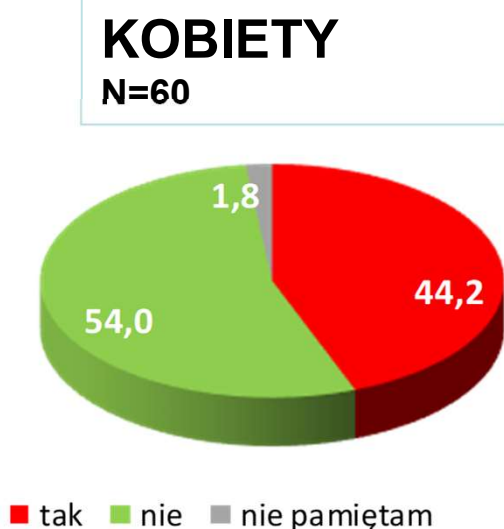
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.5. Problemy związane z alkoholem w życiu rodzinnym

Wyk. 55a Przykre sytuacje w rodzinie badanego mające związek z piciem alkoholu występujące w ciągu ostatnich 12 miesięcy (odsetki badanych wśród wszystkich respondentów, którzy kiedykolwiek doświadczyli przykrych sytuacji związanych z nadużywaniem alkoholu w swojej rodzinie).

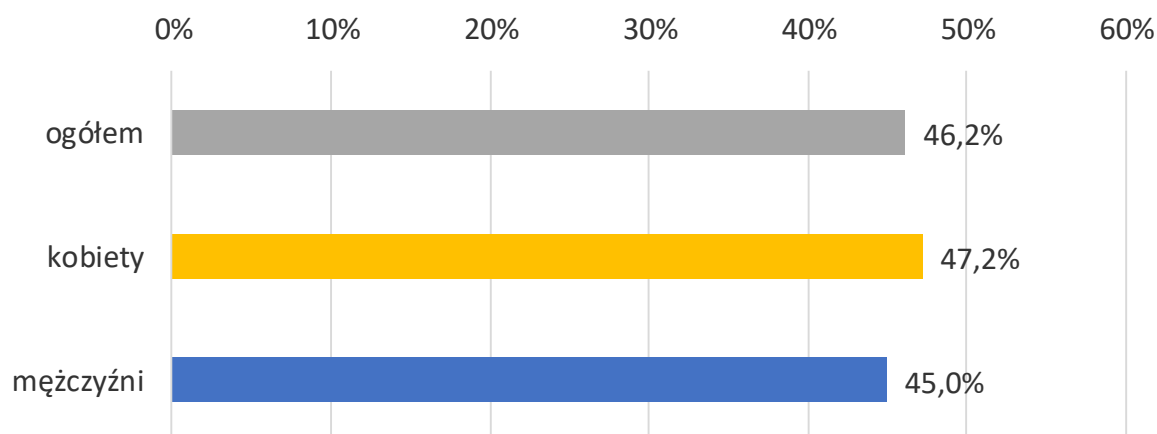
Wyk. 55b Przykre sytuacje w rodzinie badanego mające związek z piciem alkoholu występujące w ciągu ostatnich 12 miesięcy

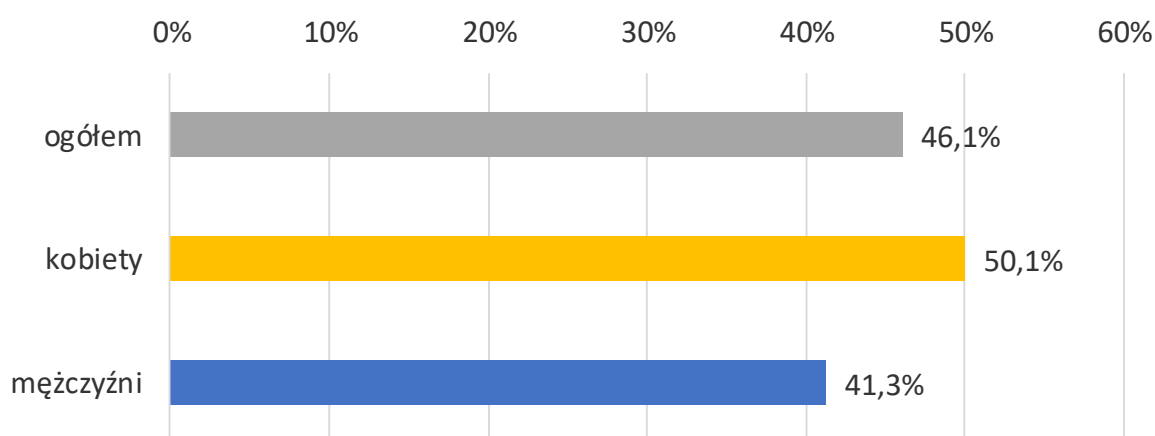
VII. Problemy i zagrożenia związane z piciem alkoholu

7.5. Problemy związane z alkoholem w życiu rodzinnym

Wyk. 56a Społeczna widoczność wybranych przejawów patologii związanej z alkoholem i próby podjęcia interwencji (% badanych): Czy w ciągu ost. 12 miesięcy widział(a) Pan(i) biedę, nieszczęście jakiejś rodziny, spowodowane pijaństwem N=488

Wyk. 56b Społeczna widoczność wybranych przejawów patologii związanej z alkoholem i próby podjęcia interwencji (% badanych): Czy w ciągu ost. 12 miesięcy widział(a) Pan(i) biedę, nieszczęście jakiejś rodziny, spowodowane pijaństwem – i próbowała interweniować, pomóc, coś zrobić N=209

VIII. SPOŁECZNA PERCEPCJA NORM I ZABURZEŃ ZACHOWANIA ZWIĄZANYCH Z ALKOHOLEM

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.1. Reklama napojów alkoholowych

Postawy wobec reklam napojów alkoholowych

Restrykcyjna postawa względem reklamowania napojów alkoholowych jest uzależniona od tego, o jaki napój alkoholowy chodzi (co pokazuje wykres 57). Odsetki osób twierdzących, że reklama powinna być **całkowicie zabroniona bądź dozwolona, ale ze znacznymi ograniczeniami** wynosi w przypadku **piwa: 45,3%, wina: 48,8%, a wódki - 58,8%**.

Jednocześnie odsetki osób deklarujących, że reklama napojów alkoholowych powinna być dozwolona bez żadnych ograniczeń lub jedynie z niewielkimi ograniczeniami zmniejszają się - z 48,8% w przypadku piwa, do 45,2% w przypadku wina do 36,2% w odniesieniu do wódki. **Warto podkreślić, iż w porównaniu do badań z 2013 r. istotnie zmniejszył się odsetek respondentów deklarujących, że reklama wódki powinna być dozwolona** (suma odpowiedzi „bez żadnych ograniczeń” oraz „z niewielkimi ograniczeniami”). W 2013 r. takiego zdania było 46,7% badanych a obecnie (w 2023) już tylko co trzeci z respondentów (36,2%). Prawie 60% mieszkańców Bielska-Białej jest przeciwnych reklamowaniu wódki.

O negatywnym wpływie reklamy jest przekonana ponad połowa badanych.

- Sześć na dziesięć badanych osób (60,3%) zgadza się ze stwierdzeniem, że **reklama powoduje obniżenie wieku inicjacji alkoholowej**;
- Prawie 2/3 respondentów (64,7%) akceptuje opinię, że **reklama przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu wśród młodzieży**;
- Ponad 61% badanych jest zdania, że **reklama przyczynia się do zwiększenia ogólnej konsumpcji alkoholu w kraju**;
- Mniej, bo 49,9% uważa, że **reklama alkoholu przyczynia się do zwiększenia liczby osób nadużywających alkoholu**.

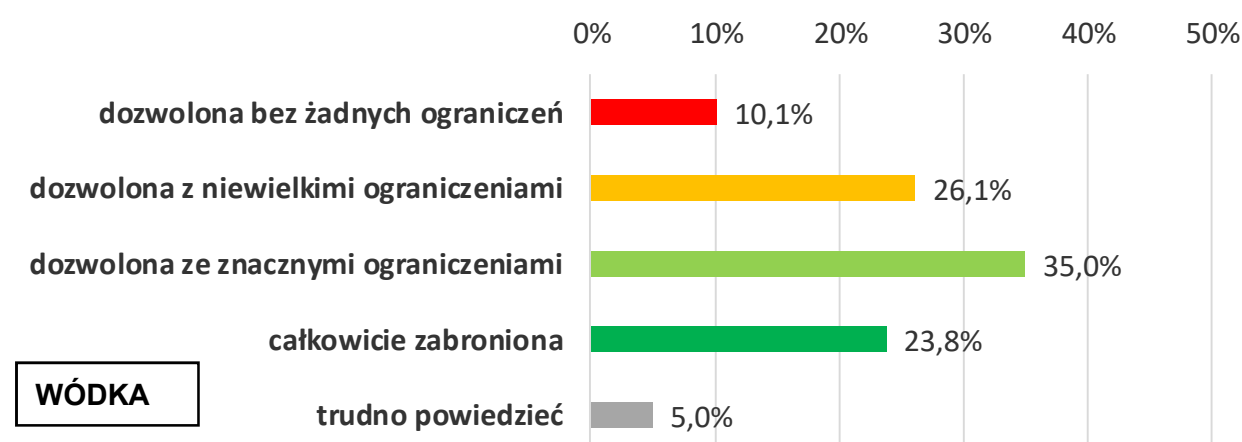
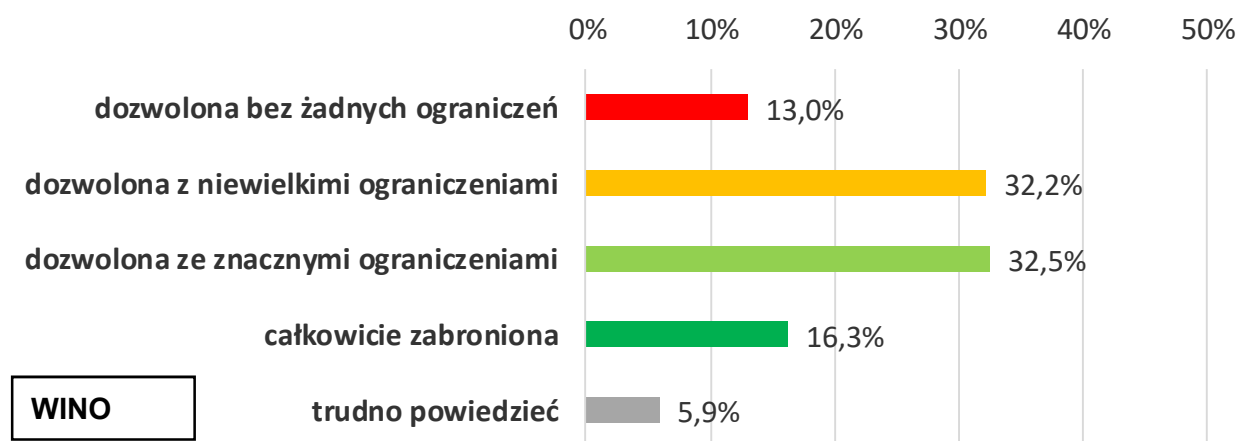
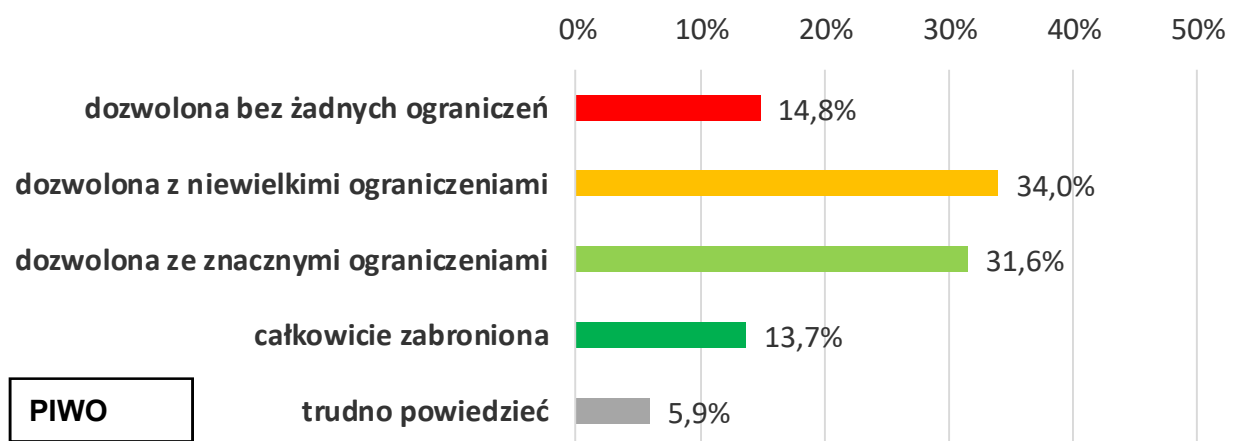
W przypadku wszystkich z omawianych stwierdzeń istotnie wyższe odsetki osób zgadzających się z negatywnym wpływem reklamy obserwujemy wśród kobiet:

- Ze stwierdzeniem, że reklama powoduje **obniżenie wieku inicjacji alkoholowej** zgodziło się **70,1% kobiet i 49,4% mężczyzn**;
- Prawie $\frac{3}{4}$ kobiet uważa, że reklama przyczynia się do **zwiększenia spożycia alkoholu wśród młodzieży** (74,2%). W grupie mężczyzn podobną opinię wyraziło 54,1% badanych.
- Siedem na dziesięć (69,7%) kobiet jest zdania, że reklama przyczynia się do **zwiększenia ogólnej konsumpcji alkoholu w kraju**. Z taką opinią zgodziło się 52,1% mężczyzn;
- 61% kobiet uważa, że reklama alkoholu przyczynia się także do **zwiększenia liczby osób nadużywających alkoholu**, wśród mężczyzn odsetek ten był zdecydowanie niższy i wynosił 37,5%.

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.1. Reklama napojów alkoholowych

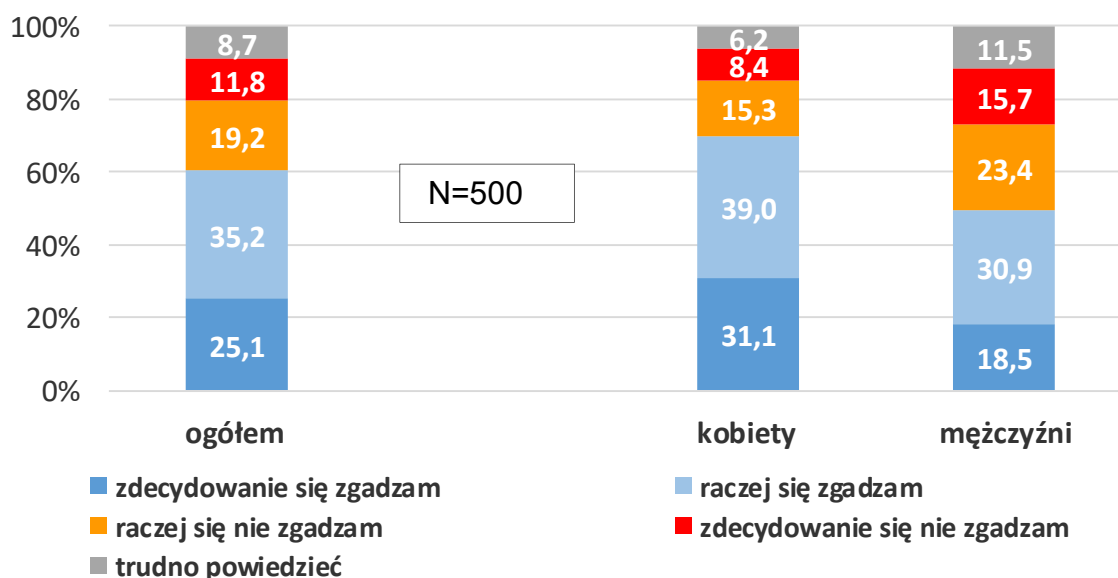
Wyk. 57 Stosunek wszystkich badanych do reklamy poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych. N=500

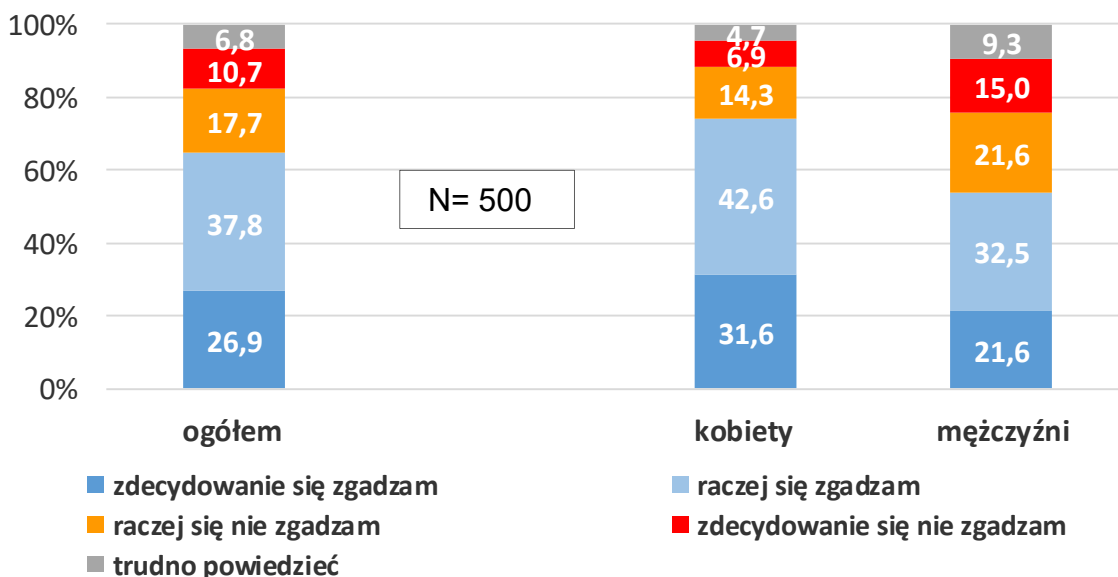
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.1. Reklama napojów alkoholowych

Wyk. 58a Reklama powoduje obniżenie wieku inicjacji osób po raz pierwszy sięgających po alkohol.

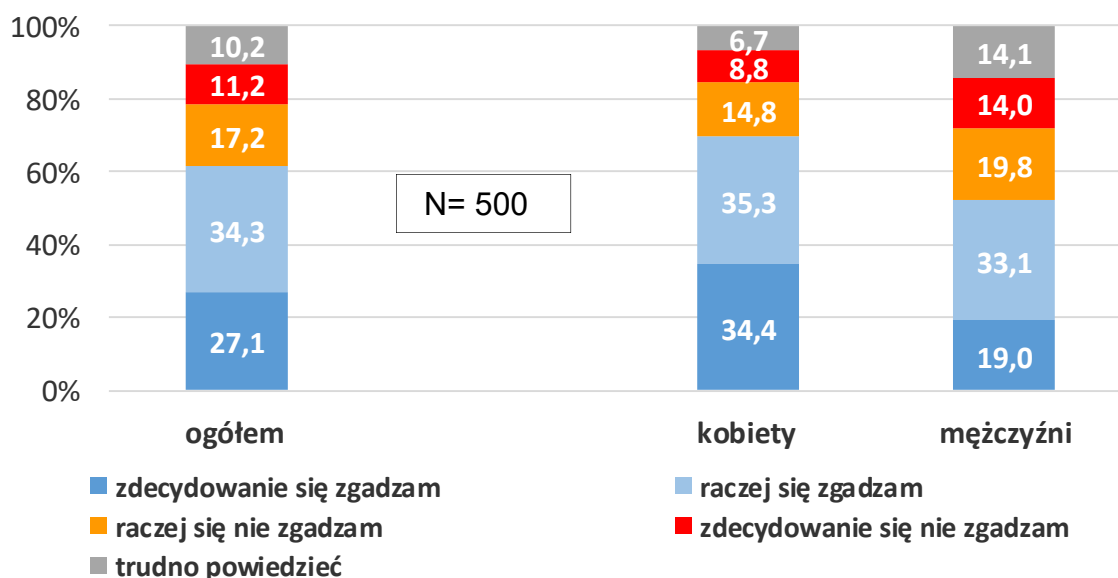
Wyk. 58b Reklama przyczynia się do zwiększenia spożycia alkoholu przez młodzież

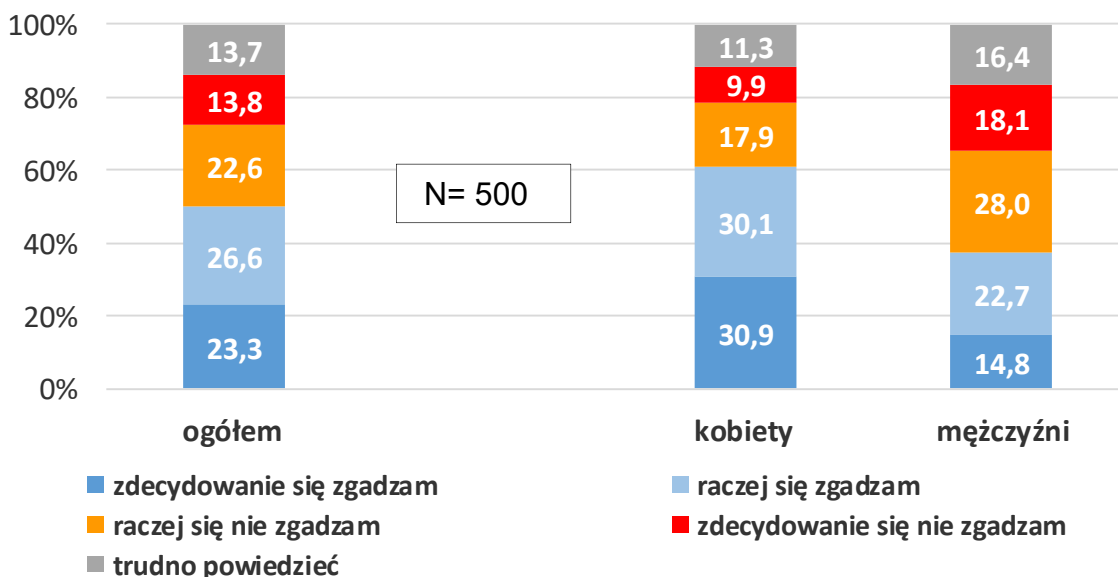
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.1. Reklama napojów alkoholowych

Wyk. 58c Reklama powoduje zwiększenie ogólnej konsumpcji alkoholu w kraju.

Wyk. 58d Reklama przyczynia się do zwiększenia liczby osób nadużywających alkoholu.

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.2. Sprzedaż alkoholu nieletnim

Sprzedaż alkoholu nieletnim

Bardzo istotnym problemem społecznym, jaki występuje w Polsce i w wielu krajach europejskich jest spożywanie alkoholu przez młodzież. Samorządy lokalne od lat podejmują w tym zakresie wiele działań, których celem jest ograniczenie dostępności alkoholu dla niepełnoletniej młodzieży oraz szereg działań interwencyjnych adresowanych do sprzedawców alkoholu. Na potrzeby wspomnianego badania wyróżniono dwa aspekty tego zagadnienia. Po pierwsze zbadano częstotliwość występowania sytuacji, w której respondenci byli świadkami picia alkoholu przez młodzież. Z drugiej strony istotna wydaje się kwestia interwencji podejmowanych przez dorosłych świadków takich sytuacji (wykresy 58 i 59).

Analizując problem spożycia alkoholu przez młodzież, można stwierdzić, że **w Bielsku-Białej** - w ostatnim roku przed badaniem - **prawie 62% respondentów było świadkami picia alkoholu przez nastolatki**. Nieco częściej takie doświadczenia deklarowali mężczyźni – 68,5%. W grupie kobiet odsetek ten wynosił 55,2%. Warto zwrócić uwagę, iż **w poprzednim badaniu z 2013 r. odsetek badanych, którzy byli świadkami picia alkoholu przez młodzież był ponad 3,5-krotnie niższy i wynosił 17%**.

Co czwarty badany świadek takiej sytuacji przyznał, iż podjął jakąś interwencję w tym zakresie (22,6%). Nieco częściej, zgodnie z deklaracjami, podejmowały je kobiety (24,6%) niż mężczyźni (20,7%).

Innym ważnym problemem na który zwracają uwagę respondenci jest **sprzedaż alkoholu niepełnoletniej młodzieży**. W okresie ostatnich 12 miesięcy **co szósty badany mieszkaniec Bielska-Białej (15,8%)** był świadkiem takiej sytuacji. **Nieco częściej zdarzało się to mężczyznom (19,3%)**. W grupie kobiet z taką sytuacją zetknęło się prawie 13% respondentek. Interwencję wobec sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej podjął co piąty badany świadek (19,8%). Istotnie częściej zdarzało się to mężczyznom niż kobietom (26,5% vs. 10,9%).

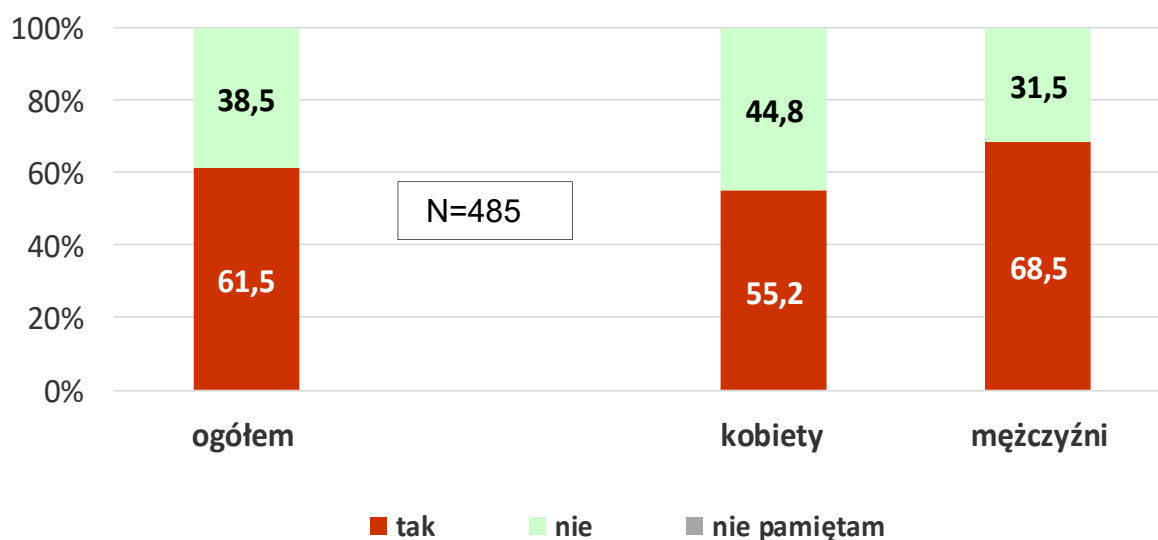
W badaniu pytano także respondentów, czy w ostatnim roku byli **świadkami nielegalnej sprzedaży/kupna alkoholu** (Wykres 60). Takie doświadczenia miał średnio **co siódmy badany mieszkaniec Bielska-Białej - 13,7%**. Zdecydowanie częściej zdarzało się mężczyznom - 21,7%, niż kobietom – 6,7%.

Interwencję w takiej sytuacji podjęło, zgodnie z deklaracjami, 19,5% świadków. Równie często zdarzało się to kobietom, jak i mężczyznom (18,8% i 19,7%).

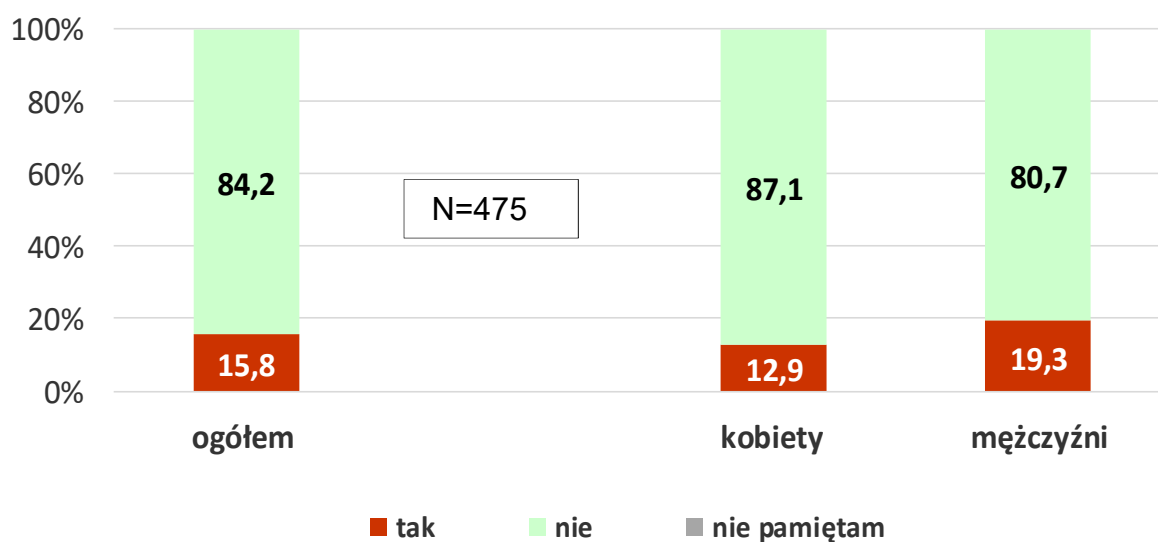
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.2. Sprzedaż alkoholu nieletnim

Wyk. 59a Widział(a) Pan(i) pijących nastolatków w okresie ost. 12 miesięcy

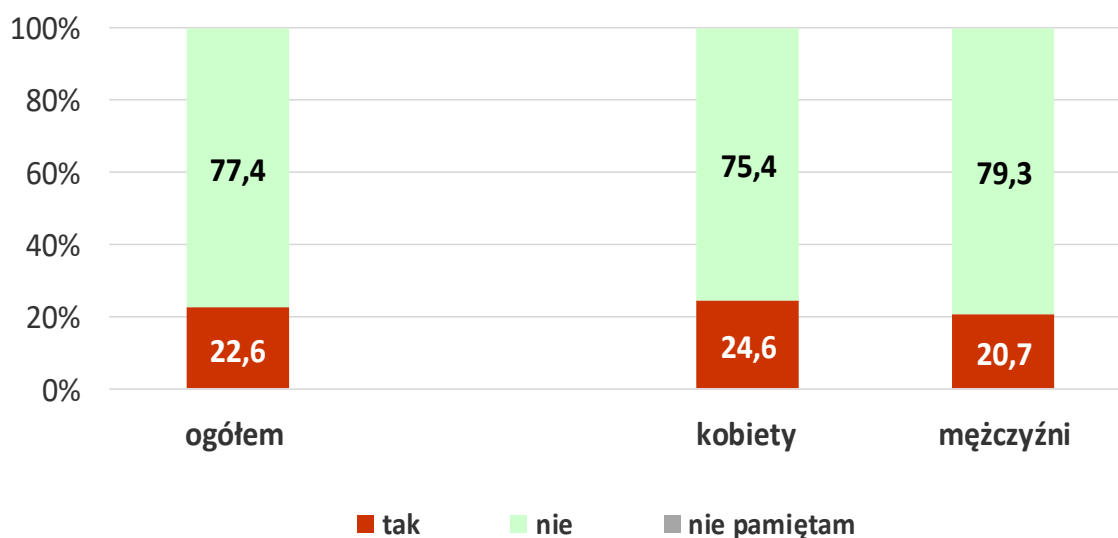
Wyk. 59b Był(a) Pan(i) świadkiem sprzedaży alkoholu niepełnoletnim w okresie ost. 12 miesięcy?

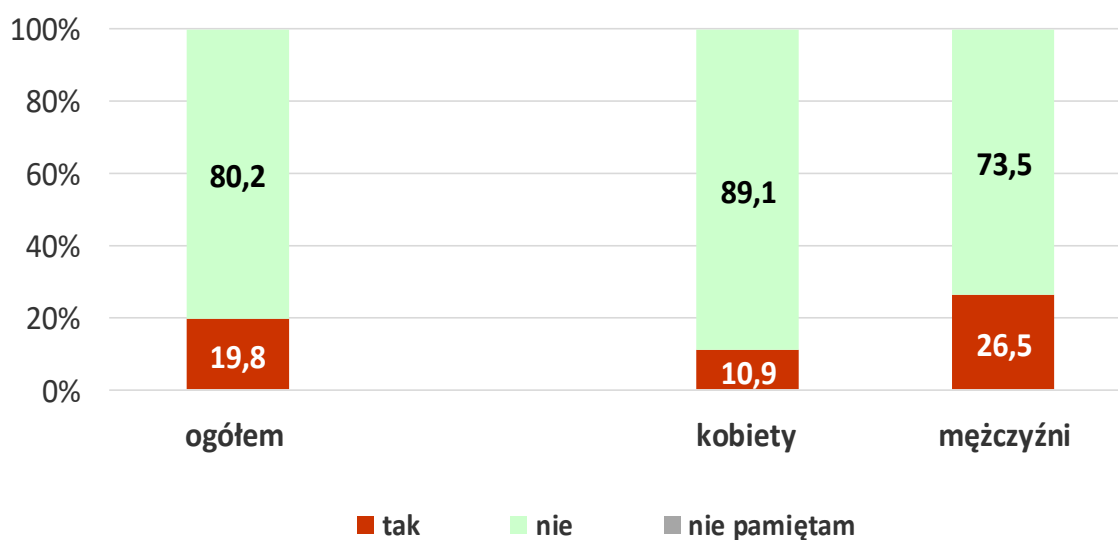
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.2. Sprzedaż alkoholu nieletnim

Tab. 60a Próby interwencji w sytuacji, gdy respondent widział pijące nastolatki

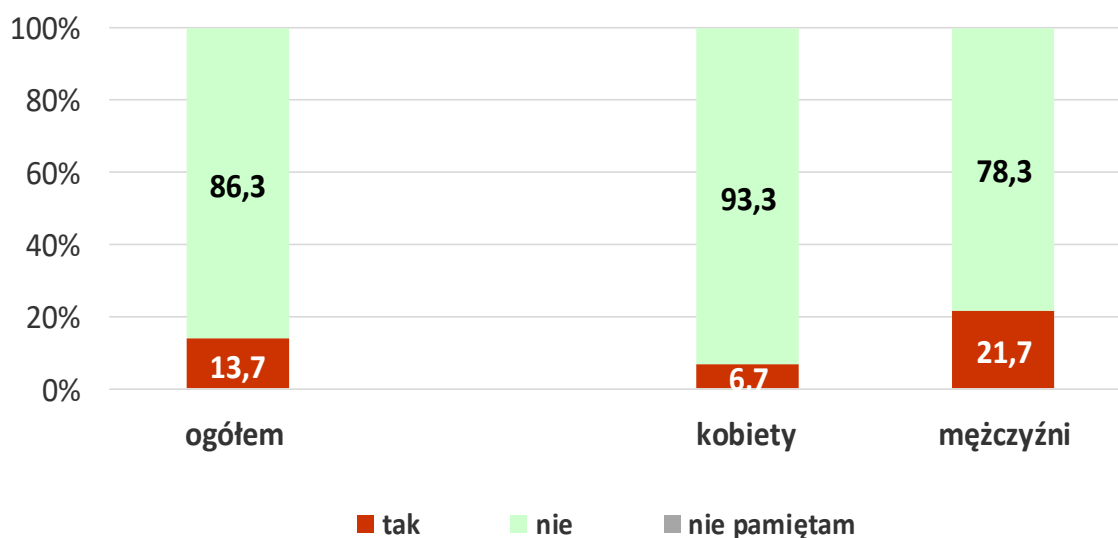
Tab. 60b Próby interwencji w sytuacji sprzedaży alkoholu niepełnoletnim

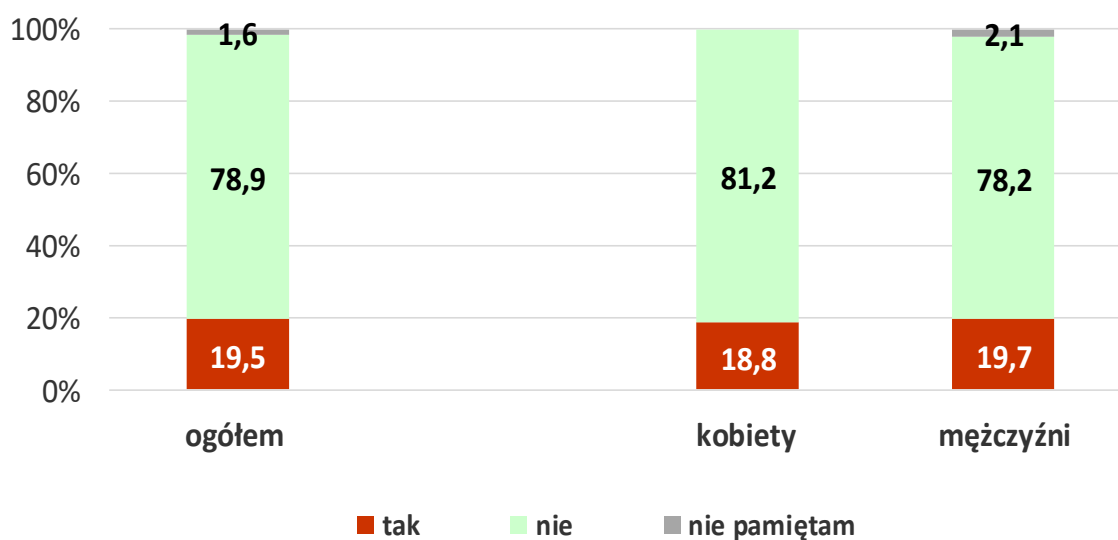
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.2. Nielegalna sprzedaż alkoholu

Tab. 61a Był Pan/Pani świadkiem nielegalnej sprzedaży/kupna alkoholu

Tab. 61b Próby interwencji w sytuacji bycia świadkiem nielegalnej sprzedaży/kupna alkoholu

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.3. Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Analizując ogólne zagrożenia ze strony osób nietrzeźwych należy stwierdzić, iż znacznie częściej respondenci spotykali się z agresją słowną niż z przemocą fizyczną.

18,4% mieszkańców Bielska-Białej w ciągu ostatnich 12 miesięcy było ofiarą agresji werbalnej ze strony osób nietrzeźwych. Świadcami tego typu zachowań osób nietrzeźwych wobec kogoś innego był co trzeci badany respondent – 30,8% (wyk. 62a i 62b).

Przypadki agresji fizycznej ze strony osób nietrzeźwych miały miejsce znacznie rzadziej – doświadczyło jej 7,1% ankietowanych.

Skala tego zjawiska jest jednak znacznie poważniejsza, o czym świadczy fakt, iż co czwarty badany mieszkaniec miasta był – w ciągu ostatniego roku - świadkiem agresji fizycznej ze strony osoby nietrzeźwej (22,9%).

Szczegółowe analizy wskazują, że kobiety rzadziej były ofiarami agresji werbalnej ze strony osoby nietrzeźwej. Podobnie było w przypadku agresji fizycznej. Mężczyźni nieco częściej deklarowali także, że byli świadkami takich sytuacji.

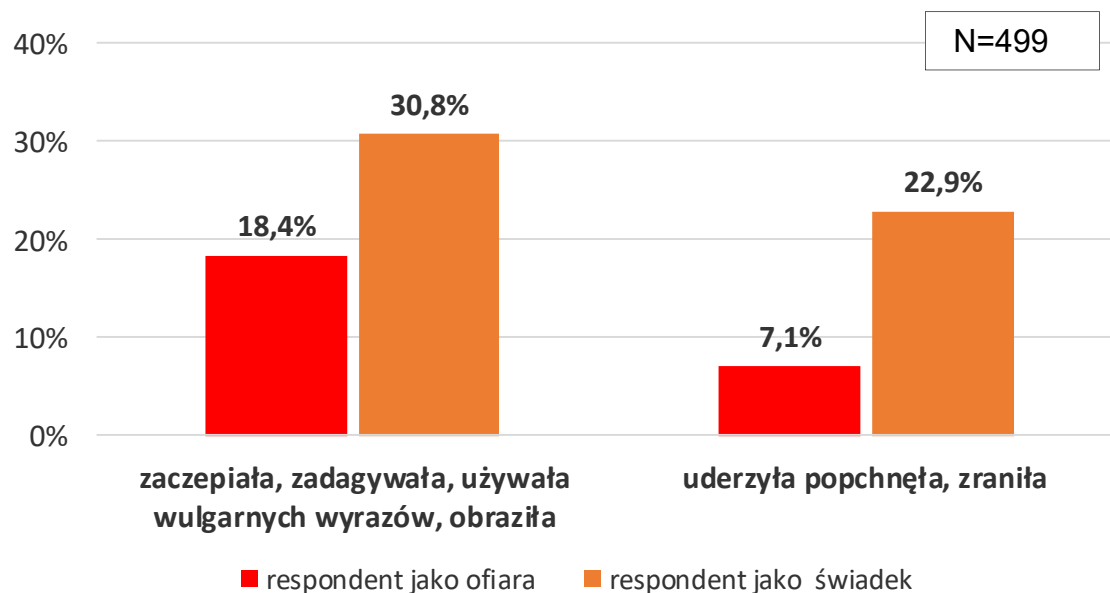
Najwyższy odsetek ofiar agresji fizycznej odnotowano wśród badanych z wykształceniem podstawowym (11,3%) zaś agresji werbalnej w grupie respondentów z wykształceniem zawodowym (24,9%). Najniższe odsetki ofiar odnotowano w populacji badanych z wyższym wykształceniem (odpowiednio: 2,2% agresja fizyczna i 15,7% – agresja werbalna). **Najczęściej ofiarami obu rodzajów agresji byli badani z najmłodszej grupy wiekowej 18-24 lata.** Co trzeci z nich deklarował bycie ofiarą agresji słownej (30,6%), a 11,1% - agresji fizycznej.

Świadcami agresji werbalnej ze strony osób nietrzeźwych w ostatnim roku przed badaniem najczęściej byli respondenci z najmłodszej oraz najstarszej frakcji wiekowej. W populacji 20-latków (18-24 lata) takie doświadczenia zadeklarował co drugi badany (50%), a w najstarszej kohorcie (65 lat i więcej) – 38,6% respondentów. Czterech na dziesięciu badanych z najmłodszej grupy (44,4%) i co czwarty z najstarszej (25%) w ciągu ostatniego roku **był świadkiem agresji fizycznej ze strony osób nietrzeźwych.**

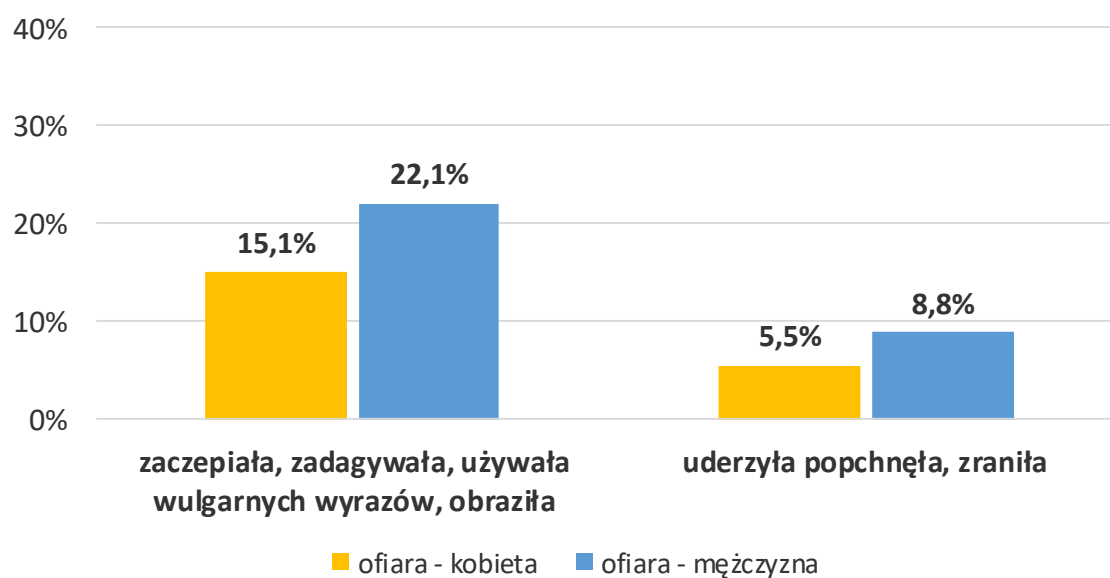
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.3. Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Wyk. 62a Zagrożenie ze strony nietrzeźwych (odsetki badanych)

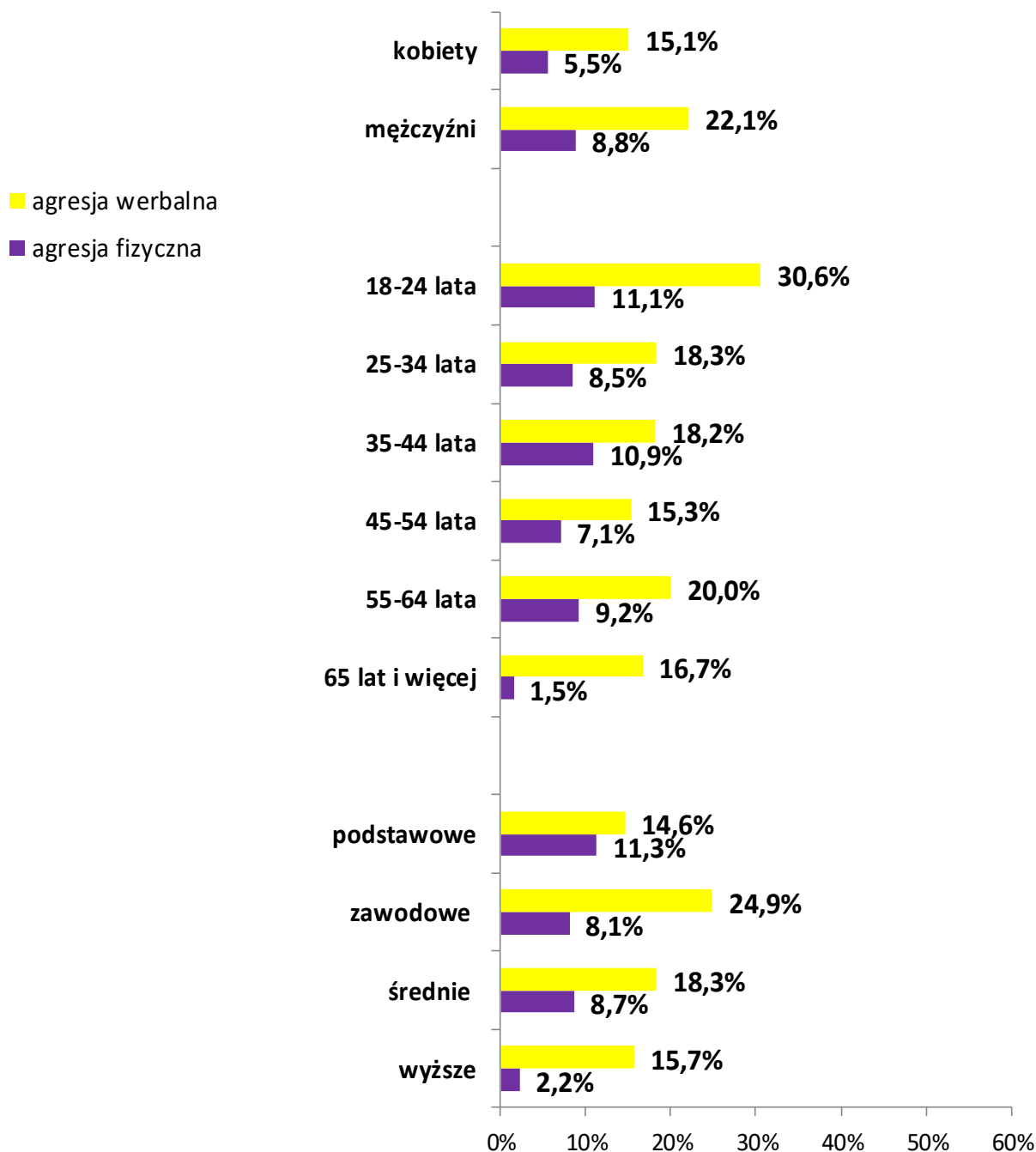
Wyk. 62b Zagrożenie ze strony nietrzeźwych wśród kobiet i mężczyzn (odsetki badanych)

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.3. Nietrzeźwość w miejscach publicznych

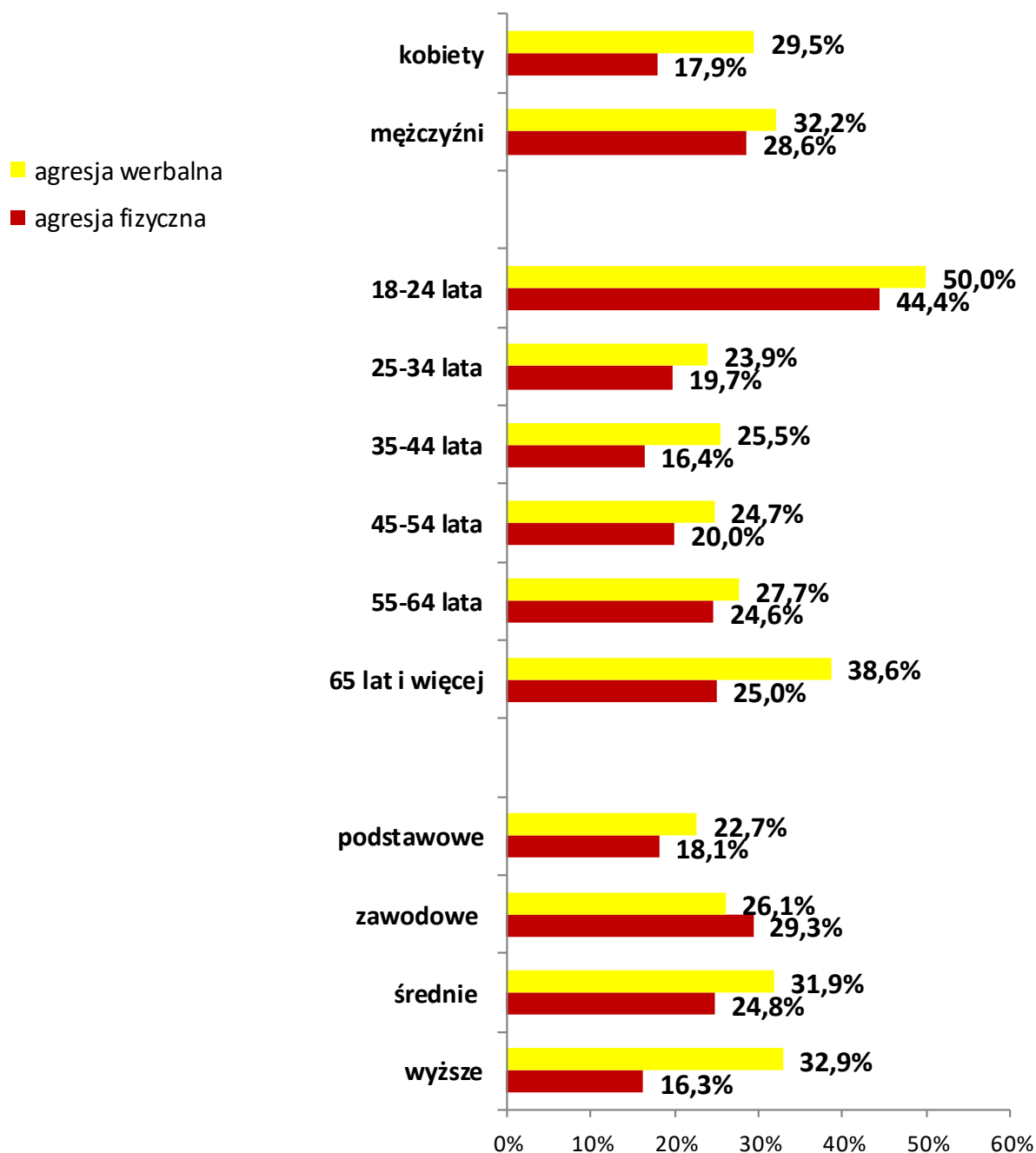
Wyk. 63a Zagrożenie ze strony nietrzeźwych według cech demograficznych (odsetki badanych) - OFIARY

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.3. Nietrzeźwość w miejscach publicznych

Wyk. 63b Zagrożenie ze strony nietrzeźwych według cech demograficznych (odsetki badanych) - ŚWIADKOWIE

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

Za największe zagrożenie dla zdrowia respondenci uważają **wpijanie czterech do pięciu drinków prawie codziennie** – jako **bardzo ryzykowne** określa takie zachowanie **85,5% badanych**. Nieco mniej badanych (76,7%) przypisuje duże ryzyko paleniu co najmniej jednej paczki papierosów dziennie.

Respondenci rzadziej oceniali jako duże ryzyko wypijanie jednego lub kilku drinków prawie codziennie (56,6%) oraz picie więcej niż 5 drinków 1 lub 2 razy w ciągu weekendu (61,9%).

Jako mniej ryzykowne wskazywano sporadyczne palenie papierosów (duże ryzyko przypisało mu zaledwie 28,9% ankietowanych).

Szczegółowe analizy pokazują, że **kobiety częściej niż mężczyźni oceniają jako bardzo ryzykowne różne zachowania związane z używaniem substancji psychoaktywnych**.

Badanych pytano również o ich osobiste decyzje dotyczące kierowania samochodem po spożyciu alkoholu – zarówno **półlitrowej butelki/puszki 5% piwa**, jak i dużego **50 ml kieliszka wódki** (wykresy 65 i 66).

W przypadku piwa – 7,4% ankietowanych wsiadłoby za kierownicę do dwóch godzin od spożycia - tym samym poważnie ryzykowałoby jeżdżąc w stanie „po użyciu alkoholu”. Średnio co siódmy badany respondent (14,6%) uznał, że odczekałby 2 do 4 godzin, a co czwarty (28,4%) stwierdził, że odczekałby powyżej 4 do 10 godzin.

W przypadku wódki odsetek osób skłonnych do prowadzenia samochodu do dwóch godzin po jej spożyciu jest nieco niższy niż w przypadku piwa i wynosi 6%. Powyżej 2 do 4 godzin odczekałoby 11,1%, a więc co dziewiąty badany.

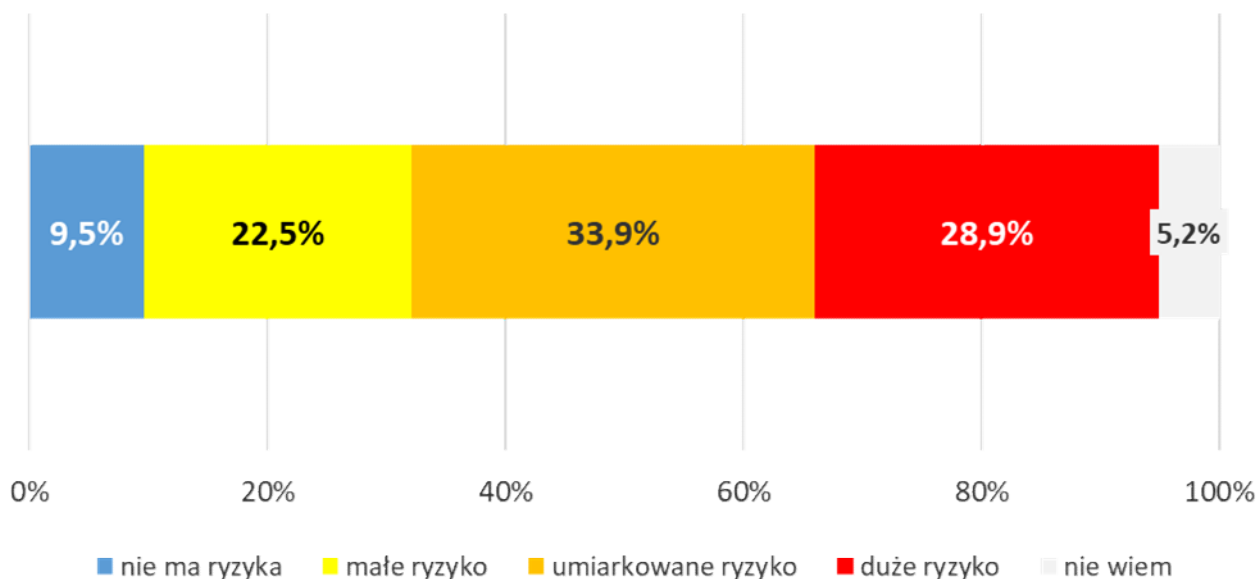
Warto w tym miejscu zaznaczyć, że rozbieżności w ocenie czasu niezbędnego do odczekania po wypiciu alkoholu przed prowadzeniem samochodu wynikają w znacznej mierze z braku szerokiej dostępności do tzw. liczników trzeźwości, pozwalających w szybki sposób ocenić stężenie alkoholu we krwi ze względu na indywidualne cechy osoby przeprowadzającej pomiar.

Zgodnie ze wskazaniem takiego licznika, mężczyzna o wadze ok. 80 kg po wypiciu 0,5 litra 5% piwa ma we krwi mniej niż 0,2 promila alkoholu po 2,5 godzinie, zaś kobieta ważąca ok 60 kg po 3 godzinach. Podobnie jest w przypadku wypicia 50 ml wódki.

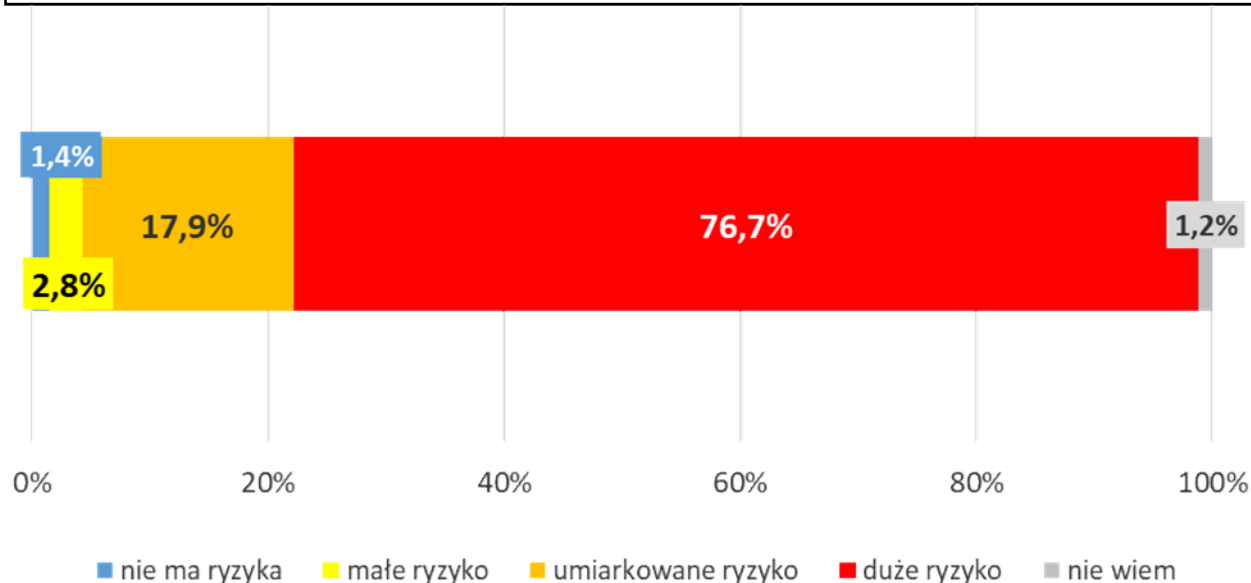
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

Wyk. 64a Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)
Jak bardzo ludzie ryzykują, jeśli palą papierosy od czasu do czasu?

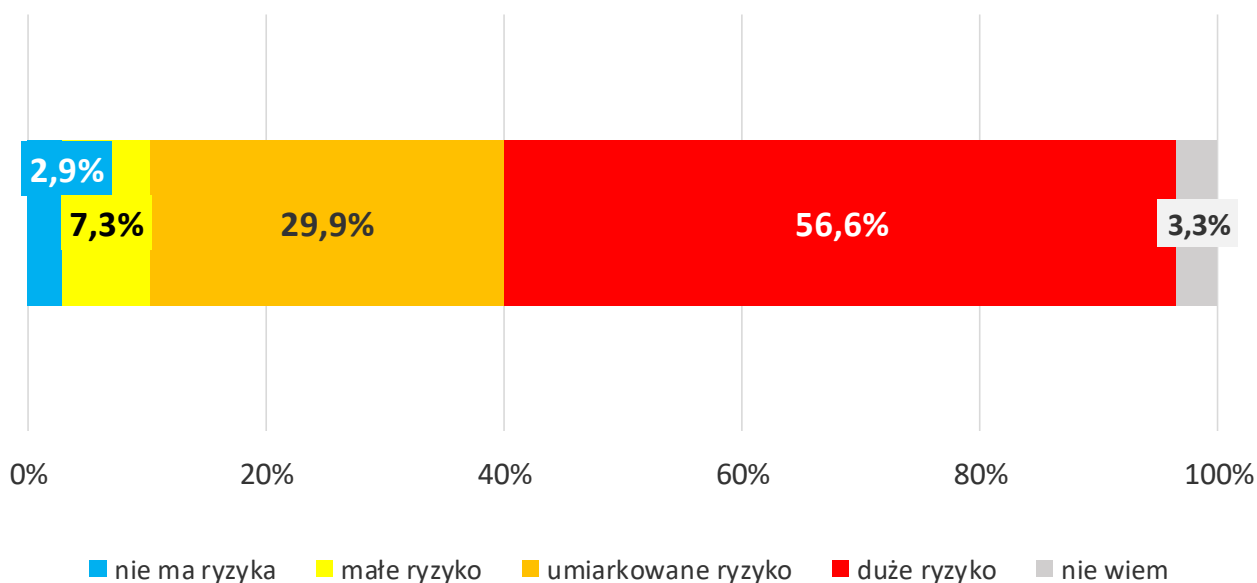
Wyk. 64b Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)
Jeśli palą jedną lub więcej paczek papierosów dziennie

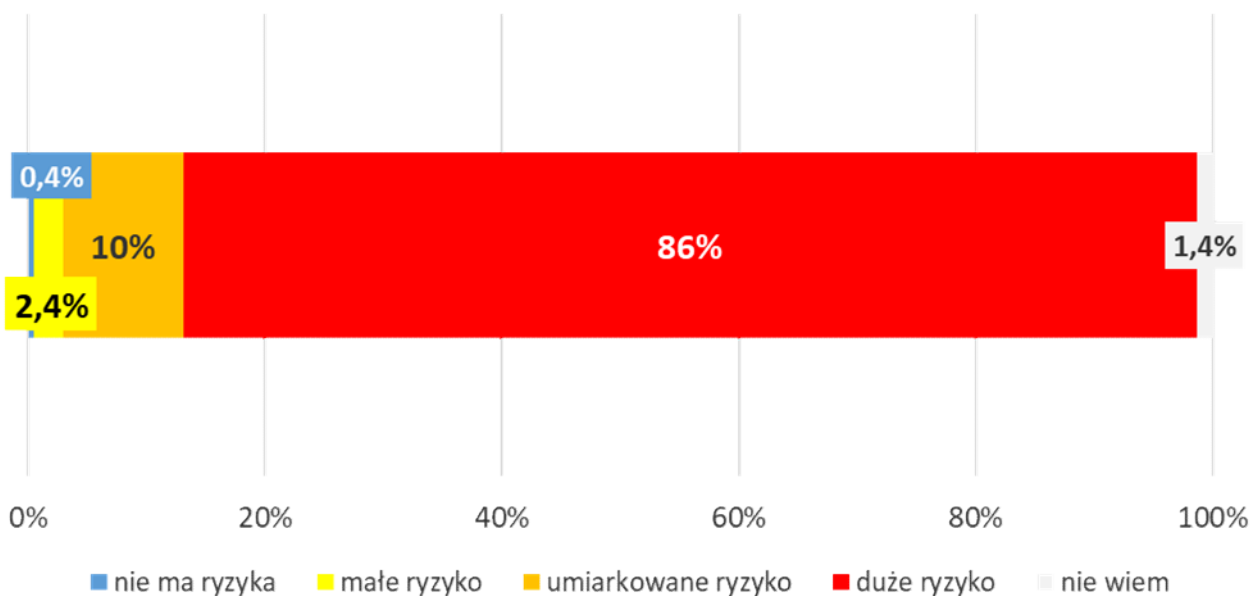
VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

Wyk. 64c Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)
Jak bardzo ludzie ryzykują wypijając 1 lub 2 „drinki” prawie codziennie.

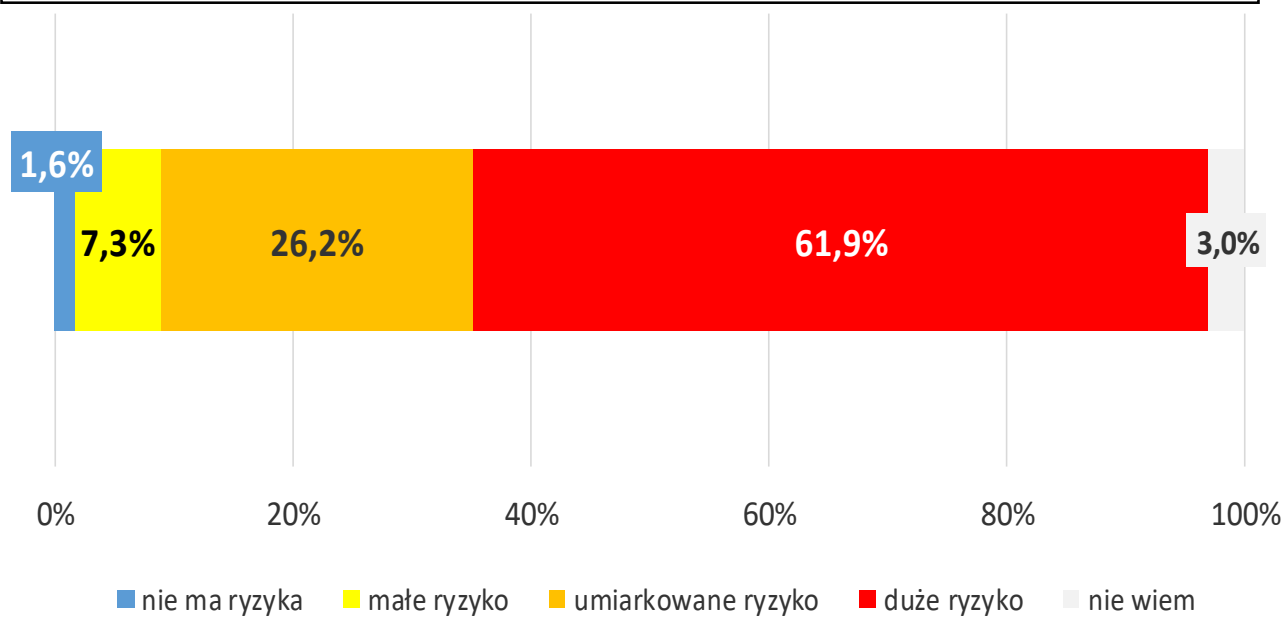
Wyk. 64d Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)
Jak bardzo ludzie ryzykują wypijając 4 lub 5 „drinków” prawie codziennie.

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

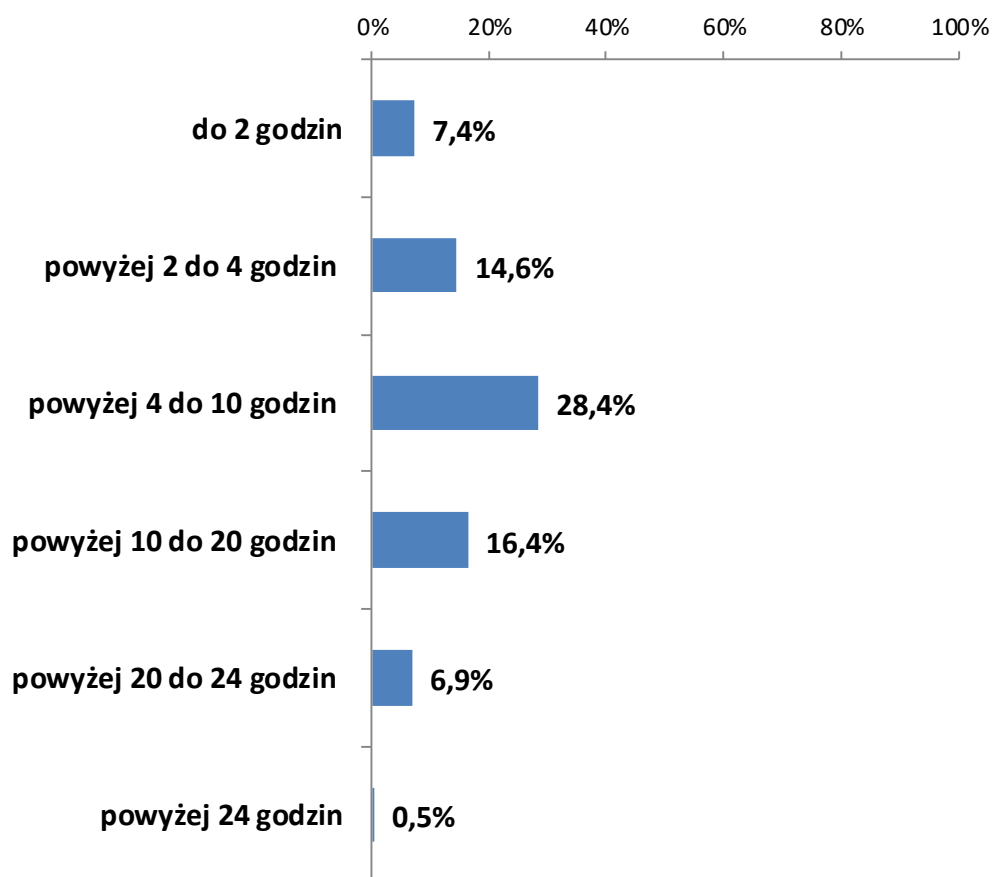
Wyk. 64e Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)
Jak bardzo ludzie ryzykują wypijając 5 lub więcej „drinków” 1-2 razy w ciągu każdego weekendu/

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

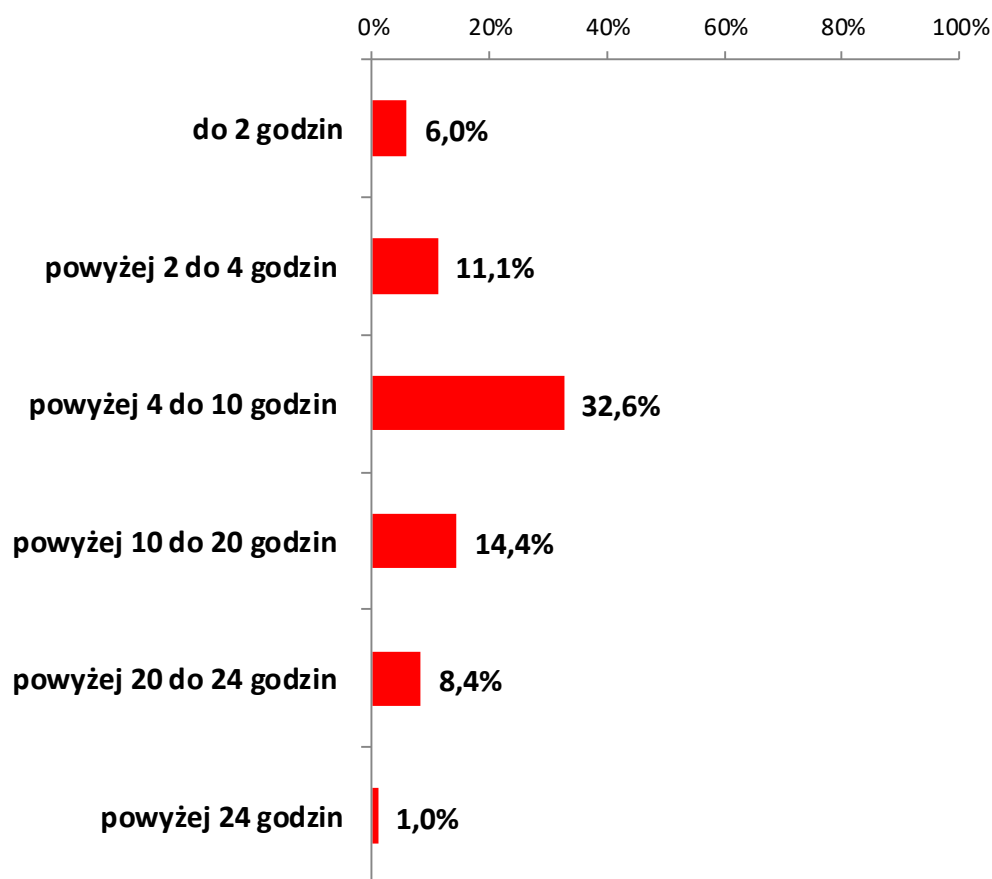
Wyk. 65 Postawy respondentów wobec jazdy samochodem po spożyciu alkoholu: Jak długo po wypiciu jednej półlitrowej butelki piwa o mocy ok. 5% wsiadł(a)by Pan(i) za kierownicę samochodu?

VIII. Społeczna percepcja norm i zaburzeń zachowania związanych z alkoholem

8.4. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z piciem alkoholu

Wyk. 66 Postawy respondentów wobec jazdy samochodem po spożyciu alkoholu: Jak długo po wypiciu jednego dużego kieliszka (50 ml) wódki wsiadł(a)by Pan(i) za kierownicę samochodu?

**IX. OCENA PROPOZYCJI ZMIAN
LEGISLACYJNYCH
OGRANICZAJĄCYCH DOSTĘP DO
ALKOHOLU OSOBOM NIELETNIM**

IX. Ocena propozycji zmian legislacyjnych ograniczających dostęp do alkoholu osobom nieletnim

Ocena propozycji zmian legislacyjnych ograniczających dostęp do alkoholu osobom nieletnim

Istotną kwestią, na którą zwrócono uwagę w badaniu były także rozmaite pomysły i strategie działań, których wspólnym celem jest ochrona młodzieży przed zagrożeniami związanymi z piciem alkoholu (wykres 67).

Badani wypowiadali się w sprawie różnego rodzaju regulacji prawnych i działań społecznych, które mogłoby skutecznie ograniczyć dostępność alkoholu dla osób niepełnoletnich. Ogólnie stwierdzić można, iż przedstawione w badaniu propozycje zmian legislacyjnych, mające na celu ograniczenie dostępu do alkoholu dla młodzieży spotkały się z dużym poparciem społecznym.

Za wprowadzeniem systematycznego monitorowania rozmiarów zjawiska sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim (opartego na badaniach „tajemniczego klienta”) **opowiedziało się ponad ¾ respondentów (75,8%).**

81,7% respondentów opowiada się za wprowadzeniem obowiązkowych szkoleń dla sprzedawców, uczących jak odmawiać sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. **80,6% popiera lokalne kampanie skierowane do świadków sprzedaży alkoholu nieletnim, zachęcające do podejmowania interwencji.**

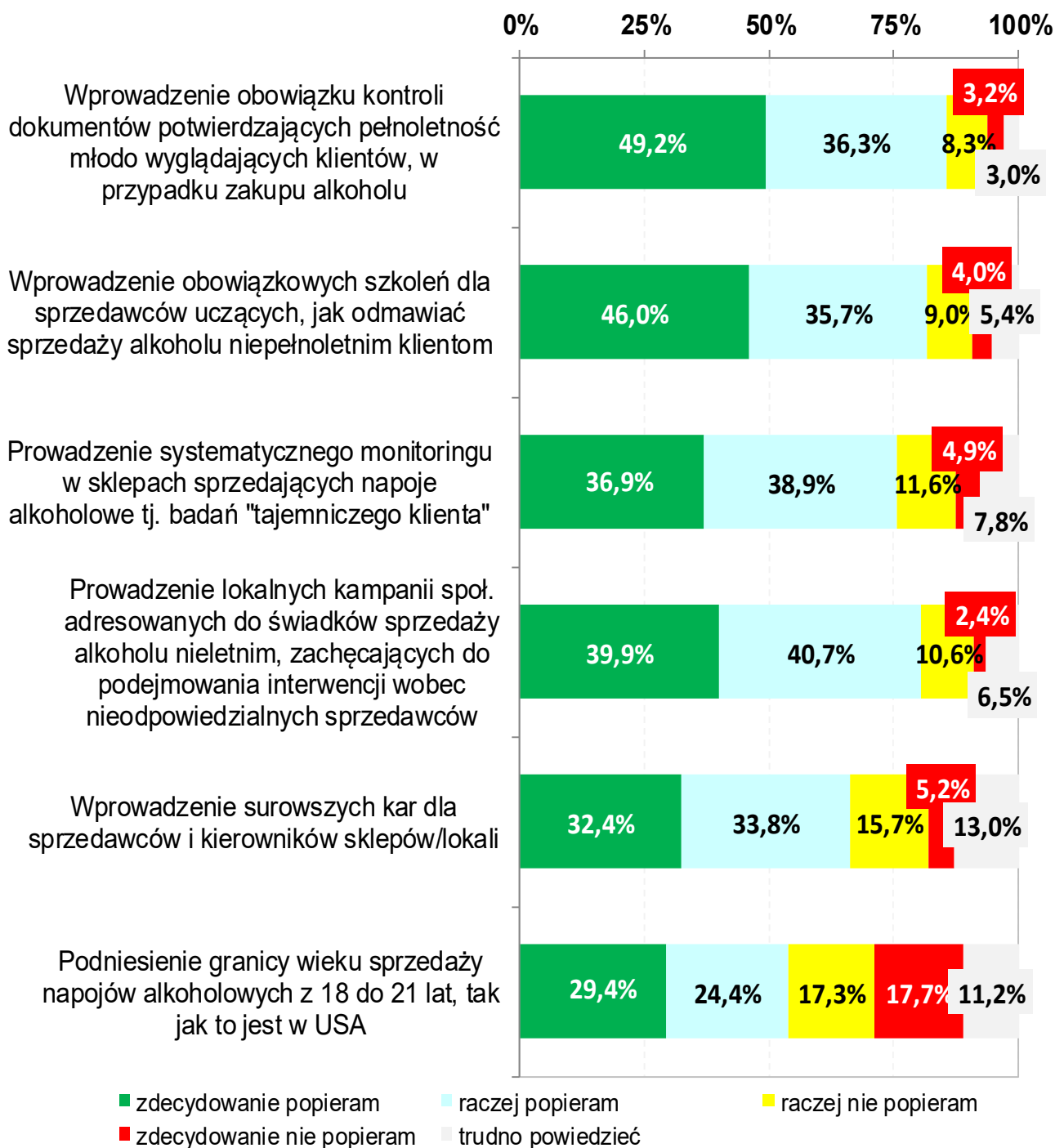
66,2% odpowiedzi „zdecydowanie popieram” i „raczej popieram” uzyskał postulat **nakładania surowszych kar na sprzedawców łamiących przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości.** Co piąty z badanych respondentów (20,9%) był przeciwnych takim rozwiązaniom.

Kolejną kwestią poddaną do oceny respondentów uczestniczących w badaniu była **propozycja podniesienia granicy wieku, w którym można legalnie kupować alkohol do 21 lat oraz projekt obowiązkowego legitymowania młodo wyglądających klientów.** W przypadku kontroli dokumentów aż 85,5% badanych opowiedziało się za takim rozwiązaniem. Warto dodać, iż taki przepis funkcjonuje w obecnym systemie prawnym, jako szczególne uprawnienie sprzedawcy do żądania okazania dokumentu potwierdzającego pełnoletność klienta, **a nie jako obowiązek sprzedawcy, który powinien być realizowany wobec każdego młodo wyglądającego klienta.**

Więcej kontrowersji wzbudza **projekt podniesienie granicy wieku, w którym można legalnie kupić alkohol do 21 lat, na wzór amerykański** – wśród wszystkich ankietowanych pomysł ten poparło 53,8% badanych, przeciwko takiemu rozwiązaniu opowiedział się co trzeci z respondentów (35%) a 11,2% nie miało w tej kwestii wyrobionego zdania (zaznaczyli odpowiedź „trudno powiedzieć”).

IX. Ocena propozycji zmian legislacyjnych ograniczających dostęp do alkoholu osobom niepełnoletnim

Wyk. 67 Opinie dot. propozycji zmian legislacyjnych ograniczających dostępność alkoholu dla osób niepełnoletnich.

X. STEREOTYPY DOTYCZĄCE PICIA, PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I ALKOHOLIKÓW

X. Stereotypy dotyczące picia, problemów alkoholowych i alkoholików

Analizowane stereotypy oraz postawy wobec alkoholu dotyczyły pięciu obszarów:

- 1) preferowanego wieku inicjacji alkoholowej;
- 2) aprobaty dla inicjacji alkoholowej przed ukończeniem 18. roku życia;
- 3) spożywania oraz nadużywania alkoholu;
- 4) problemów i patologii związanych z piciem alkoholu oraz
- 5) leczenia uzależnienia od alkoholu.

Stereotypy dotyczące picia, problemów alkoholowych i alkoholików

W ramach badania postaw wobec picia alkoholu (wykres 68) zadano mieszkańcom Bielska-Białej pytanie o **postrzeganie wspólnego picia alkoholu jako sposobu okazywania przyjaźni**. Z taką opinią zgodził się co trzeci respondent (30,1% - suma odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam”). Z taką opinią zdecydowanie częściej zgadzają się mężczyźni niż kobiety.

Ponad ¾ badanych (77,4%) postrzega osobę pijaną jako odrażającą. Zdecydowanie częściej taki pogląd podzielają kobiety. Karanie osób permanentnie pijanych popiera co trzeci z respondentów - 32,9%.

Picie zostało ocenione przez mieszkańców jako jedna z **głównych przyczyn błędnego czy niewłaściwego postępowania**. Stwierdziło tak prawie 80% ankietowanych, którzy uważają, że „z powodu picia ludzie robią to, czego nie powinni”.

Jeśli chodzi o kwestię stereotypów dotyczących uzależnienia alkoholowego oraz postaw wobec osób zrywających z nałogiem zauważyć można, iż **ponad ¾ badanych (78,4%) podziela pogląd, że osoby, które przestały pić zasługują na wiele szacunku**.

Aż 17,6% respondentów zgadza się z opinią, iż uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne i w związku z tym nie warto podejmować jego leczenia. Warto podkreślić, iż w badaniu w 2013 r. takiego zdania było **ponad 3-krotnie mniej badanych (5,1%)**. 2/3 respondentów miało odmienne zdanie (66,6%). Nieco częściej w sens podejmowania leczenia wątpiły kobiety.

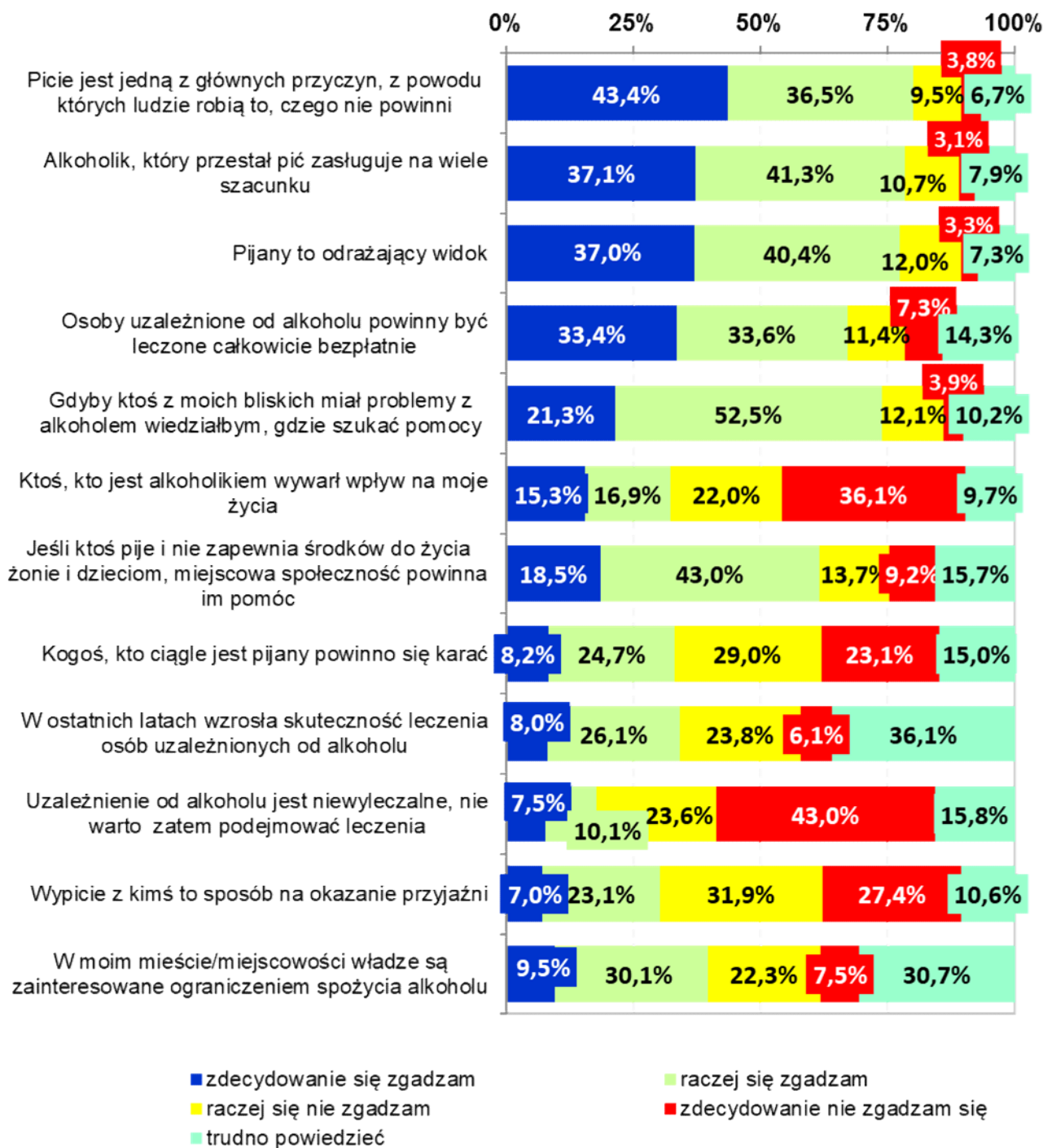
Co trzeci badany przyznał, że **osoba która jest alkoholikiem wywarła istotny wpływ na jego życie** (32,2%). Częściej o takim doświadczeniu pisały kobiety.

Sześciu na dziesięciu badanych uważa, **jeśli ktoś pije i nie zapewnia środków do życia żonie i dzieciom, miejscowa społeczność powinna im pomóc** (61,5%). Nie podziela takiej opinii 22,9% respondentów.

Ponad 2/3 badanych uznało, że osoby uzależnione powinny być leczone całkowicie bezpłatnie (67%). Przeciwnego zdania był co szósty respondent – 18,7%, a co siódmy nie miał w tej sprawie wyrobionej opinii (14,3%).

X. Stereotypy dotyczące picia, problemów alkoholowych i alkoholików

Wyk. 68 Stereotypy dot. picia alkoholu, problemów alkoholowych i alkoholików

XI. OCENA DOSTĘPNOŚCI ALKOHOLU ORAZ STOSUNEK DO IDEI KONTROLI RYNKU ALKOHOLOWEGO

XI. Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego

Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego

W opinii połowy mieszkańców Bielska-Białej (52,8%) napoje alkoholowe nie powinny być traktowane tak, jak wszystkie inne towary a handel nimi powinien być specjalnie kontrolowany przez państwo (wykresy 69a-69c). Przeciwnego zdania był co trzeci badany respondent (34,3%) a co ósmy nie miał w tej sprawie wyrobionej opinii (12,9% - zaznaczył „trudno powiedzieć”). Warto podkreślić, **iż w badaniu z 2013 r. odsetek mieszkańców, którzy uważali, że alkohol to taki sam towar, jak wszystkie inne a handel nim nie powinien być kontrolowany przez państwo istotnie się zmniejszył – z 51,4% w 2013 r. do 34,3% w 2023 r.** Jednocześnie wzrósł zwolenników idei kontroli dystrybucji alkoholu.

Analizując problem kontroli państwa nad rynkiem napojów alkoholowych w różnych grupach wyróżnionych ze względu na ilość spożywanego rocznie alkoholu, zauważyć można istotne różnice w wyrażanych poglądach. W grupie abstynentów 63,6% badanych uznało, że napoje alkoholowe nie mogą być traktowane tak, jak inne towary, a ich dystrybucja powinna być kontrolowana przez państwo. Wśród osób pijących od 6 do 12 litrów alkoholu odsetek mających podobną opinię ten wynosił 52,1%, a w grupie osób pijących powyżej 12 litrów – jest on najniższy i wynosi 24,5%.

Najwyższy odsetek osób przekonanych, że handel napojami alkoholowymi powinien podlegać specjalnej kontroli zanotowano wśród osób z wykształceniem wyższym – 58,8%, a najniższy wśród osób z wykształcenie podstawowym - 45,7%. Najczęściej taką opinię podzielały osoby w wieku 65 lat i więcej – 68,4%, a najrzadziej w grupie wiekowej 35-44 lata – 39,1%. **Zdecydowanie częściej uważały tak kobiety niż mężczyźni (61,6% vs. 43%),** częściej osoby wierzące i praktykujące niż pozostali (64,1% vs. 48,7%).

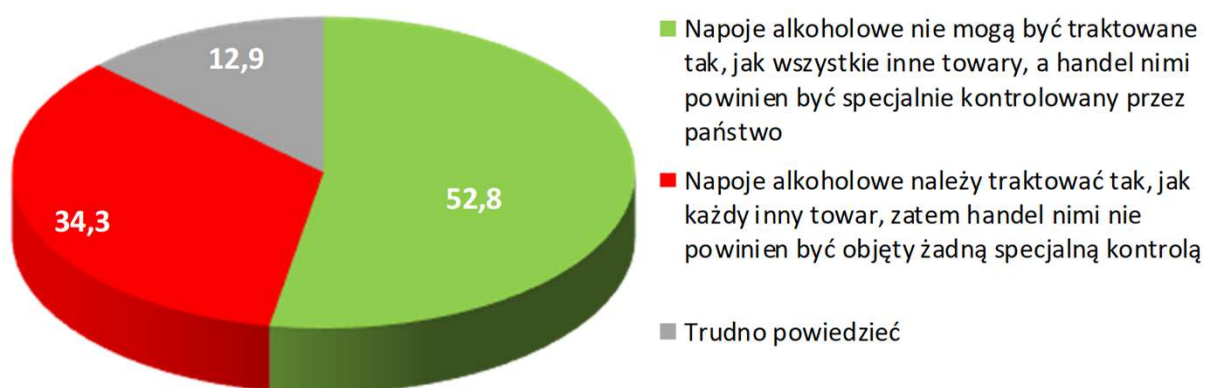
Jednocześnie prawie dwie trzecie badanych deklaruje, że liczbę punktów sprzedaży piwa należy pozostawić bez zmian (nieco wyższe odsetki uzyskano dla piwa i wina, niższe zaś dla wódki). Za zmniejszeniem liczby miejsc, w których można nabyć piwo oraz wino opowiada się średnio co czwarty ankietowany (23-25%). W przypadku wódki – prawie co trzeci badany jest zdania, że należy zmniejszyć liczbę punktów sprzedających wódkę – 31,3%.

Czterech na dziesięciu mieszkańców Bielska-Białej (39,6%) ma poczucie, że lokalne władze wykazują zainteresowanie ograniczeniem spożycia alkoholu, przeciwnego zdania jest prawie 30% badanych.

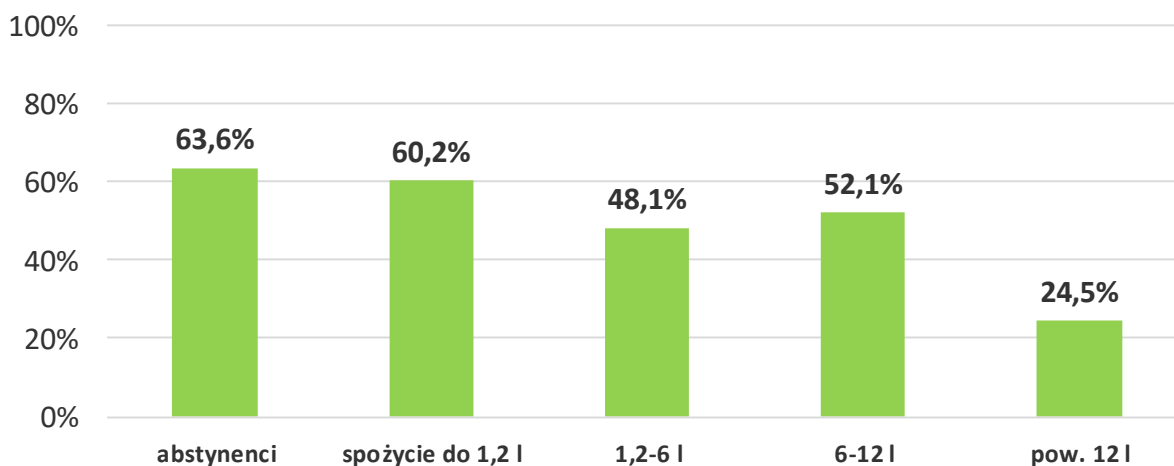
Co trzeci z respondentów nie miał w tej kwestii jednoznacznej opinii i wskazał odpowiedź „trudno powiedzieć” – 30,7% (wykres 71).

XI. Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego

Wyk. 69a Stosunek do idei kontroli dystrybucji alkoholu

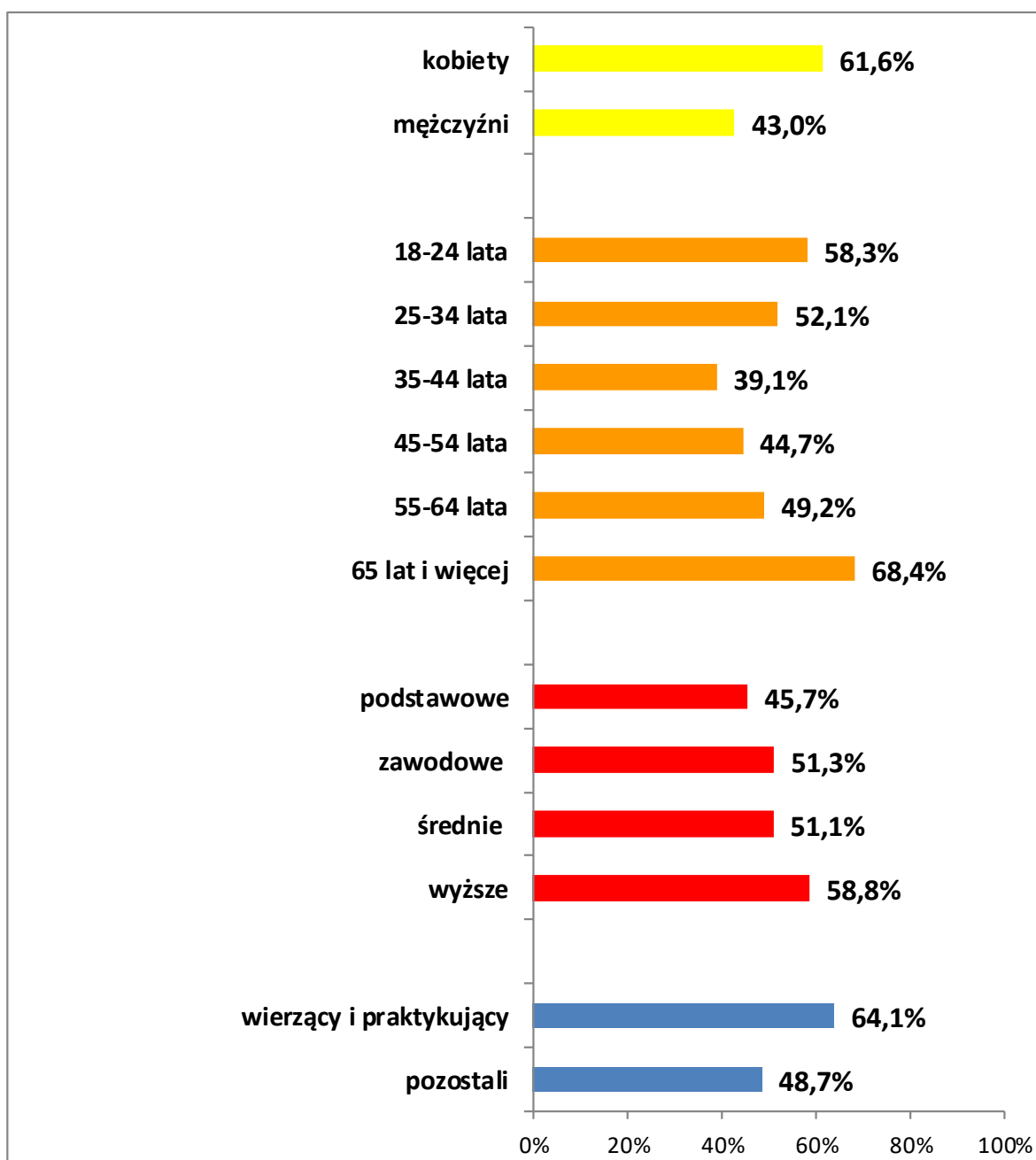
Wyk. 69b Stosunek do idei kontroli dystrybucji alkoholu - Napoje alkoholowe nie mogą być traktowane jak inne towary, a handel nimi powinien być objęty specjalną kontrolą - odsetki wskazań

XI. Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego

Wyk. 69c Stosunek do idei kontroli nad dystrybucją alkoholu

Napoje alkoholowe nie mogą być traktowane tak, jak wszystkie inne towary, a handel nimi powinien być specjalnie kontrolowany przez państwo.

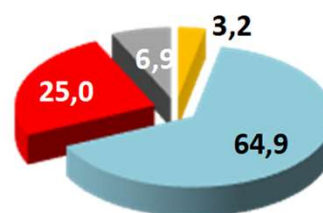

XI. Ocena dostępności alkoholu oraz stosunek do idei kontroli rynku alkoholowego

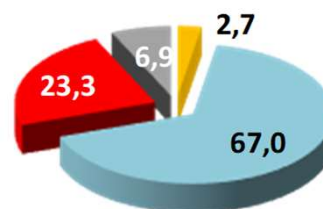
Wyk. 70 Postulaty dotyczące liczby punktów sprzedaży piwa, wina i wódki (odsetki wśród wszystkich badanych) N=500

■ zwiększyć ■ pozostawić tak jak jest ■ zmniejszyć ■ trudno powiedzieć

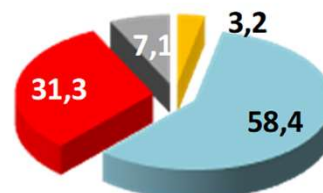
Liczbę punktów sprzedaży piwa należy....

Liczbę punktów sprzedaży wina należy....

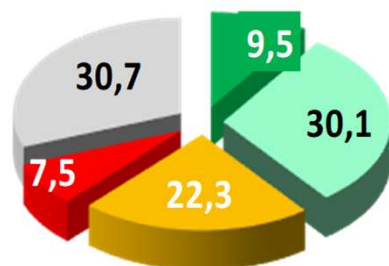

Liczbę punktów sprzedaży wódki należy....

Wyk. 71 Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu:

W mojej miejscowości władze są zainteresowane ograniczeniem spożycia alkoholu (odsetki wśród wszystkich badanych) N=500

■ zdecydowanie tak
 ■ raczej tak
 ■ raczej nie
 ■ zdecydowanie nie
 ■ nie wiem/ trudno powiedzieć

**XII. PRZEMOC DOMOWA
– ROZPOWSZECHNIENIE, POSTAWY,
ZACHOWANIA I OPINIE
NA TEMAT ZJAWISKA**

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Doświadczenia z przemocą (psychiczną, fizyczną czy werbalną) zostały zbadane w dwóch kontekstach:

- 1) przemocy w najbliższej rodzinie, mającej miejsce obecnie oraz
- 2) przemocy zapamiętanej z okresu dzieciństwa.

Co szósty badany mieszkaniec Bielska-Białej (**16,2%**) zadeklarował, iż **w ciągu ostatnich 12 miesięcy w jego najbliższej rodzinie miał miejsce co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej**. Niecałe **2%** respondentów w tej grupie przyznało, że takie sytuacje zdarzały się **wiele razy**, a **kolejne 8%** wskazało na **kilka** takich przypadków w ciągu roku. W tym kontekście możemy uznać, że **co najmniej 2-5% dorosłych mieszkańców miasta jest ofiarami przemocy domowej**. **Co piąty badany (21,3%)** przyznał także, że w okresie ost. 12 miesięcy w jego najbliższej rodzinie dochodziło **do przemocy psychicznej**: wyzwiska, przekleństwa, groźby, szantaż itp. (Wykres 72).

Ankietowanym zadano również pytanie dotyczące **bycia ofiarą lub świadkiem przemocy w swojej rodzinie w okresie dzieciństwa**.

Średnio co trzeci badany stwierdził, że choć raz w swoim dzieciństwie **był świadkiem przemocy w swojej rodzinie** (35,1%). **Prawie co trzeci badany (31,4%)** przyznał, że **w dzieciństwie był ofiarą przemocy w swojej rodzinie** (Wykres 72).

Powyższe dane są zdecydowanie wyższe od tych, jakie odnotowano podczas podobnego badania w 2013 r. Dziesięć lat temu mniej niż 1% badanych przyznało się, że w ich najbliższej rodzinie w ost. roku dochodziło do przemocy fizycznej. Zdecydowana większość respondentów nie chciała odpowiadać na te pytania albo odpowiadała w sposób budzący istotne wątpliwości, co do ich prawdziwości. W tegorocznym badaniu podczas szkolenia ankieterek zwróciliśmy szczególną uwagę na potrzebę empatycznego podejścia do respondentów odpowiadających na pytania dot. przemocy domowej. Ankieterzy podkreślali, iż zdają sobie sprawę z emocjonalnego ciężaru tych pytań ale bardzo proszą o szczerze odpowiedzi, dzięki którym miasto będzie mogło przygotować odpowiednie działania służące osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Ankieterzy w żaden sposób nie wpływali na opinie i postawy respondentów ale od początku badania mieli tworzyć klimat wzajemnego zaufania i poczucia pełnej anonimowości osób, z którymi prowadzili wywiady.

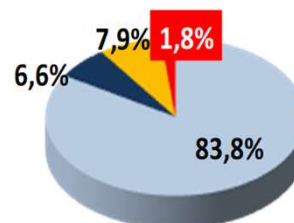
W porównaniu do poprzedniej dekady (badania z 2013 r.) istotnie zwiększył się również odsetek respondentów, którzy mają poczucie, że w okresie swojego dzieciństwa byli ofiarami przemocy w rodzinie. Kampanie społeczne pokazujące różne oblicza przemocy w rodzinie spowodowały istotne zmiany mentalne w tym zakresie, przede wszystkim poczucie, że to nie ofiara jest winna krzywd, jakich doświadcza ze strony sprawcy przemocy. Wydaje się, iż problem przemocy domowej dla coraz większej części respondentów przestał być tematem tabu oraz czymś wstydliwym. Respondenci uznali, że w pewnych warunkach tj. przy zachowaniu pełnej anonimowości, można na ten temat szczerze rozmawiać.

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

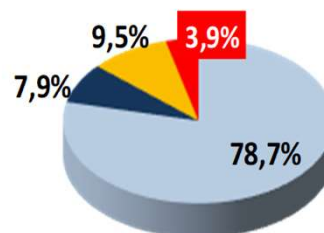
Wyk. 72 Osobiste doświadczenia badanych dotyczące przejawów przemocy domowej N=493-495

■ nigdy ■ raz ■ kilka razy ■ wiele razy

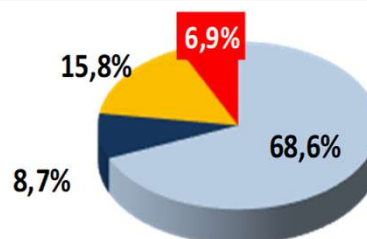
Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy w Pana(i) najbliższej rodzinie miały miejsce sytuacje, w których dochodziło do przemocy fizycznej (np. bicia, szarpania, popychania itp.)?

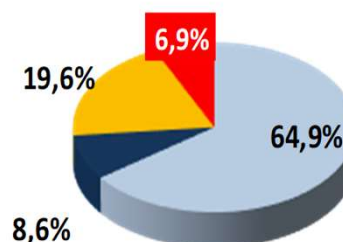
Czy w czasie ostatnich 12 miesięcy w Pana(i) najbliższej rodzinie miały miejsce sytuacje, w których dochodziło do przemocy psychicznej (np. wyzwiska, przeklinanie, groźby, szantaż itp.)?

Czy kiedykolwiek w swoim dzieciństwie miał Pan(i) poczucie, że był ofiarą przemocy w swojej rodzinie?

Czy kiedykolwiek w swoim dzieciństwie był Pan(i) świadkiem przemocy w swojej rodzinie?

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Analizując osobiste doświadczenia respondentów **związane zarówno z przemocą fizyczną, jak i przemocą psychiczną, jaka zdarzała się w ich najbliższej rodzinie - kiedykolwiek w życiu** (Wykres 73) należy podkreślić istotne różnice występujące w tym kontekście ze względu na płeć, wiek i wykształcenie badanych.

Z przemocą fizyczną w swojej najbliższej rodzinie (bicie, szarpanie, popychanie) **częściej spotykały się kobiety niż mężczyźni (29,9% vs. 19,1%)**. **Istotnie częściej doświadczały one także przemocy psychicznej** (wyzwiska, przeklinanie, groźby, szantaż). Co trzecia badana respondentka (32,1%) i co czwarty uczestniczący w badaniu mężczyzna (24,1%) przyznali, że w ich domu i najbliższej rodzinie zdarzały się wspomniane zachowania przemocowe.

Najwyższy odsetek osób które spotkały się z przemocą psychiczną w swoim domu/rodzinie odnotowano w najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata. Ponad połowa respondentów z tej grupy przyznała, iż w ich rodzinie dochodziło do przemocy psychicznej (51,4%). Wysokie odsetki badanych mających podobne doświadczenia odnotowano również w grupie wiekowej 25-34 lata oraz 55-64 lata. Co trzeci respondent w wymienionych kohortach (odpowiednio: 33,8% i 34,4%) stwierdził, że w jego rodzinie dochodziło do przemocy psychicznej. **W tych samych frakcjach wiekowych występują również najwyższe odsetki osób, które deklarują, że w ich najbliższej rodzinie dochodziło do przemocy fizycznej.** Mówi o tym czterech na dziesięciu najmłodszych respondentów z grupy wiekowej 18-24 lata (40%) oraz około 30% badanych z frakcji wiekowych 25-34 lata 55-64 lata. Najrzadziej o takich doświadczeniach wspominają osoby w wieku 65 lat i więcej. Średnio co piąty z nich spotkał się w swojej rodzinie z przemocą psychiczną oraz przemocą fizyczną (odpowiednio: 18,9% i 19,8%).

Najczęściej z przemocą fizyczną w swojej najbliższej rodzinie spotykali się respondenci z wykształceniem podstawowym (51,4%) a najrzadziej z wykształceniem wyższym (17,1%). W grupie badanych ze średnim wykształceniem takie doświadczenia ma co czwarty respondent (24,5%). **Przemoc psychiczną, podobnie jak fizyczną - najczęściej deklarowali badani z wykształceniem podstawowym (36,2%) oraz zawodowym (35,1%).** W populacji osób z wyższym wykształceniem średnio co piąty badany deklarował takie doświadczenia (21,7%).

Aby oszacować przybliżoną aktualną skalę zjawiska przemocy domowej w Bielsku-Białej należy przeanalizować wyniki badań dot. osobistych przekonań badanych dot. różnych form przemocy, z jakimi zetknęli się w swojej rodzinie **w ostatnich 12 miesiącach przed badaniem** (Wykres 74) a także dane dot. **poczucia bycia ofiarą przemocy – fizycznej, psychicznej i ekonomicznej** – w okresie ostatnich 3 lat (Wykres 75).

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Co piąta kobieta i co ósmy mężczyzna w Bielsku-Białej w okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem spotkali się w swoich najbliższych rodzinach z przemocą fizyczną (odpowiednio: 19,3% i 12,9%). Jeszcze wyższe odsetki badanych odnotowano w przypadku doświadczeń związanych z **przemocą psychiczną** (wyzwiska, przeklinanie, groźby, szantaż). **Co czwarta bielszczanka (24,6%) i co szósty bielszczanin (17,7%)** przyznali, że w ich najbliższej rodzinie/w domu w ostatnim roku, choć raz pojawiły się tego typu zachowania.

Najwyższy odsetek osób, które w ostatnim roku spotkały się z przemocą psychiczną w swoich domach odnotowano w najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata. 40% respondentów z tej grupy przyznało, iż w ich rodzinie dochodziło do przemocy psychicznej, a 20% deklaroowało przemoc fizyczną. Wysokie odsetki badanych mających podobne doświadczenia odnotowano również w grupie wiekowej 25-34 lata oraz 55-64 lata. Co czwarty respondent w wymienionych kohortach (odpowiednio: 25,4% i 25%) stwierdził, że w jego rodzinie dochodziło do **przemocy psychicznej**. **W tych samych grupach wiekowych odnotowano również najwyższe odsetki osób, które deklarują, że w ich najbliższej rodzinie dochodziło do przemocy fizycznej.** Mówi o tym co piąty badany w przedziale wiekowym 25-34 lata (18,3%) i co czwarty z frakcji wiekowej 55-64 lata (23,4%).

Prawie co drugi badany 20-latek (18-24 lata) przyznał, że w ciągu ostatnich 3 lat miał poczucie bycia ofiarą przemocy psychicznej w swojej rodzinie (45,7%) z czego 8,6% stwierdziło, że działo się tak wiele razy. Co trzeci respondent z tej frakcji (37,1%) **czuł się także ofiarą przemocy ekonomicznej** – a 8,6% doświadczyło jej wiele razy. **Co piąty badany w tej kohorcie (20%) uważał się za ofiarę przemocy fizycznej,** z czego 5,7% stwierdziło, że działo się tak **wiele razy.**

W starszych grupach wiekowych odsetki te były istotnie niższe. **Wśród osób w wieku 35-44 lata ofiarami przemocy psychicznej i ekonomicznej czuło się 15,5% respondentów (z czego 4,5% wiele razy), a co dziesiąty badany przyznał, że czuł się ofiarą przemocy fizycznej (9,6%) z czego 3,6% - wiele razy.** Zwrócenie uwagi na częstotliwość tego typu zachowań i wyodrębnienie odsetków badanych, którzy **co najmniej kilka razy lub wielokrotnie spotykali się z różnymi formami przemocy** ze strony swoich bliskich, pozwala w przybliżeniu oszacować rzeczywistą skalę rozpowszechnienia problemu przemocy domowej. Pomocy, wsparcia i interwencji ze strony różnych służb wymagają przede wszystkim te rodziny, gdzie zachowania przemocowe mają charakter powtarzalny. Nie lekceważąc incydentalnych sytuacji w tym zakresie, jakie zdarzają się w niektórych rodzinach warto skupić uwagę na tych przypadkach, które w ocenie samych badanych nie są pojedynczym doświadczeniem ale wskazują na kolejne rozwijające się fazy przemocy.

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

W ramach prowadzonych analiz statystycznych spośród osób, które deklarowały, że w okresie ostatnich 3 lat przed badaniem miały poczucie, że były ofiarami przemocy fizycznej, psychicznej oraz ekonomicznej (przedstawia to Wykres 75) wyodrębniono dwie dodatkowe kohorty badanych, którzy co najmniej kilka razy doświadczyli wspomnianej przemocy. W Tabeli 8 przedstawiono odsetki respondentów, którzy w szczególny sposób powinni być otoczeni pomocą i wsparciem ze strony służb i instytucji publicznych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

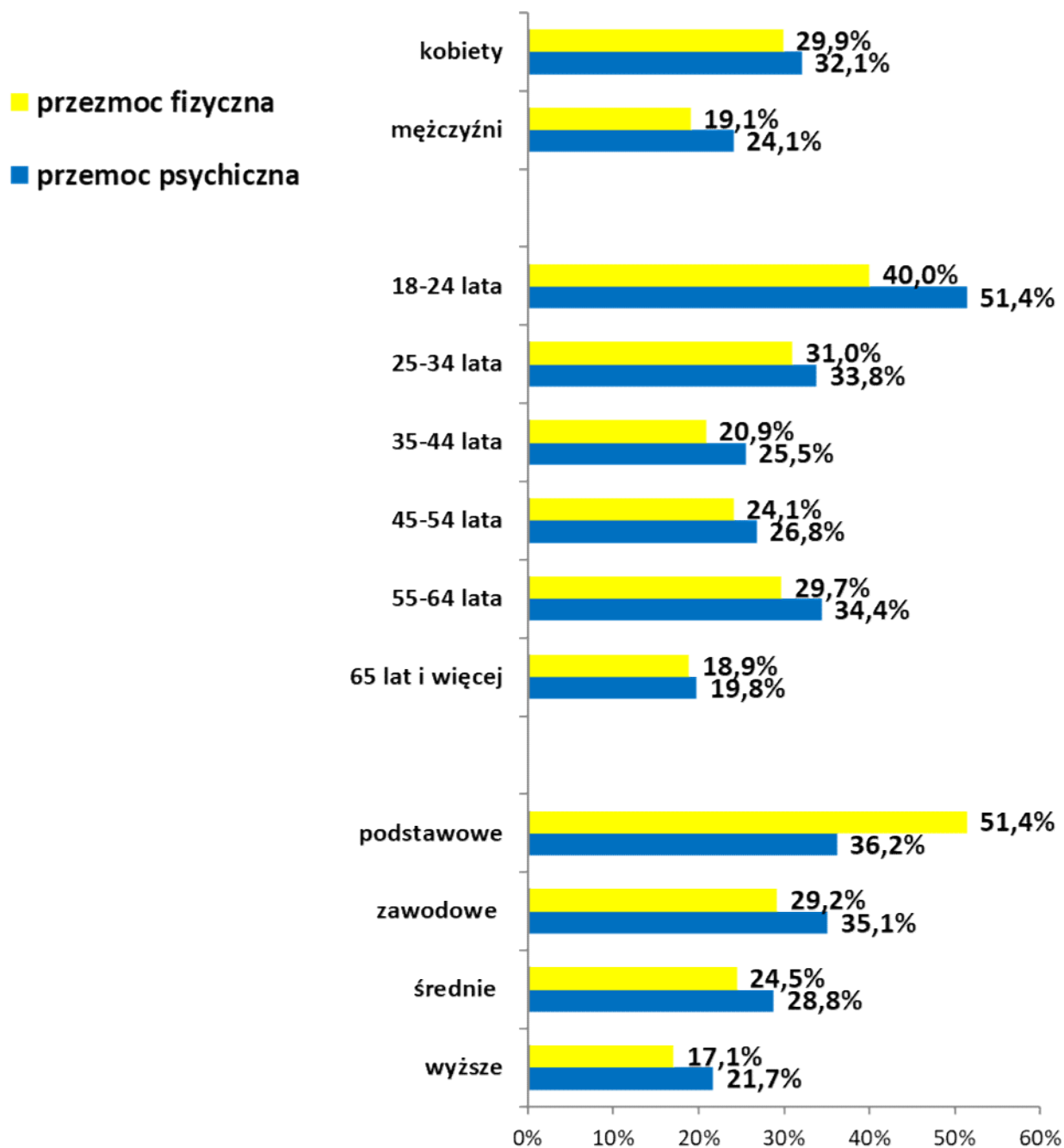
Najwyższy odsetek osób, które wielokrotnie w ostatnich 3 latach doświadczyły przemocy psychicznej w swoich rodzinach odnotowano w dwóch najstarszych grupach badanych tj. **55-64 lata** oraz **65 lat i więcej**. Co dziewiąty respondent w każdej z ww. frakcji wiekowych przyznał, że czuł się ofiarą przemocy psychicznej (odpowiednio: 10,7% i 10,9%). Jeszcze wyższe odsetki badanych w tych grupach deklarowały **wielokrotne poczucie bycia ofiarą przemocy ekonomicznej** – 12,5% wśród osób w wieku 55-64 lata oraz 11,5% w populacji powyżej 65. roku życia. **Prawie 8% bielszczan w tych frakcjach wiekowych wielokrotnie** – w ostatnich 3 latach - **doświadczyło również przemocy fizycznej** (bicia, szarpania, popychania itp.).

Wysoki odsetek badanych, którzy **wielokrotnie doświadczają przemocy domowej** odnotowano także **w dwóch najmłodszych frakcjach respondentów** tj. w grupach wiekowych **18-24 lata** oraz **25-34 lata**. Średnio co dwunasty respondent w każdej z tych frakcji deklarował, że w ostatnich 3 latach był ofiarą przemocy psychicznej w swoim domu (8,6% w obu kohortach). Podobne odsetki – między 7,1% a 8,6% wskazywały także na **wielokrotną przemoc ekonomiczną** (np. drobiazgową kontrola każdego wydatku, odmowa dostępu do wspólnego konta bankowego, wydzielanie środków na zakupy itp.). **6-7% badanych w obydwu najmłodszych frakcjach wiekowych deklaruje, że w ostatnich 3 latach wiele razy było ofiarami przemocy fizycznej**. W przypadku najmłodszych respondentów (18-24 lata) sprawcami tej przemocy mogli być przede wszystkim rodzice lub opiekunowie badanych, a także partnerzy w związkach.

Nieco niższe odsetki ofiar przemocy domowej odnotowano wśród respondentów w grupach wiekowych 35-44 lata oraz 45-54 lata. W porównaniu do starszych respondentów stwierdzono o ponad połowę niższy procent tych, którzy deklarowali, że wielokrotnie w ostatnich 3 latach byli ofiarami przemocy psychiczną (3,6% - 4,5%). Niższe były również odsetki ofiar przemocy fizycznej. **Wielokrotnie doświadczała jej 2,7% - 3,6% w tej frakcji badanych** – podczas, gdy w populacji najstarszych uczestników badania było to 7,6% - 7,8%.

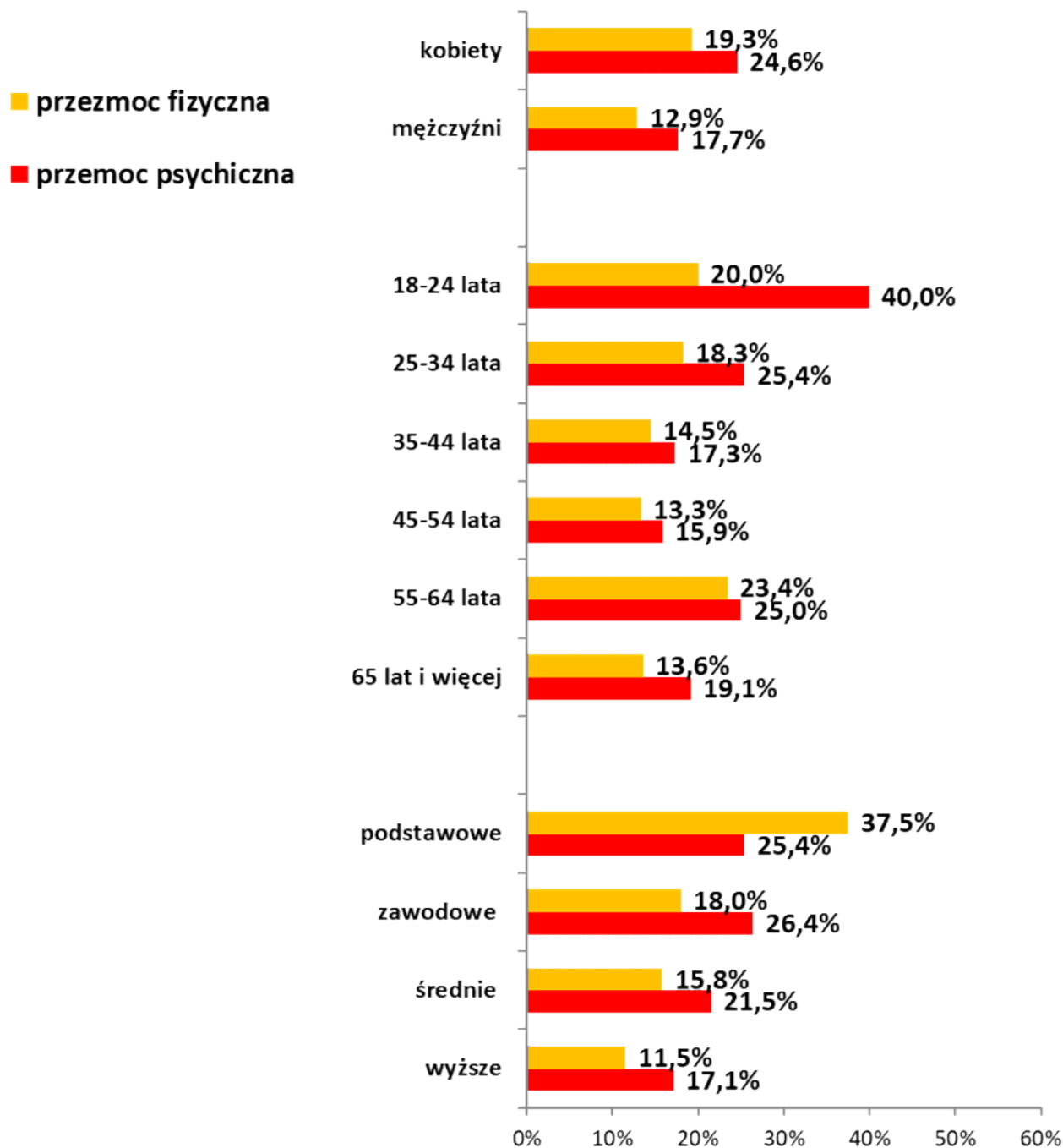
XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Wyk. 73 Osobiste doświadczenia badanych dot. **przemocy fizycznej i przemocy psychicznej** – jaka zdarzyła się w ich domu / najbliższej rodzinie - **kiedykolwiek w życiu** (odsetki badanych).

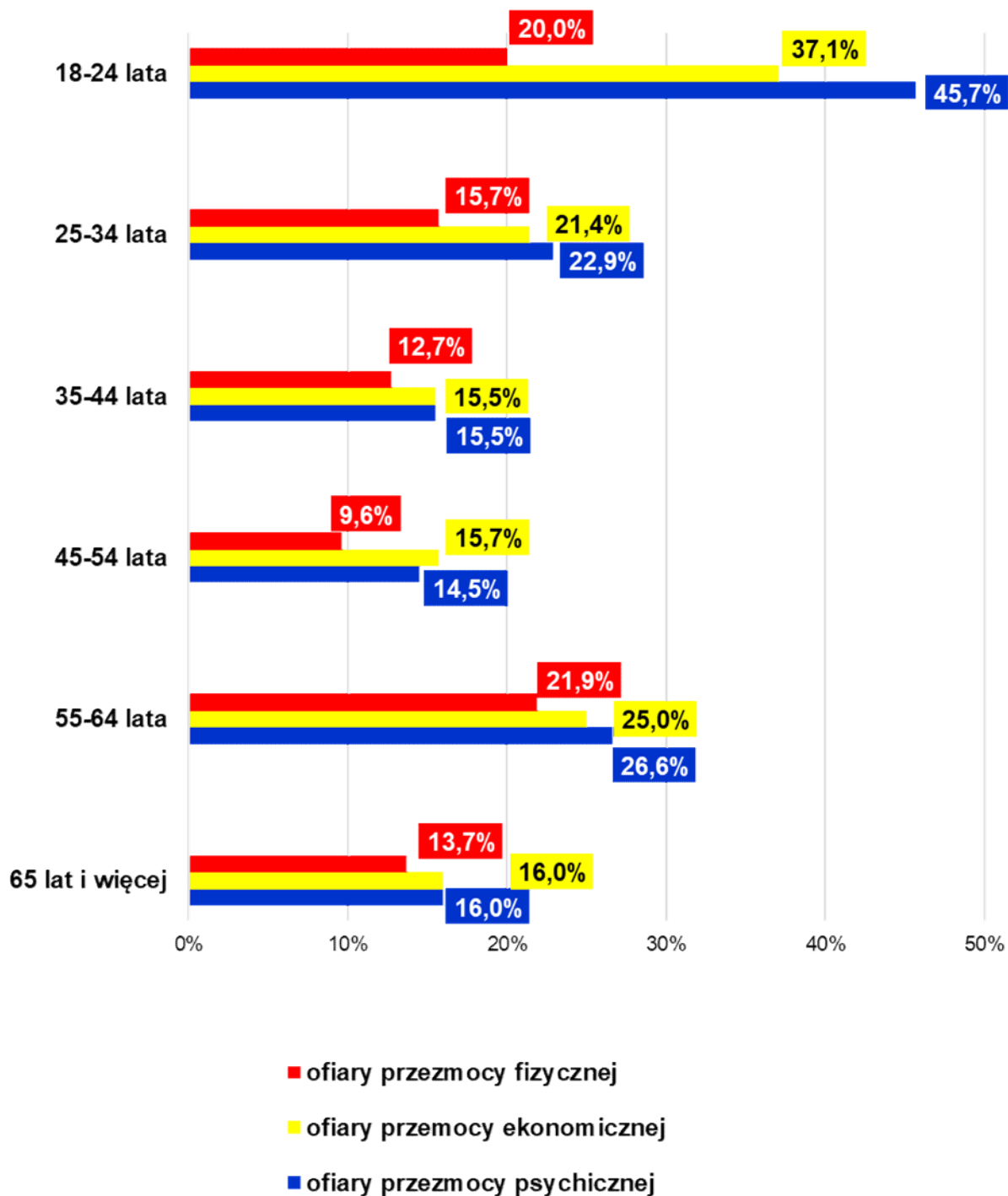
XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Wyk. 74 Osobiste doświadczenia badanych dot. **przemocy fizycznej i przemocy psychicznej** – jaka zdarzyła się w ich domu / najbliższej rodzinie – w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (odsetki badanych).

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Wyk. 75 Odsetki badanych mających poczucie bycia **OFIARĄ PRZEMOCY FIZYCZNEJ, EKONOMICZNEJ I PSYCHICZNEJ** – w swojej rodzinie/ w swoim domu - w okresie ostatnich 3 lat.

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Tabela 8. Odsetki badanych, którzy wielokrotnie w okresie ost. 3 lat czuli się
OFIARAMI PRZEMOCY FIZYCZNEJ, EKONOMICZNEJ I PSYCHICZNEJ
– w swojej rodzinie/ w swoim domu - w okresie ostatnich 3 lat.

Poczucie bycia ofiarą przemocy psychicznej	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
kilka razy w ost. 3 latach	25,7%	5,7%	8,2%	8,4%	6,3%	5,3%
wiele razy w ost. 3 latach	8,6%	8,6%	4,5%	3,6%	10,9%	10,7%

Poczucie bycia ofiarą przemocy ekonomicznej	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
kilka razy w ost. 3 latach	20,0%	10,0%	6,4%	7,2%	3,1%	4,6%
wiele razy w ost. 3 latach	8,6%	7,1%	4,5%	4,8%	12,5%	11,5%

Poczucie bycia ofiarą przemocy fizycznej	18-24 lata	25-34 lata	35-44 lata	45-54 lata	55-64 lata	65 lat i więcej
kilka razy w ost. 3 latach	8,6%	2,9%	6,4%	3,6%	4,7%	6,1%
wiele razy w ost. 3 latach	5,7%	7,1%	2,7%	3,6%	7,8%	7,6%

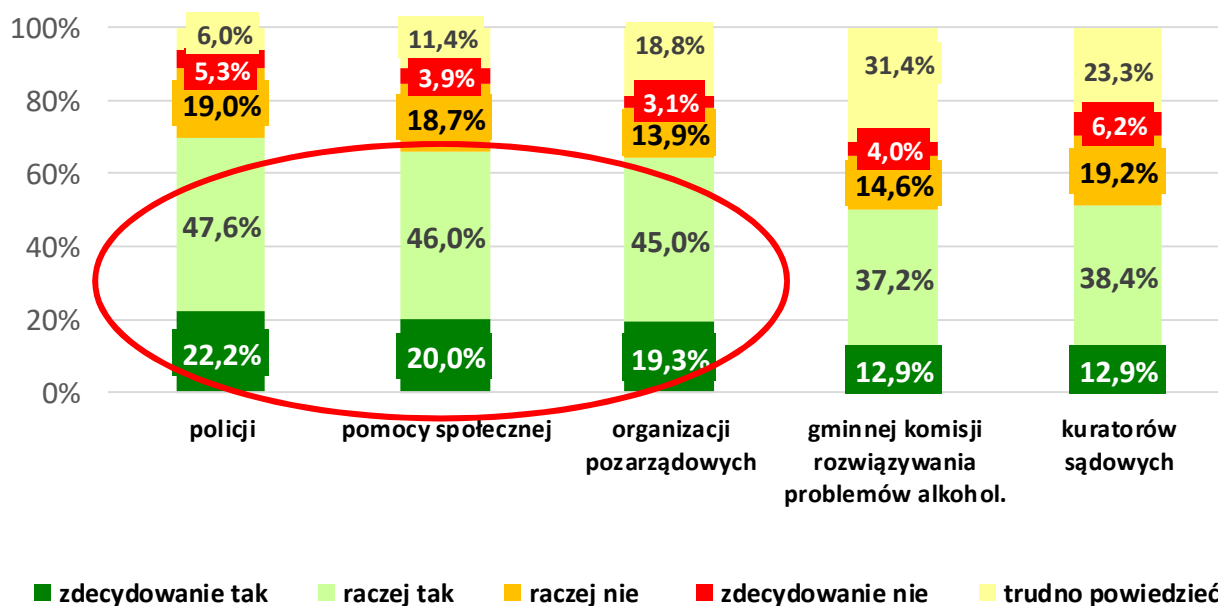
XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Siedmiu na dziesięciu badanych było przekonanych że ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć w Bielsku-Białej na skuteczną pomoc **policji (68%)**, **pomocy społecznej (66%)** oraz **organizacji pozarządowych (64,3%)**. Połowa respondentów uważa, że ofiary przemocy mogą liczyć w ich miejscowości na pomoc kuratorów sądowych (51,3%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (50,1%).

Analiza poglądów badanych na temat przemocy wskazuje, że **respondenci w zdecydowanej większości (95,2%, w połączonej kategorii „zdecydowanie się nie zgadzam” oraz „raczej się nie zgadzam”) wyrażają swój sprzeciw wobec poglądu, że istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie**. 91,8% nie zgadza się z opinią, że **to co dzieje się w rodzinie jest wewnętrzną sprawą tej rodziny i nie należy się do tego wtrącać**. Podobny odsetek badanych nie zgadza się z opinią, że **kobiety są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie (92,5%)**. **Jedynie 4,2% badanych uważa, że istnieje taka współodpowiedzialność**.

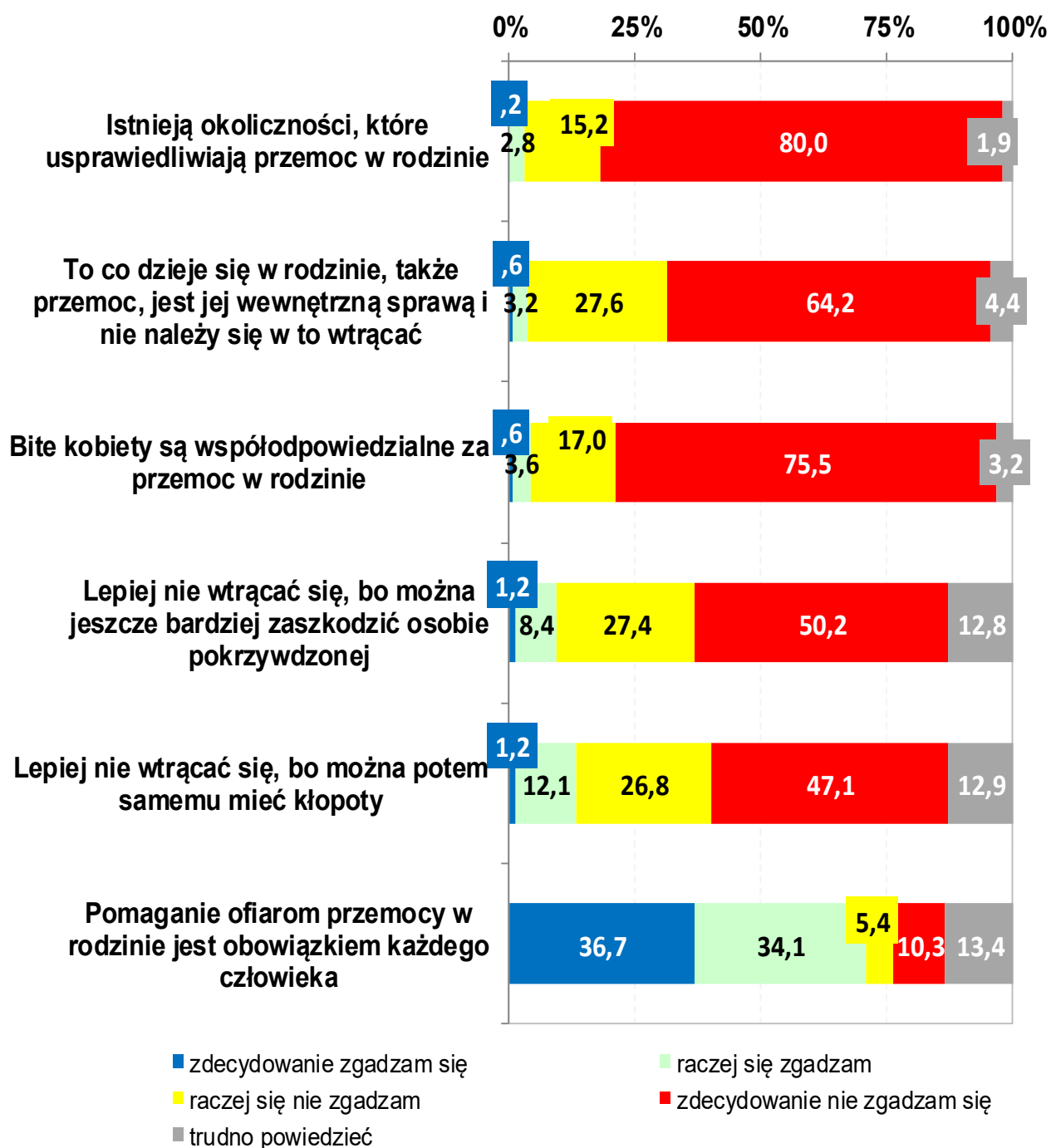
Siedmiu na dziesięciu respondentów uważa, że **pomaganie ofiarom przemocy w rodzinie powinno być obowiązkiem każdego człowieka (70,8%)**. Co dziesiąty mieszkaniec Bielska-Białej (9,6%) uważa, że **„lepiej się nie wtrącać, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej”**. Warto jednak podkreślić, że ponad ¾ respondentów nie zgadza się w ww. opinią (77,6%). Co ósmy badany (13,3%) uważa, że **„lepiej się nie wtrącać, bo można potem samemu mieć kłopoty”**. Przeciwnego zdania było prawie ¾ badanych (73,9%).

Wyk. 76 Czy Pani/Pana zdaniem, w miejscowości, w której Pani/Pan mieszka, ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć na skuteczną pomoc:

XII. Przemoc domowa – rozpowszechnienie, postawy, zachowania i opinie na temat zjawiska

Wyk. 77 Opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie – odsetki badanych.

**XIII. WIDOCZNOŚĆ INSTYTUCJI
I DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH
Z ROZWIĄZYWANIEM
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH**

XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Poszukiwanie pomocy i wsparcia w związku z problemami alkoholowymi, oraz przemocą domową a także widoczność instytucji pomocowych i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

W zdecydowanej większości respondenci nie deklarowali poszukiwania pomocy w sprawach związanych z uzależnieniami i przemocą w rodzinie w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie (tabele 78a-78c).

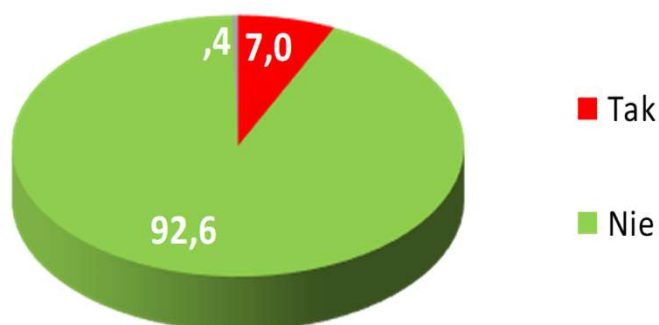
Najwięcej badanych **ok. 7% dorosłych mieszkańców Bielska-Białej deklarowało, że szukało pomocy w kwestii problemów alkoholowych.** W przypadku problemów związanych z narkomanią odsetek ten wyniósł 1,8%, a w przypadku **przemocy domowej – 4%.**

Szczegółowe analizy wskazują, że **odsetek osób poszukujących pomocy w zakresie problemów alkoholowych różni się istotnie w grupie respondentów, którzy w ost. 12 miesiącach doświadczyli trudnej sytuacji w rodzinie w związku z piciem alkoholu oraz wśród pozostałych badanych bielszczan. W pierwszej grupie takiej pomocy poszukiwało 34,9% badanych, w drugiej grupie jedynie 7%.**

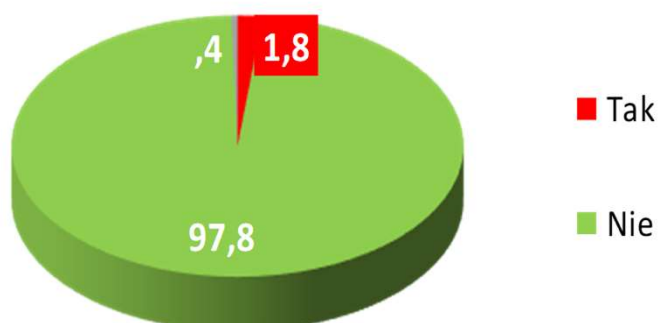
Oznacza to, że ponad 65% osób, które przeżyły w ostatnim roku trudną sytuację w swojej rodzinie związaną z alkoholem, nie szukało pomocy w tym zakresie.

XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

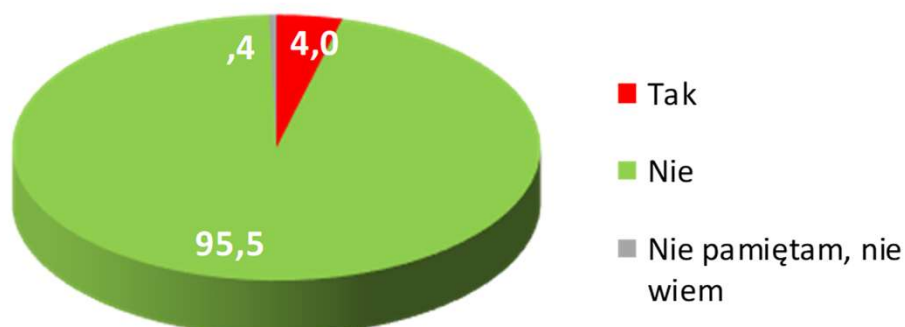
Wyk. 78a Poszukiwanie przez badanych w ostatnich 12 mies. pomocy z zakresu rozwiązywania **problemów alkoholowych** (odsetki wśród wszystkich badanych).

Wyk. 78b Poszukiwanie przez badanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy pomocy z zakresu rozwiązywania **problemów narkomanii** (odsetki wśród wszystkich badanych).

Wyk. 78c Poszukiwanie przez badanego w ciągu ostatnich 12 miesięcy specjalistycznej pomocy z zakresu **przeciwdziałania przemocy w rodzinie** (odsetki wśród wszystkich badanych)

XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Pomimo, że badani w większości nie poszukiwali w ciągu ostatnich 12 miesięcy pomocy w zakresie problemów alkoholowych, warto przyrzeć się deklaracjom dotyczącym znajomości/rozpoznawalności w społeczeństwie instytucji zajmujących się rozwiązywaniem takich problemów. Instytucje społeczne odgrywają bowiem istotną rolę w udzielaniu pomocy osobom z problemami alkoholowymi oraz ofiarom przemocy w rodzinie.

W odniesieniu do problemów alkoholowych rozważone zostaną następujące kwestie:

- czy badani słyszeli o instytucjach zajmujących się pomocą w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie oraz
- z jakimi instytucjami kontaktowali się oraz jak oceniają skuteczność prowadzonych przez nie działań.

Prawie $\frac{3}{4}$ badanych (73,8%) stwierdziło, iż w przypadku problemów alkoholowych kogoś ze swoich bliskich wiedziałoby, gdzie szukać pomocy (przeciwnego zdania było ponad 16% ankietowanych; wykres 76b).

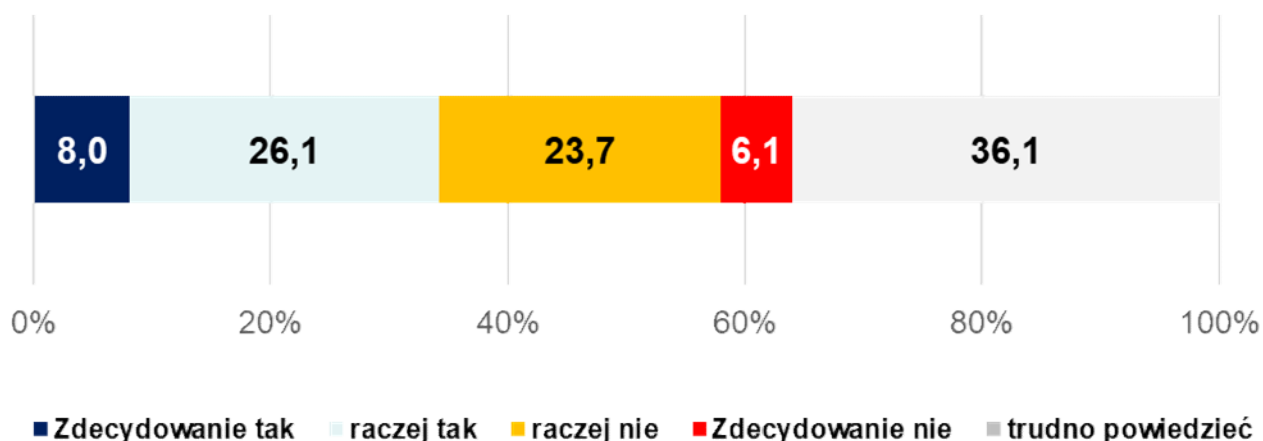
Do najbardziej znanych należą Grupy Anonimowych Alkoholików (93,4%) oraz placówki odwykowe (83,5%). Najmniej znane są instytucje planujące i organizujące politykę w sferze rozwiązywania problemów alkoholowych, takie jak - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (40,8%) oraz Krajowe Centrum Profilaktyki Uzależnień (52,9%).

Odsetki osób, które słyszały i jednocześnie kontaktowały się z takimi instytucjami były bardzo niskie i wahały się od 1% w przypadku świetlic socjoterapeutycznych i KCPU do **7,7% w odniesieniu do placówek odwykowych i grup AA – 4,6%.** O **klubach abstynenckich** słyszało – 84,9% a słyszało i kontaktowało się z nimi – 2%, o ogólnopolskim lub lokalnym systemie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie **„Niebieska Linia”**, słyszało 80% badanych, **a słyszało i kontaktowało się tylko 3,4%.** Z grupami AA i klubami abstynenckimi częściej kontaktowali się mężczyźni, zaś z „Niebieską Linia” kobiety.

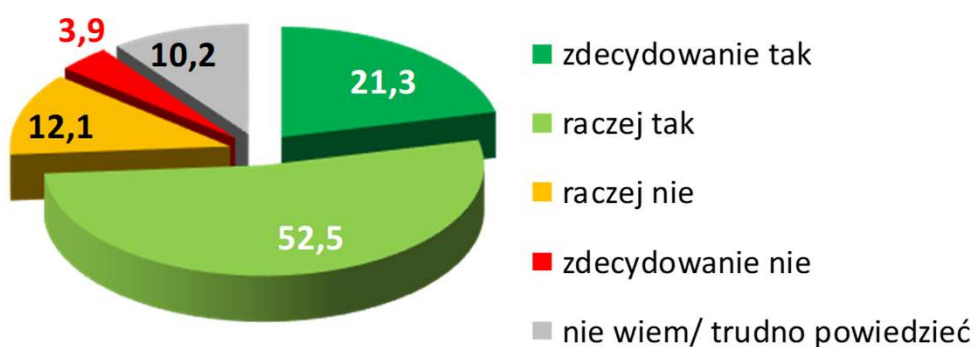
Pytanie o **wzrost skuteczności leczenia osób uzależnionych od alkoholu w ciągu kilku ostatnich lat** sprawiło ankietowanym więcej trudności (Wykres 79a). Co trzeci badany nie miał w tej sprawie wyrobionej opinii – 36,1%. Co trzeci zgodził się z ww. stwierdzeniem (34,1%) a trzech na dziesięciu respondentów takiego wzrostu nie zaobserwowało (29,8%).

XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Wyk. 79a Opinie nt. wzrostu skuteczności leczenia osób uzależnionych od alkoholu w ostatnich latach

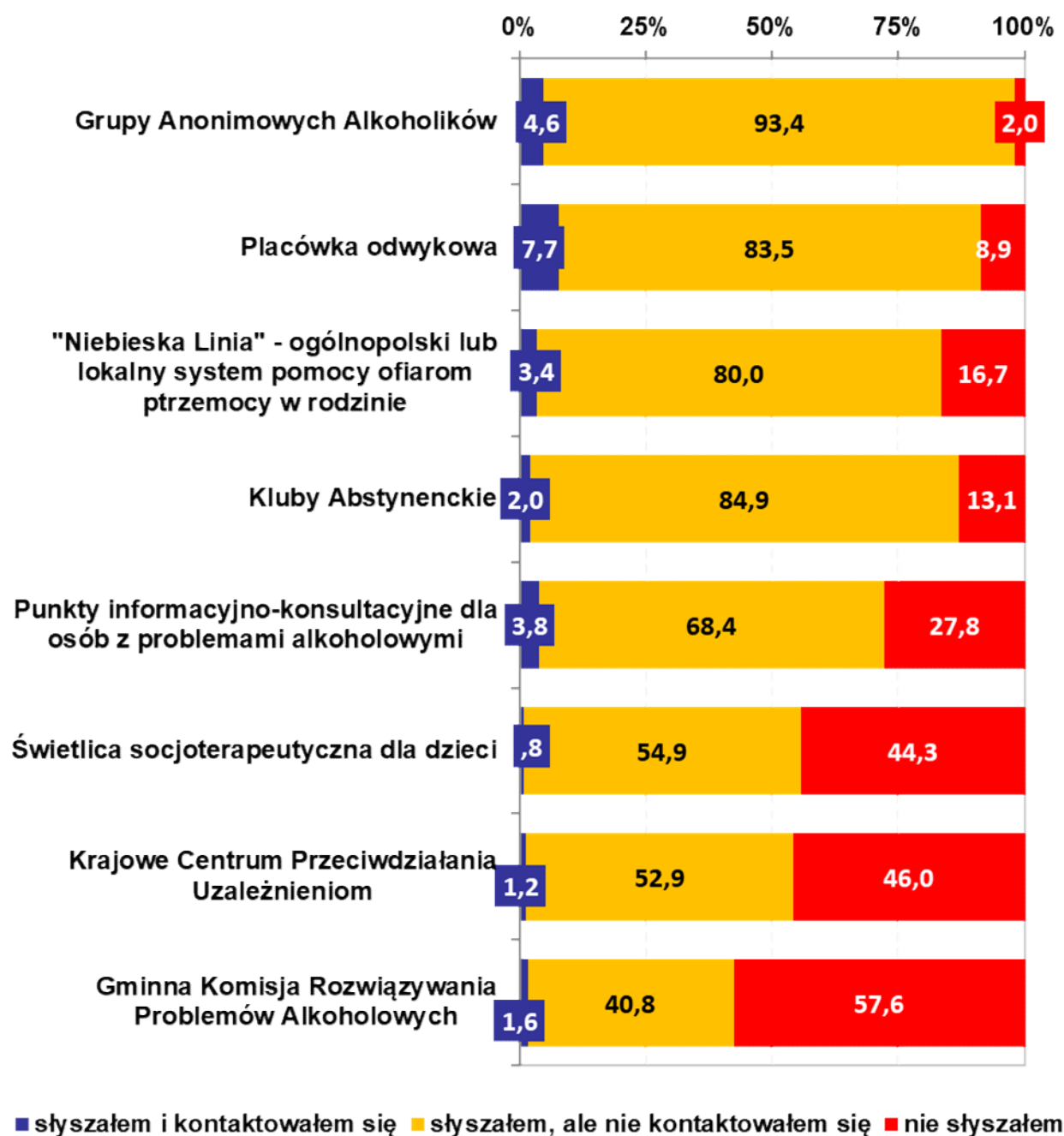

Wyk. 79b Opinie i postawy dotyczące spożywania alkoholu wg. poziomu spożycia alkoholu: Gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem, wiedziałbym gdzie szukać pomocy.

XIII. Widoczność instytucji i działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Wyk. 80 Widoczność instytucji związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych (odsetki badanych).

XIV. NARKOTYKI – ZNAJOMOŚĆ I ROZPOWSZECHNIENIE

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie

Bielszczanie wykazują się dużą znajomością nazw poszczególnych środków odurzających (wykresy 78a i 78b). Do najbardziej znanych narkotyków należą **marihuana** - 97,7%, **heroina** – 94,4%, **amfetamina** - 93,3%, **kokaina** - 89% oraz **haszysz** – 87,5%. Respondenci deklarowali także bardzo często znajomość **dopalaczy** – 93,4%. Na znajomość środków wziewnych (np. klejów) wskazało 78,4% badanych, a nieco mniej na GHB (tabletkę gwałtu) – 76%. Na znajomość sterydów anabolicznych – 55,2%, ecstasy – 65,3%, LSD – 65,6% oraz cracku – 40%.

Na kolejnym wykresie przedstawiono odsetki respondentów, którzy kiedykolwiek **mieli chęć spróbowania któregoś ze środków odurzających**, niezależnie od tego, czy faktycznie do tego doszło. **Chęć taką wyraził co czwarty mieszkaniec – 23,9%**. W grupie tej zdecydowanie przeważają mężczyźni (32,9% w stosunku do 16,1% kobiet). Warto podkreślić, iż **wynik ten jest istotnie wyższy** (o ponad 50%) **niż w badaniu z 2013 roku**, kiedy to **chęć spróbowania narkotyków deklarowało 15,3% respondentów** (17,3% wśród mężczyzn i 13,6% wśród kobiet).

Chęć spróbowania jakiegos narkotyku w grupie osób pijących alkohol była deklarowana ponad 3-krotnie częściej – 26% niż w grupie abstynentów – 8,5%. O chęci spróbowania narkotyku najczęściej mówiły osoby pijące ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie – 37%. Dla porównania w grupie osób pijących do 1,2 litra 100% alkoholu rocznie, odsetek ten wynosił 6,5% (Wykres 79b).

Rozkłady odpowiedzi dla osób używających jakiejś substancji odurzającej kiedykolwiek w życiu przedstawiono na wykresach 80a do 82e. **Najbardziej popularnym narkotykiem wśród mieszkańców Bielska-Białej okazała się marihuana. W ciągu życia przynajmniej raz używał jej co czwarty badany respondent – 24,1%. Wynik ten jest o ponad 1/3 wyższy niż w badaniu z 2013 r., gdy do użycia marihuany przyznało się 17,8% respondentów.** Amfetaminy kiedykolwiek w życiu używało 9,2% badanych, a LSD - 4,3%. Po dopalacze sięgnęło 4,6% mieszkańców zaś po ecstasy – 2,9%.

Odsetki mężczyzn, którzy używali marihuany oraz amfetaminy były istotnie wyższe niż kobiet (marihuana: 30,9% vs. 18%; amfetamina: 12,2% vs. 6,5%). **Najwyższy odsetek osób używających marihuany kiedykolwiek w życiu odnotowano w najmłodszej frakcji wiekowej 18-24 lata** – prawie 70% badanych. W grupie respondentów 25-34 lata używało marihuany 45,1% badanych. **W kolejnych frakcjach wraz z wiekiem odsetki używających marihuany spadają:**

- 34,5% - w grupie wiekowej 35-44 lata
- 22,4% - w grupie wiekowej 45-54 lata
- 6,2% - w grupie wiekowej 55-64 lata
- 5,3% - w grupie wiekowej 65 lat i więcej

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

W ciągu ost. 12 miesięcy marihuany używał średnio co ósmy mieszkaniec Bielska-Białej – 12,3%. W grupie mężczyzn odsetek ten wynosił 17,1%, zaś wśród kobiet - 8%. **Największą grupę używających wspomnianego narkotyku w ost. 12 mies.** odnotowano wśród respondentów w wieku 18-24 lata: 47,2% oraz 25-34 lata: 23,9%. Wysokie odsetki respondentów, którzy deklarowali używanie marihuany w ostatnim roku stwierdzono także wśród osób **z wykształceniem zawodowym** (14,7%) oraz **średnim** (14,1%) a także w trzech skrajnych frakcjach badanych pod względem dochodów – w grupie osób **o wysokich i najwyższych miesięcznych dochodach** w przedziale 7000 - 10.000 zł oraz ponad 10 tys. zł (odpowiednio: 23,8% i 20,4%) a także **wśród respondentów o najniższych dochodach** poniżej 1500 zł miesięcznie (15,4%).

Odnotowano istotną różnicę pomiędzy odsetkiem respondentów używających marihuany (w ost. 12 mies.) **wśród osób, które miały pozytywny wynik w teście CAGE** (diagnozującym uzależnienie od alkoholu) - **49,9%** oraz osób, które miały **negatywny** wynik ww. testu - **8,3%**. W wykresach 84a i 84b przedstawiono zróżnicowanie częstotliwości sięgania po marihuanę w ciągu całego życia oraz w ciągu ostatnich 12 miesięcy ze względu na omawiane cechy demograficzne.

Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy jest także wyraźnie powiązane ze średnim spożyciem alkoholu. Po ten narkotyk sięgnęło 37% badanych z grupy pijących średnio ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie i dla porównania tylko 6,5% respondentów pijących do 1,2 litra 100% alkoholu w roku.

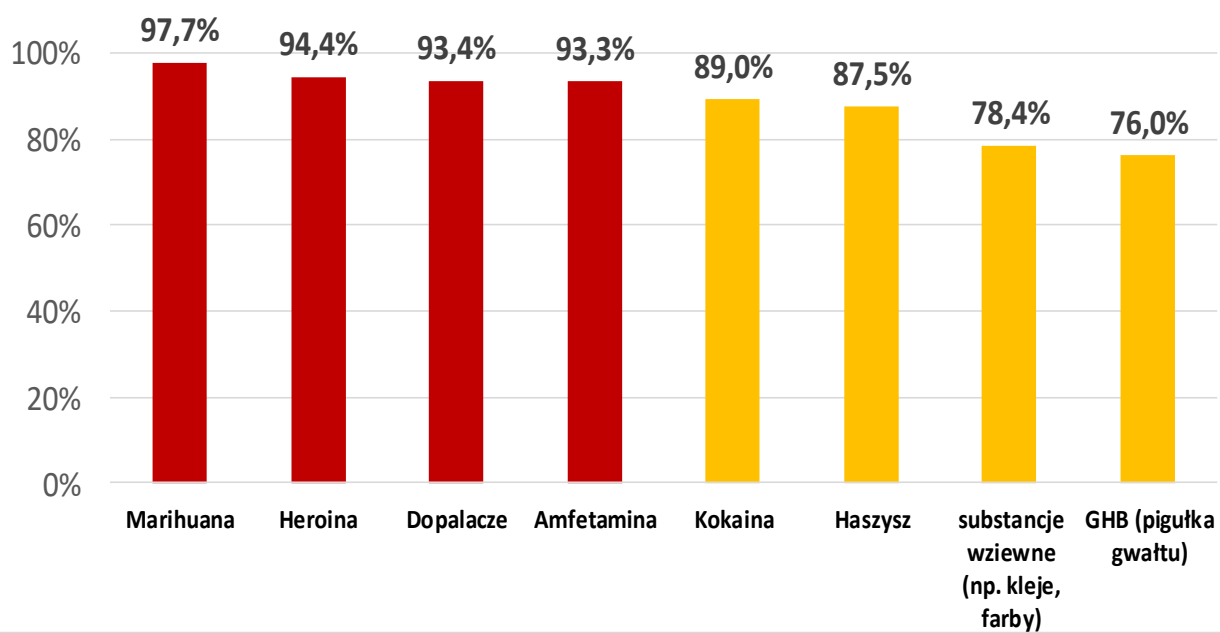
Na uwagę zasługuje także fakt, iż **prawie 60% badanych** używających marihuany w ostatnim roku, zdarzyło się **kupić ją samodzielnie (58%)**, a co drugi przyznał, że zdarzało mu się **palić ją samotnie (50%)**. Co piąty badany używający marihuany (21,7%) przyznał także, że odczuwał potrzebę jej użycia, a co czwarty nie poszedł do pracy/szkoły albo spóźnił się z powodu jej używania do pracy/szkoły.

Tab. 9 Odsetek używających marihuanę w ostatnim roku

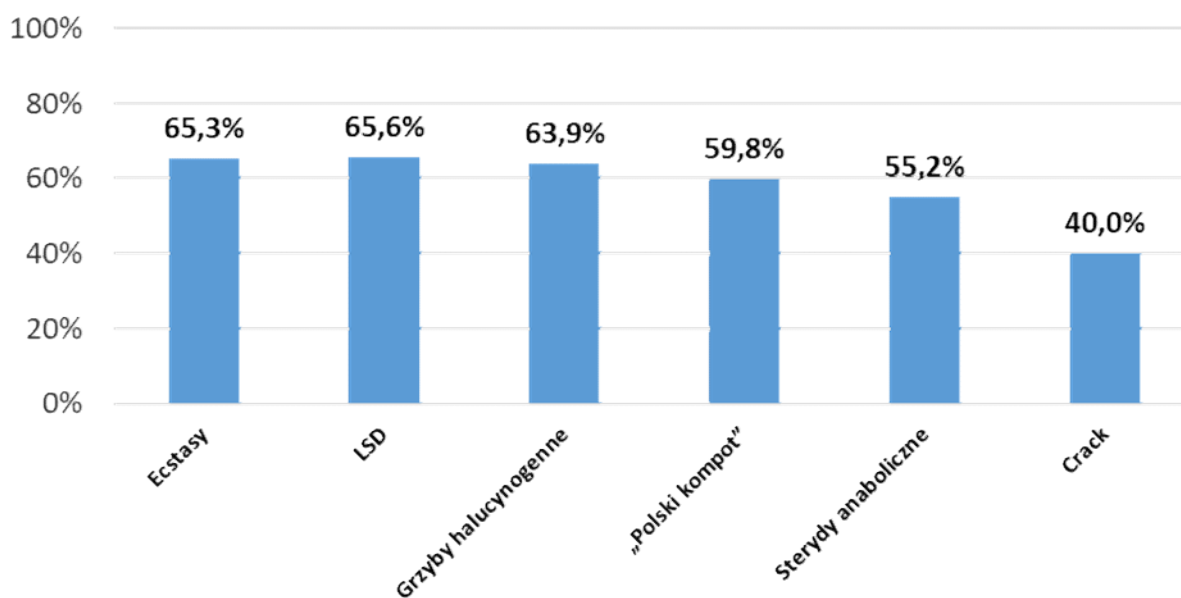
Średnie spożycie w litrach 100% alkoholu	Odsetek używających marihuanę w ostatnim roku
Abstynenci	5,2%
Do 1,2 litra	6,5%
1,2 – 6 litrów	11,9%
6 – 12 litrów	22,7%
Powyżej 12 litrów	37,0%

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 81a Znajomość nazw poszczególnych narkotyków

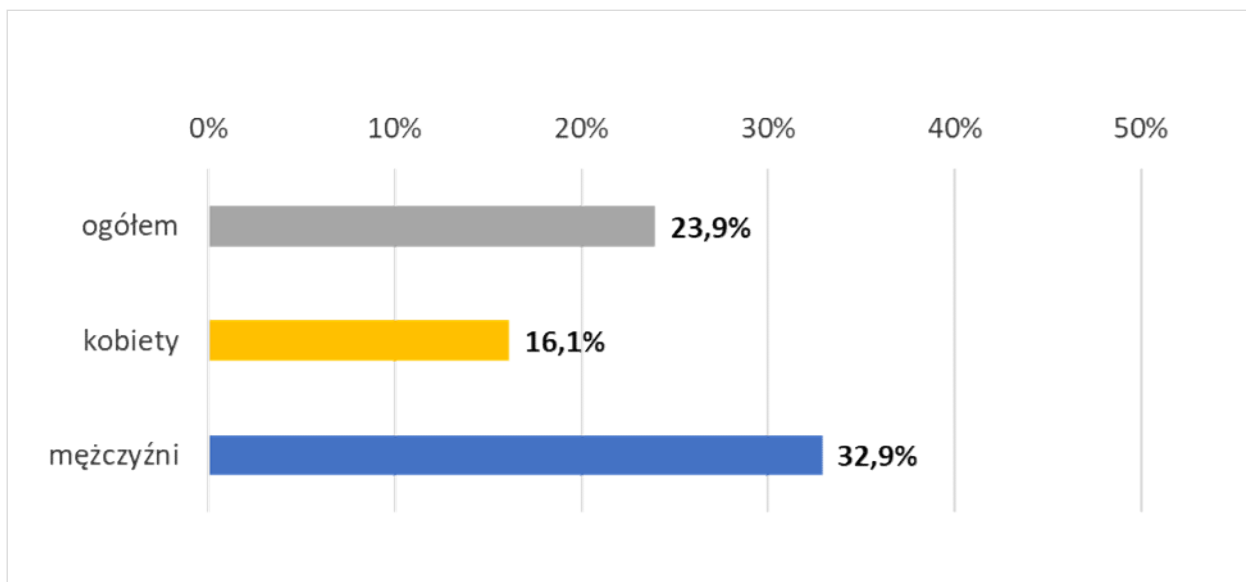

Wyk. 81b Znajomość nazw poszczególnych narkotyków (c.d.)

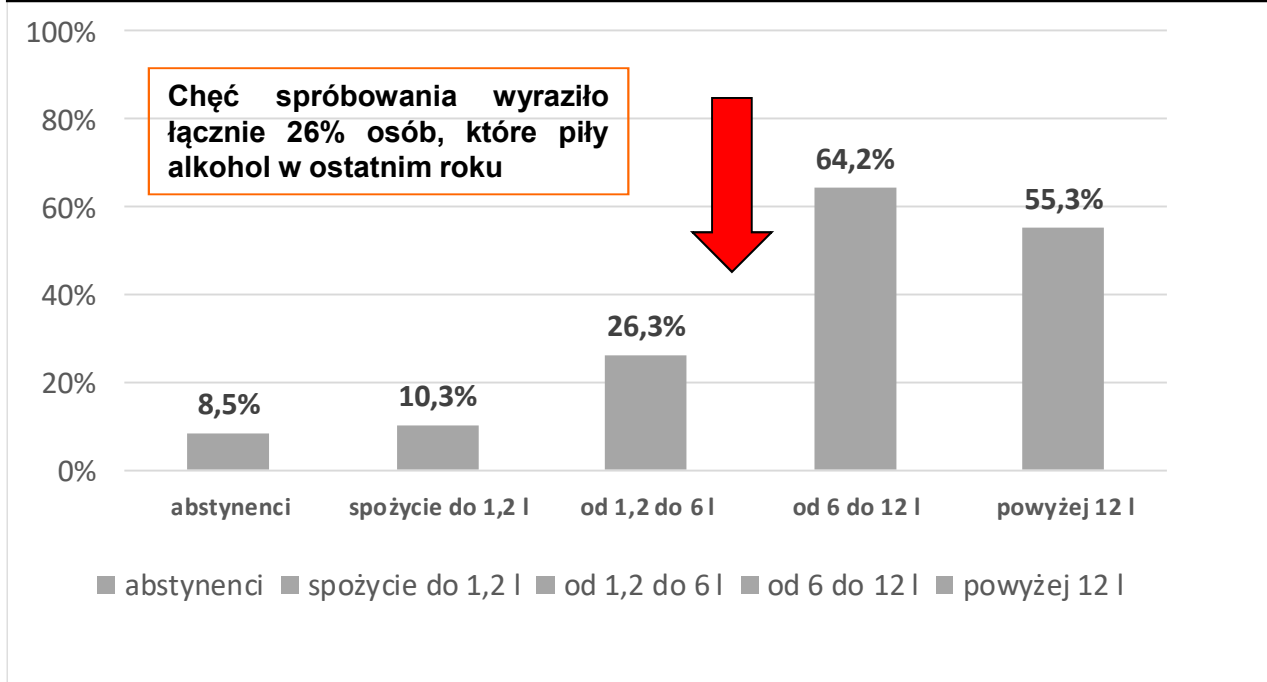

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk.82a Chęć spróbowania substancji – przełamania przez płeć N=480

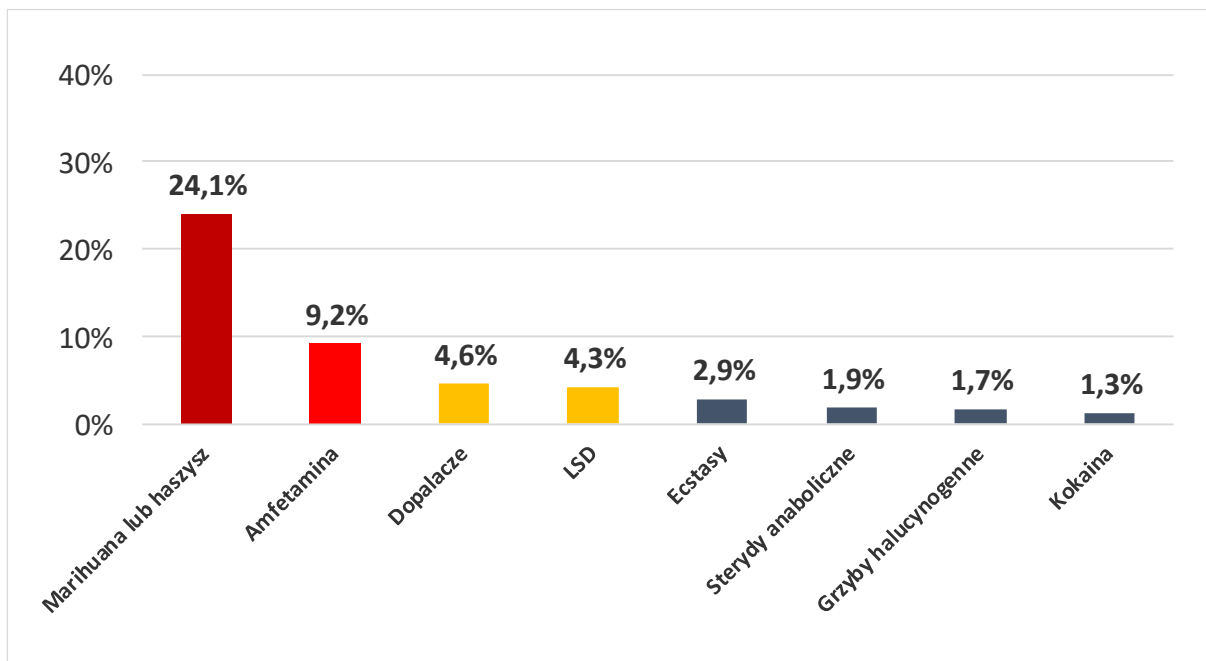

Wyk.82b Chęć spróbowania substancji – przełamania przez poziom konsumpcji alkoholu N=480

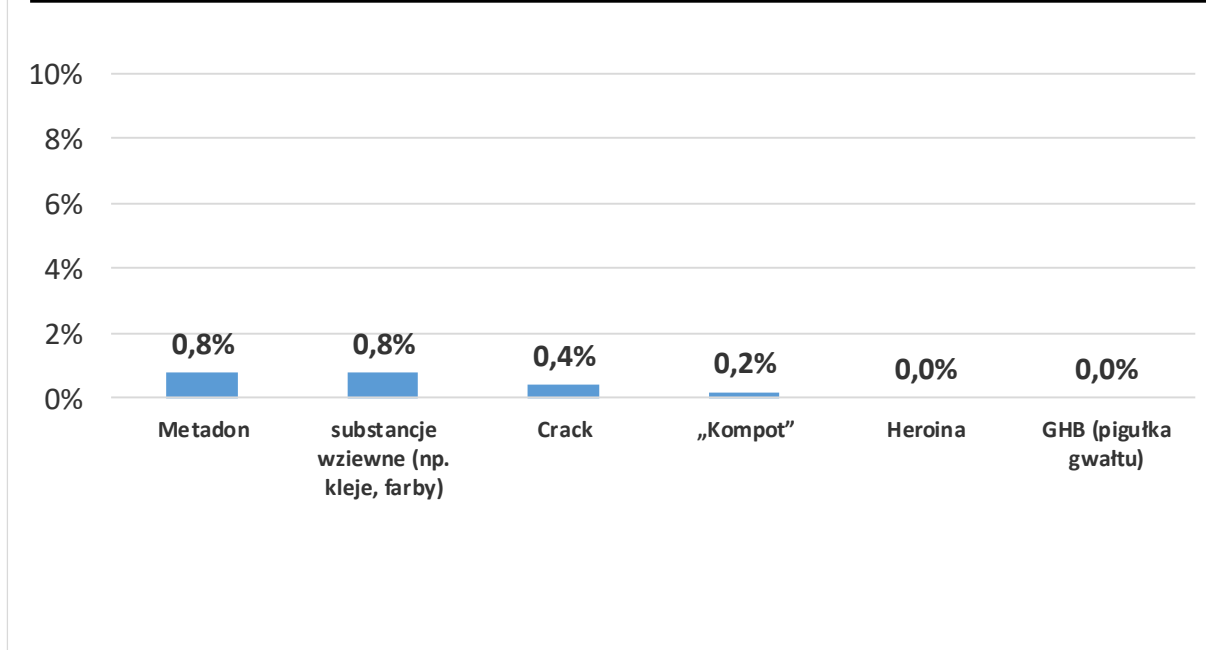

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 83a Użycie przynajmniej raz w życiu różnych rodzajów narkotyków

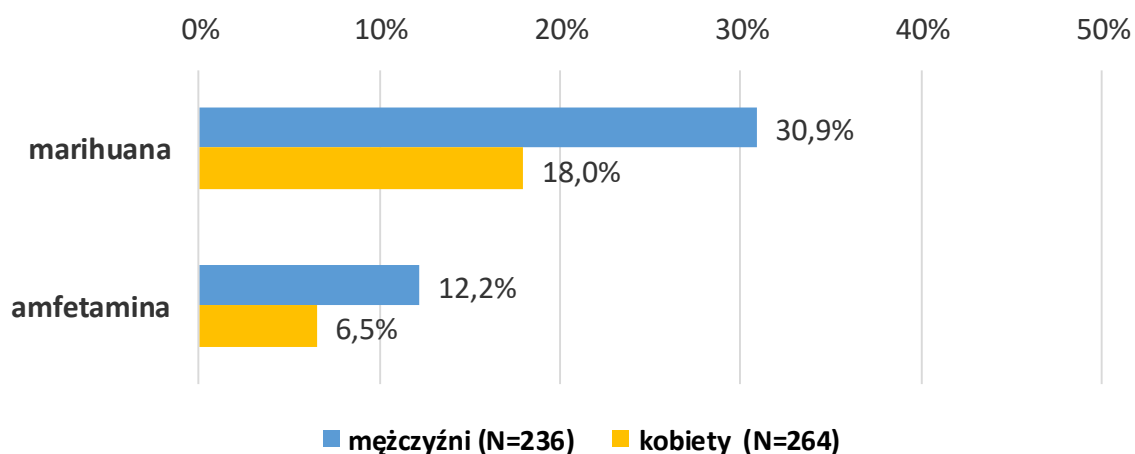

Wyk. 83b Użycie przynajmniej raz w życiu różnych rodzajów narkotyków (c.d.)

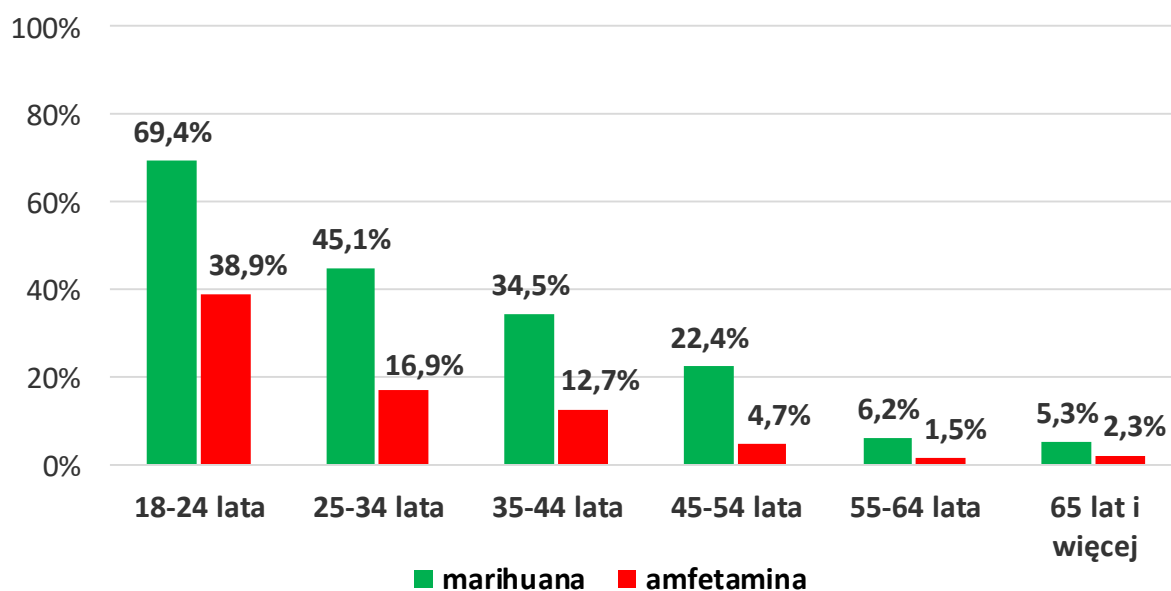

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 84a Używanie przynajmniej raz w życiu marihuany i amfetaminy - płeć

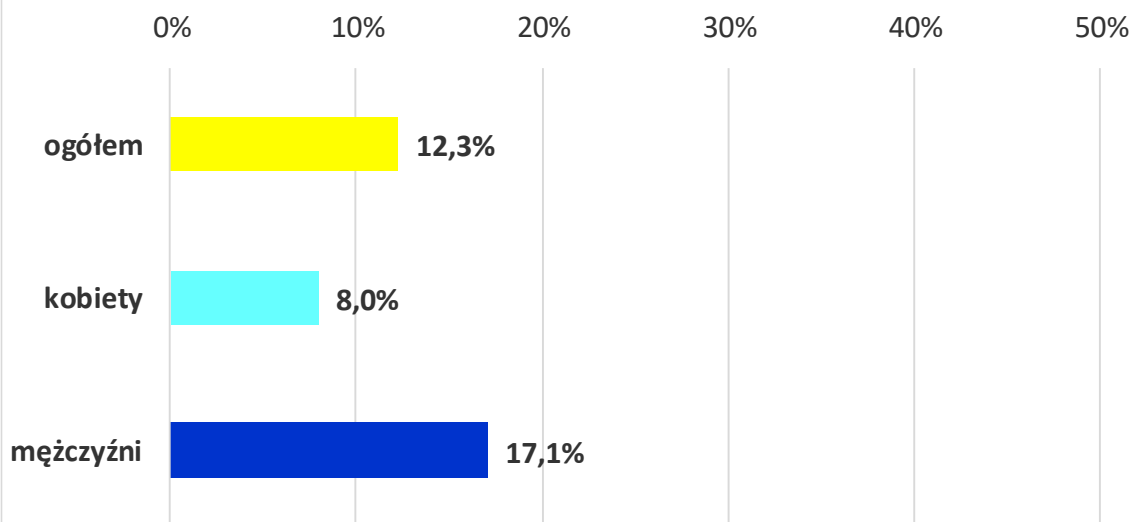

Wyk. 84b Używanie przynajmniej raz w życiu marihuany i amfetaminy - wiek

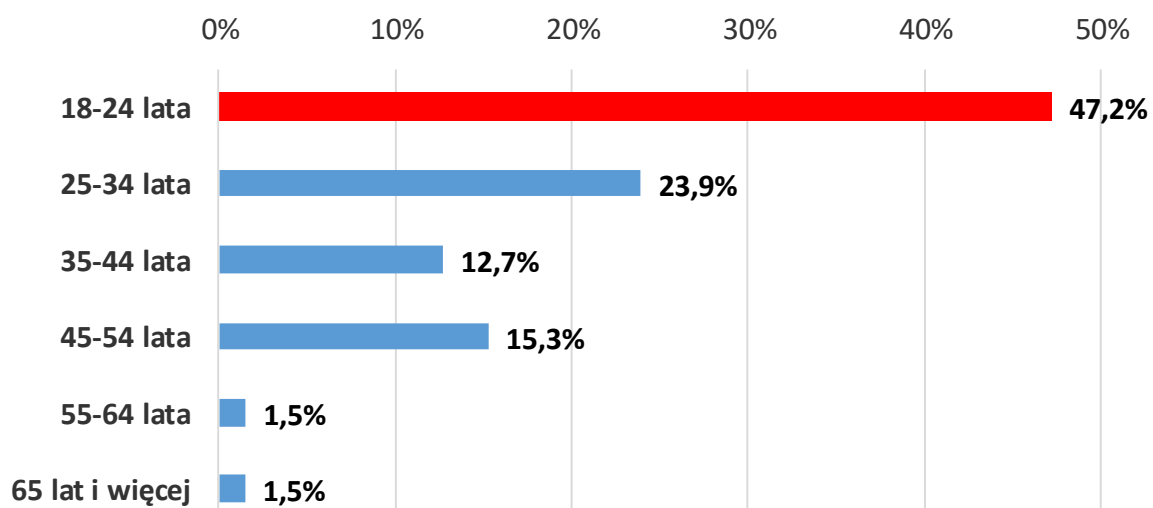

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 85a Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy – przełamanie przez płeć

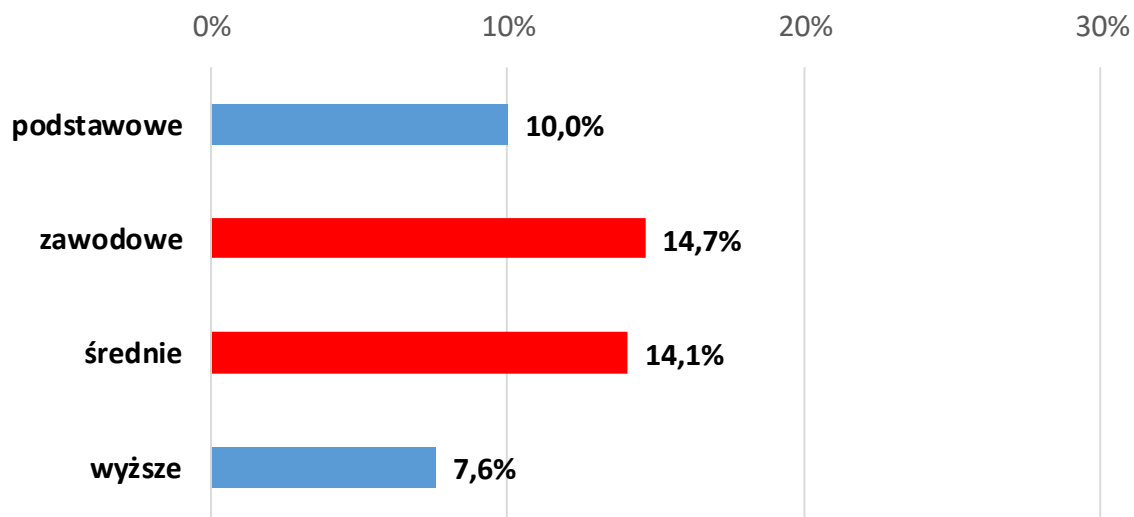

Wyk. 85b Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy - przełamanie przez wiek

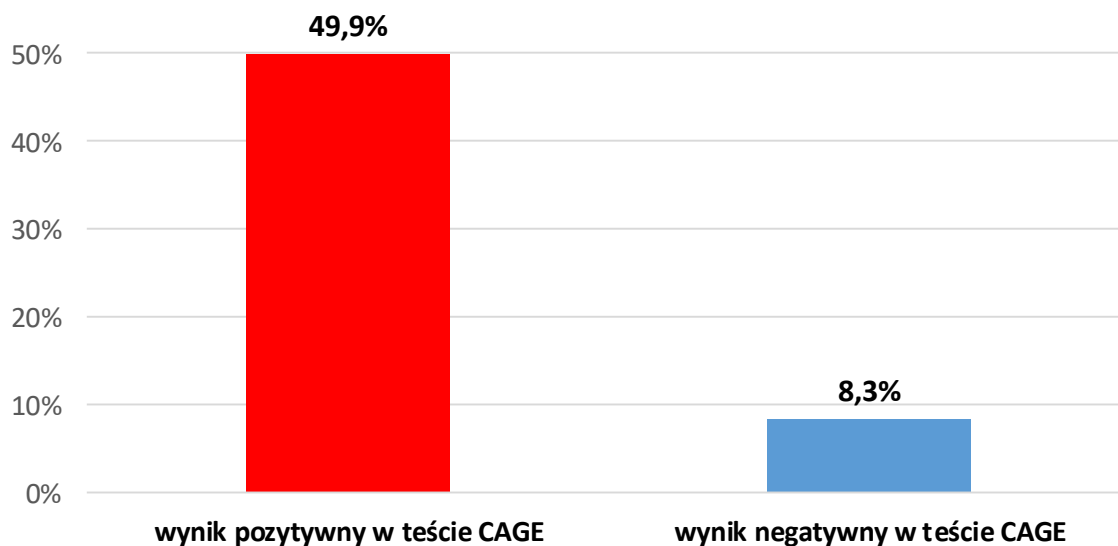

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 85c Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy
- przełamanie przez wykształcenie

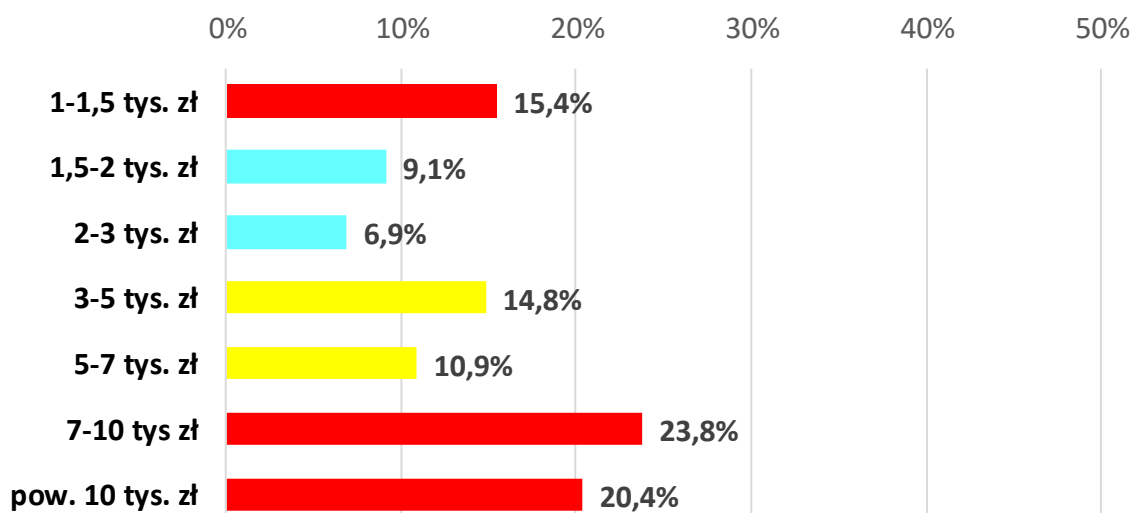

Wyk. 85d Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy
- przełamanie przez wyniki testu CAGE

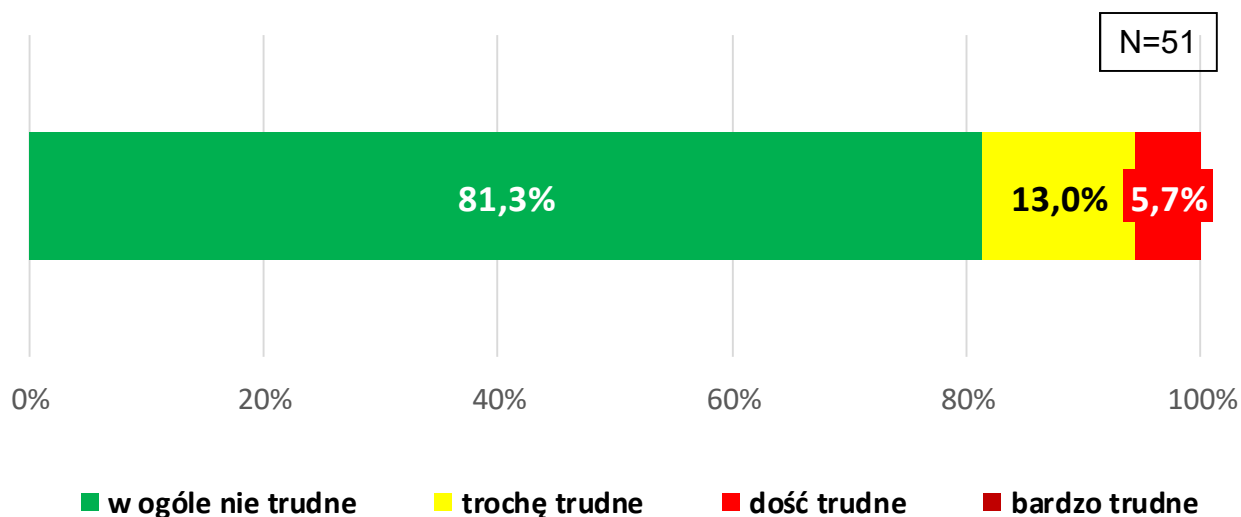

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 85e Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy - przełamanie przez dochody

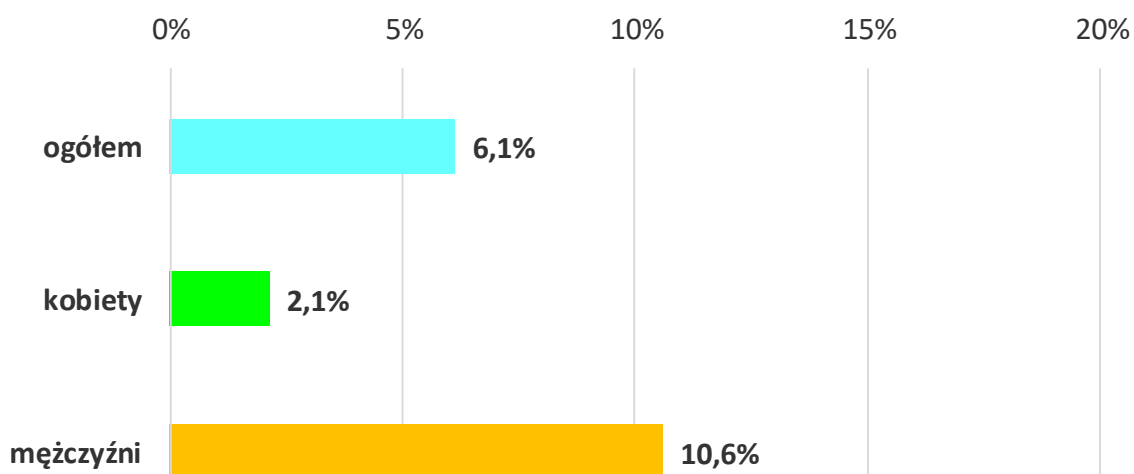

Wyk. 86 Czy byłoby dla ciebie trudne przerwanie lub zaprzestanie używania marihuany - odsetki wśród osób sięgających po ten narkotyk w ost. 12 miesiącach.

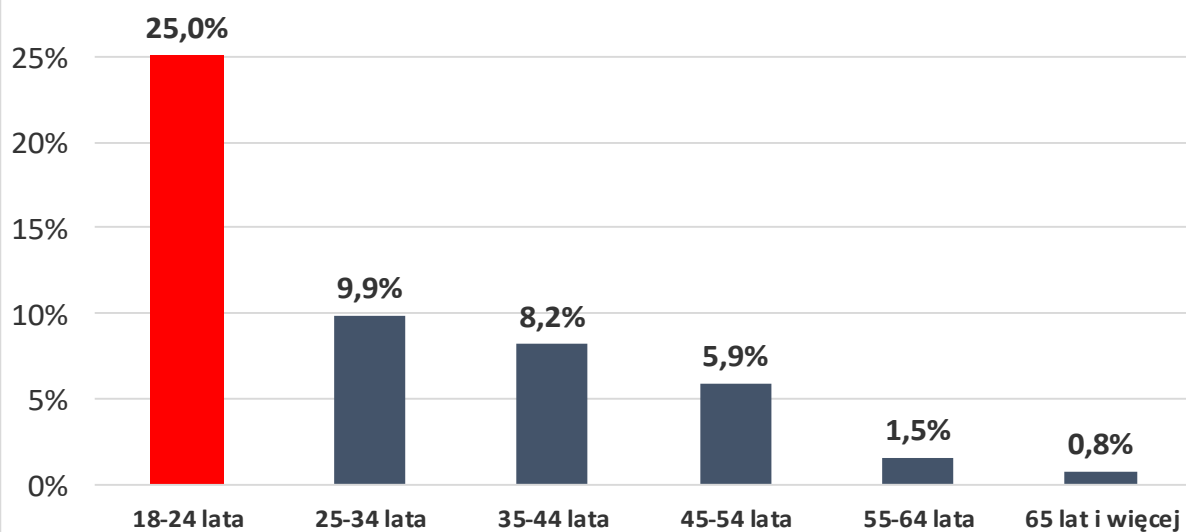

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

Wyk. 87a Używanie marihuany w ciągu ostatnich 30 dni – przełamanie przez płeć

Wyk. 87b Używanie marihuany w okresie ostatnich 30 dni – w poszczególnych frakcjach wiekowych.

XIV. Narkotyki – znajomość i rozpowszechnienie używania

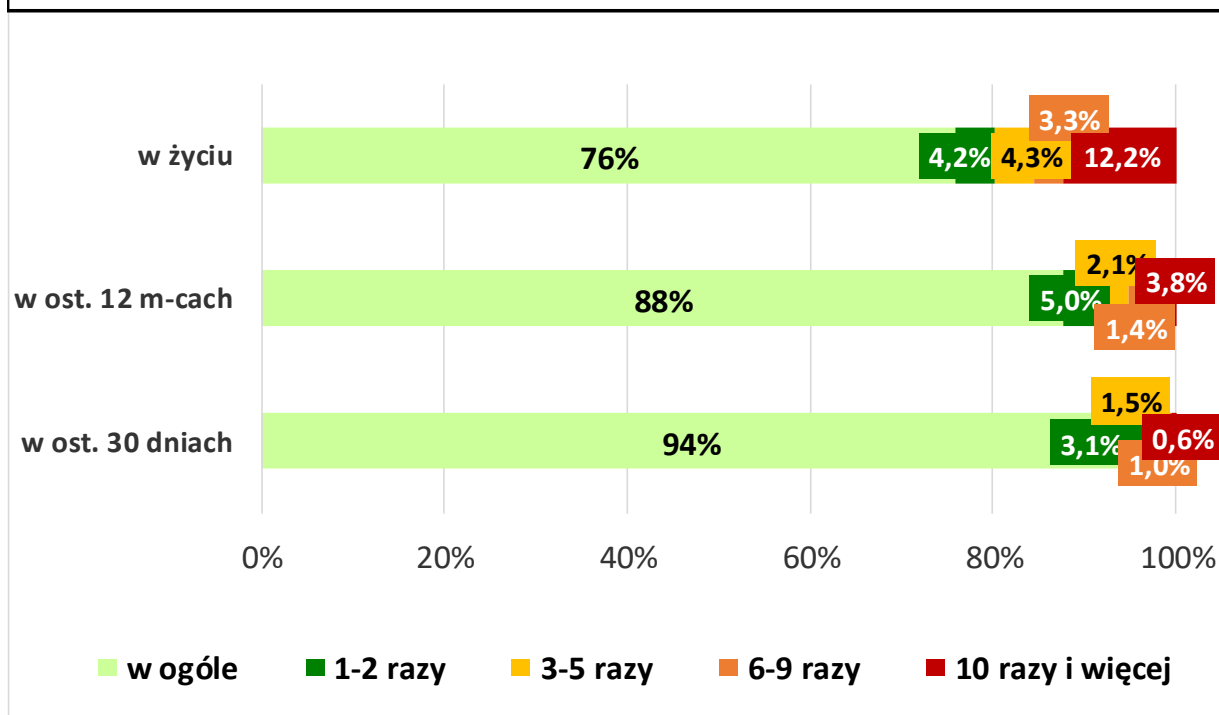
W ostatnich 30 dniach przed badaniem marihuanę paliło 6,1% respondentów. Największą grupę stanowiły osoby w wieku 18-24 lata. Co czwarty badany z tej frakcji wiekowej deklarował używanie marihuany – 25%.

Prawie 10% używających marihuany w ciągu ostatniego miesiąca odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata. Nieznacznie niższe odsetki – co wydaje się nowym zjawiskiem – pojawiły się również w dwóch starszych frakcjach wiekowych: 35-44 lata – 8,2% oraz 45-54 lata – 5,9%.

Największy odsetek stanowiły osoby używające tego narkotyku 1-2 razy w ost. miesiącu - 3,1%. 10 lub więcej razy w miesiącu palił marihuanę 0,6% respondentów mieszkających w Bielsku-Białej.

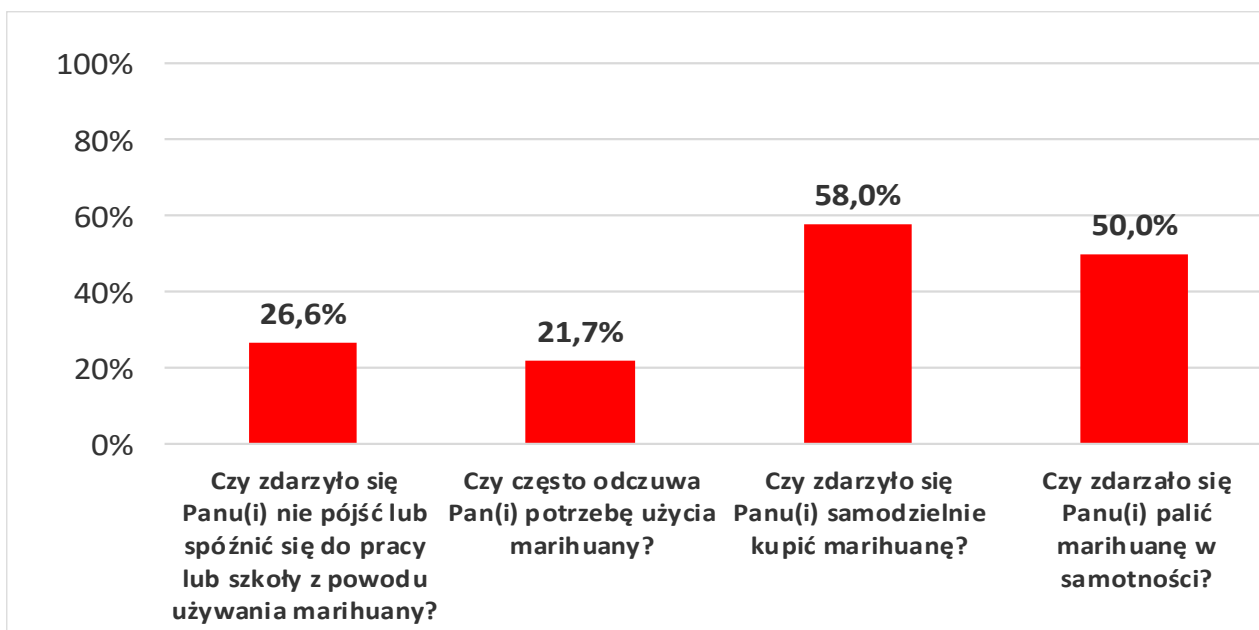
Niepokojący wydaje się fakt, iż **ok. 13%** respondentów, którzy palili marihuanę w ost. 12 miesiącach przyznało, iż **czasami mają poczucie, że używanie marihuany wymknęło się im spod kontroli**. Podobny odsetek badanych (13,8%) deklaruje, iż czasem odczuwa nerwowość, związaną z brakiem możliwości używania marihuany. Ponad 12% badanych w tej grupie respondentów martwi się swoim używaniem marihuany, a **co czwarty (25%) odczuwa chęć zaprzestania używania marihuany**.

Wyk. 88 Częstotliwość używania marihuany

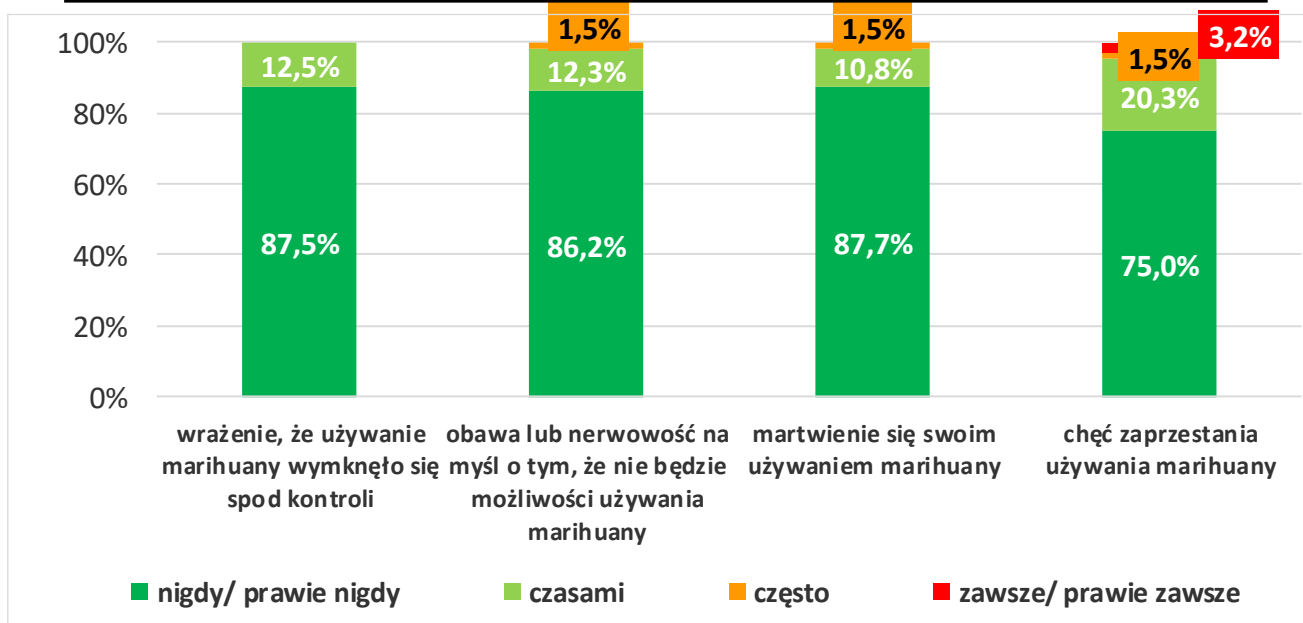

XIV. Narkotyki – doświadczenia i problemy związane z używaniem marihuany w ostatnich 12 miesiącach

Wyk. 89a Doświadczenia związane z używaniem marihuany w ciągu ost. 12 miesięcy N=61 (używający marihuany w ost. 12 miesiącach)

Wyk. 89b Doświadczenia związane z używaniem marihuany w ciągu ost. 12 miesięcy N= 61 (używający marihuany w ost. 12 miesiącach)

XV. OCENA DOSTĘPNOŚCI NARKOTYKÓW

XV. Ocena dostępności narkotyków

Ocena dostępności narkotyków

Badanych zapytano także o subiektywną ocenę trudności zdobycia poszczególnych nielegalnych środków odurzających – wyniki przedstawiono na wykresach 86 i 87. Przedmiotem analizy są tu odsetki osób, które twierdzą, że miałyby duży problem ze zdobyciem środków (połączone kategorie odpowiedzi „niemożliwe” i „bardzo trudne”) oraz te, którym przysłoby to łatwo (połączone kategorie odpowiedzi „dosyć łatwe” i „bardzo łatwe”).

Marihuanę jako dosyć łatwo lub bardzo łatwo dostępną ocenił co trzeci badany mieszkaniec Bielska-Białej – 29%. O połowę mniej badanych (14%) w podobny sposób oceniło dostępność amfetaminy. 13% respondentów uznało, że łatwo dostępne jest ecstasy, a 10% wskazało na LSD. Co jedenasty badany (9%) uznał, że łatwo mógłby zdobyć kokainę, grzyby halucynogenne i sterydy anaboliczne. 22% respondentów stwierdziło, że łatwo dostępny jest bimbler i dopalacze.

Na ocenę trudności zdobycia różnych narkotyków wpływa zarówno wiek jak i wykształcenie respondentów. Marihuanę, jako łatwo dostępną najrzadziej oceniali badani w wieku 65 lat i więcej – tylko 9%. W młodszych frakcjach wiekowych odsetek ten systematycznie wzrastał. Wśród respondentów w wieku 45-54 lata co trzeci uważał, że marihuana jest łatwo dostępna (30%) a **w grupie 25-34 lata takiego zdania był co drugi badany (48%). W najmłodszej grupie respondentów 18-24 lata taką opinię wyraziło siedmiu na dziesięciu respondentów – 72%.**

Wykształcenie badanych nie miało istotnego wpływu na ich opinie na temat dostępności marihuany. Trzech na dziesięciu respondentów w wykształceniem podstawowym, zawodowym i średnim uważało, że łatwo mogliby zdobyć marihuanę (odpowiednio: 29%, 30% i 30%). W grupie badanych z wyższym wykształceniem podobnego zdania był co czwarty mieszkaniec Bielska-Białej (25%).

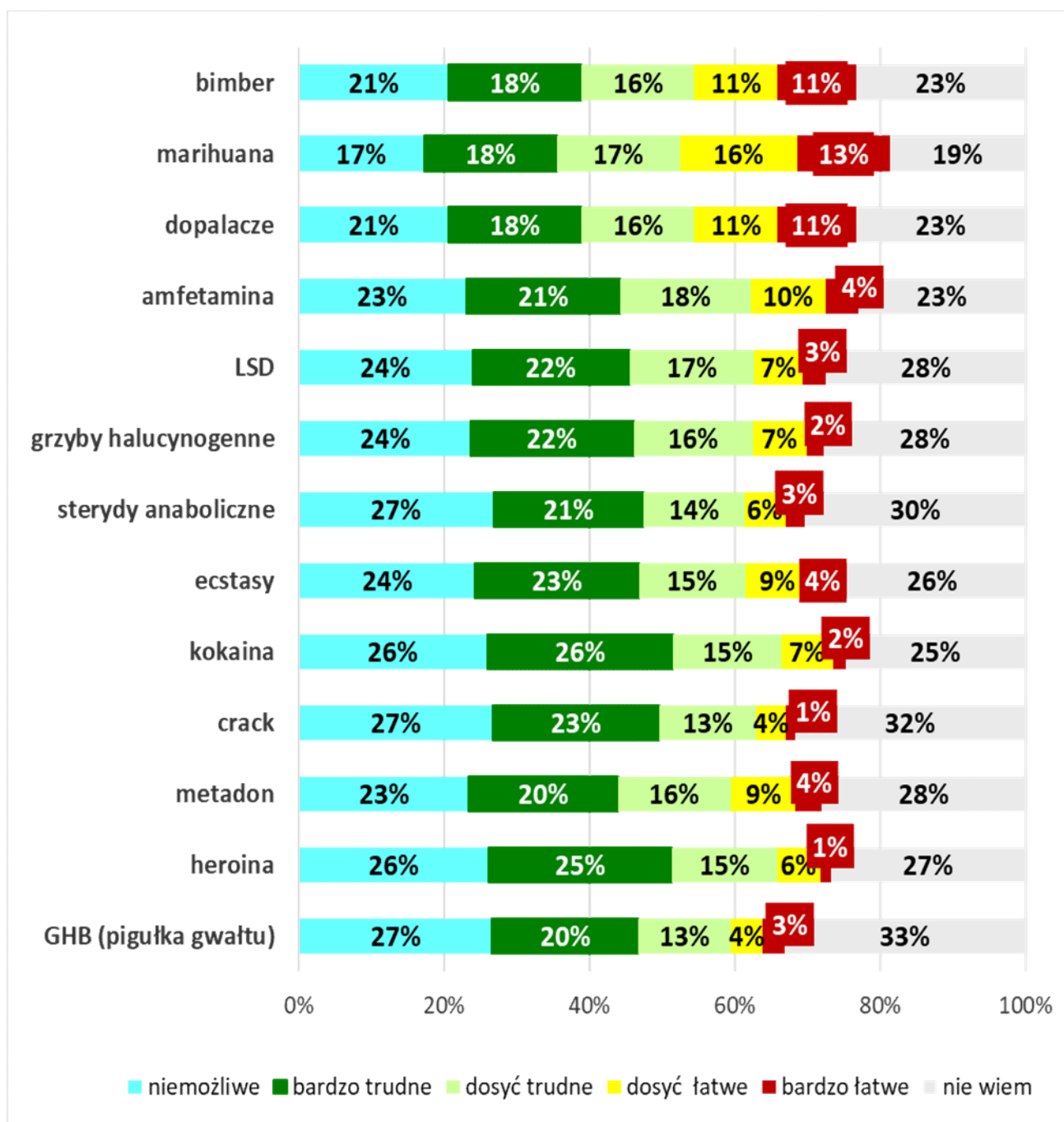
Najczęściej w ciągu ostatnich 12 miesięcy respondenci spotykali się z propozycją wypicia bimbru – 30,1%. Co piąty badany otrzymał także propozycję użycia marihuany (18,5%), a 9% amfetaminy. Co dziesiąty respondent otrzymał w ciągu ostatniego roku propozycję użycia dopalaczy (10,1%).

Co ósmy badany (11,8%) przyznał, że w ostatnim roku spotkał się z propozycją zażycia leków uspokajających lub nasennych (dostępnych tylko na receptę), a **ponad 6% zaproponowano ecstasy oraz kokainę.**

Na uwagę zasługuje fakt, iż wśród osób, które w ciągu ost. 12 miesięcy otrzymały propozycję sięgnięcia po marihuanę ponad 56% użyło jej. W grupie respondentów, którzy nie mieli takiej propozycji, po marihuanę sięgnęło tylko 2,4%.

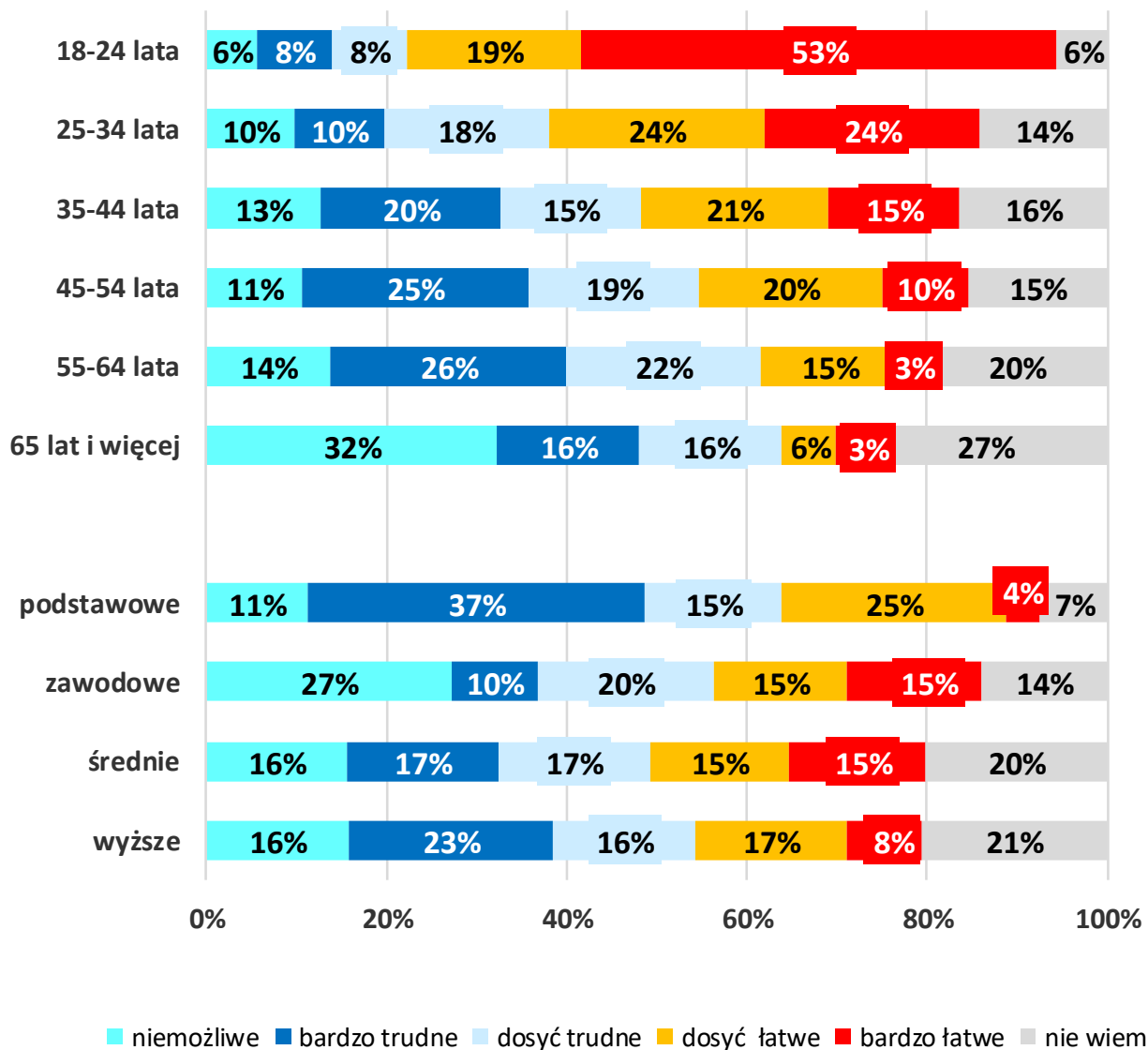
XV. Ocena dostępności narkotyków

Wyk. 90 Ocena stopnia trudności zdobycia poszczególnych substancji N=499

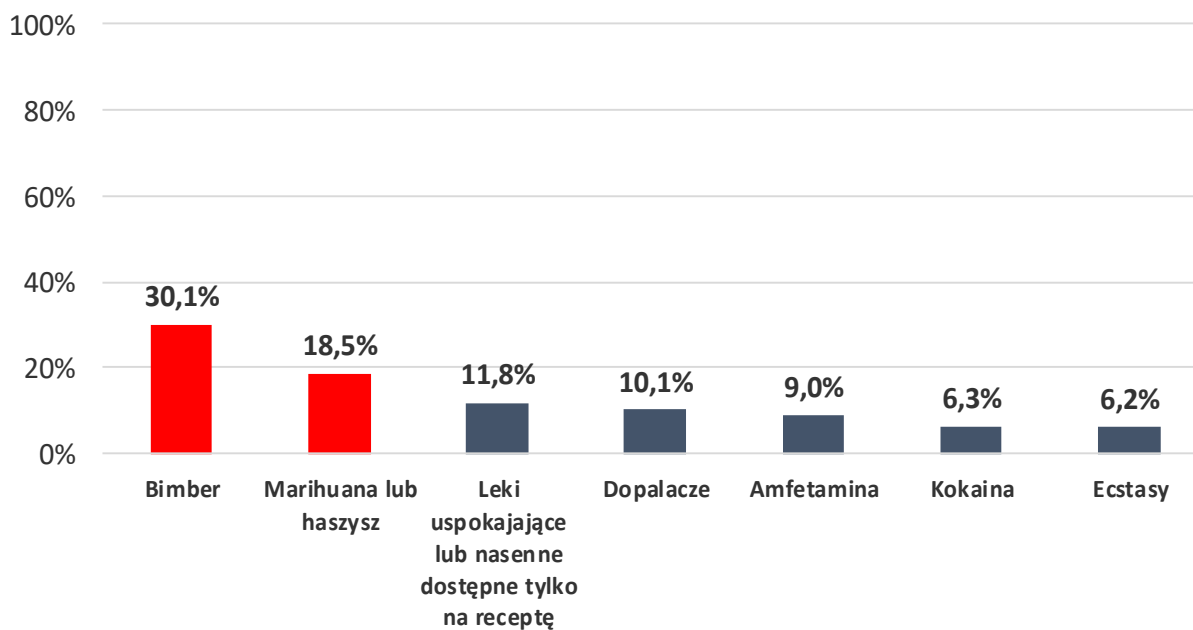
XV. Ocena dostępności narkotyków

Wyk. 91 Ocena stopnia trudności zdobycia marihuany – przełamania – wiek i wykształcenie

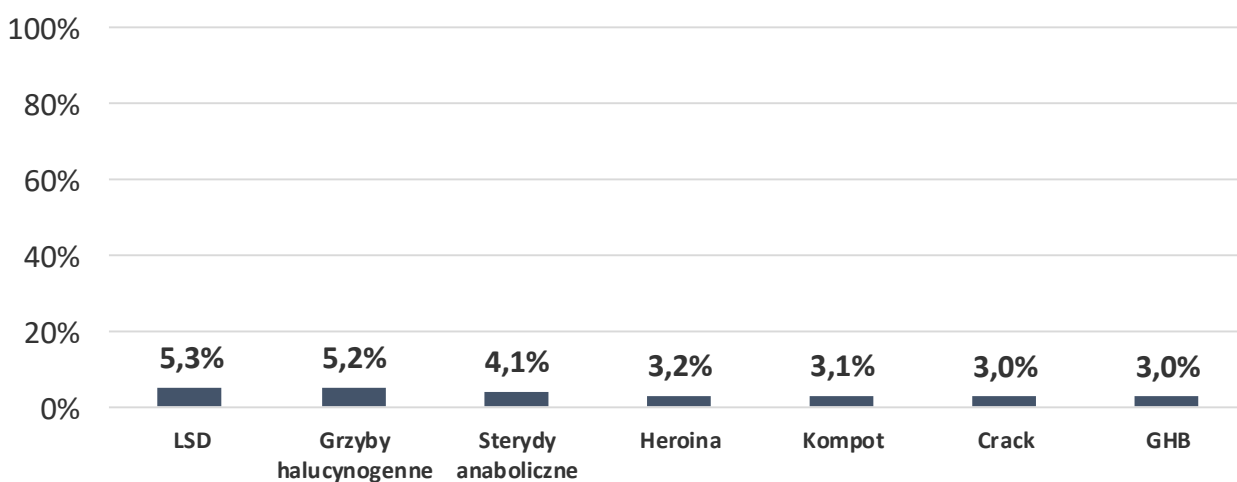

XV. Ocena dostępności narkotyków

Wyk. 92a Odsetek respondentów, którym proponowano poszczególne substancje - w ciągu ostatnich 12 miesięcy N=500

Wyk. 92b Odsetek respondentów, którym proponowano poszczególne substancje - w ciągu ostatnich 12 miesięcy N= 500

XVI. POSTRZEGANIE RÓŻNYCH ASPEKTÓW PROBLEMÓW NARKOTYKOWYCH

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Badanych poproszono o przedstawienie swoich opinii się na temat idei kontroli państwa nad używaniem marihuany (haszyszu) oraz heroiny (wykres 90).

Co czwarty mieszkaniec Bielska-Białej uznał, że używanie marihuany (haszyszu) powinno być dozwolone (25,7%). W odniesieniu do heroiny odsetek takich wskazań był zdecydowanie niższy – 3,3%. Warto zauważyć, iż w porównaniu do wyników badań z 2013 r. odsetek respondentów opowiadających się za legalizacją marihuany istotnie wzrósł – z 16,3% w 2013 r. do 25,7% w 2023 r.

Co dziesiąty badany podkreślił swoją neutralność w kwestii „legalizacji marihuany” – wybierając odpowiedź „ani się zgadzam, ani się nie zgadzam” – 10,2%.

Ponad połowa respondentów (54,1%) nie zgadza się z opinią, że używanie marihuany powinno być dozwolone (zagregowane odpowiedzi „raczej się nie zgadzam” i „zdecydowanie się nie zgadzam”). W przypadku heroiny badani byli znacznie bardziej restrykcyjni - brak zgody na jej używanie wyraziło ponad 88,2%.

Jak pokazuje wykres 91a, przyzwolenie na używanie marihuany jest zdecydowanie większe wśród mężczyzn, osób młodych tj. w wieku 18-24 lata oraz posiadających wyższe lub średnie wykształcenie. Dla porównania, takie przyzwolenie wyraziło 20,3% kobiet i 31,9% mężczyzn.

W grupie osób **w wieku 18-24 lata** – za przyzwoleniem na używanie marihuany było **ponad 2/3 badanych (66,7%)**, w grupie 35-44 lata średnio co trzeci (31,2%) a w najstarszej frakcji respondentów 65 lat i więcej - 11,4%. Zgodę na używanie marihuany wyraził co piąty badany z wykształceniem podstawowym i zawodowym (odpowiednio: 20,9% i 21,6%). W grupie badanych z wykształceniem wyższym odsetek ten był wyższy o 1/3 i wynosił 27,1%.

W przypadku pytania o przyzwolenie na używanie heroiny nie odnotowano już tak wyraźnych różnic pomiędzy analizowanymi grupami, co pokazuje wykres 91b. Za przyzwoleniem na jej używanie opowiedziało się 3,7% kobiet i 2,9% mężczyzn.

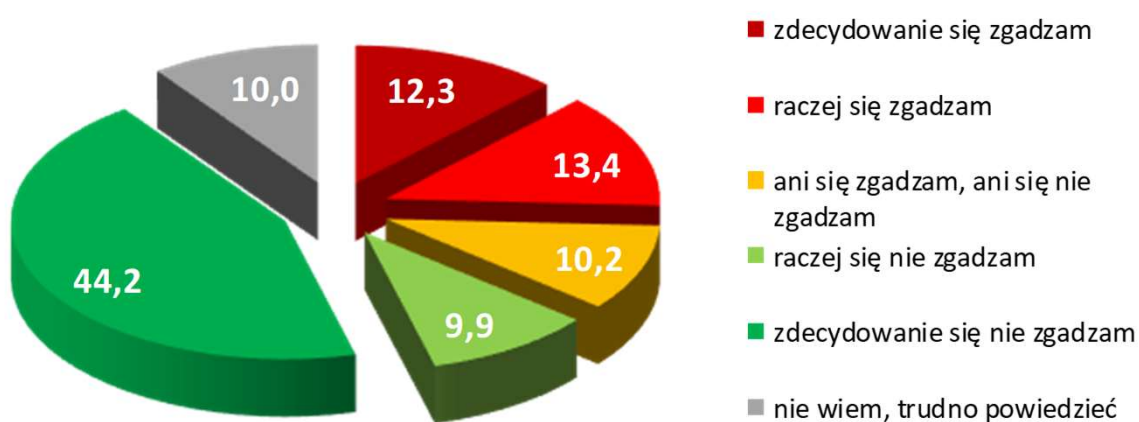
W grupie respondentów z wykształceniem średnim taką opinię wyraziło 4,7% badanych, wśród osób z wykształceniem wyższym – 1,5%.

Co ciekawe stosunkowo najczęściej za przyzwoleniem na używanie heroiny opowiadali się badani w wieku 45-54 lata - 9,4%, rzadziej osoby w wieku 25-34 lata – 2,8% oraz respondenci po 55 roku życia (55-65 lata – 1,6% i 65 lat i więcej – 0%).

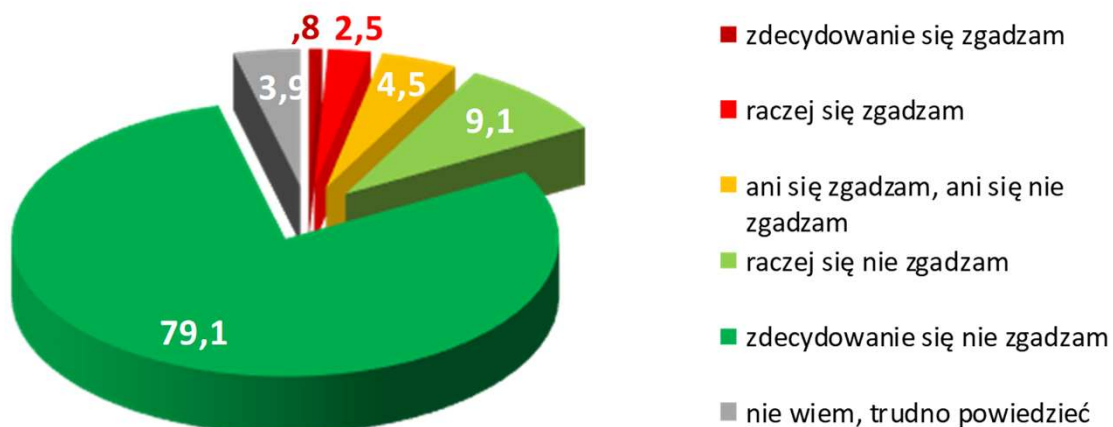
XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Wyk. 93 Opinie na temat kontroli Państwa nad używaniem marihuany lub haszyszu oraz heroiny

Używanie marihuany lub haszyszu powinno być dozwolone

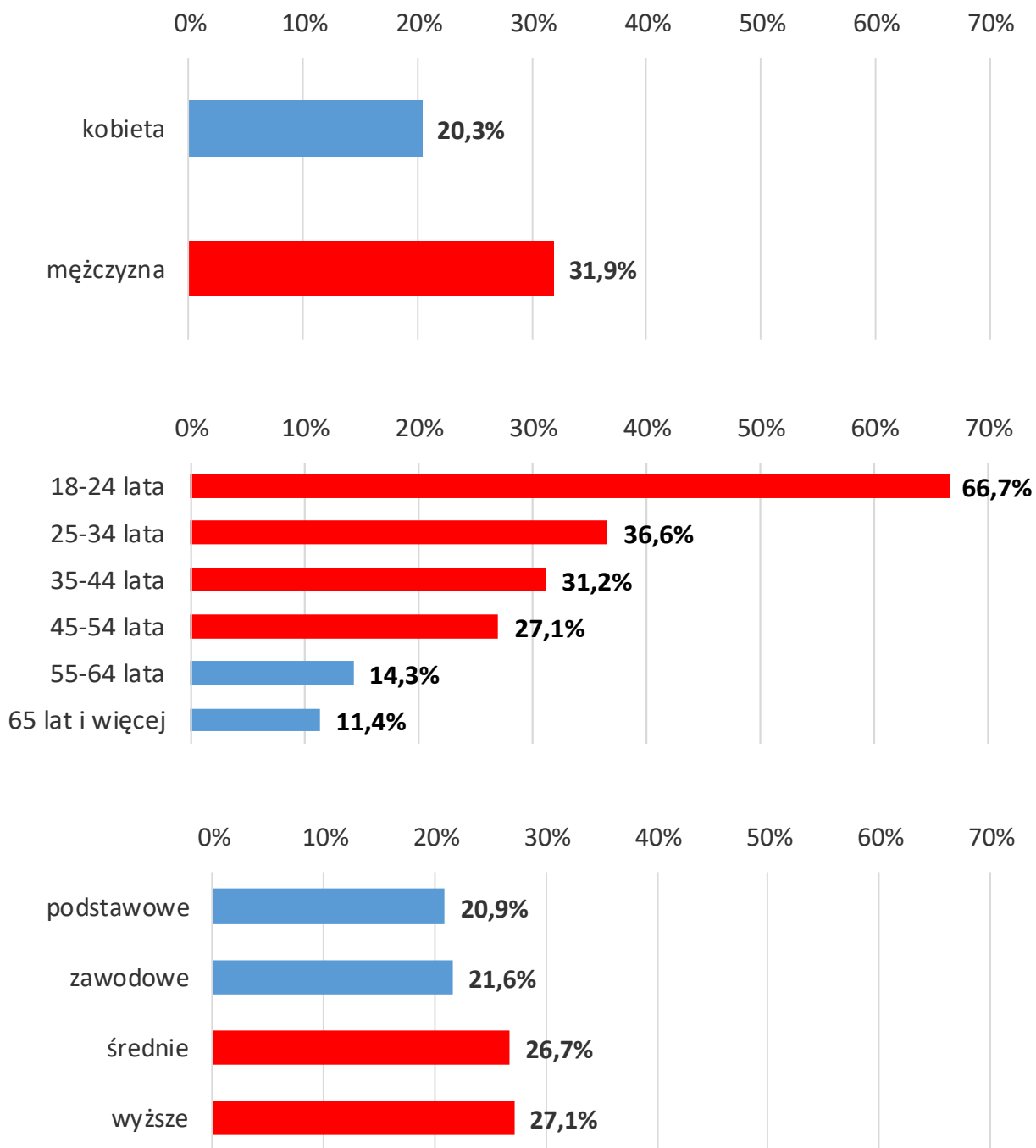

Używanie heroiny powinno być dozwolone

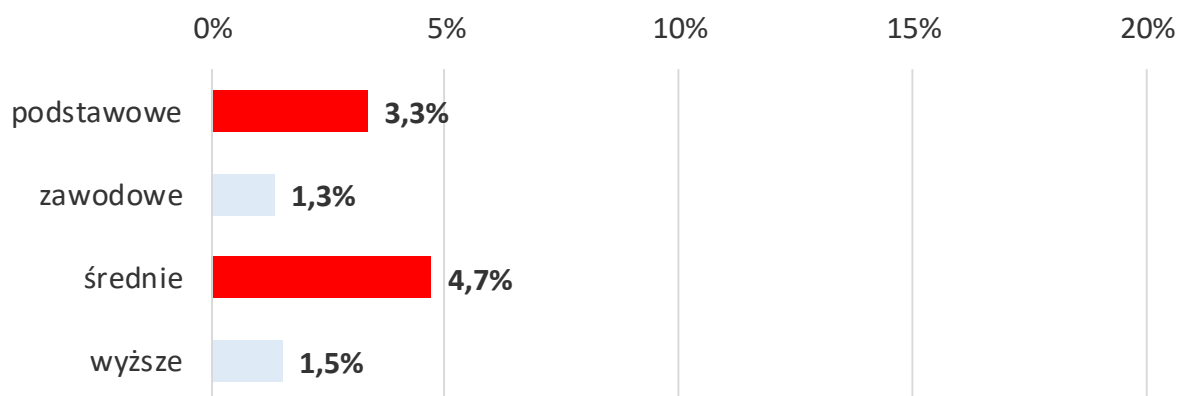
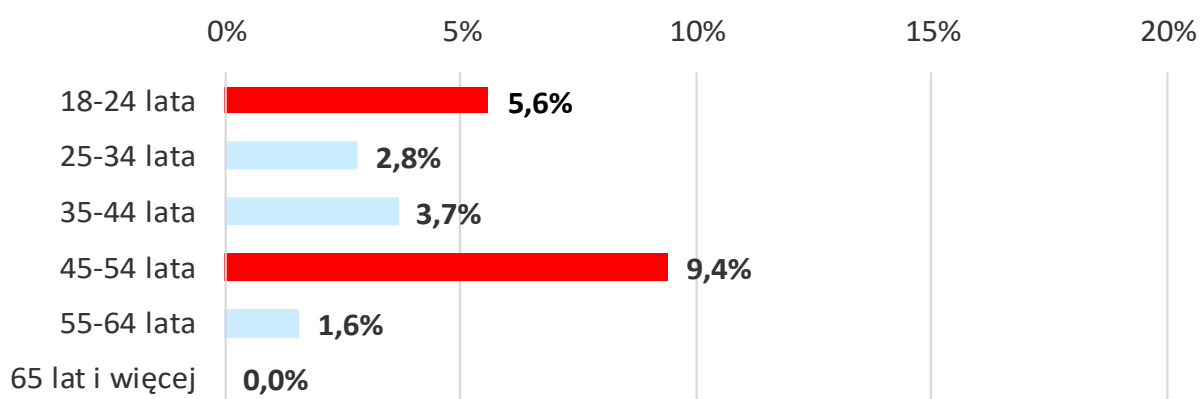
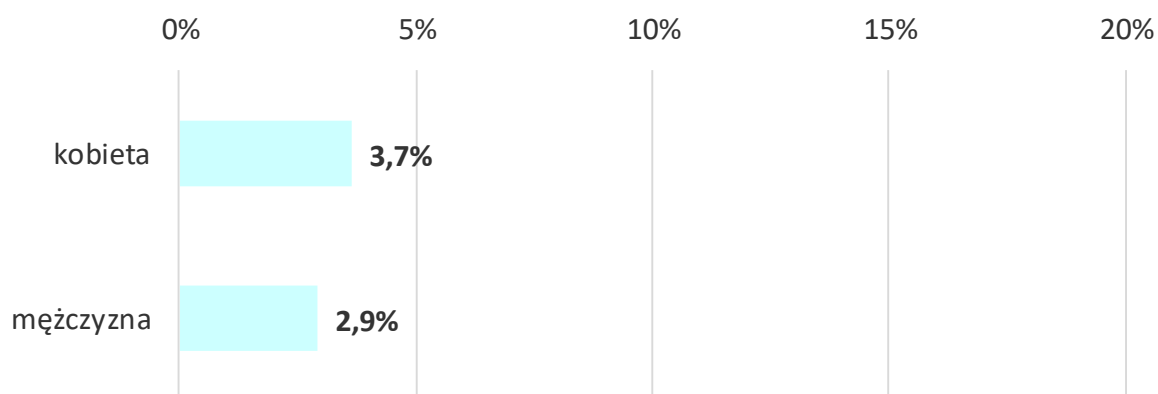
XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Wyk. 94a Używanie marihuany lub haszyszu powinno być dozwolone - płeć, wiek, wykształcenie.

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Wyk. 94b Używanie heroiny powinno być dozwolone - płeć, wiek, wykształcenie

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

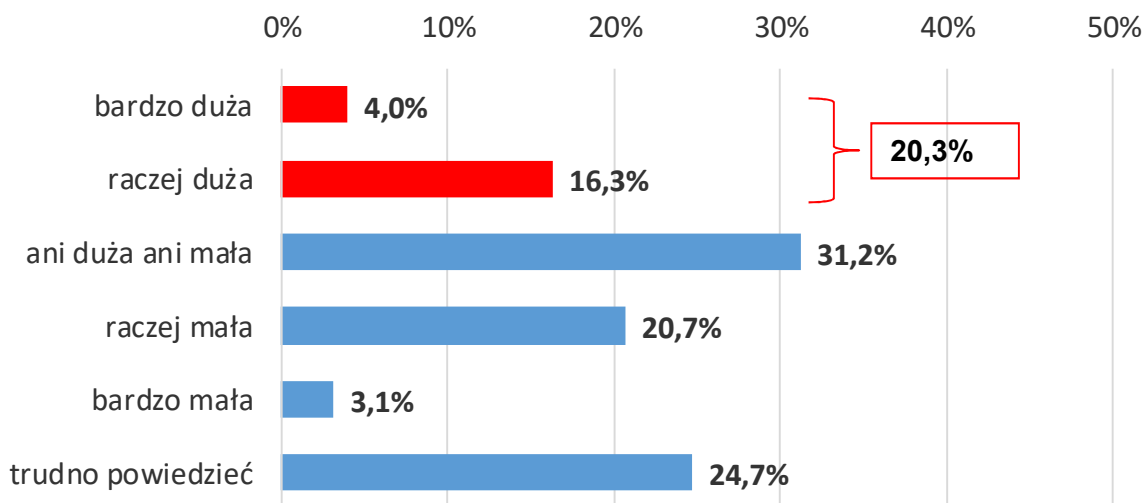
Respondenci zostali zapytani również o ocenę natężenia przestępczości związanej z narkotykami (handlu, produkcji czy przemytu) oraz uciążliwości dla mieszkańców Bielska-Białej spowodowanej przez narkomanów (żebranie, włóczęgostwo, zaśmiecanie) – wykresy 92a i 92b.

Przestępczość związaną z omawianym zjawiskiem **jako dużą** (zagregowane odpowiedzi: „*raczej duża*” i „*bardzo duża*”) **określiło 20,3% respondentów**, jako **małą** („*raczej mała*” i „*bardzo mała*”) **co czwarty respondent – 23,8%**. Co trzeci badany – 31,3% uważa, że przestępczość związana z narkotykami ma średnie natężenie (zaznaczył odpowiedź „*ani duża, ani mała*”). Prawie 25% respondentów miało problem z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie (trudno powiedzieć). W porównaniu do wyników badań z 2013 r. nie zmienił się odsetek badanych, którzy uważają, że przestępczość narkotykowa w Bielsku-Białej jest duża – dekadę wcześniej taką opinię wyraziło 19,7% respondentów. Istotnie zmniejszył się za to procent mieszkańców, według których skala tej przestępczości jest mała. W 2013 r. takiego zdania była połowa badanych (50,5%) zaś obecnie (w 2023 r.) jedynie co czwarty – 23,8%.

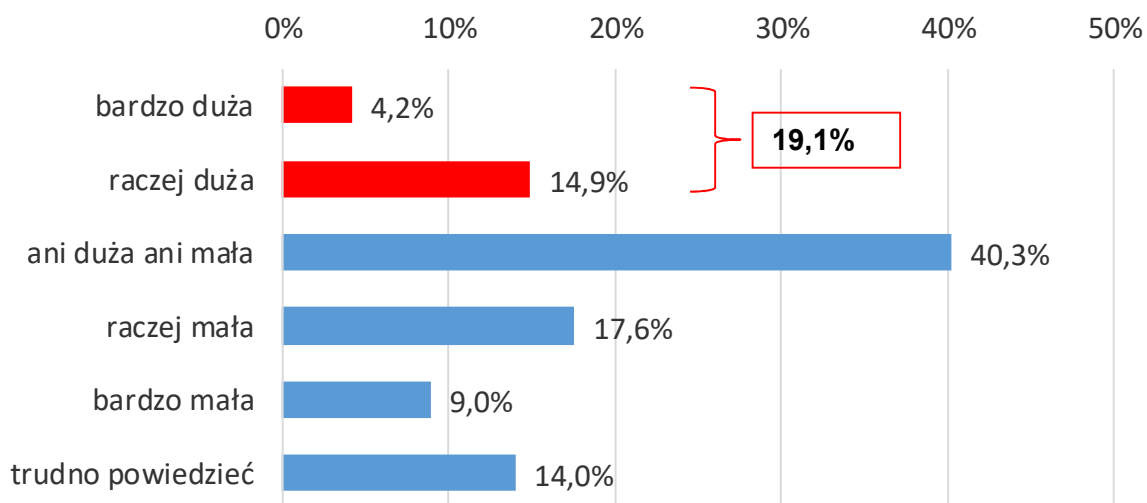
Czterech na dziesięciu bielszczan (40,3%) uważa, że **uciążliwość narkomanów dla mieszkańców miasta jest średnia** („*ani duża, ani mała*”). Co czwarty jest zdania, że jest ona mała – 26,6% (połączone odpowiedzi „*raczej mała*” i „*bardzo mała*”). Niższy odsetek respondentów był przeciwnego zdania – uważając, że narkomani są bardzo dużym obciążeniem dla mieszkańców Bielska-Białej – 19,1%. Trudność z oceną sytuacji w tym zakresie miał co siódmy badany – 14%. Porównując powyższe wyniki z rezultatami badań z 2013 r. należy zwrócić uwagę na istotny prawie 2,5-krotny spadek odsetka respondentów, którzy uważają, że wspomniana uciążliwość narkomanów dla mieszkańców miasta jest mała. W 2013 r. takie zdania było prawie 2/3 badanych (64,8%) a obecnie (w 2023 r.) jedynie co czwarty (26,6%). Jednocześnie odnotowano wzrost odsetka badanych, którzy mieli w tej sprawie przeciwne zdania. W 2013 r. o dużej uciążliwości narkomanów było przekonanych 11,6% respondentów, a w tegorocznym badaniu odsetek ten wzrósł do ponad 19%.

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Wyk. 95a Przestępczość związana z narkotykami w Bielsku-Białej (handel, produkcja, przemysł, itp.) jest...

Wyk. 95b Uciążliwość dla mieszkańców powodowana przez narkomanów (żebranie, włóczęgostwo, zaśmiecanie, itp.) jest...

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Podobnie, jak w przypadku alkoholu, badanych poproszono także o wyrażenie opinii na temat poszczególnych stwierdzeń prezentujących różne postawy wobec używania narkotyków (wykres 93).

Przekonanie, że **używanie narkotyków jest osobistą sprawą każdego człowieka, do której nie należy się wtrącać** podzieli co trzeci ankietowany w Bielsku-Białej – **31,2%**. Przeciwnego zdania jest 58% badanych.

Co szósty bielszczanin zgadza się ze stwierdzeniem, że **uzależnienie od narkotyków jest niewyleczalne i nie warto podejmować leczenia osób uzależnionych** (17,6%). To stosunkowo wysoki odsetek (np. w porównaniu z innymi miastami, gdzie nie przekraczał on 5%) dlatego warto rozważyć przeprowadzenie w tym zakresie kampanii edukacyjnej prezentującej dostępność i efektywność terapii osób uzależnionych od narkotyków. Należy także podkreślić, iż w 2013 r. podobnego zdania było połowę mniej badanych – 9%. Prawie 60% bielszczan uważa, że miejscowa społeczność powinna wziąć odpowiedzialność za rodziny narkomanów w przypadku, gdy nie zapewniają oni środków do życia swoim najbliższym. Z taką opinią nie zgodziło się 21,8% respondentów.

Za karaniem narkomanów opowiedział się co czwarty badany (27,8%), a ponad połowa była temu przeciwna – 56,4%. 81% respondentów uważa, że narkotyki są jedną z głównych przyczyn, dla której ludzie robią to, czego nie powinni.

Warto także przyrzeć się opiniom badanych odnośnie używania narkotyków przez młodzież – **80,3% bielszczan przyznaje, że w sprzyjających okolicznościach, każdy młody człowiek może spróbować narkotyków.** Tylko 13% badanych nie podziela takiej opinii. **Prawie 60% respondentów nie zgadza się z opinią, że po narkotyki sięga tylko młodzież zdegenerowana,** a tylko co trzeci w tej kwestii odmienne zdanie (31,3%).

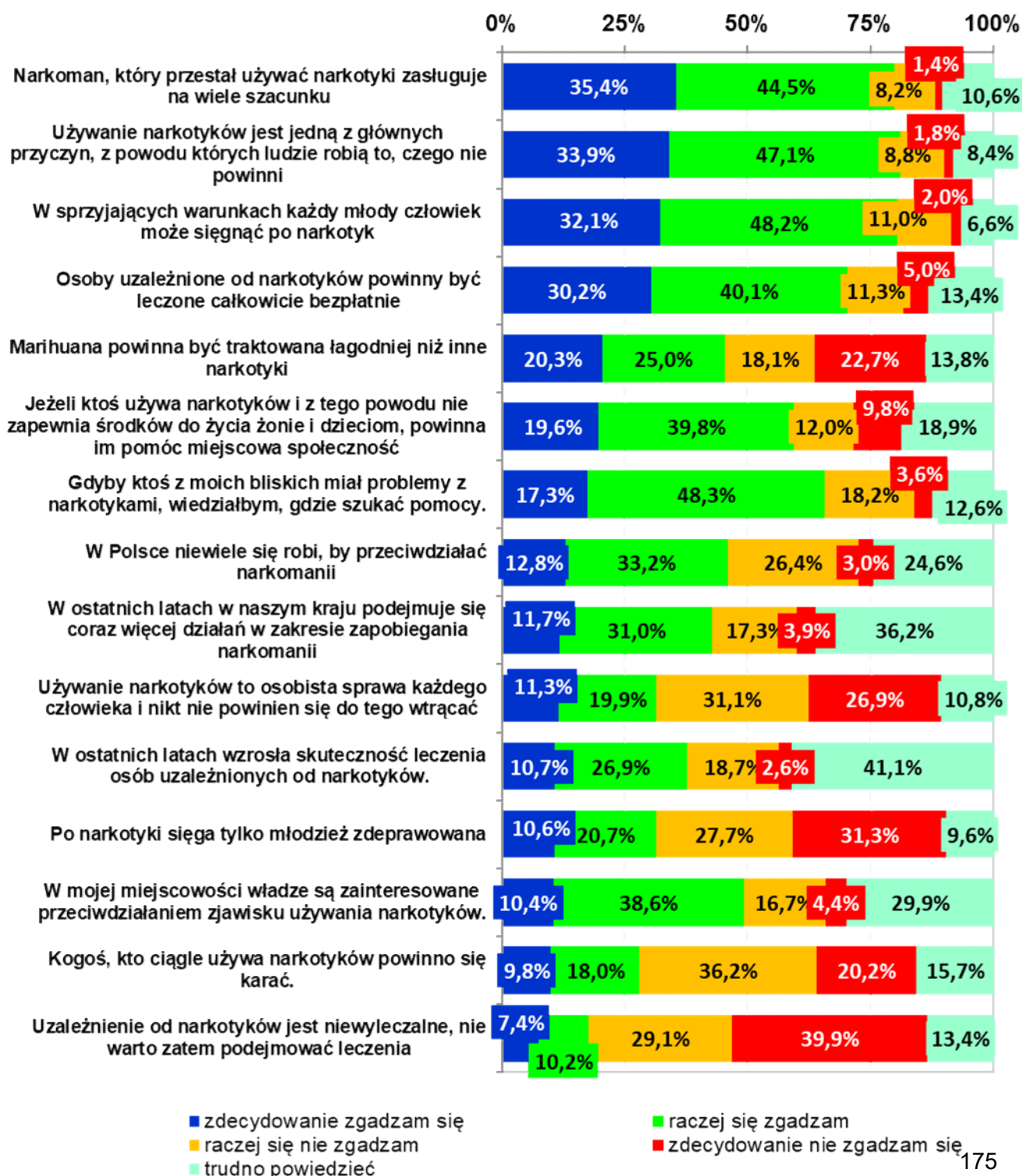
Ponad 45% respondentów opowiedziało się za łagodniejszym traktowaniem marihuany w stosunku do innych narkotyków. Podobny odsetek był przeciwnego zdania w tej sprawie (40,8%). Kwestia łagodniejszego podejścia do marihuany coraz silniej polaryzuje mieszkańców Bielska-Białej. **W badaniu z 2013 r. odsetek zwolenników takiej polityki był ponad 2,5-krotnie niższy niż obecnie.** (17,3%).

46% badanych uważa, że w Polsce niewiele się robi, aby przeciwdziałać narkomanii. Prawie 30% nie zgadza się z taką opinią. **Prawie co drugi bielszczanin uważa, że lokalne władze są zainteresowane przeciwdziałaniem zjawisku używania narkotyków - 49%.** Nie zgadza się z takim poglądem jedynie co czwarty badany (21,1%), a co trzeci nie ma w tej sprawie wyrobionego zdania.

Prawie 2/3 mieszkańców Bielska-Białej wiedziałoby, gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z ich bliskich miał problem z narkotykami (65,6%). Co piąty badany nie ma takiej wiedzy – 21,8%.

XVI. Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

Wyk. 96 Postrzeganie różnych aspektów problemów narkotykowych

XVII. PRZEKONANIA NA TEMAT RYZYKA I SZKÓD ZWIĄZANYCH Z UŻYWANIEM SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

XVII. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

Ankietowani mieszkańcy Bielska-Białej wysoko oceniają ryzyko związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych (wykres 94).

W przypadku **regularnego** przyjmowania marihuany **79,2% uznało, że takie zachowanie wiąże się z dużym ryzykiem**. Odsetek ten znacznie się zmniejsza wraz ze zmianą częstotliwości używania. Gdy pytamy respondentów o palenia marihuany **od czasu do czasu** jedynie **49% badanych** uważa, że wiąże się to z dużym ryzykiem, zaś a w przypadku palenia incydentalnego - **35,7%**.

Pojedyncze doświadczenia z używaniem amfetaminy oceniło jako bardzo ryzykowne 43,9% badanych, w przypadku regularnego używania odsetek takich ocen jest znacznie wyższy – 86,5%.

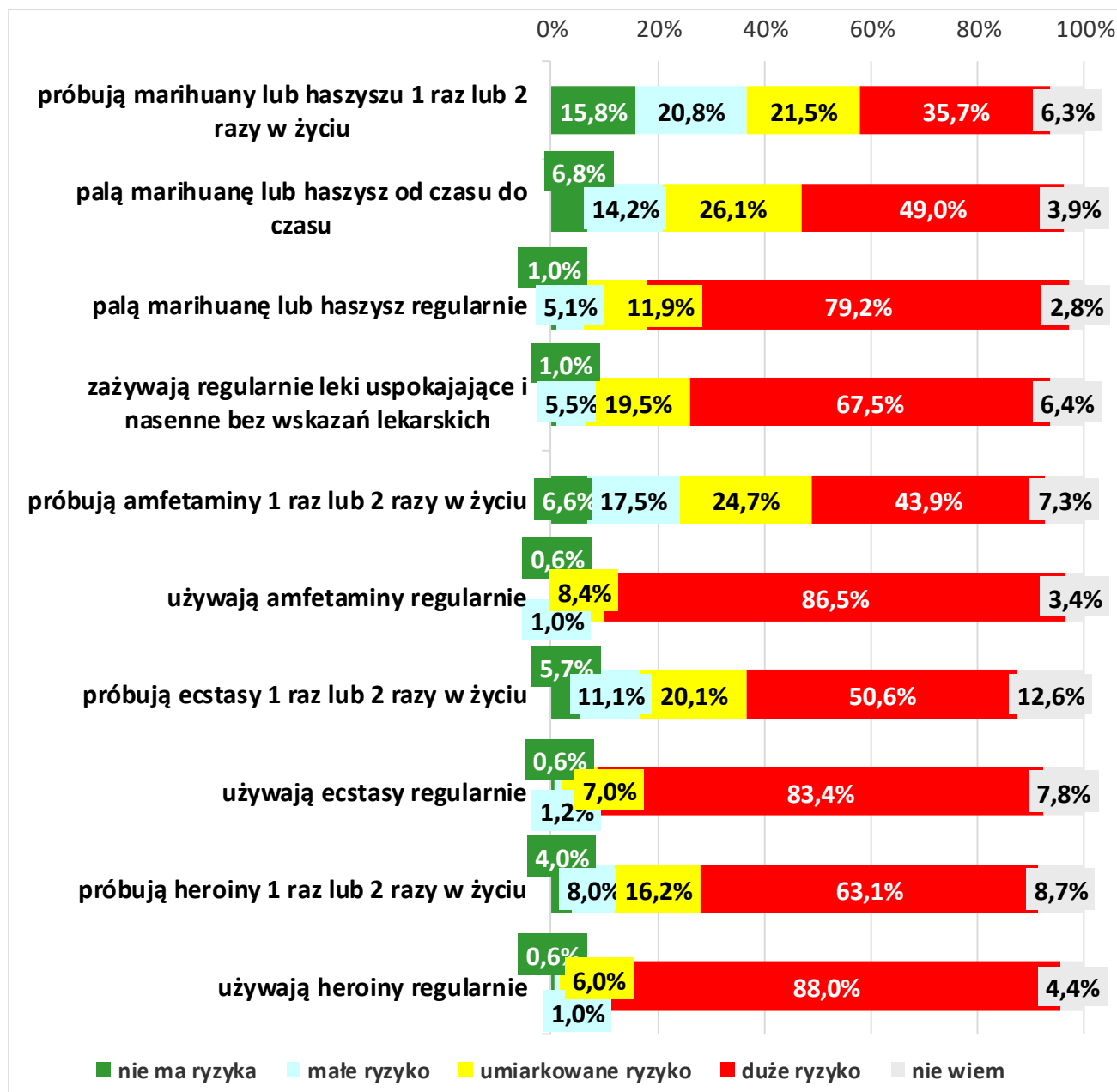
Jako szczególnie ryzykowne ocenione zostało regularne używanie heroiny. Aż 88% respondentów stwierdziło, że wiąże się ono z dużym ryzykiem, a tylko 1,6% uznało, że ryzyko w takim przypadku jest małe. Pojedyncze doświadczenia z heroiną jako bardzo ryzykowne określiła prawie połowa badanych – 63,1%, a 12% ankietowanych uznało, że ryzyko w takim przypadku jest małe lub w ogóle nie istnieje. Tego typu opinie świadczą o dużej otwartości badanych na eksperymentowanie z różnymi narkotykami a ich upowszechnianie może stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego.

Co szósty badany bielszczanin jest zdania, że **pojedyncze przypadki użycia ecstasy są mało ryzykowne albo w ogóle nie wiążą się z ryzykiem (16,8%)**. Przeciwną opinię w tej sprawie wyraziła połowa respondentów – 50,6%, którzy stwierdzili, że w takiej sytuacji ryzyko jest duże. W przypadku **regularnego używania ecstasy** odsetek badanych, którzy widzą w tym **duże ryzyko jest istotnie większy i wynosi 83,4%**. Niecałe 2% ma w tej kwestii przeciwną opinię.

Regularne używanie leków uspokajających lub nasennych bez wskazań lekarza jako mało ryzykowne lub pozbawione ryzyka oceniło tylko 6,5% respondentów, a ponad 2/3 uznało, że takie zachowanie wiąże się z dużym ryzykiem (67,5%).

XVII. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

Wyk. 97 Ocena szkodliwości wybranych zachowań (wśród wszystkich badanych)

XVII. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

Rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym zapytano o częstotliwość ich rozmów z dziećmi na temat ich kłopotów w szkole, picia alkoholu oraz zażywania narkotyków.

Ponad 1/3 rodziców (36,5%) zadeklarowało, że w ostatnim roku nie rozmawiało ze swoimi dziećmi o kłopotach w szkole. Podobny odsetek badanych przyznał, iż robił to wielokrotnie – 36,7% (wykres 95a – 95c).

Ponad połowa rodziców (55,3%) uczestniczących w badaniu stwierdziła, że w ciągu ost. 12 miesięcy **rozmawiała ze swoimi dziećmi nt. szkodliwości picia alkoholu przez młodzież**, a co trzeci z badanych przyznał, że robił to wielokrotnie (32%). Podobne odsetki badanych (57,3%) podejmowały także rozmowy z dziećmi nt. problemów i szkód związanych z używaniem narkotyków przez młodzież.

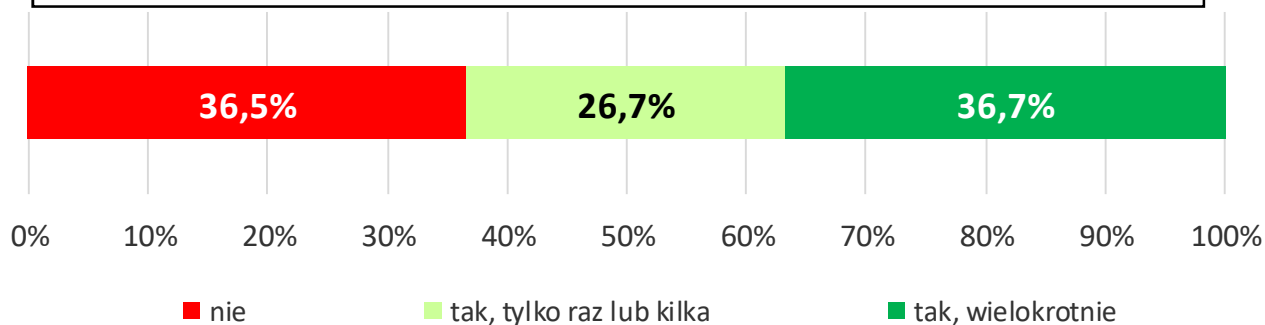
Jednocześnie, co warto podkreślić ponad 40% rodziców, którzy posiadają dzieci w wieku szkolnym tj. 8-18 lat w ogóle nie rozmawiało z nimi nt. picia alkoholu lub używania narkotyków.

Porównanie odsetków rodziców wyodrębnionych na podstawie poziomu rocznego spożycia alkoholu, którzy rozmawiali ze swoimi dziećmi o kwestiach związanych z piciem wskazuje, że **rzadziej takie rozmowy prowadzili rodzice pijący rocznie ponad 12 litrów 100% alkoholu - wielokrotnie zrobiło to 5,5% rodziców z tej grupy, najczęściej rodzice pijący do 6 litrów (ponad 17%). Wśród abstynentów odnotowano 16,6% takich odpowiedzi.**

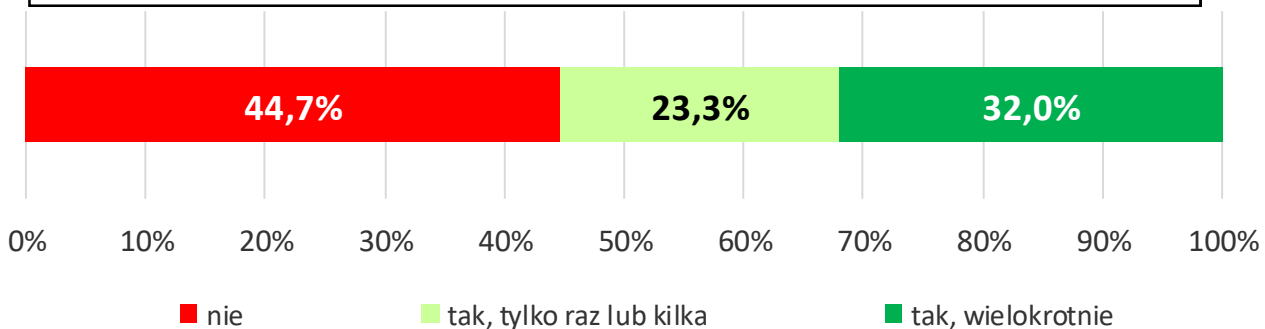
XVII. Przekonania na temat ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych

Wyk. 98 a, b, c Częstotliwość rozmów z własnym dzieckiem na poszczególne tematy (wśród rodziców, którzy posiadają dzieci w wieku 8-18 lat; N=118-119)

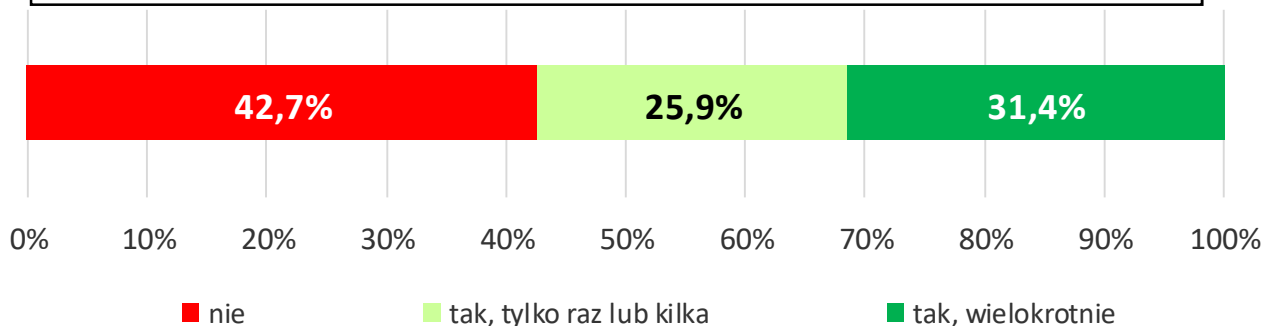
Wyk. 98a Kłopoty w szkole

Wyk. 98b Kwestia picia alkoholu

Wyk. 98c Problem używania narkotyków

**XVIII. POSTRZEGANIE
NARKOMANÓW I STEREOTYPY
DOTYCZĄCE SPOSOBÓW
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII**

XVIII. Postrzeganie narkomanów i stereotypy dotyczące sposobów przeciwdziałania narkomanii

Stereotyp narkomana był przedmiotem licznych badań społecznych. Temat ten podjęto także w tegorocznym badaniu zrealizowanym Bielsku-Białej.

Poproszono respondentów o wybranie określeń najbardziej ich zdaniem pasujących do narkomana (wykres 96). **Najwyższe odsetki pozytywnych odpowiedzi uzyskano dla stwierdzeń opisujących narkomana jako człowieka chorego (85,1%).** Prawie $\frac{3}{4}$ badanych jest zdania, że narkoman jest człowiekiem nieszczęśliwym (72,8%), a średnio co drugi ankietowany ocenił, iż jest on osobą, której nie powiodło się w życiu (53,3%).

Sześciu na dziesięciu badanych bielszczan uważa, że narkoman jest osobą mającą negatywny wpływ na innych ludzi – 63,8%, a prawie 40% widzi w nim **dziwaka, który wyróżnia się wyglądem i zachowaniem lub osobę nie rozumianą przez otoczenie.**

Co trzeci badany uważa, że narkoman jest „niebieskim ptakiem” czyli pasożytem społecznym (34,7%) a podobny odsetek respondentów widzi w nim chuligana i awanturnika (29,4%). $\frac{1}{3}$ badanych bielszczan uważa, że narkoman to osoba o dużej wrażliwości (30,8%).

Na pytanie odnośnie sposobów postępowania z narkomanami respondenci wskazywali przede wszystkim na potrzebę leczenia (92,4%) oraz otoczenia opieką i pomocą (76,5%) – wykres 97. **Jednocześnie aż czterech na dziesięciu badanych stwierdziło, iż narkomanów należy izolować od społeczeństwa (40,5%),** a co piąty opowiedział się za podawaniem im środków zastępujących narkotyki np. metadonu (21,5%).

Co piąty mieszkaniec Bielska-Białej jest zdania, że narkomani powinni być karani (19,1%). Najmniej odpowiedzi pozytywnych uzyskano dla stwierdzenia o pozostawieniu narkomanów samym sobie (9,4%).

Respondenci w większości zgadzają się, że zapobieganiem narkomanii powinny zajmować się szkoły, służba zdrowia oraz organizacje pozarządowe (wykres 98).

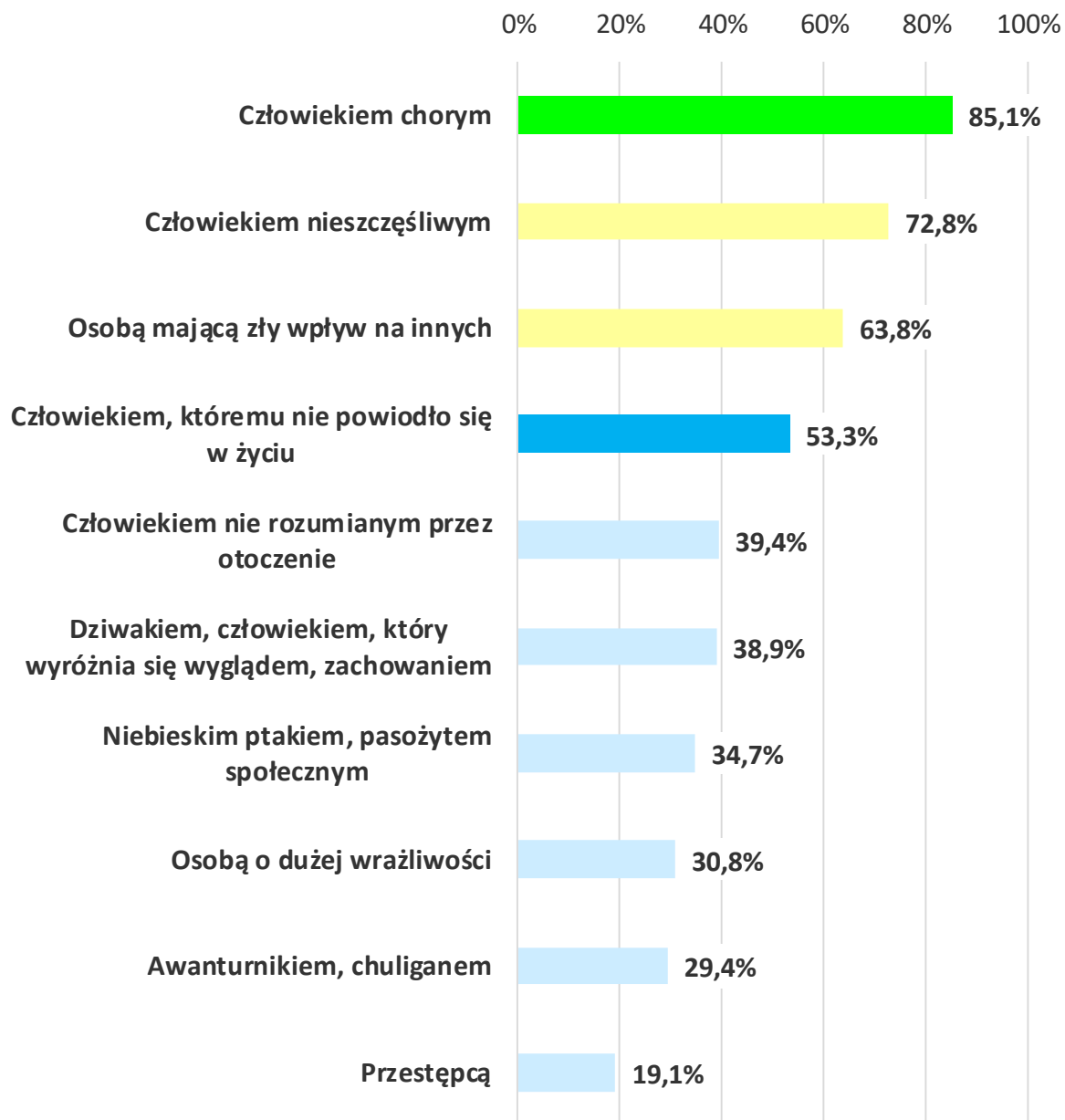
Co ciekawe najwyższy odsetek odnotowano w przypadku roli rodziców – aż 88,6% respondentów oceniło, że to właśnie na nich ciąży funkcja zapobiegania narkomanii. Na drugim miejscu znalazły się w tym kontekście **organizacje społeczne** - wskazało na nie aż 77% oraz **służba zdrowia i oświata** – odpowiednio: 76,6% i 76,9%.

Z kolei na policję, jako instytucję, która powinna zajmować się przeciwdziałaniem narkomanii wśród młodzieży wskazało prawie $\frac{2}{3}$ badanych – 65,3%, a najmniej na Kościół - 43,9%.

XVIII. Postrzeganie narkomanów i stereotypy dotyczące sposobów przeciwdziałania narkomanii

Wyk. 99 Kim jest narkoman?

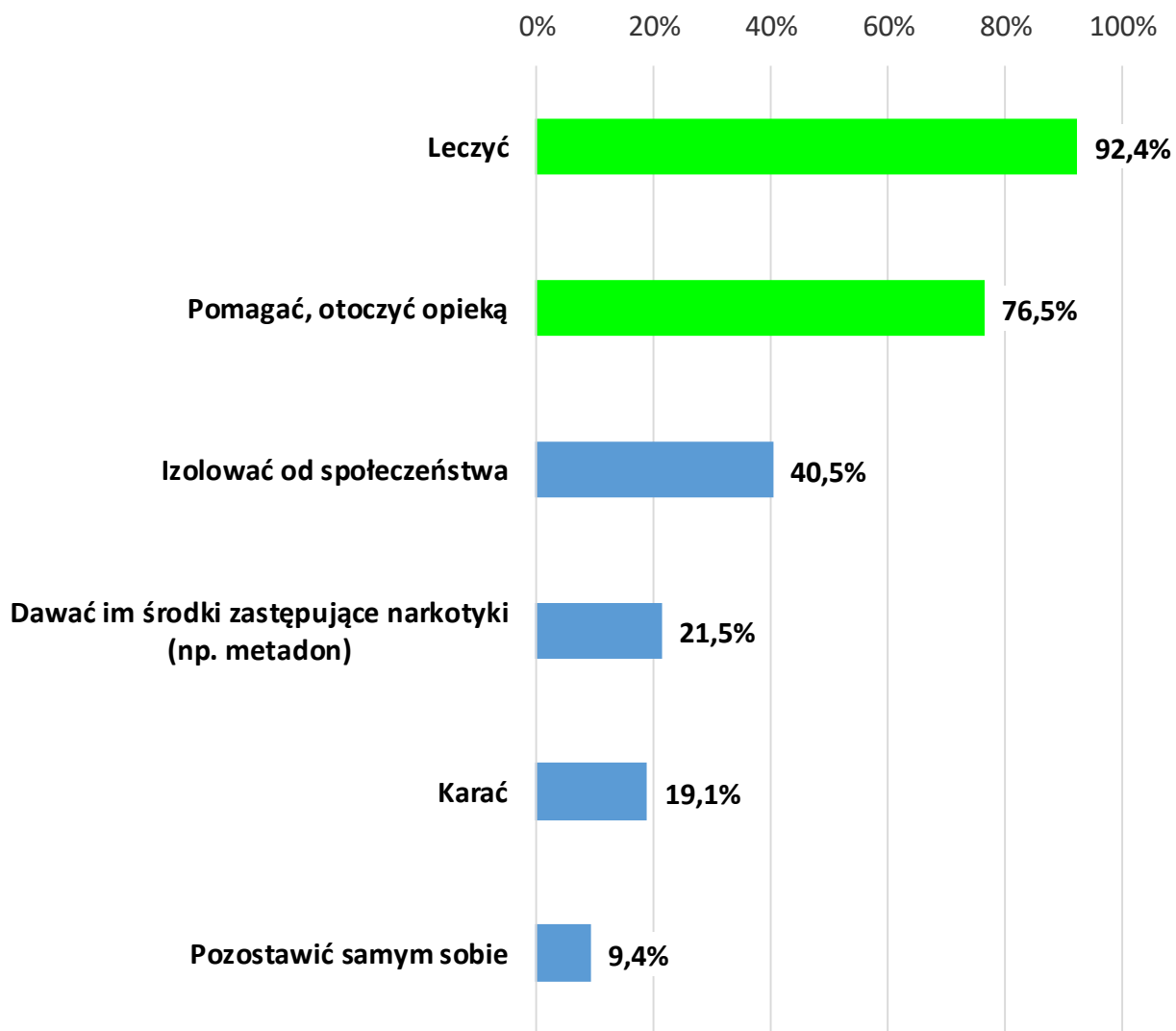
N=464-481

XVIII. Postrzeganie narkomanów i stereotypy dotyczące sposobów przeciwdziałania narkomanii

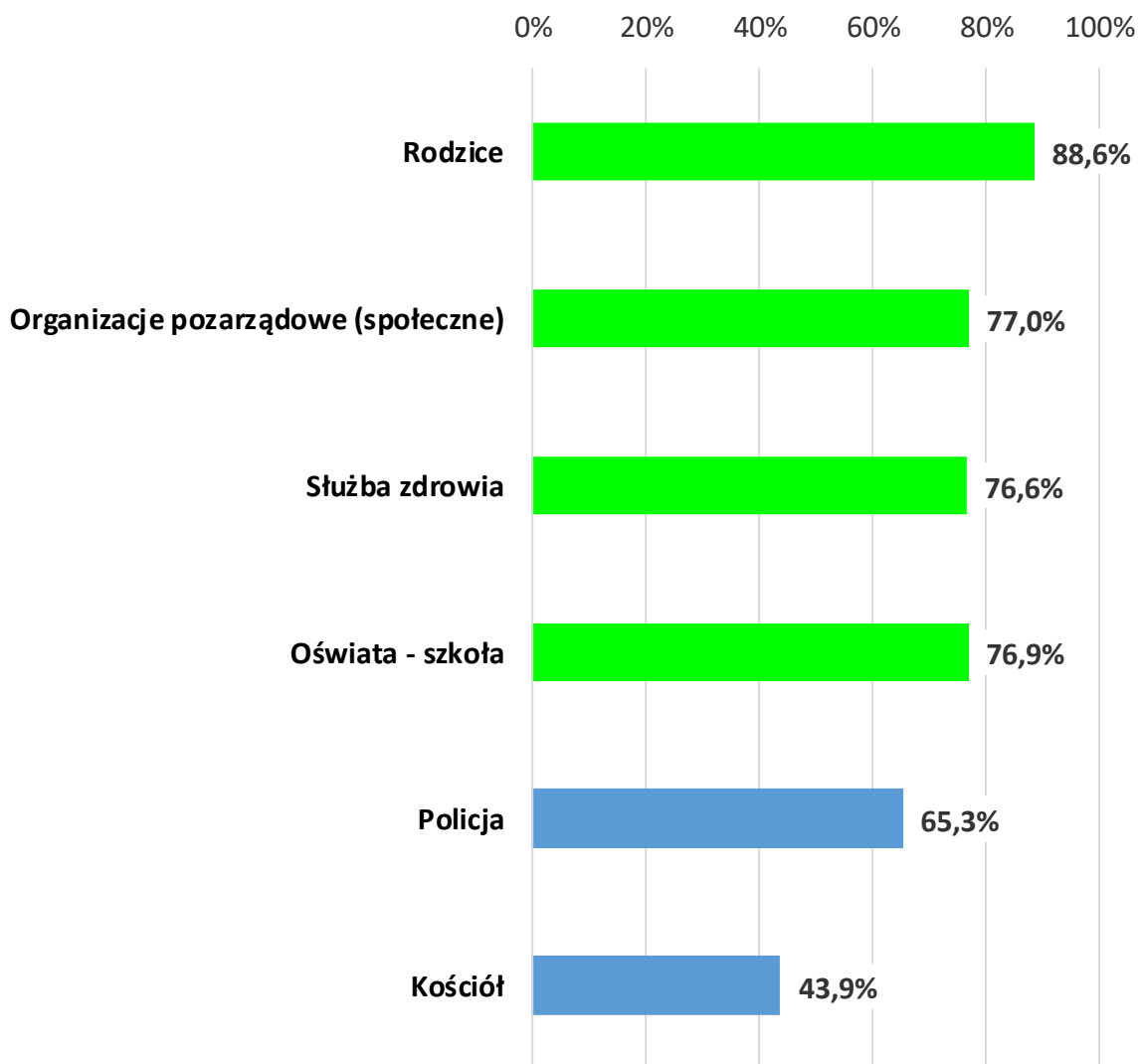
Wyk. 100 Jak postępować z narkomanami?

N=490-497

XVIII. Postrzeganie narkomanów i stereotypy dotyczące sposobów przeciwdziałania narkomanii

Wyk. 101 Kto powinien zajmować się zapobieganiem narkomanii wśród młodzieży?
N=489-493

XIX. WIDOCZNOŚĆ INSTYTUCJI I DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z PRZECIWDZIAŁANIEM NARKOMANII

XIX. Widoczność instytucji i działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii

Widoczność instytucji i działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii

Ankietowani w swoim dotychczasowym życiu bardzo rzadko poszukiwali pomocy lub wsparcia w organizacjach pomagających osobom uzależnionym od narkotyków.

Najbardziej rozpoznawalną kategorią instytucji działających na rzecz osób uzależnionych od narkotyków są poradnie dla osób uzależnionych od narkotyków, które wskazało ponad 80,3% badanych. W tej grupie słyszało, ale nie kontaktowało się z poradniami ponad 78,9%, a tylko 1,4% korzystało z ich pomocy. **Co piąty badany nigdy nie słyszał o takich poradniach – 19,7%.**

Niemal połowa badanych słyszała także o punktach konsultacyjnych dla osób uzależnionych od narkotyków (59,7%), ale z ich pomocy korzystało tylko 0,6%. Ponad 40% bielszczan nigdy nie słyszała o takich punktach.

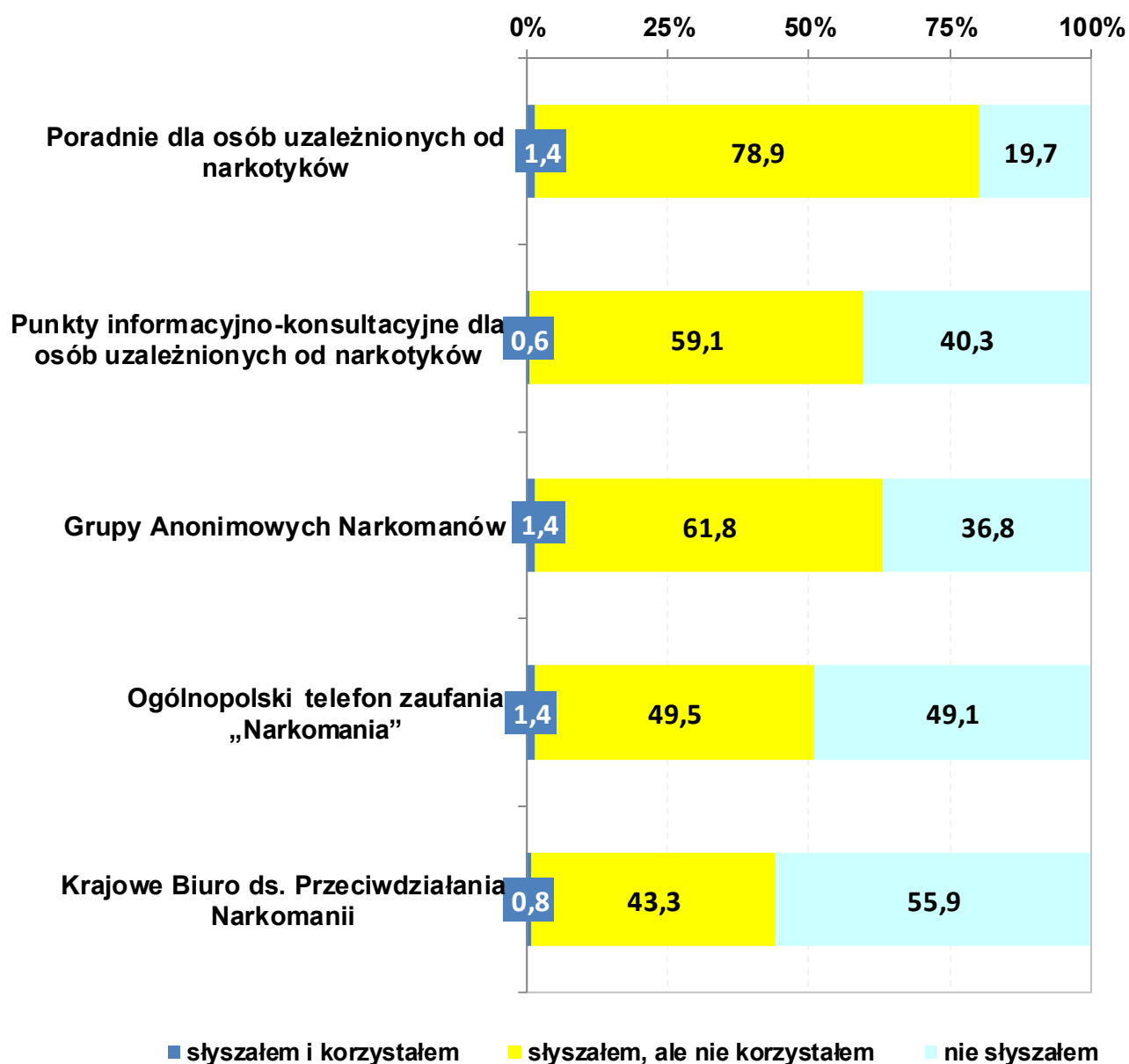
O grupach Anonimowych Narkomanów słyszało niemal 63,2% respondentów, z ich pomocy korzystało 1,4%.

O Ogólnopolskim Telefonie Zaufania „Narkomania” słyszało 50,9%, a korzystało z niego 1,4%.

Czterech na dziesięciu badanych mieszkańców Bielska-Białej słyszał także o Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom - 44,1% ale tylko 0,8% kontaktowało się z tą instytucją. Nigdy o niej nie słyszało prawie 56% respondentów.

XIX. Widoczność instytucji i działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii

Wyk. 102 Widoczność instytucji związanych z rozwiązywaniem problemów narkomanii

XX. WIDOCZNOŚĆ I OCENA DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z EDUKACJĄ PUBLICZNĄ

XX. Widoczność i ocena działań związanych z edukacją publiczną

Ankietowani zostali zapytani w badaniu, czy w okresie ostatnich 3 lat zauważyli w Bielsku-Białej jakąś lokalną kampanię społeczno-profilaktyczną lub edukacyjną dotyczącą problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, przeciwdziałaniem narkomanii lub przeciwdziałaniem przemocy domowej. **Największa grupa respondentów zauważyła kampanię w sprawie przeciwdziałania problemom alkoholowym.** Czterech na dziesięciu bielszczan przyznało, iż zetknęło się z tego typu przedsięwzięciem (39,4%). **Na drugiej pozycji wśród najbardziej rozpoznawalnych** przez mieszkańców kampanii społecznych w Bielsku-Białej znalazła się **kampania dot. przeciwdziałania przemocy domowej.** Na ten projekt zwróciło uwagę prawie 38% badanych. **Tylko co czwarty bielszczanin przyznał, że zetknął się z lokalną kampanią na rzecz ograniczenia sprzedaży alkoholu niepełnoletniej młodzieży** (26,7%) a co piąty zwrócił uwagę na działania w sferze edukacji publicznej **dot. uzależnień behawioralnych** (21,3%). W kontekście wyników tegorocznych badań uczniów z 8 kl. szkół podstawowych oraz ze szkół ponadpodstawowych pokazujących wysoki poziom dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich warto rozważyć realizację takiego przedsięwzięcia. Wartościowym partnerem ww. projektu mogliby być rodzice nastolatków oraz pedagodzy i nauczyciele.

Co piąty uczestniczący w badaniu bielszczanin nie był pewien, czy w ostatnich 3 latach widział jakąś lokalną kampanię profilaktyczno-edukacyjną dot. problemów alkoholowych, narkotykowych lub przemocy domowej zaznaczając odpowiedź „nie wiem” (20-21,8%)

Tabela 10. Widoczność lokalnych kampanii społecznych realizowanych w okresie ostatnich 3 lat na terenie Bielska-Białej N=500

Czy w okresie ostatnich 3 lat zauważył/-a P. jakąś lokalną kampanię edukacyjną lub społeczno-profilaktyczną w sprawie:	TAK	NIE	NIE WIEM
1. Przeciwdziałania problemom alkoholowym	39,4%	39,4%	21,2%
2. Ograniczenia sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim	26,7%	52,5%	20,8%
3. Przeciwdziałania problemom narkotykowym	28,7%	50,1%	21,2%
4. Przeciwdziałania przemocy domowej	37,7%	40,7%	21,6%
5. Przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym np. od Internetu, hazardu itp.	21,3%	56,9%	21,8%

XX. Widoczność i ocena działań związanych z edukacją publiczną

Respondenci w zdecydowanej większości pozytywnie ocenili działania w zakresie edukacji publicznej dot. rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy domowej, jakie w ostatnich 3 latach były podejmowane w Bielsku-Białej.

Ponad 80% badanych, spośród tych którzy zwrócili uwagę na lokalne kampanie społeczne dot. wspomnianych powyżej problemów, pozytywnie oceniło realizację wspomnianych kampanii uznając je za przydatne i wartościowe dla mieszkańców Bielska-Białej. Najwięcej dobrych opinii zebrały przedsięwzięcia dot. przeciwdziałania przemocy domowej (87,4%), przeciwdziałania problemom narkotykowym (84,8%) oraz przeciwdziałania problemom alkoholowym (83,7%). Tylko co dziesiąty bielszczanin (10%) krytycznie ocenił kampanię dot. różnych aspektów przemocy w rodzinie (w domu).

Zarówno percepcja, jak i merytoryczna ocena prowadzonych działań edukacyjnych przez mieszkańców wyraźnie pokazują, że są one potrzebne i oczekiwane przez większość bielszczan, którzy doceniają również ich użyteczność i wartość merytoryczną.

Tabela 11. Ocena jakości i przydatności lokalnych kampanii społecznych realizowanych w okresie ostatnich 3 lat na terenie Bielska-Białej (wśród osób, które zauważyły ww. kampanie)
N=134-196

Ocena lokalnych kampanii społecznych realizowanych w Bielsku-Białej w ost. 3 latach (czy była dobrym i wartościowym działaniem zwracającym uwagę na ważny problem społeczny)	TAK	NIE	Trudno powiedzieć
1. Przeciwdziałania problemom alkoholowym	83,7%	14,9%	1,4%
2. Ograniczenia sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim	81,8%	14,5%	3,7%
3. Przeciwdziałania problemom narkotykowym	84,8%	14,0%	1,2%
4. Przeciwdziałania przemocy domowej	87,4%	10,0%	2,6%
5. Przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym np. od Internetu, hazardu itp.	76,8%	19,5%	3,7%

XXI. ROZPOWSZECHNIENIE HAZARDU I RYZYKOWNYCH ZACHOWAŃ ZWIĄZANYCH Z HAZARDEM

XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

Jednym z elementów przeprowadzonej diagnozy była ocena rozpowszechnienia ryzykownych zachowań hazardowych wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej. Analizowano także zróżnicowane zachowania problemowe związane z grami hazardowymi, które mogą wskazywać na ryzyko uzależnienia od hazardu.

Najbardziej popularną grą hazardową wśród bielszczan jest Lotto. W okresie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem w Lotto grał średnio co czwarty badany respondent (27,6%). Co dziesiąty grający w Lotto (9,9%) robił to co najmniej kilka razy w miesiącu a **3,6% co najmniej raz lub kilka razy w tygodniu.** Granie w Lotto jest tak samo popularne wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet (29,6% vs. 25,8%). **Najbardziej rozpowszechnione jest w dwóch grupach wiekowych: 55-64 lata oraz 25-34 lata** - w okresie ost. 12 miesięcy w lotto grało **prawie 40%** respondentów ze starszej wymienionej frakcji wiekowej i **prawie 37%** z młodszej. **Niemal połowa z nich (21,9% w grupie 55-64 lata oraz 17,5% w grupie 25-34 lata) robiła to co najmniej kilka razy w miesiącu.** Najmniej grających w Lotto odnotowano wśród najstarszych i najmłodszych respondentów – odpowiednio: **18,9%** w grupie 65 lat i więcej oraz **22,6%** w grupie 18-24 lata. **Najrzadziej z tej formy hazardu korzystają osoby z wykształceniem wyższym (20,9%), a najczęściej podejmują ją respondenci z wykształceniem podstawowym i zawodowym (31,5% i 31,1%).** Odsetek badanych **często grających w Lotto** tj. co najmniej kilka razy w miesiącu - jest istotnie większy wśród respondentów z wykształceniem podstawowym i zawodowym (ok. 20%) niż w grupie badanych z wyższym wykształceniem (6,9%). Przeprowadzone analizy pokazały również, że **istotnie częściej grają osoby pijące od 6 do 12 litrów 100% alkoholu rocznie oraz osoby pijące szkodliwie dla zdrowia tj. ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie.** W obu ww. kohortach do grania w Lotto przyznało się **ponad 40% badanych** zaś w grupach pijących alkohol sporadycznie i umiarkowanie - odsetek ten był o ponad połowę niższy i wynosił odpowiednio: 23,7% i 27,4%.

Znaczą popularności cieszą się także **inne gry liczbowe** np. Kaskada, Multi Multi, w które można również grać on-line. Prawie 15% respondentów deklarowało udział w ww. grach w ostatnim roku, z czego 5,3% częściej niż raz w miesiącu. Częściej grają mężczyźni (18,3%) niż kobiety (11,2%). Podobnie, jak w Lotto w gry liczbowe najchętniej grają osoby w wieku 25-34 lata (29,8%) oraz 55-64 lata (25%). Średnio co dziesiąty badany w tych frakcjach deklaruje, że gra co najmniej kilka razy w miesiącu. Gry liczbowe największą popularnością cieszą się wśród osób z wykształceniem podstawowym (27,5%) a najmniejszą w grupie badanych z wyższym wykształceniem (10,1%). Jak pokazały szczegółowe analizy badawcze najchętniej grają w nie respondenci, którzy wypijają rocznie ponad 12 litrów 100% alkoholu (29,2%), zdecydowanie rzadziej pijący sporadycznie tj. do 1,2 litra czystego alkoholu rocznie (11,6%).

Do grania w **zakładach bukmacherskich** przyznało się ponad 13% dorosłych bielszczan. Wśród grających wyraźnie dominują mężczyźni (18,3% vs, 8,5%). Zakłady bukmacherskie są najpopularniejsze wśród osób w wieku 24-34 lata – w tej grupie co czwarty respondent (22,8%) grał w nie w ostatnim roku. Warto także zauważyć stosunkowo wysoki odsetek grających w zakładach bukmacherskich wśród najmłodszych respondentów z frakcji wiekowej 18-24 lata (16,1%), z czego 6-7% często tj. co najmniej kilka razy w miesiącu. Najwięcej graczy ma wykształcenie podstawowe i średnie (odpowiednio: 16,1% i 14,6%).

Około 6% badanych w grupie 55-64 lata i podobny odsetek w grupie 35-44 lata w ciągu ostatnich 12 miesięcy grało na automatach **zw. „jednoręki bandyta”**. Ta forma hazardu jest najbardziej popularna wśród osób z wykształceniem podstawowym (11,6%).

XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

W badaniu analizowano także częstotliwość występowania różnych problemów, jakie dotyczą osoby uprawiające hazard. **Prawie co trzeci badany bielszczanin (30,5%), który w ciągu ostatniego roku grał w różnego rodzaju gry hazardowe przyznał, iż „grając ryzykował więcej pieniędzy, niż mógł sobie na to pozwolić”.**

Średnio co czwarty badany w tej grupie stwierdził, że „**musiał zwiększyć stawkę, aby uzyskać taką samą jak poprzednio przyjemność z gry**” (23,3%). Podobny odsetek deklarował, że „**wracał do gry innego dnia z myślą, aby się odegrać**” (22,7%).

15% badanych spośród grających w różne gry hazardowe w ostatnim roku potwierdziło, że czasem „**mieli poczucie winy z powodu grania albo w związku z tym, co działo się podczas grania**”. Co szósty badany w tej grupie przyznał również, że „**ktoś krytykował go z powodu grania lub sugerował, że ma problem z graniem**” (16,1%).

Ponad 12% bielszczan, którzy deklarowali swoje aktywne zaangażowanie w gry hazardowe stwierdziło, że **granie jest dla nich problemem**. Podobne odsetki respondentów wskazywały także na inne poważne kłopoty bezpośrednio związane ze swoim graniem:

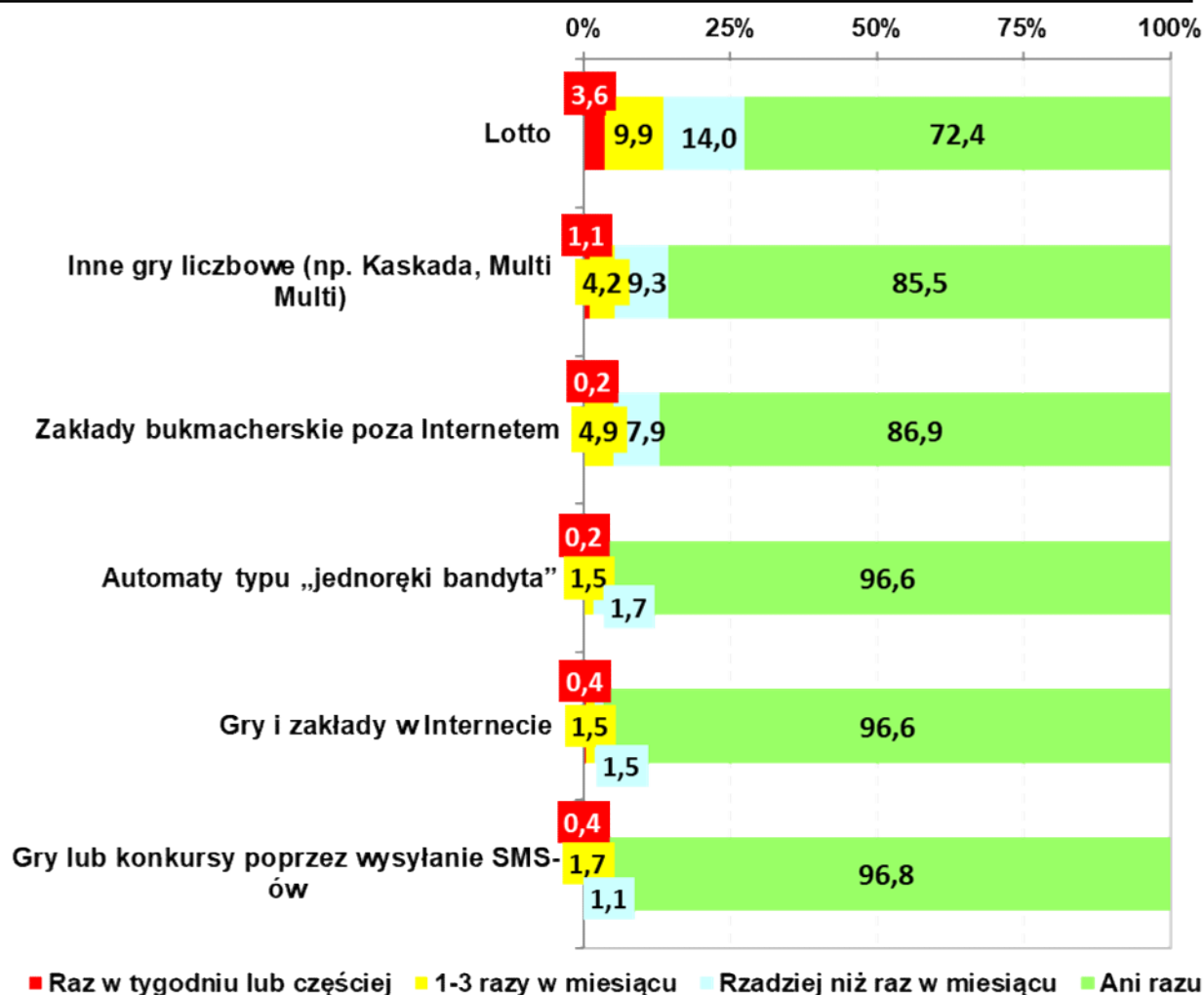
- Pożyczali pieniądze albo sprzedawali coś wartościowego, aby mieć na grę (11,6%);
- Odczuwali stres, niepokój lub problemy zdrowotne, których przyczyną mogłaby być gra (13,9%);
- Granie było przyczyną kłopotów finansowych zarówno ich samych, jak i ich najbliższych (13,2%).

Analizując wyniki badań dotyczące zachowań hazardowych warto zwrócić uwagę na wysokość kwot finansowych wydawanych przez grających. **Średnio co piąty badany bielszczanin (20,4%), który deklarował udział w różnych grach hazardowych w ostatnim roku przed badaniem przyznał, iż wydawał na ten cel średnio od 100 do 500 zł miesięcznie**. Czterech na dziesięciu graczy deklarowało kwotę od 50 do 100 zł (42,9%), a co trzeci do 50 zł (36,8%).

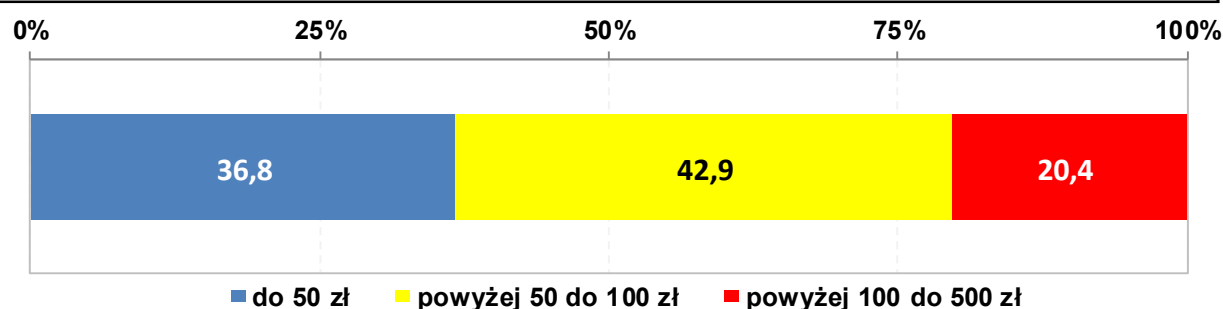
Analizując kwestię wydatków na hazard w poszczególnych grupach wiekowych należy podkreślić, iż **najwyższy odsetek respondentów, przeznaczających na granie kwotę od 100 do 500 zł odnotowano wśród graczy w wieku 45-54 lata (33,3%)**. W grupie wiekowej 25-34 lata co czwarty badany gracz (28,6%) stwierdził, że miesięcznie przeznacza na grę od 100 do 500 zł. Najwięcej osób grających w gry hazardowe przeznacza na ten cel niższe środki tj. od 50 -100 zł miesięcznie – 75% w grupie wiekowej 18-24 lata, 57,1% w grupie 45-54 lata i 44,8% w grupie 35-44 lata.

XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

Wyk. 103 Częstotliwość uczestnictwa w grach hazardowych w ciągu ost. 12 miesięcy
Odsetki badanych. (N=459)

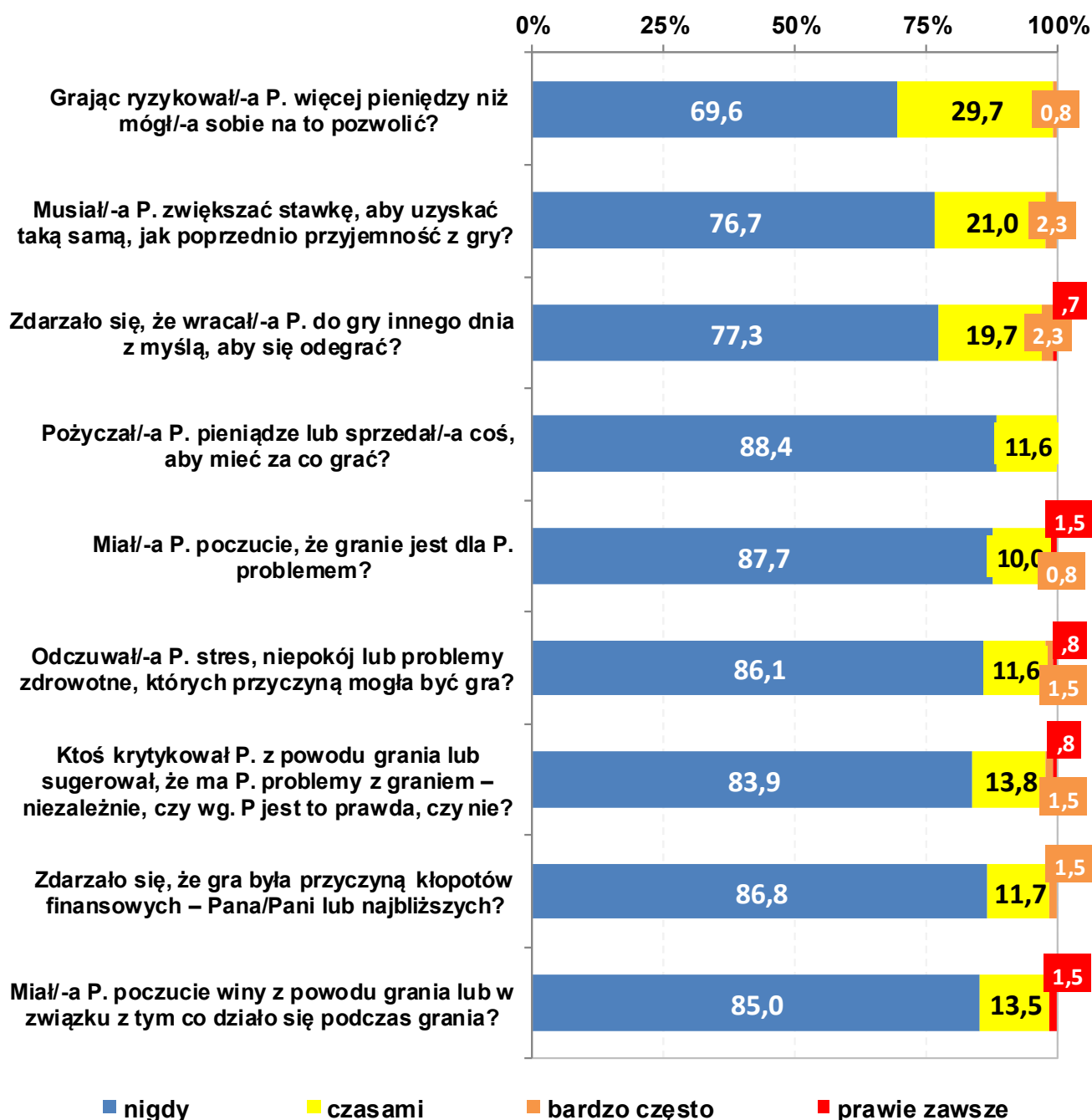

Wyk. 104 Wydatki na gry hazardowe w ciągu przeciętnego miesiąca wśród osób, które grały w ciągu os. 12 miesięcy (odsetki badanych). (N=127)

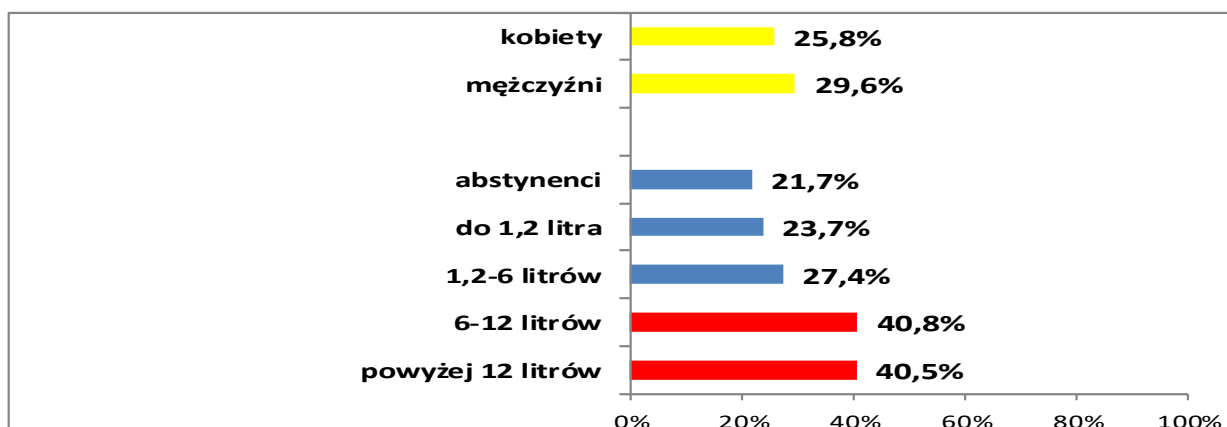
XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

Wyk. 105 Zachowania problemowe związane z grami hazardowymi w ciągu ost. 12 miesięcy wśród osób, które grały w ciągu os. 12 miesięcy (odsetki badanych). (N=127)

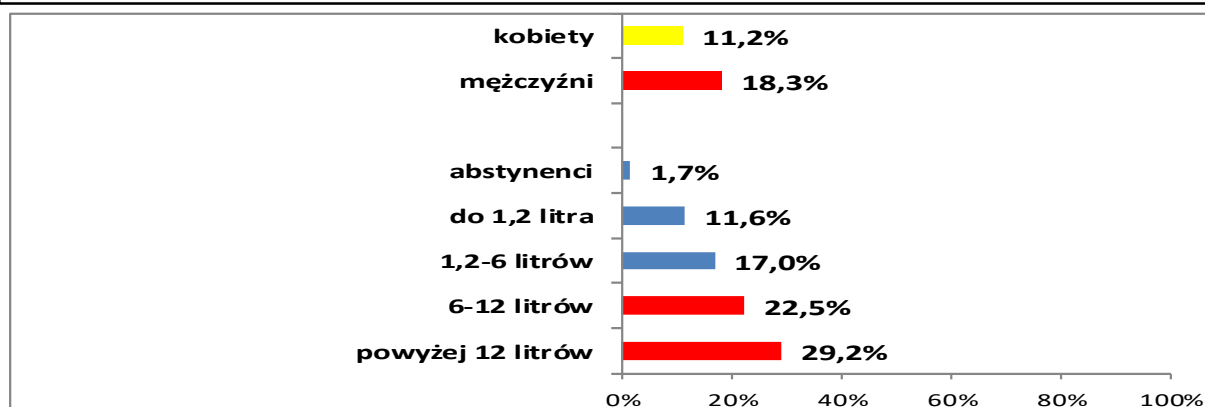

XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

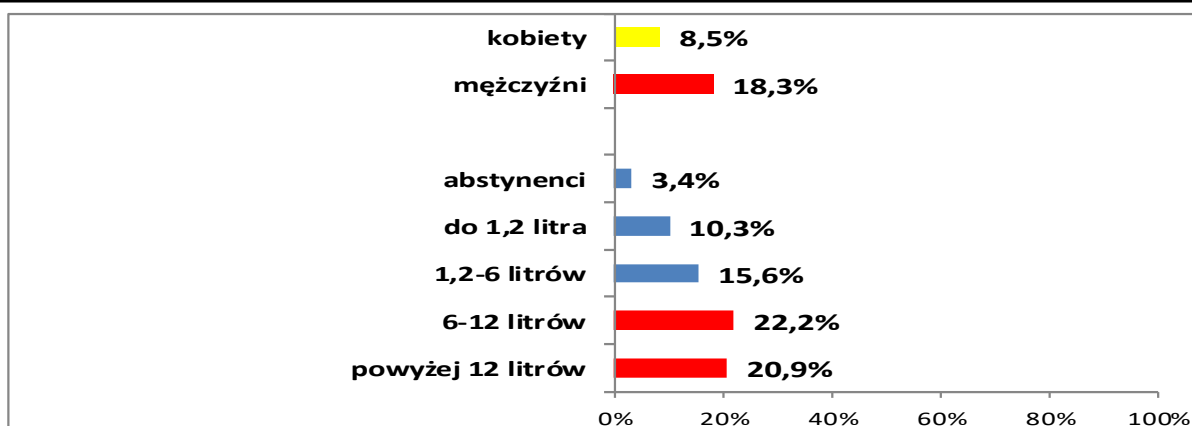
Wyk. 106a Częstotliwość gry w LOTTO w ciągu ost. 12 miesięcy (N=126)

Wyk. 106b Częstotliwość gry w INNE GRY LICZBOWE w ciągu ost. 12 miesięcy (N=67)

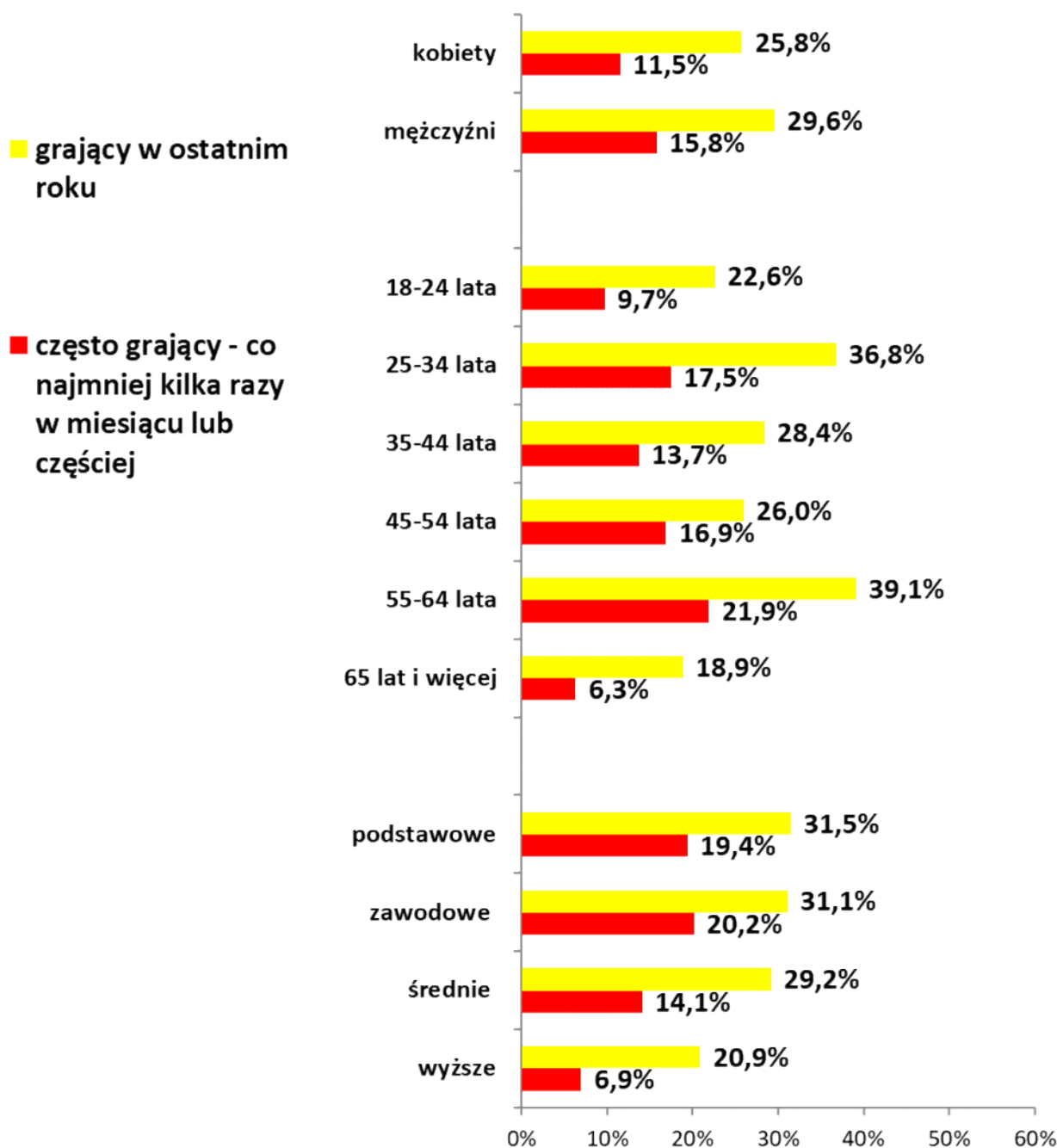

Wyk. 106c Częstotliwość gry w ZAKŁADY BUKMACHERSKIE POZA INTERNETEM w ciągu ost. 12 miesięcy (N=60)

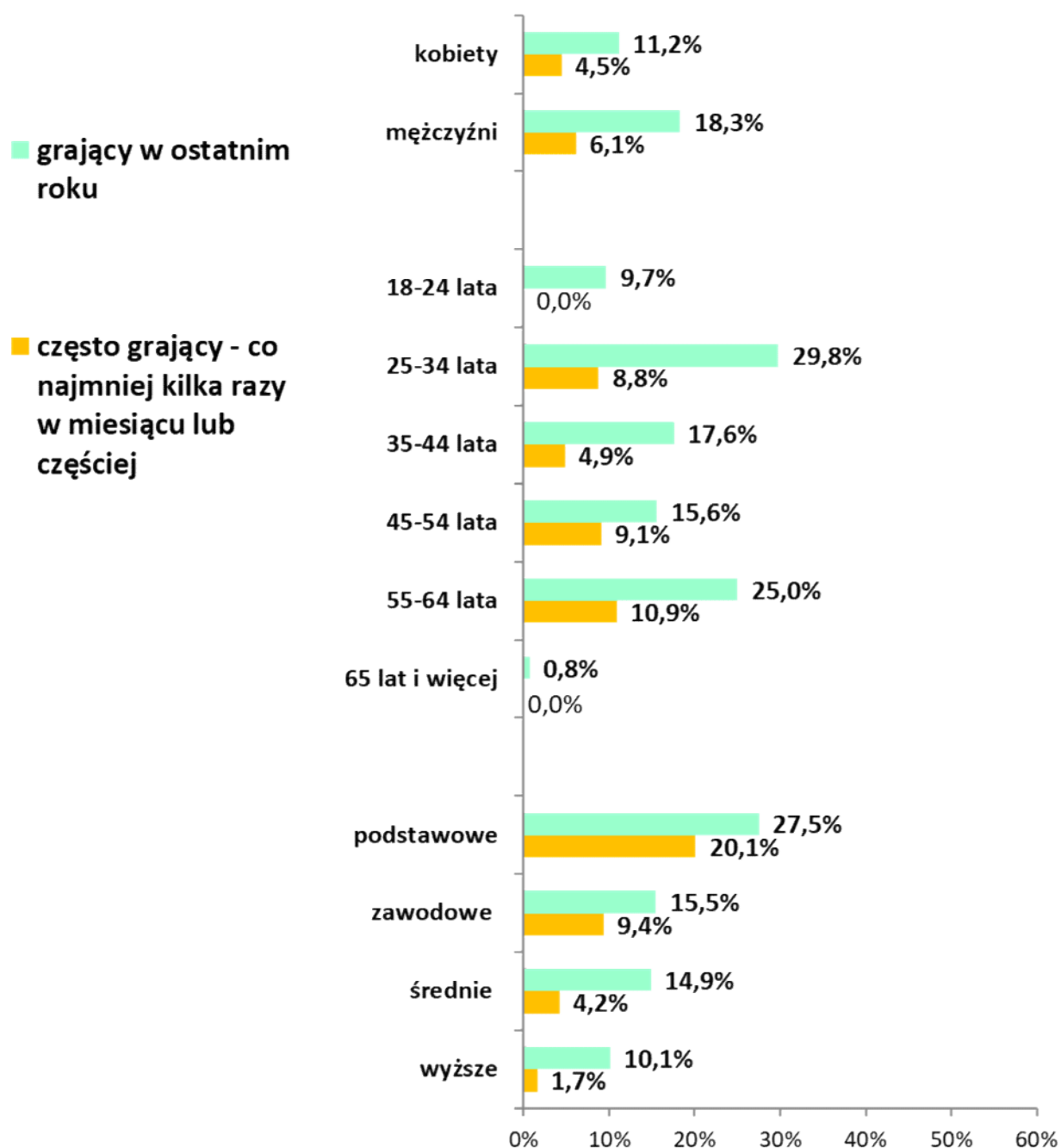
XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

Wyk. 107 Odsetki osób grających w LOTTO w ciągu ostatnich 12 miesięcy (N=126)

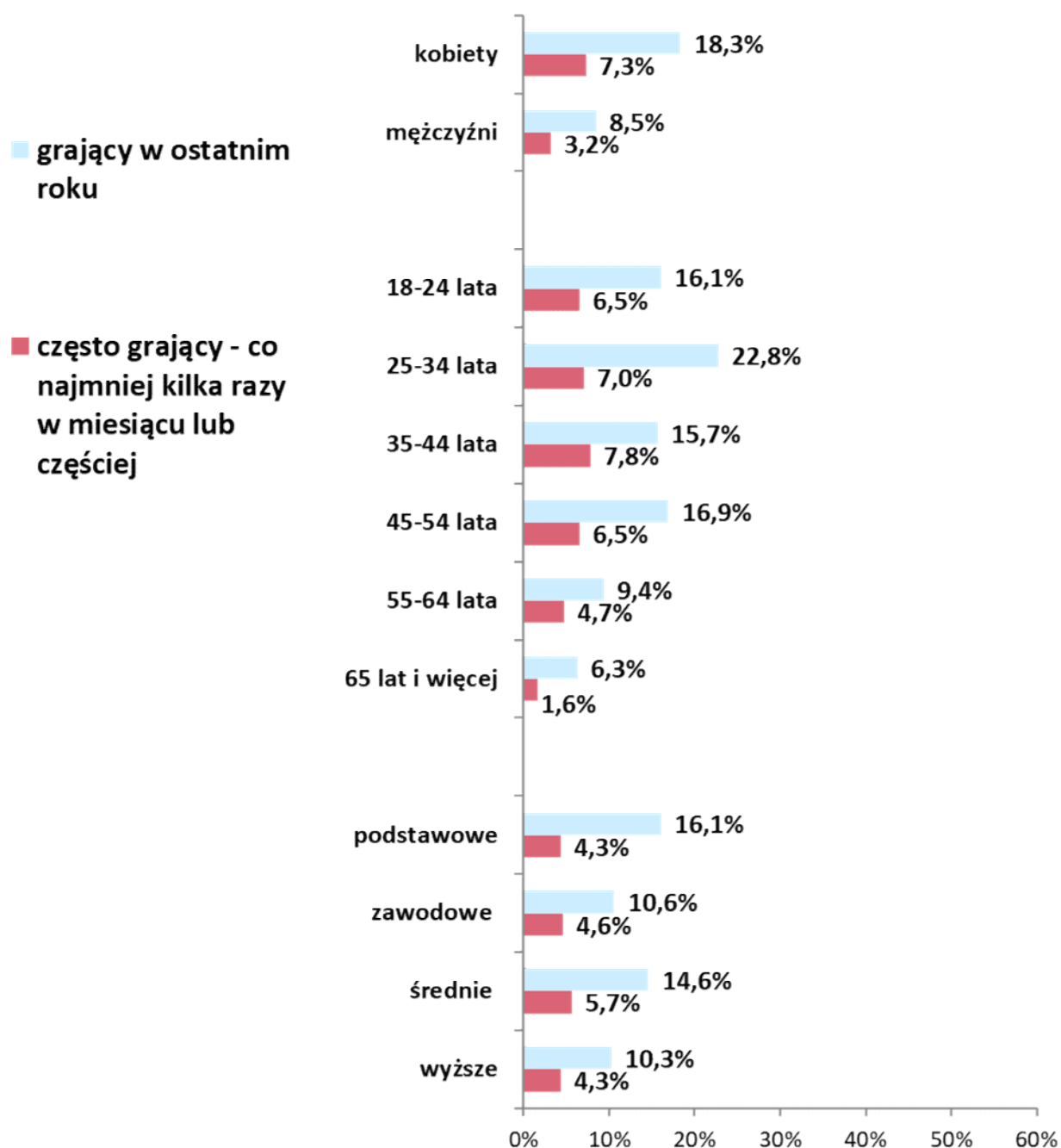
XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

Wyk. 108 Odsetki osób grających w gry liczbowe w ciągu ostatnich 12 miesięcy
(Uwaga – niskie liczebności N=67)

XXI. Rozpowszechnienie hazardu i związanych z nim zachowań problemowych

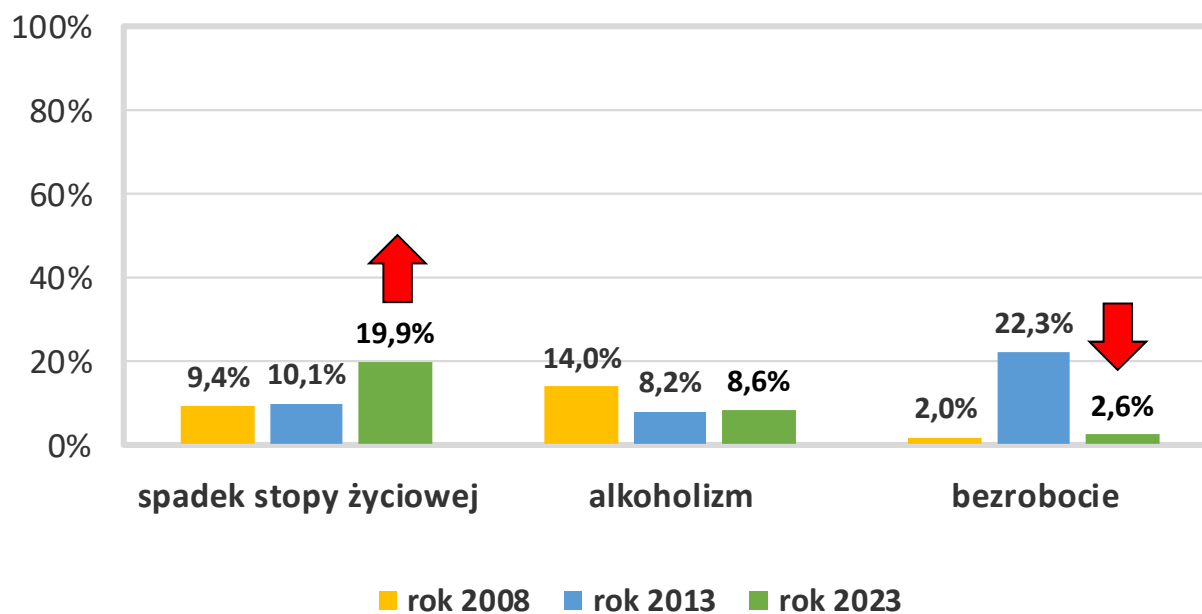
Wyk. 109 Odsetki osób grających w zakłady bukmacherskie poza Internetem w ciągu ostatnich 12 miesięcy (Uwaga – niskie liczebności N=60)

**XXII. PORÓWNANIE WYBRANYCH
WYNIKÓW BADAŃ
Z 2008, 2013 I 2023 ROKU**

P/1: Najważniejsze problemy społeczne w skali lokalnej

Wykres P/1: Który z problemów ocenia Pan/Pani jako najważniejszy w Pana/Pani miejscowości?

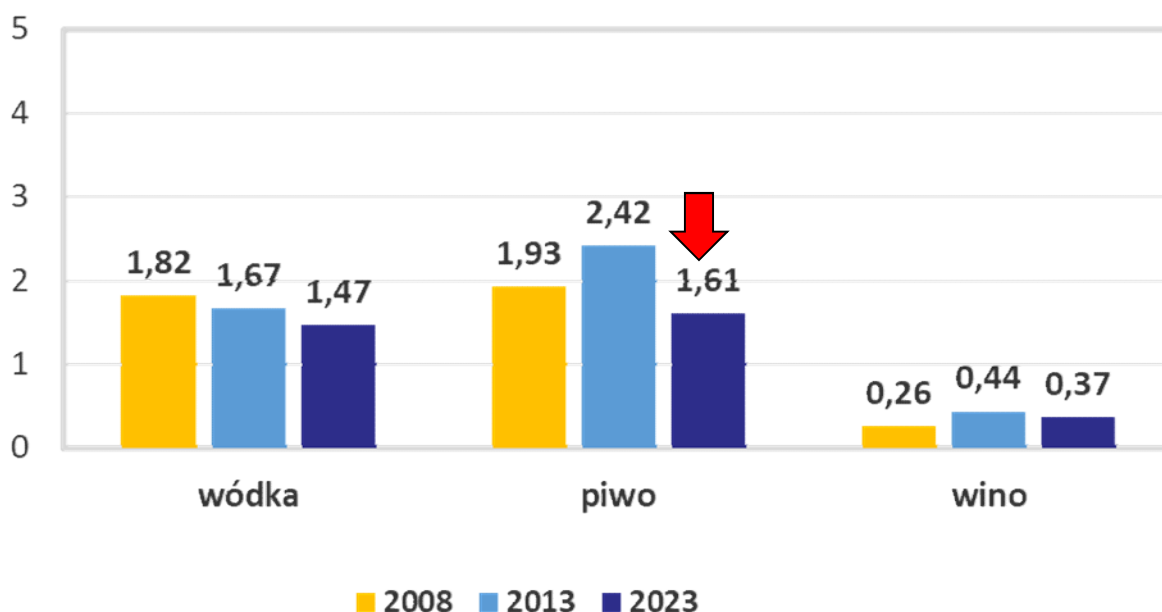
W porównaniu do wyników badań z roku 2008 i 2013 – dwukrotnie zwiększył się odsetek badanych, którzy uznali, że najważniejszym problemem, jaki obecnie występuje w Bielsku-Białej jest **spadek stopy życiowej**. Dekadę temu takiego zdania był co dziesiąty badany bielszczanin (10,1%) a obecnie (w 2023 r.) podobną opinię wyraził co piąty z respondentów (19,9%).

Nieco ponad 8% badanych - podobnie jak w 2013 r. – uznało, iż najważniejszym problem społecznym w Bielsku-Białej jest **problem alkoholizmu** wśród mieszkańców. Warto podkreślić, iż zajmuje on wysoką czwartą pozycję w rankingu najważniejszych lokalnych problemów społecznych – opracowanym na podstawie tegorocznej diagnozy.

Respondenci poproszeni o wybranie najważniejszego problemu społecznego w ich miejscowości 10 lat wcześniej tj. w 2013 r. znacznie częściej wskazywali na **bezrobocie**. W roku 2023 ten problem jako najważniejszy wybrało jedynie 2,6% respondentów, prawie tyle samo co w roku 2008 (2%).

P/2: Średnie roczne spożycie poszczególnych typów napojów alkoholowych w przeliczeniu na 100% alkohol

Wykres P/2: Średnie roczne spożycie napojów alkoholowych w przeliczeniu na 100% alkohol

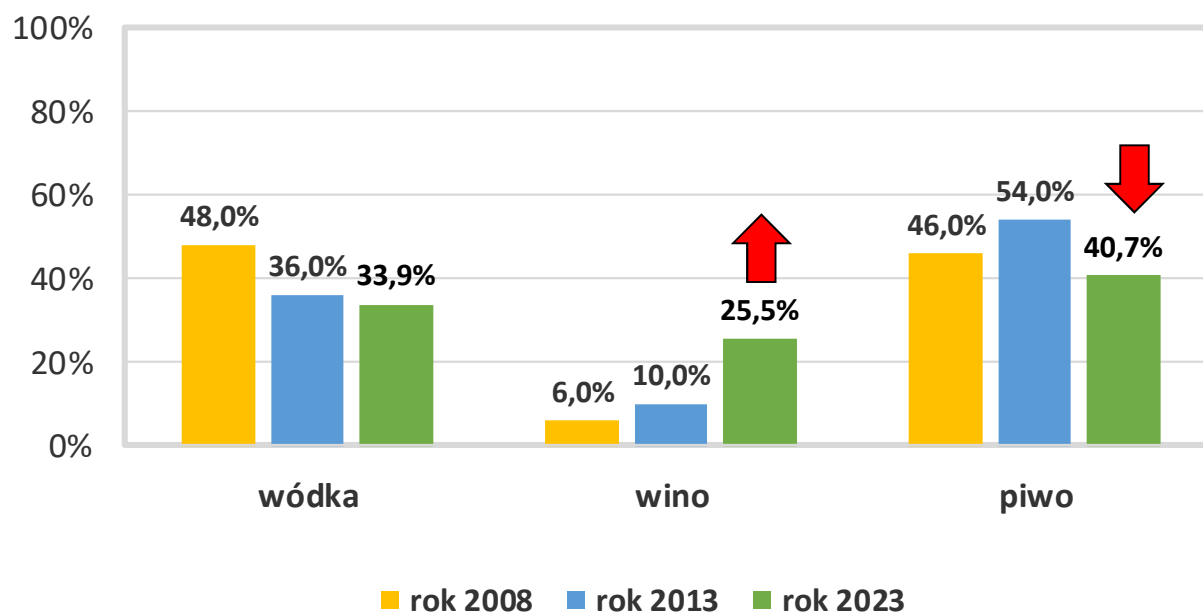
Analizy pokazują, że **średnie roczne spożycie wódki, było w roku 2023 nieco niższe niż w roku 2013**. Jak pokazuje wykres P/2, 10 lat wcześniej statystyczny dorosły mieszkaniec Bielska-Białej wypijał średnio 1,67 litra wódki (w przeliczeniu na 100% alkohol). Obecne spożycie wódki w przeliczeniu na stuprocentowy alkohol wynosi 1,47 litra.

W przypadku wina możemy mówić o stabilizacji spożycia na podobnym poziomie, jak przed dekadą. W 2023 r. statystyczny bielszczanin wypijał 0,37 litra 100% alkoholu w postaci wina, a dziesięć lat wcześniej było to 0,44 litra.

Wyraźnie niższy poziom spożycia obserwujemy w przypadku piwa. W 2013 roku statystyczny mieszkaniec Bielska-Białej wypijał 2,42 litra 100% alkoholu w postaci piwa. Wyniki tegorocznych badań (2023) pokazują, iż spożycie to jest na poziomie 1,61 litra 100% alkoholu tj. o ponad 0,8 litra mniej niż 10 lat temu. Warto zwrócić uwagę, iż tegoroczny poziom konsumpcji piwa wśród bielszczan był najniższy od 15 lat. W pierwszym tego typu badaniu diagnozującym strukturę i wzory konsumpcji alkoholu przeprowadzonym w Bielsku-Białej w 2008 r. poziom spożycia piwa również był wyższy niż obecnie. W 2008 r. – w postaci piwa statystyczny bielszczanin wypijał 1,93 litra 100% alkoholu

P/3: Udział poszczególnych napojów alkoholowych w całkowitym spożyciu

Wykres P/3: Udział poszczególnych napojów alkoholowych w całkowitym spożyciu

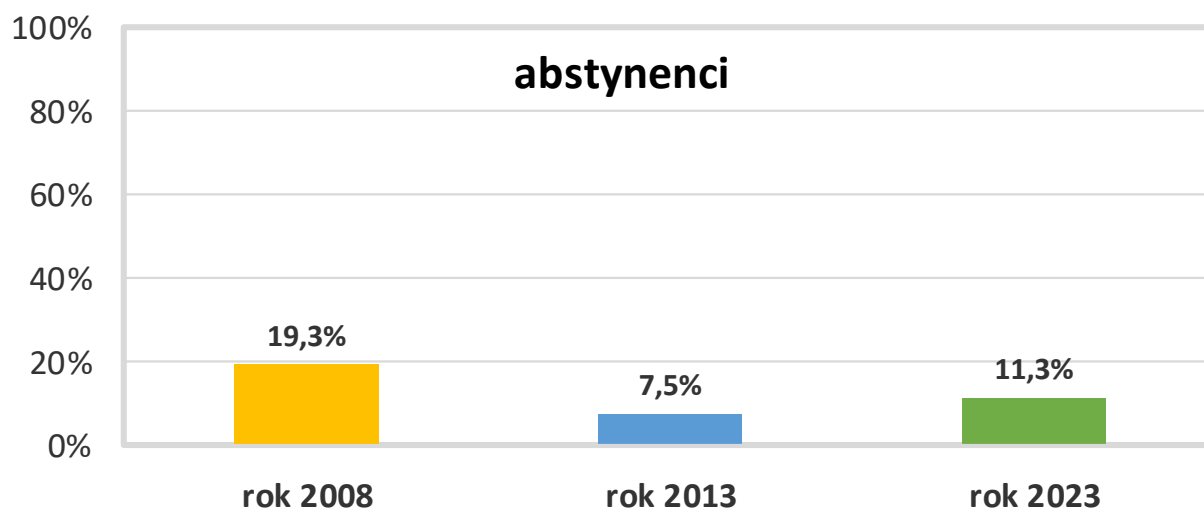
W roku 2023, podobnie jak 10 lat wcześniej, największy udział w całkowitym spożyciu alkoholu miało piwo (40,7%). Należy jednak podkreślić, iż w porównaniu do poprzednich badań z 2013 r. udział piwa w ogólnym spożyciu alkoholu był istotnie niższy i wynosił ok. 41% (w 2013 r. sięgał ponad 54%).

Na uwagę zasługuje istotny wzrost udziału wina w ogólnym spożyciu napojów alkoholowych wśród mieszkańców Bielska-Białej. W roku 2013 wynosił on 10%, natomiast w roku 2023 – ponad 25%.

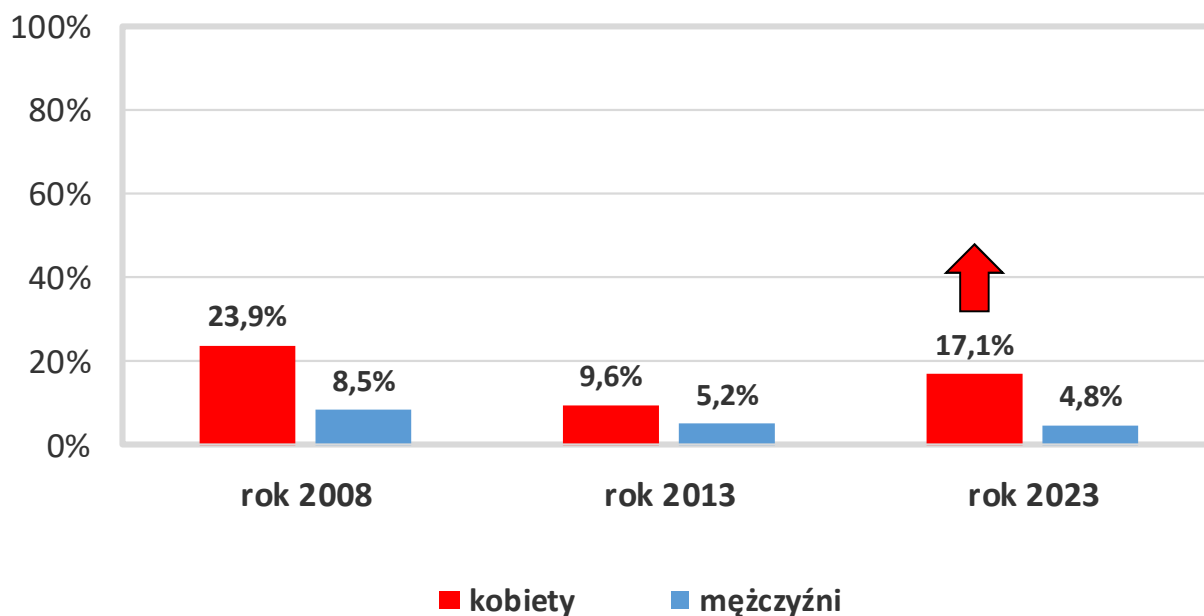
Udział wódki w całkowitym spożyciu alkoholu nie zmienił się w ostatniej dekadzie i wynosi ok. 34%.

P/4: Odsetki abstynentów

Wykres P/3 A: Odsetki abstynentów - rok 2008, 2013 i 2023

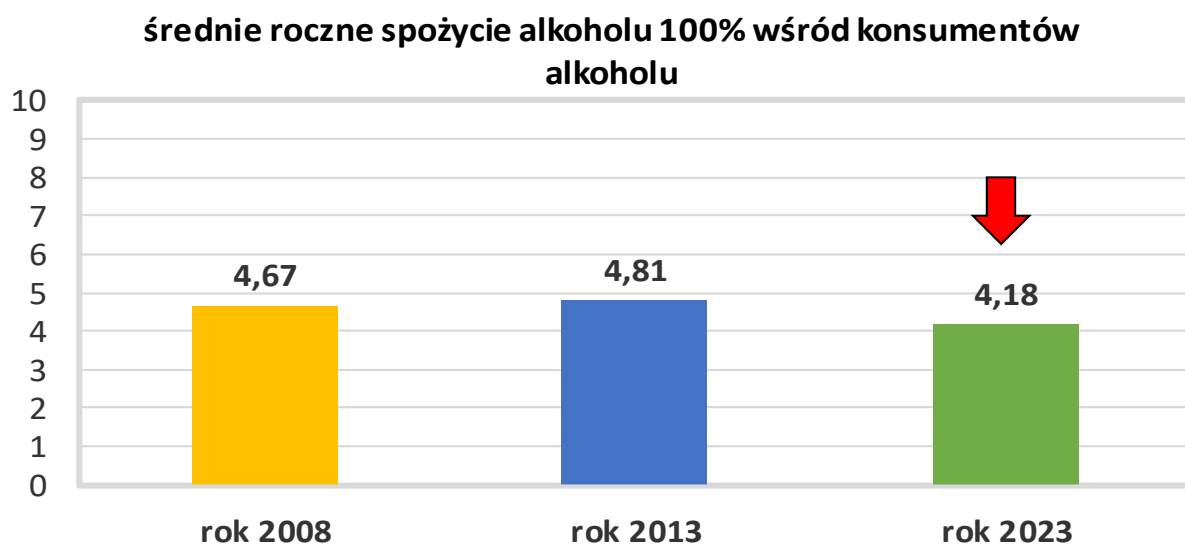

Wykres P/3 B: Odsetki abstynentów - rok 2008, 2013 i 2023 z uwagi na płeć

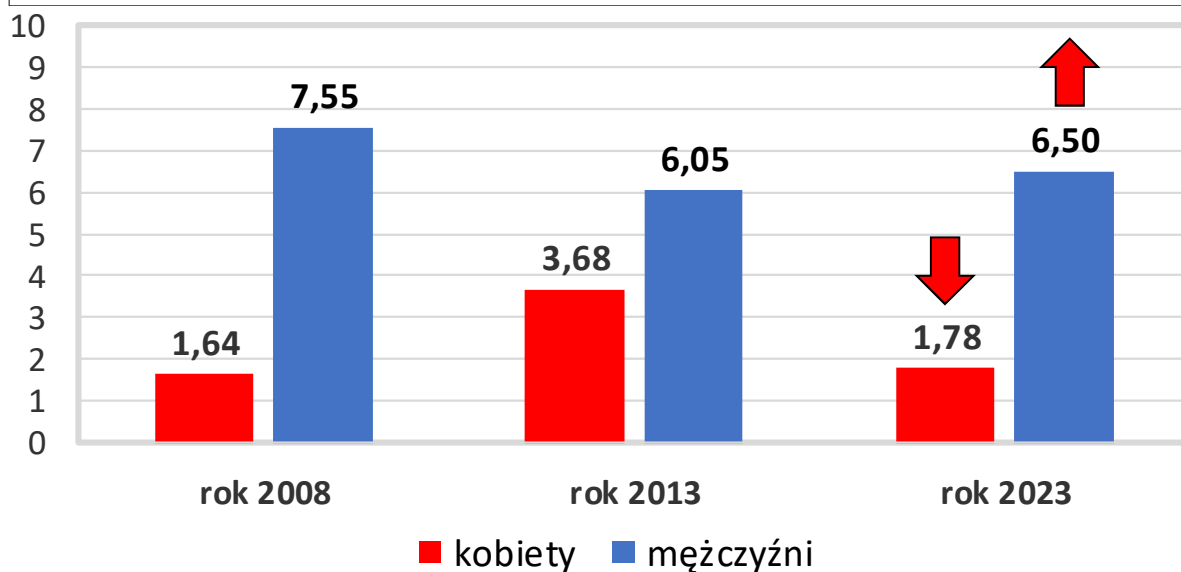
**P/5: Średni roczny poziom spożycia alkoholu w litrach
w przeliczeniu na 100% alkohol**

Wykres P/4: Średnie spożycie alkoholu ciągu roku w przeliczeniu na 100% alkohol

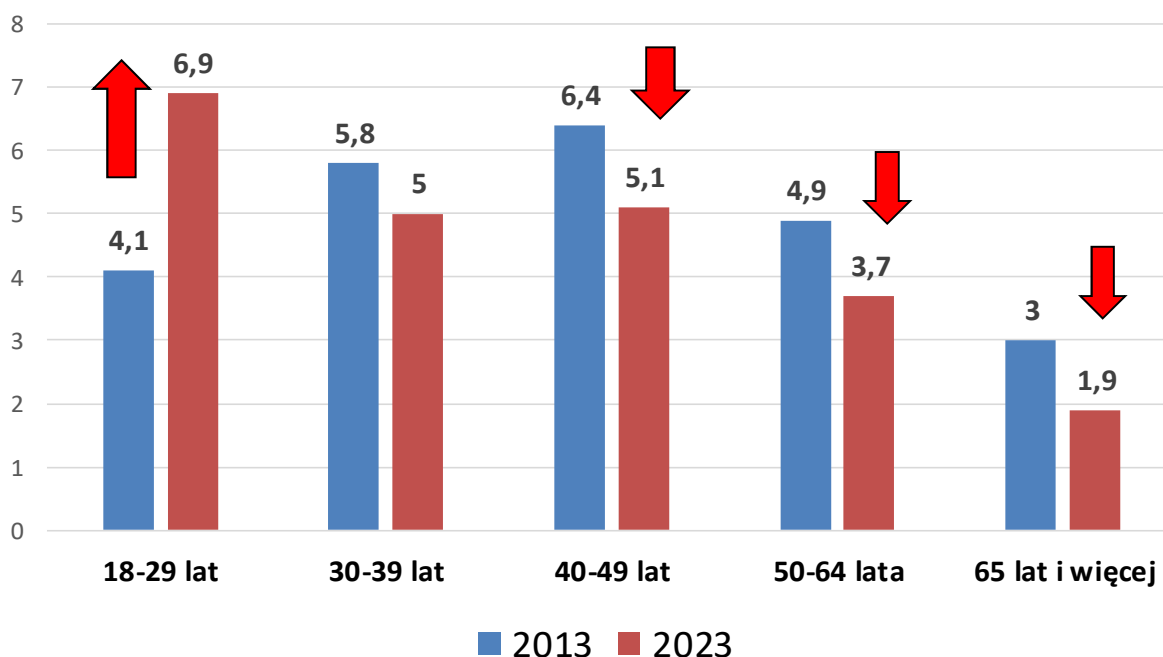
Szczegółowe porównania wskazują, że znaczący spadek średniego spożycia alkoholu odnotowano wśród kobiet: z 3,68 litra 100% alkoholu w 2013 roku do 1,78 w roku 2023. W grupie mężczyzn średnie spożycie w 2023 r. było nieco wyższe niż 10 lat wcześniej i wynosiło 6,5 litra 100% alkoholu (w 2013 r. – 6,05 litra).
UWAGA: procentowano do konsumentów alkoholu.

**Wykres P/5: Średnie spożycie alkoholu ciągu roku w przeliczeniu na 100% alkohol
z uwagi na płeć**

P/5: Średni roczny poziom spożycia alkoholu w litrach w przeliczeniu na 100% alkohol

Wykres P/4: Średnie spożycie alkoholu ciągu roku w przeliczeniu na 100% alkohol w poszczególnych grupach wiekowych w roku 2013 i 2023.

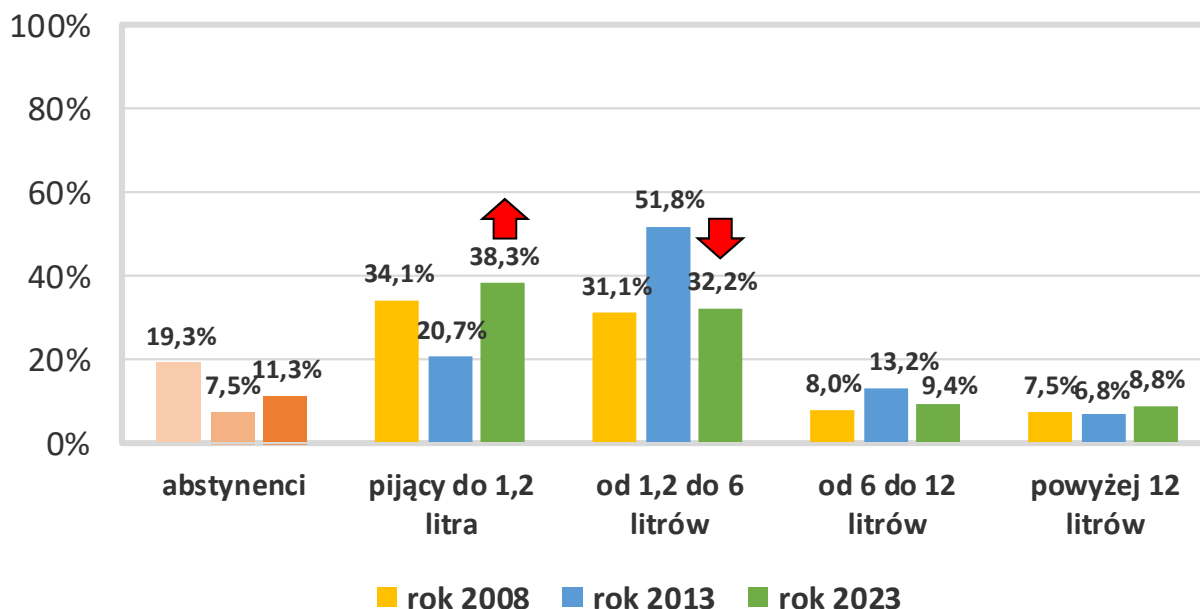

Szczegółowe analizy porównawcze dotyczące średniego spożycia alkoholu w poszczególnych frakcjach wiekowych wskazują, że w okresie ostatnich 10 lat najbardziej zwiększył się poziom spożycia alkoholu wśród 20-latków czyli w najmłodszej kohorcie badanych. W 2013 r. osoby z tej grupy wiekowej wypijały średnio 4,1 litra 100% alkoholu i wyprzedzały w tym kontekście jedynie najstarszą frakcję badanych 65 lat i więcej. W tegorocznym badaniu średnie spożycie alkoholu w tej grupie sięga prawie 7 litrów czystego 100% alkoholu. **Warto w tym miejscu raz jeszcze podkreślić, iż szacowany w badaniu poziom konsumpcji alkoholu jest o ok. 40-60% niższy od rzeczywistego (patrz Rozdział IV Konsumpcja napojów alkoholowych, str. 31) a zatem można przyjąć, iż rzeczywisty średni poziom spożycia alkoholu w najmłodszej badanej grupie bielszczan sięga ok. 14 litrów 100% alkoholu.**

Jednocześnie odnotowano spadki średniego spożycia alkoholu we wszystkich pozostałych frakcjach wiekowych, na co kluczowy wpływ miało niższy poziom konsumpcji alkoholu wśród kobiet we wszystkich ww. kohortach.

P/6: Kategorie używających wg średniego rocznego spożycia alkoholu

Wykres P/6: Konsumenci napojów alkoholowych wg. poziomu rocznego spożycia alkoholu - porównanie poszczególnych kategorii

W ciągu ostatniej dekady (2013 – 2023) odnotowano wzrost odsetka abstynentów.

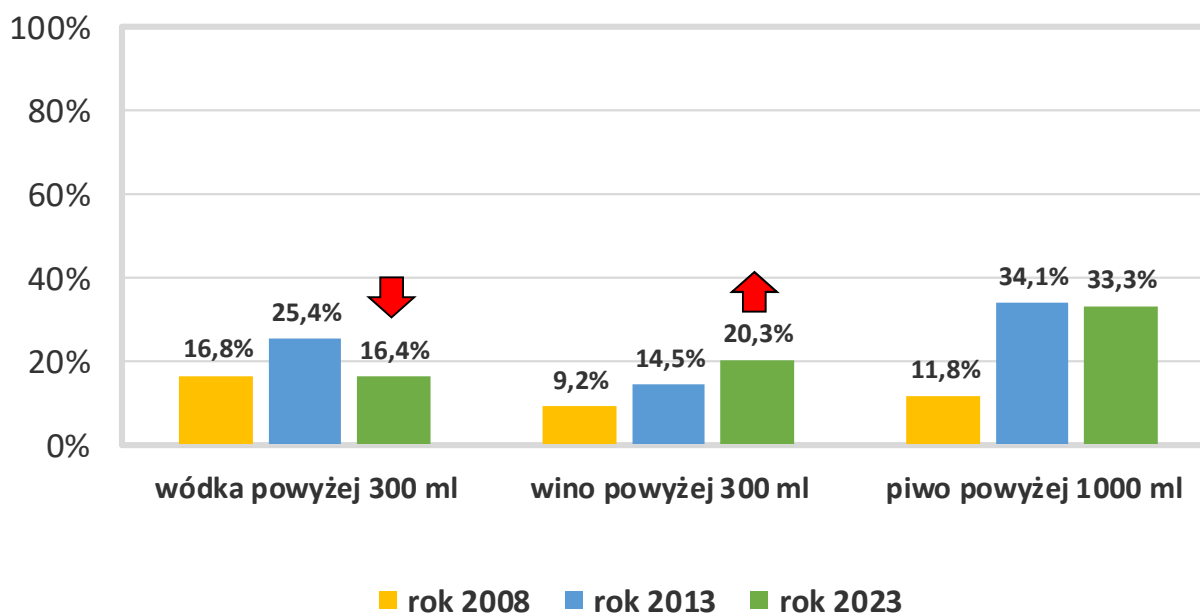
W roku 2013 było ich tylko 7,5% a obecnie dziewięć bielszczanin (11,3%) deklaruje, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie pił żadnego alkoholu. Warto także przypomnieć, iż w populacji kobiet odsetek abstynentek jest ponad 3-krotnie wyższy niż wśród mężczyzn.

Między 2013 a 2023 r. istotnie zwiększyła się grupa respondentów pijących w sposób incydentalny tj. nie więcej niż 1,2 litra 100% alkoholu rocznie. W 2013 r. jedynie co piąty bielszczanin wypijał rocznie tak niewielką ilość alkoholu. Obecnie incydentalnie sięga po alkohol prawie czterech na dziesięciu mieszkańców (38,3%). **Z kolei populacja osób pijących umiarkowanie tj. od 1,2 - 6 litrów 100% alkoholu w ciągu roku - istotnie spadła.** W 2013 r. ponad połowa bielszczan była zaliczana do grupy umiarkowanie pijących (51,8%), a obecnie zalicza się do niej jedynie co trzeci badany (32,2%).

W ciągu ostatnich 10 lat w niewielkim stopniu zmieniły się odsetki respondentów pijących od 6 do 12 litrów 100% alkoholu rocznie oraz grupa konsumentów pijących szkodliwie dla zdrowia czyli ponad 12 litrów czystego alkoholu. W stosunku do poprzednich badań z 2013 r. odnotowane zmiany są statystycznie nieistotne.

P/7: Ilość alkoholu wypijanego podczas ostatniej okazji

Wykres P/7: Odsetki respondentów wypijających duże ilości alkoholu podczas ostatniej okazji

Interesujące jest także porównanie odsetków respondentów, którzy wypijali duże ilości alkoholu podczas ostatniej okazji.

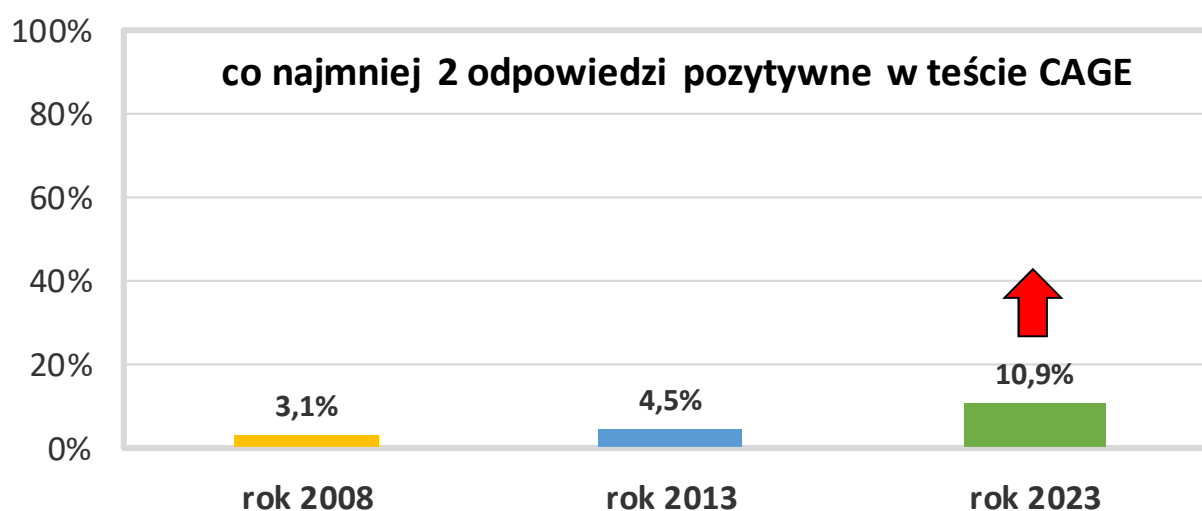
Powyżej 300 ml wódki to jest więcej niż 6 kieliszków o pojemności 50 ml - podczas jednej okazji wypił w roku 2023 r. co szósty badany respondent (16,4%). **Odsetek ten jest istotnie niższy niż w 2013 r. kiedy to ponad 25% badanych wypijało tak znaczną ilość wódki podczas jednej okazji.**

W przypadku wina odnotowano nieco wyższy niż 10 lat temu odsetek konsumentów, którzy deklarowali wypicie ponad 300 ml wina podczas ostatniej. W 2013 r. co siódmy badany przyznał, iż wypił podczas ostatniej okazji ponad 300 ml wina (14,5%) a obecnie zrobił to co piąty z respondentów (20,3%).

W ciągu minionej dekady nie zmienił się natomiast odsetek konsumentów piwa, którzy podczas jednej okazji wypili ponad litr tego napoju. Średnio co trzeci bielszczanin pijący alkohol zarówno w 2013 roku, jak i podczas tegorocznych badań (2023) deklarował wypicie więcej niż dwóch półlitrowych butelek piwa podczas jednej okazji (odpowiednio: 34,1% oraz 33,3%).

P/8: Wyniki pozytywne w teście CAGE

Wykres P/8: Odsetki respondentów, którzy uzyskali co najmniej dwie pozytywne

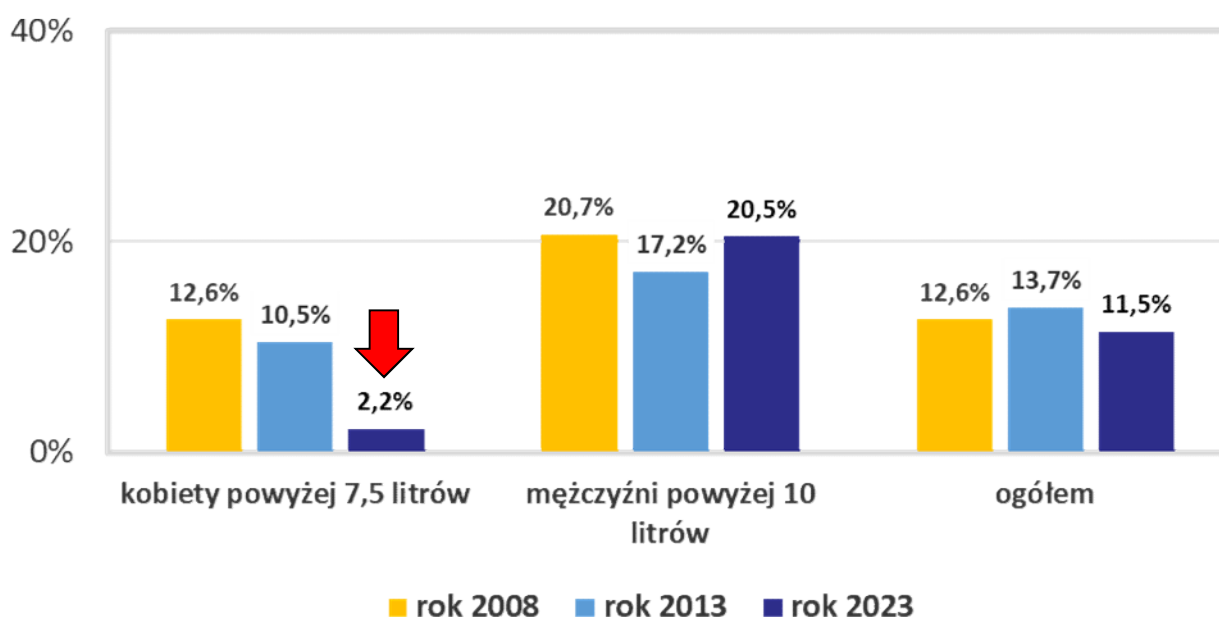

Zgodnie z przyjętą zasadą interpretacji wyników testu CAGE, pozytywna odpowiedź na co najmniej 2 pytania testu oznacza, że badany jest zagrożony uzależnieniem od alkoholu.

W roku 2023 średnio co dziewiąty pijący alkohol mieszkaniec Bielska-Białej został zaliczony do grupy osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu (10,9%). Wynik ten jest znacząco wyższy niż 10 lat wcześniej (w 2013 r.), kiedy to odnotowano 4,5% takich respondentów.

P/9: Osoby pijące ryzykownie

Wykres P/9: Odsetki respondentów, którzy piją ryzykownie

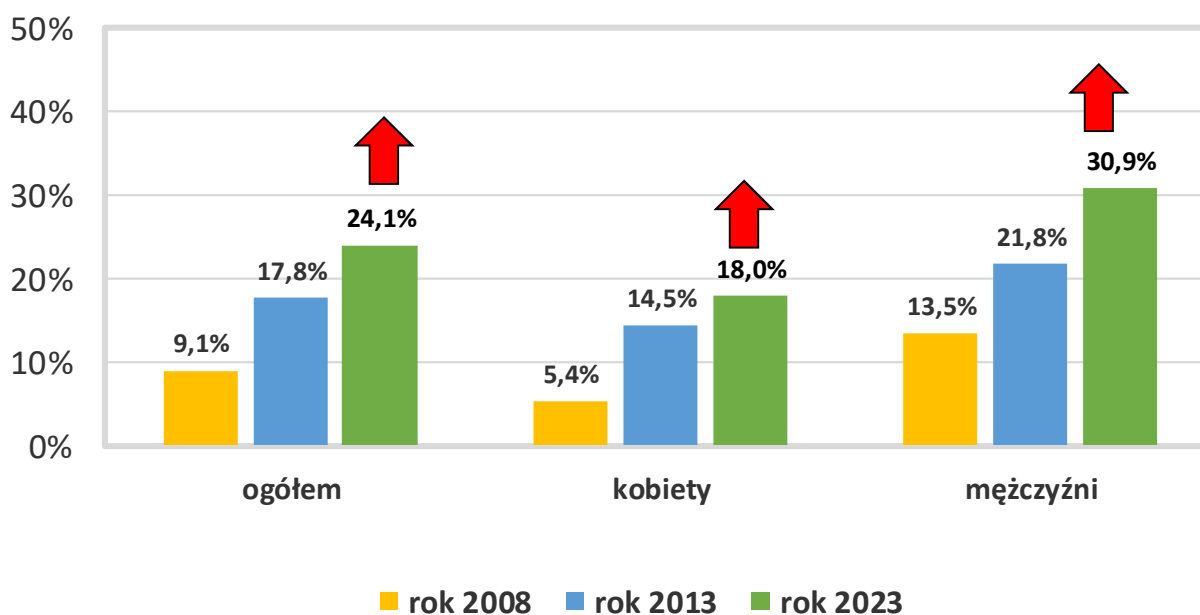

W badaniu za osoby pijące w sposób ryzykowny uznano kobiety, które rocznie wypijały więcej niż 7,5 litra 100% alkoholu. **W roku 2023 odnotowano jedynie 2,2% takich respondentek – to jest istotnie mniej niż w roku 2013, kiedy to co dziesiąta konsumentka alkoholu w Bielsku-Białej wypijała tak znaczną ilość alkoholu (10,5%).**

W grupie mężczyzn odsetek ryzykownie pijących (tj. pijących więcej niż 10 litrów rocznie) stwierdzony w tegorocznym badaniu był nieco wyższy niż dekadę wcześniej. Co piąty pijący alkohol bielszczanin (20,5%) wypija w ciągu roku ponad 10 litrów 100% alkoholu. W 2013 r. odsetek ten był nieznacznie niższy i wynosił 17,2%.

P/10: Używanie marihuany kiedykolwiek w życiu

Wykres P/10: Używający marihuany kiedykolwiek w życiu

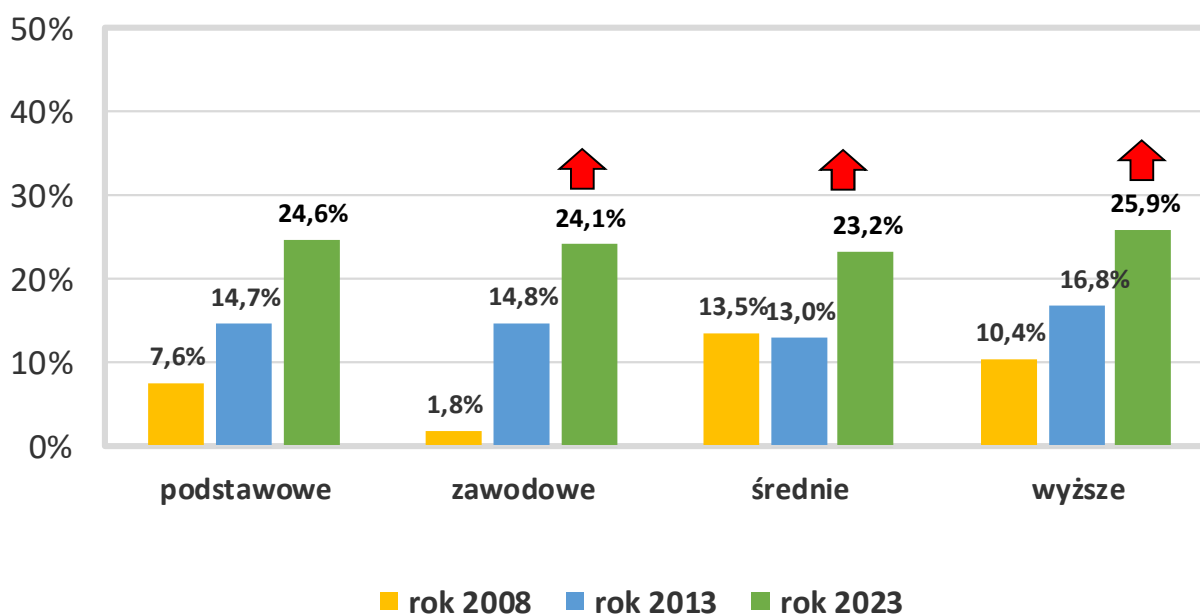

Zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn w ciągu ostatniej dekady istotnie zwiększył się odsetek osób używających marihuany w całym życiu. Obecnie średnio co czwarty bielszczanin ma za sobą przynajmniej jednorazowe spróbowanie wspomnianego narkotyku (24,1%). W roku 2023 sięgnięcie po marihuanę przynajmniej raz w życiu deklarowało prawie 3-krotnie więcej badanych niż w 2008 r. (24,1% vs. 9,1%).

Wzrost odsetków używających odnotowano zarówno w grupie kobiet (z 5,4% do 18%), jak i w grupie mężczyzn - z 13,5% do 30,9%.

P/11: Używanie marihuany kiedykolwiek w życiu

Wykres P/11: Używający marihuany kiedykolwiek w życiu a wykształcenie

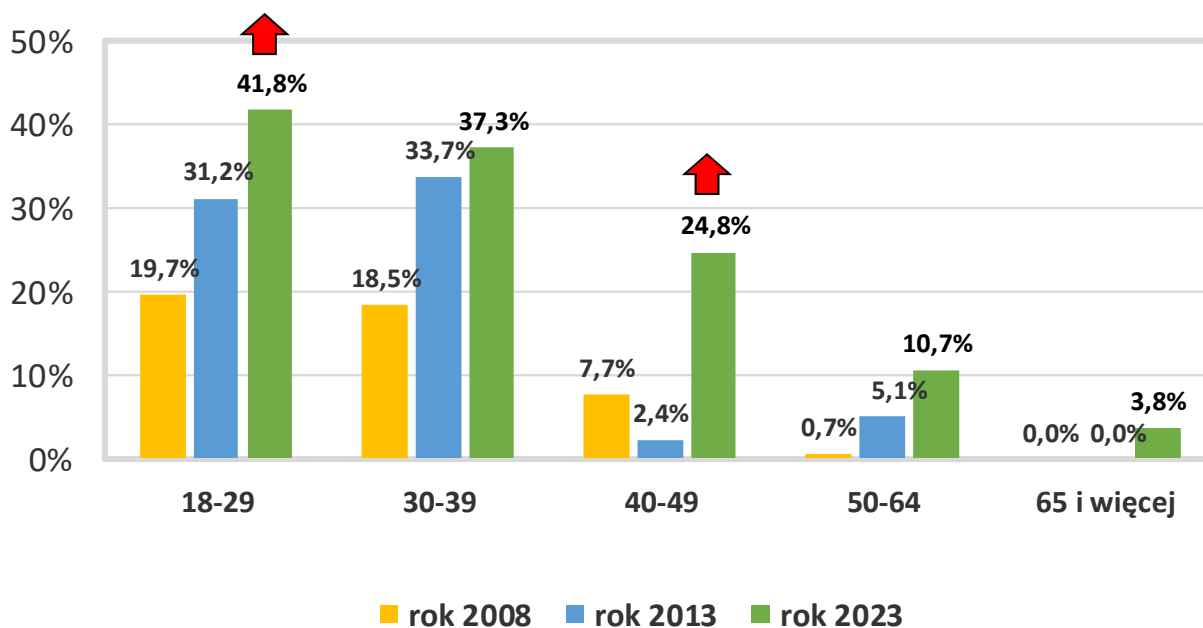
UWAGA: niskie liczebności w grupie osób z wykształceniem podstawowym (w roku 2013 N=30; w 2023 N=28).

Szczegółowa analiza danych wskazuje, iż **we wszystkich grupach respondentów wyróżnionych ze względu na wykształcenie w 2023 r. odnotowano istotny wzrost osób deklarujących używanie marihuany kiedykolwiek w życiu.**

Średnio co czwarty bielszczanin w każdej kategorii wykształcenia przyznał się, iż spróbował w swoim życiu marihuany. W stosunku do wyników badań z 2013 r. w tegorocznym badaniu (2023) odsetek respondentów mających doświadczenia z paleniem marihuany wzrósł o ok. 50-60% np. w populacji osób z wykształceniem podstawowym: z 14,7% w 2013 r. do 24,6% w 2023 r. Podobne zmiany odnotowano w każdej kolejnej grupie respondentów z wykształceniem zawodowym, średnim i wyższym.

P/12: Używanie marihuany kiedykolwiek w życiu

Wykres P/12: Używający marihuany kiedykolwiek w życiu a wiek

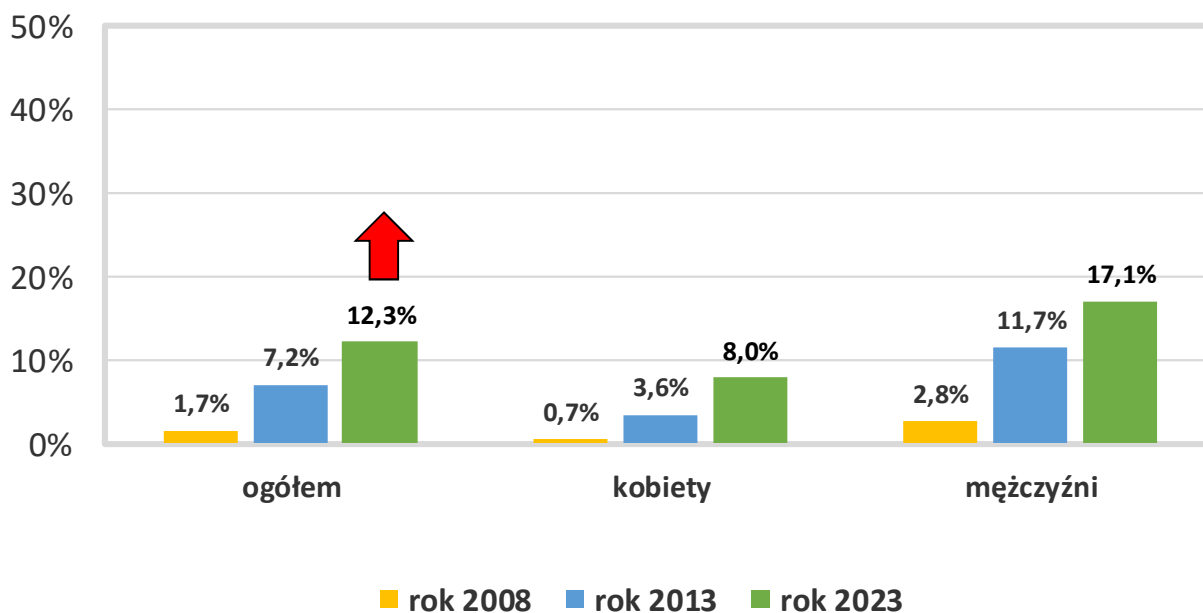

Najwyższy wzrost odsetka osób używających marihuanę w całym życiu odnotowano wśród 40-latków. Dekadę wcześniej tj. w 2013 r. jedynie 2,4% respondentów z tej frakcji wiekowej deklarowało, iż kiedykolwiek w życiu próbowali marihuany. W tegorocznym badaniu odsetek ten zwiększył się 10-krotnie i wynosi obecnie 24,8%.

Istotnie wyższy odsetek badanych mających doświadczenia z marihuaną odnotowano również w grupie najmłodszych respondentów w wieku 18 - 29 lat. W 2013 r. co trzeci badany z tej grupy deklarował używanie marihuany (31,2%) a obecnie (w 2023 r.) przyznaje się do tego prawie 42% badanych.

P/13: Używanie marihuany w ostatnich 12 miesiącach

Wykres P/13: Używający marihuany w okresie ostatnich 12 miesięcy

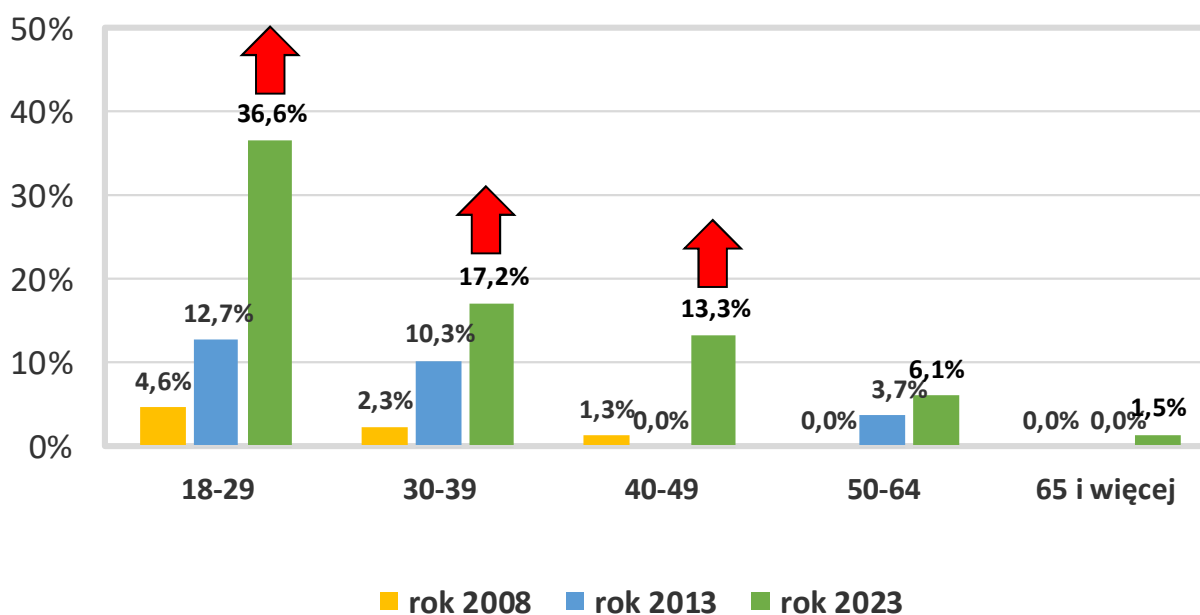
Wzrost odsetka osób używających marihuany dotyczy nie tylko całego życia ale również sięgania po ten narkotyk w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.

W roku 2023 do palenia marihuany w ostatnich 12 miesiącach przyznało się 12,3% bielszczan, w tym 17,1% mężczyzn i 8% kobiet.

W porównaniu do wyników badań z 2013 roku o ponad połowę zwiększył się odsetek respondentów używających tego narkotyku, zwłaszcza w populacji kobiet. Począwszy od roku 2008 prawie 7-krotnie wzrósł odsetek dorosłych mieszkańców Bielska-Białej, którzy używali marihuany w ciągu ostatniego roku przed badaniem (z 1,7% w 2008 r. do 12,3% w 2023 r.).

P/14: Używanie marihuany w ostatnich 12 miesiącach

Wykres P/14: Używający marihuany w okresie ostatnich 12 miesięcy w poszczególnych frakcjach wiekowych

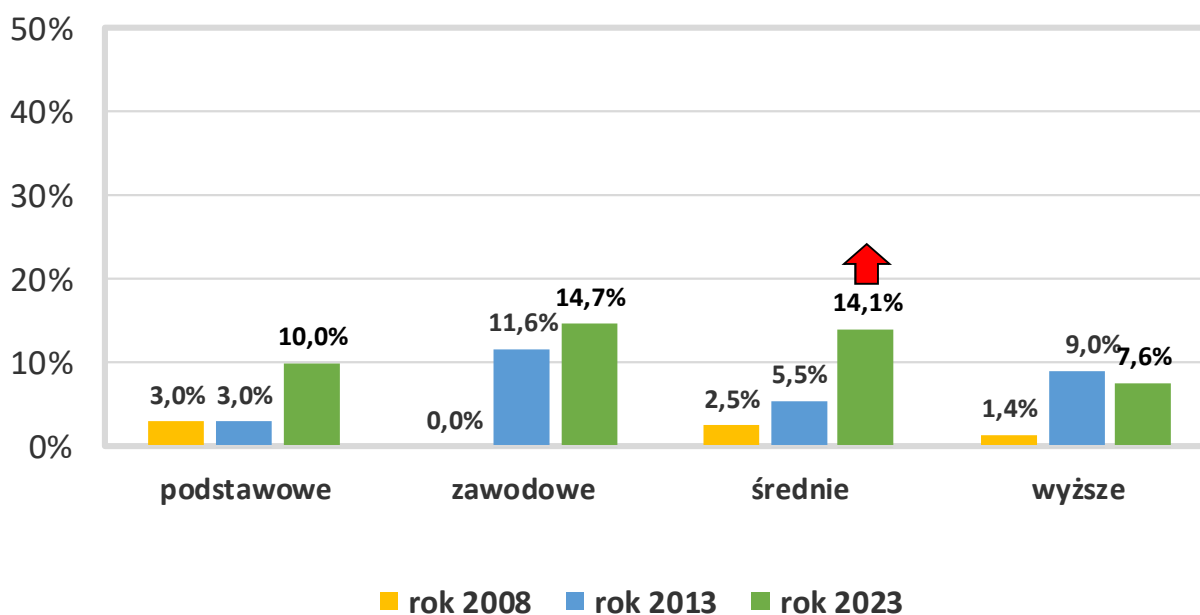

W porównaniu do wyników poprzednich diagnoz zrealizowanych w Bielsku-Białej w 2008 i 2013 r. w tegorocznym badaniu (2023) odnotowano zdecydowany prawie 3-krotny wzrost odsetka osób używających marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem w najmłodszej frakcji respondentów tj. 18-29 lat. Istotnie wzrósł również odsetek 40-latków deklarujących używania marihuany w ostatnim roku (10 lat temu w tej frakcji wiekowej nie było ani jednej osoby używającej marihuany w ost. toku a w tegorocznym badaniu – 2023 – 13,3%). Prawie o połowę zwiększył się także odsetek respondentów palących marihuanę w ost. roku z frakcji wiekowej 30-39 lat (w 2013 r. – 10,3% a w 2023 r. – 17,2%).

W Bielsku - Białej po marihuanę częściej sięgają osoby młode, ze średnim lub zawodowym wykształceniem, posiadające stosunkowo wysokie dochody (ponad 3000 zł). Zdecydowana większość tych osób przyznaje, iż w ostatnim roku były to pojedyncze eksperymenty (1-5 razy w roku).

P/15: Używanie marihuany w ostatnich 12 miesiącach

Wykres P/15: Używający marihuany w poszczególnych frakcjach wykształcenia - ost. 12 mies.

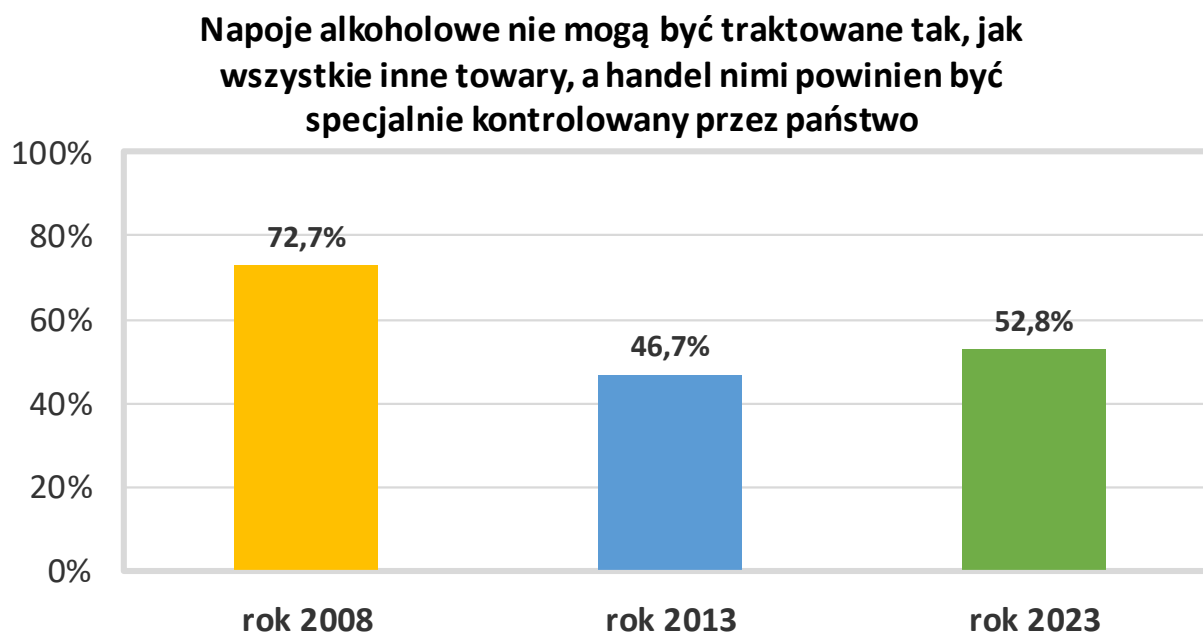

Na uwagę zasługuje **znaczący wzrost odsetka respondentów z wykształceniem średnim, którzy używali marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy**. W 2013 r. tylko 5,5% badanych w tej kohorcie deklarowało używanie marihuany zaś w tegorocznym badaniu (2023 r.) **odsetek ten wzrósł do ponad 14% czyli 2,5-krotnie**.

W ostatniej dekadzie zwiększył się również procent respondentów z wykształceniem podstawowym, którzy deklarowali używanie marihuany w ostatnim roku przed badaniem. W 2013 r. jedynie 3% badanych w tej grupie paliło marihuanę a obecnie robi to co dziesiąty z respondentów (10%) wspomnianej kohorty

P/16: Stosunek do idei kontroli nad dystrybucją alkoholu

Wykres P/16: Zwolennicy idei kontroli państwa nad dystrybucją napojów alkoholowych

W 2013 r. ponad 46% badanych mieszkańców Bielska-Białej było zwolennikami idei kontroli państwa nad dystrybucją napojów alkoholowych, przyznając tym samym, że alkohol nie jest takim samym towarem, jak każdy inny a jego używanie i obecność w codziennym życiu może przynosić różne problemy i konsekwencje.

W ciągu ostatnich 10 lat odsetek respondentów, którzy zgadzają się z opinią, że handel napojami alkoholowymi powinien być poddany specjalnej kontroli ze strony państwa nieznacznie się zwiększył o ok. 13% – z 46,7% w 2013 r. do 52,8% w 2023 r. Jednocześnie o 1/3 zmniejszyła wzrosła frakcja respondentów o zdecydowanie liberalnym podejściu, traktująca napoje alkoholowe tak samo, jak każdy inny towar i przeciwna jakiegokolwiek kontroli jego dystrybucji przez państwo. W 2013 r. grupa ta stanowiła 51,4% respondentów, a w 2023 r. – 34,3%.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

1. Najważniejsze problemy:

Największe odsetki mieszkańców Bielska-Białej uznały za bardzo ważny i ważny problem w swoim mieście - **stopy życiowej** (91,7%), **zły stan zdrowia społeczeństwa** (90,3%), **przemoc w rodzinie** (88,4%), **alkoholizm** (87,7%), **przemoc i agresję na ulicach** (87,6%), **przestępczość pospolita** (86,9%) oraz **sytuację mieszkaniową** (86,2%). Wysokie odsetki badanych wskazały również na **zanieczyszczenie środowiska** (84,8%), **picie alkoholu przez młodzież** (85,4%) oraz **używanie narkotyków przez młodzież** (84,5%).

Alkoholizm jako poważny problem w skali lokalnej najczęściej wskazywali badani w wieku 55-64 lata oraz 65 lat i więcej (ponad 95%). Wspomniane frakcje wiekowe najczęściej wskazywały także na problem **narkomanii** w Bielsku-Białej (ponad 95%). W dwóch młodszych grupach 18-24 lata oraz 25-43 lata tylko $\frac{3}{4}$ badanych uważało jest to poważny problem w skali lokalnej. **Alkoholizm** za bardzo ważny lub ważny problem społeczny częściej wskazywały kobiety, niż mężczyźni (odpowiednio 93,7% vs. 81,1%) oraz badani, którzy deklarowali się jako osoby wierzące i praktykujące (94,7%) wobec pozostałych respondentów (85,4%).

Badani poproszeni o wskazanie problemu najbardziej dotkliwego dla nich w ostatnim roku wymienili: na pierwszym miejscu - **spadek stopy życiowej**, na drugim - **zły stan zdrowia**, a na trzecim – **zanieczyszczenie środowiska**. Na kolejnych miejscach pojawiły się: **sytuacja mieszkaniowa** oraz **alkoholizm**.

2. Picie alkoholu:

Z przeprowadzonych badań wynika, że przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku alkohol piło 88,7% mieszkańców Bielska-Białej.

każdy dorosły mieszkaniec Bielska-Białej wypił średnio **3,70 litra czystego 100% alkoholu**. Biorąc pod uwagę, iż stanowi to od 40-50% rzeczywistego spożycie można przyjąć, iż **faktyczny średni poziom konsumpcji 100% alkoholu wśród dorosłych mieszkańców Bielska-Białej wynosi między 7,4 a 9,3 litra czystego, 100% alkoholu**. Mając na uwadze wysoki stopień niedoszacowania wyników spożycia alkoholu w badaniach ankietowych należy przyjąć, iż rzeczywisty poziom konsumpcji alkoholu oscyluje w górnych granicach wskazanego przedziału czyli **ok. 9,3 – 9,5 litra 100% alkoholu per capita**.

Na pierwszym miejscu pod względem poziomu spożycia znajduje się **piwo** (1,8 litra 100% alkoholu na osobę, wśród wszystkich konsumentów alkoholu), **nieco niższy poziom spożycia** odnotowano w przypadku **wódki i innych napojów spirytusowych** (1,7 litra 100% alkoholu na osobę). **Najmniej popularnym trunkiem wśród badanych jest wino** – każdy pijący alkohol mieszkaniec miasta wypił pod postacią wina średnio 0,3 litra 100% alkoholu.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Największy udział w konsumpcji napojów alkoholowych przypada na piwo - 40,7% z ogólnie wypitego 100% alkoholu. Nieco niższy udział odnotowano w przypadku wódki i innych napojów spirytusowych 33,9% ogólnego spożycia alkoholu. Najmniej popularne jest wino – jego udział w ogólnej strukturze konsumpcji alkoholu wynosi 25,5%. Warto podkreślić, iż w ciągu ostatniej dekady tzn. od poprzedniej diagnozy spożycia alkoholu wśród mieszkańców Bielska-Białej w 2013 r. **popularność wina wzrosła ponad 2-krotnie** (w 2013 r. stanowiło ono jedynie 10% wypijanego alkoholu w ogólnej strukturze jego konsumpcji).

Na pierwszym miejscu w ilości jednorazowej konsumpcji plasuje się piwo (przeciętny konsument piwa przy jednej okazji wypija około 770 ml tego napoju, co stanowi 1,5 półlitrowej butelki lub puszki). W przypadku wina średnia wynosi 277 ml – czyli ok. 1,5 kieliszka, zaś wódki 229 ml – to niecałe 5 kieliszków o pojemności 50 ml. Wśród konsumentów piwa średnio co drugi (52%) spożywa jednorazowo między 0,5 l a 1 litr tego napoju. **Powyżej 1 litra piwa wypija średnio co trzeci jego konsument (33%).** W przypadku wina powyżej 300 ml tego napoju przy jednej okazji wypija co piąty z jego konsumentów (20%) a od 201 do 300 ml ok. 15% badanych. **Średnio co szósty konsument wódki (16%) wypija jednorazowo ponad 300 ml tego napoju, a co trzeci od 201 do 300 ml.** Taki sam odsetek konsumentów wódki wypija jednorazowo od 101 – 200 ml (31%), a co piąty (22%) wypija jednorazowo mniej niż 100 ml wódki

W grupie osób pijących alkohol średnio co dziesiąty wypija ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie (9,9%). Podobny odsetek (10,6%) wypija od 6 do 12 litrów czystego alkoholu, a co trzeci (36,3%) od 1,2 litra do 6 litrów. Ponad 43% bielszczan pije poniżej 1,2 litra 100% alkoholu rocznie.

Mężczyźni piją ponad 3,5 razy więcej alkoholu niż kobiety (6,5 litra czystego 100% alkoholu rocznie w stosunku do 1,8 litra wśród kobiet). Również wiek znacząco wpływa na wielkość spożycia. **Wśród mężczyzn konsumentów alkoholu najwyższy poziom spożycia odnotowano w trzech frakcjach wiekowych: 18-24 lata - 13 litrów 100% alkoholu oraz 25-34 lata i 35-44 lata – w obu przypadkach ok. 8,4 litra.** W populacji kobiet najwyższe spożycie zanotowano w grupie 18-24 lata – 4,3 litra 100% alkoholu oraz wśród respondentek z frakcji wiekowej 35-44 lata – 2,5 litra 100% alkoholu. Najniższy poziom konsumpcji alkoholu na jednego konsumenta występuje wśród najstarszych respondentów tj. w grupie wiekowej 65 lat i więcej – wśród mężczyzn wynosi 3 litry 100% alkoholu, zaś u kobiet – 1 litr.

Kolejną zmienną silnie różnicującą poziom spożycia alkoholu jest status zawodowy. **Zdecydowanie więcej od pozostałych piją bezrobotni – zarówno mężczyźni, jak i kobiety – odpowiednio: 6,3 litrów 100% alkoholu oraz 3,6 litra.** Najniższy średni poziom spożycia występuje wśród emerytek i rencistek – 0,7 litra. W przypadku mężczyzn emerytów i rencistów średnie spożycie alkoholu jest zdecydowanie wyższe i wynosi 6,4 litra 100% alkoholu. **Najwyższy poziom spożycia alkoholu odnotowano wśród uczniów i studentów - w grupie mężczyzn – 7,1 litra.**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

W badaniu odnotowano 11,3% abstynentów - co dziewiąty mieszkaniec Bielska-Białej zadeklarował, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie pił żadnego napoju alkoholowego. W grupie osób nie pijących alkoholu przeważają kobiety. **Co szósta z badanych kobiet była abstynentką (17,1%). W grupie mężczyzn odsetek ten był istotnie niższy i wynosił 4,8%.** Najwyższe odsetki abstynentów zaobserwowano wśród respondentów w wieku 55-65 lata (18,2% wśród kobiet i 12,5% wśród mężczyzn), zaś najniższe w grupie osób w wieku 25-34 lata (11,1% w grupie kobiet oraz 0% wśród mężczyzn). Warto podkreślić, iż w populacji kobiet odsetek abstynentek począwszy od frakcji wiekowej 35-44 lata jest stały i utrzymuje się na zbliżonym poziomie także we wszystkich starszych kohortach. Średnio co 5-6 respondentka deklaruje, iż w ogóle nie pije alkoholu (17,9% - 20%). Wśród mężczyzn odsetki abstynentów rosną wraz z wiekiem badanych osób, choć w najstarszej frakcji wiekowej (65 lat i więcej) zaskakująco spadają do poziomu 3,6%.

Niższe odsetki abstynentów obserwujemy w przypadku **uczniów i studentów oraz bezrobotnych.** Ani jeden spośród uczestniczący w badaniu uczniów/studentów nie był abstynentem. **W grupie osób bezrobotnych tylko 7% przyznało, że w ogóle nie pili alkoholu w ost. roku.** **Najwyższe odsetki abstynentów odnotowano w grupie emerytów i rencistów obojga płci (33,7% wśród kobiet i 12,3% wśród mężczyzn).** Abstynentką okazała się także co szósta **gospodyni domowa** i podobny odsetek **kobiet pracujących zawodowo (16,3% i 16,8%).** **Stosunek do wiary istotnie różnicuje rozpowszechnienie abstynencji wśród badanych.** W grupie osób wierzących i praktykujących nie pije co siódmy badany (14,9%) zaś wśród pozostałych respondentów tylko co dziesiąty (10%) – 16,9% kobiet i 3,4% mężczyzn.

Ryzyko poważnych problemów zdrowotnych istotnie wzrasta, kiedy poziom konsumpcji alkoholu w ciągu roku przekracza - w przypadku mężczyzn 10 litrów czystego 100% alkoholu, a w przypadku kobiet – 7,5 litra. Tak zdefiniowani „**ryzykownie pijący**” stanowią **11,5%** całej populacji konsumentów. Oznacza to, że średnio **co dziewiąty pijących alkohol bielszczanin pije w sposób ryzykowny.** Warto podkreślić, iż **odsetek ten jest nieco niższy niż w 2013 r., kiedy to odnotowano 13,7% osób ryzykownie pijących napoje alkoholowe.**

Mężczyźni ponad 9-krotnie częściej niż kobiety kwalifikują się do grupy ryzyka – w taki sposób pije **co piąty konsument alkoholu (20,5%),** w przypadku **kobiet odsetek ten wynosi jedynie 2,2%.** Kobiety po 55 roku życia rzadko spożywają nadmierne ilości alkoholu – w dwóch najstarszych frakcjach wiekowych 55-64 lata oraz 65 lat i więcej nie odnotowano ani jednej respondentki ryzykownie pijącej alkohol. W grupie najstarszych mężczyzn (powyżej 65 lat) odnotowano najniższy odsetek ryzykownie pijących – 11,3%.

Najliczniejszą reprezentację osób zaliczających się do grupy ryzyka obserwujemy wśród najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata. W grupie mężczyzn w tym wieku **ryzykownie pije czterech na dziesięciu konsumentów alkoholu (41,2%),** a wśród kobiet **co ósma respondentka (12,5%).**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Również status zawodowy różnicuje odsetki osób należących do grupy ryzyka. **Osoby pijące ryzykownie** – zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn obserwujemy przede wszystkim **wśród bezrobotnych** (16,6% kobiet i 26,7% mężczyzn). Z kolei **najniższe odsetki kobiet pijących ryzykownie odnotowano wśród rencistów i emerytów** (0%) a także **w grupie kobiet pracujących zawodowo** (1,7%) oraz **uczennic/studentek** (1,9%). W populacji mężczyzn odsetki te były kilkakrotnie wyższe np. 23,6% wśród emerytów oraz 19,8% w grupie uczniów i studentów.

Stosunek badanych do wiary i praktyk religijnych wyraźnie różnicuje odsetki ryzykownie pijących – szczególnie wśród mężczyzn. O ile w populacji **wierzących i praktykujących pije ryzykownie 4,7% badanych** (0% kobiet i 12,7% mężczyzn), **to wśród pozostałych respondentów odsetek ten jest prawie 3-krotnie wyższy - 12,7%.**

Analizując poszczególne frakcje konsumentów napojów alkoholowych warto także zwrócić uwagę na osoby **pijące ponad 12 litrów stuprocentowego alkoholu rocznie** – czyli **pijące szkodliwie dla zdrowia**.

Osoby pijące tak znaczne ilości alkoholu stanowią 9,9% spośród wszystkich konsumentów alkoholu (wyk. 21). Warto podkreślić, iż ta niewielka grupa konsumentów alkoholu **spożywa ponad połowę alkoholu (51%) wypijanego przez dorosłych mieszkańców Bielska-Białej.** Warto podkreślić, iż w badaniu zrealizowanym w Bielsku-Białej dekadę wcześniej tj. **w 2013 r. odsetek osób szkodliwie pijących był nieco niższy i wynosił 7%.**

W badaniu wykorzystano również test przesiewowy CAGE diagnozujący ryzyko uzależnienia od alkoholu, składający się z czterech następujących pytań:

1. Czy kiedykolwiek miał(a) Pan(i) poczucie, że powinien(na) ograniczyć swoje picie?
2. Czy zdarzyło się, że ludzie krytykowali Pana(nią) za to, że Pan(i) pije?
3. Czy kiedykolwiek czuł się Pan(i) nie w porządku lub winny(a) w związku ze swoim piciem?
4. Czy kiedykolwiek napicie się alkoholu było pierwszą czynnością wykonywaną przez Pana(nią) rano po to, aby uspokoić nerwy lub złagodzić kaca?

Na pytanie 1 i 4 pozytywnie odpowiedziało - 8,5% oraz 7,1% respondentów. Najwyższy odsetek pozytywnych odpowiedzi uzyskano na pytanie dot. krytyki ze strony innych osób, z jaką spotkał się badany w związku ze swoim piciem alkoholu. Pozytywnie odpowiedziało na to pytanie 8,5% badanych. **Według definicji osoby zagrożone uzależnieniem od alkoholu to te, które udzieliły przynajmniej dwóch odpowiedzi pozytywnych w powyższym, czterozdaniowym teście. Zgodnie z testem CAGE problem alkoholowy** (czyli zagrożenie uzależnieniem od alkoholu) **ma 10,9% konsumentów alkoholu w Bielsku-Białej.** Wynik ten jest **istotnie wyższy niż w roku 2013** – wówczas odnotowano 4,5% zagrożonych uzależnieniem od alkoholu. Wynik ten jest **zbliżony zarówno do odsetka osób pijących ponad 12 litrów czystego alkoholu rocznie (9,9%), jak i do odsetka osób, które zaliczają się do grupy ryzyka (11,5%).**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

3. Wiek inicjacji alkoholowej:

Należy zauważyć, że inicjacja alkoholowa w okresie niepełnoletności jest zjawiskiem dość powszechnym wśród mieszkańców Bielska-Białej – ponad połowa badanych przyznaje, że po raz pierwszy piła alkohol przed osiemnastym rokiem życia (50,5%). Kobiety czyniły to zdecydowanie rzadziej niż mężczyźni – wczesna inicjacja jest udziałem co trzeciej spośród nich, dla mężczyzn odsetek ten był znacznie wyższy i sięgał prawie 3/4 badanej grupy. Piwo przed 18 r.ż. piło 30,2% badanych kobiet i 73,2% mężczyzn.

Wczesną inicjację picia napojów alkoholowych częściej deklarują osoby młodsze niż starsze. Ponad 3/4 respondentów w wieku od 18 do 24 lata spożywało piwo w okresie niepełnoletności (77,8%), podczas gdy w grupie osób 45-54 lata przyznaje się do tego 38,8%. W najstarszej frakcji badanych tj. 65 lat i więcej takie doświadczenia ma 45,1% respondentów a w drugiej najmłodszej populacji tj. 25-34 lata prawie 2/3 - 64,8%.

Inicjacja alkoholowa w okresie przed ukończeniem 18. roku życia występuje częściej u osób, których roczne spożycie alkoholu kształtowało się na poziomie powyżej 12 litrów 100% alkoholu. W tej grupie badanych odsetek takich wskazań dla piwa wynosił 82,3%, dla porównania wśród badanych ze średnim spożyciem do 1,2 litra – 47,5%, zaś wśród aktualnych abstynentów - 20,8%.

Co piąty badany mieszkaniec Bielska-Białej uznał, że zarówno w przypadku chłopców, jak i dziewcząt – dopuszczalne jest picie piwa przed ukończeniem 18 lat. W odniesieniu do dziewcząt taką opinię wyraziło 20,4% respondentów zaś w przypadku chłopców 20,5%. **Zdecydowanie niższe odsetki badanych przyznały, iż aprobują inicjację alkoholową dokonaną wódką: przez niepełnoletnie dziewczęta (4,3%) oraz niepełnoletnich chłopców (5,3%).**

Spożywanie piwa przez niepełnoletnie dziewczęta jest akceptowana przez prawie 2-krotnie wyższe odsetki badanych mężczyzn niż kobiet (27,7% vs. 13,8%). Również w przypadku picia piwa przez niepełnoletnich chłopców odsetek badanych mężczyzn, którzy zezwoliliby na takie zachowania jest ponad 2-krotnie większy niż odsetek kobiet (odpowiednio: 29,8% vs. 12,2%). Warto także podkreślić, iż w porównaniu do wyników badań z 2013 r. odnotowano wyraźny spadek odsetka kobiet, które akceptują picie piwa przez niepełnoletnią młodzież (28,9% w 2013 r. do 12,2% w 2023 r.).

Podsumowując: **przyzwolenie na picie piwa przez niepełnoletnie dziewczęta i chłopców zadeklarował co piąty z respondentów (w przypadku dziewcząt - 20,4%, w przypadku chłopców – 20,5%). W 2013 r. odsetki te były wyraźnie wyższe i wynosiły odpowiednio: 32,3% dla obu płci nastolatków.**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

4. Prowadzenie pojazdów w stanie pod wpływem alkoholu:

Wśród wszystkich badanych, odsetek osób, które przyznają się do prowadzenia kiedykolwiek w życiu samochodu lub innego pojazdu pod wpływem alkoholu wynosi 22,4%. Odsetek ten jest ponad 4-krotnie wyższy niż w poprzednim badaniu z 2013 r. (5,1%). W grupie tej wyraźnie przeważają mężczyźni (32,1% w stosunku do 10,9% kobiet). Odnotowana różnica jest istotna statystycznie i oznacza, że **średnio co trzeci badany mężczyzna przynajmniej raz w życiu prowadził jakiś pojazd mechaniczny (samochód, motocykl, kład itp.) będąc pod wpływem alkoholu**. Odsetek ten jest ponad 3-krotnie wyższy niż w roku 2013, kiedy to odnotowano 9,1% mężczyzn mających tego typu ryzykowne doświadczenie.

W ostatnim roku przed badaniem do prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu przyznało się 3,2% badanych. W porównaniu do wyników z 2013 r. nie odnotowano w tym zakresie istotnych zmian (**w 2013 r. - 4% badanych**). Różnica pomiędzy odsetkiem kobiet i mężczyzn deklarujących takie zachowanie (**3,1% kobiet i 3,4% mężczyzn**) również nie jest istotna statystycznie.

Odsetek respondentów, którzy przyznali się do prowadzenia po spożyciu alkoholu samochodu lub innego pojazdu mechanicznego choć raz w ost. roku był najwyższy wśród badanych w wieku 18-24 lata - 14,8% oraz w grupie 25-34 lata – 5,1%. Wśród badanych z pozostałych frakcji wiekowych odnotowano niższe odsetki osób deklarujących prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu w ostatnim roku przed badanie .

Bycie świadkiem kierowania samochodem lub motocyklem pod wpływem alkoholu w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie zadeklarowało aż 16,9% spośród wszystkich respondentów (wykres 39). W badaniu przeprowadzonym w 2013 r. podobną opinię wyraziło 9,3% badanych tzn. o ok. 80% mniej niż obecnie. Ponad 2/3 osób będących świadkami ww. sytuacji zadeklarowało, że podjęło różne próby interwencji (67,5%).

Czterech na dziesięciu interweniujących oświadczyło kierowcy, że ten nie powinien prowadzić pojazdu w stanie nietrzeźwości (42,1%). Średnio co czwarta interwencja polegała na zabraniu nietrzeźwemu kierowcy kluczyków do samochodu i tym samym uniemożliwieniu mu prowadzenie pojazdu (26,4%). Co piąty badany stwierdził, że wezwał TAXI (21,3%), a co szósty przyznał, że jego interwencja polegała na znalezieniu innej osoby, która była trzeźwa i mogła odwieźć nietrzeźwego kierowcę do domu (15,8%). Zdecydowana większość podjętych interwencji okazała się skuteczna. Prawie 80% spośród nich zakończyło się powstrzymaniem kierowcy będącego pod wpływem alkoholu przed dalszą jazdą samochodem. **Niestety w co piątym przypadku (20,6%) nietrzeźwy kierowca poprowadził samochód mimo podjętych działań interwencyjnych.**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

5. Picie alkoholu w ciąży:

Wśród kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży, średnio co dziesiąta – 10,3% zadeklarowała, że w okresie, gdy spodziewała się dziecka, co najmniej raz piła alkohol. Najczęściej były to kobiety w wieku 35-44 lat (13,9%) oraz 65 lat i więcej (13,7%). Najniższy odsetek odnotowano wśród kobiet z najmłodszej frakcji wiekowej 18-24 lata (0%) oraz 45-54 lata (2,6%).

Poziom wykształcenie miał wpływ na rozpowszechnienie picia alkoholu przez kobiety w ciąży. Najwyższy odsetek kobiet sięgających po alkohol w okresie ciąży stwierdzono w grupie respondentek mających wykształcenie zawodowe i średnie (12,1% oraz 11,1%). Wśród kobiet z wykształceniem podstawowym ani jedna nie przyznała się do picia alkoholu w okresie ciąży. W grupie kobiet z wykształceniem wyższym taką deklarację złożyło 9,3% badanych. Kobiety, które przyznały się do picia alkoholu w ciąży zostały poproszone o wskazanie rodzaju alkoholu, jaki spożywały. **Na pierwszym miejscu znalazło się wino (63,8%) a następnie piwo (40,7%).** Zgodnie z deklaracjami badanych żadna z kobiet w okresie ciąży nie piła wódki ani innych napojów spirytusowych. Ponad 62% badanych kobiet, które były w ciąży stwierdziło, że nie były namawiane do picia alkoholu przez osoby trzecie. **Do picia w okresie ciąży była zachęcana co czwarta respondentka – 23,1%.** Co siódma wskazała, że do wypicia alkoholu zachęcał ją ktoś ze znajomych (13,8%), 5% wskazało w tym kontekście pielęgniarkę lub innego pracownika służby zdrowia, a 4,3% kogoś z rodziny. **Tylko co piąta badana bielszczanka (18,9%) stwierdziła, że lekarz ostrzegał ją przed skutkami picia alkoholu w czasie, gdy była w ciąży.**

6. Pytanie o picie alkoholu przez pacjentów jako element diagnozy lekarskiej:

14,5% badanych podczas wizyty u lekarza było pytanych o ilość spożywanego alkoholu, zaś 5,6% otrzymało od lekarza zalecenie ograniczenia picia. W porównaniu do rezultatów badań z 2013 r. **odnotowano w tej kwestii bardzo istotną zmianę.** W 2023 r. jedynie 1% lekarzy pytał swoich pacjentów o ilości wypijanego alkoholu. W częściowo odmłodzonym pokoleniu lekarzy wątek picia alkoholu przez pacjenta, traktowany jako element diagnozy lekarskiej pojawia się zdecydowanie częściej. Wyraźnie częściej o ilość wypijanego alkoholu podczas wizyty u lekarza byli pytani mężczyźni, niż kobiety (22,2% vs. 7,6%). **Kobiety rzadziej niż mężczyźni słyszały zalecenie od lekarza - w ciągu ostatniego roku przed badaniem - że powinny ograniczyć spożycie napojów alkoholowych (1,9% vs. 9,7%).**

Interesująca jest analiza, jak często pytanie o ilość pitego alkoholu oraz zalecenie ograniczenia spożycia alkoholu było kierowane do różnych grup respondentów wyodrębnionych na podstawie rzeczywistego rocznego średniego spożycia w przeliczeniu na litry czystego alkoholu. Osoby, które w ciągu ostatniego roku piły do 1,2 litra 100% alkoholu, spotykały się z zaleceniem ograniczenia picia zdecydowanie rzadziej – 0,5% niż osoby pijące powyżej 12 litrów 100% alkoholu – 24,5%.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

7. Stosunek badanych do kwestii rozwiązywania problemów alkoholowych, w tym rozwiązań legislacyjnych:

Prawie 62% bielszczan w ciągu ostatnich 12 miesięcy było świadkami picia alkoholu przez nastolatki. Nieco częściej takie doświadczenia deklarowali mężczyźni – 68,5%. W grupie kobiet odsetek ten wynosił 55,2%. Warto zwrócić uwagę, iż w poprzednim badaniu z 2013 r. odsetek badanych, którzy byli świadkami picia alkoholu przez młodzież był ponad 3,5-krotnie niższy i wynosił 17%. Co czwarty badany świadek takiej sytuacji przyznał, iż podjął jakąś interwencję w tym zakresie (22,6%). Nieco częściej, zgodnie z deklaracjami, podejmowały je kobiety (24,6%) niż mężczyźni (20,7%).

Innym ważnym problemem na który zwracają uwagę respondenci jest **sprzedaż alkoholu niepełnoletniej młodzieży**. W okresie ostatnich 12 miesięcy **co szósty badany mieszkaniec Bielska-Białej (15,8%)** był świadkiem takiej sytuacji. **Nieco częściej zdarzało się to mężczyznom (19,3%)**. W grupie kobiet z taką sytuacją zetknęło się prawie 13% respondentek. Interwencję wobec sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej podjął co piąty badany świadek (19,8%). Istotnie częściej zdarzało się to mężczyznom niż kobietom (26,5% vs. 10,9%).

Przedstawione w badaniu propozycje zmian legislacyjnych, mające na celu ograniczenie dostępu do alkoholu dla młodzieży spotkały się z dużym poparciem społecznym. **Za wprowadzeniem systematycznego monitorowania rozmiarów zjawiska sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim** (opartego na badaniach „tajemniczego klienta”) **opowiedziało się ponad ¾ respondentów (75,8%)**. 81,7% respondentów opowiada się za **wprowadzeniem obowiązkowych szkoleń dla sprzedawców**, uczących jak odmawiać sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. **80,6% popiera lokalne kampanie skierowane do świadków sprzedaży alkoholu nieletnim, zachęcające do podejmowania interwencji**. 66,2% poparcia uzyskał postulat **nakładania surowszych kar na sprzedawców łamiących przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości**. Co piąty z badanych respondentów (20,9%) był przeciwnych takim rozwiązaniom.

Respondentów poproszono także o opinię nt. **propozycji podniesienia granicy wieku, w którym można legalnie kupować alkohol do 21 lat oraz projektu obowiązkowego legitymowania młodo wyglądających klientów**. W przypadku kontroli dokumentów aż 85,5% badanych opowiedziało się za takim rozwiązaniem. Warto dodać, iż **w obecnym systemie prawnym, sprzedawca ma prawo, a nie obowiązek zażądać okazania dokumentu potwierdzającego pełnoletność klienta**, jeśli uzna, że jest niepełnoletni. Więcej kontrowersji wzbudza **projekt podniesienie granicy wieku, w którym można legalnie kupić alkohol do 21 lat, na wzór amerykański** – wśród wszystkich ankietowanych pomysł ten poparło 53,8% badanych, przeciwko takiemu rozwiązaniu opowiedział się co trzeci z respondentów (35%) a 11,2% nie miało w tej kwestii wyrobionego zdania.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

8. Przekonania dotyczące uzależnienia i osób uzależnionych:

Co trzeci badany bielszczanin przyznał, że **osoba która jest alkoholikiem wywarła istotny wpływ na jego życie** (32,2%). Częściej o takim doświadczeniu pisały kobiety. Sześciu na dziesięciu badanych uważa, **jeśli ktoś pije i nie zapewnia środków do życia żonie i dzieciom, miejscowa społeczność powinna im pomóc** (61,5%). Nie podziela takiej opinii 22,9% respondentów.

Ponad 2/3 badanych uznało, że osoby uzależnione powinny być leczone całkowicie bezpłatnie (67%). Przeciwnego zdania był co szósty respondent – 18,7%, a co siódmy nie miał w tej sprawie wyrobionej opinii (14,3%).

Ponad ¾ badanych (77,4%) postrzega osobę pijaną jako odrażającą. Zdecydowanie częściej taki pogląd podzielają kobiety. Karanie osób permanentnie pijanych popiera co trzeci z respondentów - 32,9%. Picie zostało ocenione przez mieszkańców Bielska-Białej jako jedna z **głównych przyczyn błędnego czy niewłaściwego postępowania**. Stwierdziło tak prawie 80% ankietowanych, którzy uważają, że „z powodu picia ludzie robią to, czego nie powinni”).

Jeśli chodzi o kwestię stereotypów dotyczących uzależnienia alkoholowego oraz postaw wobec osób zrywających z nałogiem zauważyć można, iż **ponad ¾ badanych (78,4%) podziela pogląd, że osoby, które przestały pić zasługują na wiele szacunku.**

Aż 17,6% respondentów zgadza się z opinią, iż uzależnienie od alkoholu jest niewyleczalne i w związku z tym nie warto podejmować jego leczenia. Warto podkreślić, iż **w badaniu w 2013 r. takiego zdania było ponad 3-krotnie mniej badanych (5,1%).** 2/3 respondentów miało odmienne zdanie (66,6%). Nieco częściej w sens podejmowania leczenia wątpiły kobiety.

9. Przemoc w środowisku rodzinnym:

Co szósty badany bielszczanin (**16,2%**) zadeklarował, iż **w ciągu ostatnich 12 miesięcy w jego najbliższej rodzinie miał miejsce co najmniej jeden przypadek przemocy fizycznej.** Niecałe 2% respondentów w tej grupie przyznało, że takie sytuacje zdarzały się **wiele razy**, a **kolejne 8%** wskazało na **kilka** takich przypadków w ciągu roku. W tym kontekście możemy uznać, że **co najmniej 2-5% dorosłych mieszkańców miasta jest ofiarami przemocy domowej.** **Co piąty badany (21,3%)** przyznał także, że w okresie ost. 12 miesięcy w jego najbliższej rodzinie dochodziło **do przemocy psychicznej:** wyzwiska, przekleństwa, groźby, szantaż itp.

Ankietowanym zadano również pytanie dotyczące **bycia ofiarą lub świadkiem przemocy w swojej rodzinie w okresie dzieciństwa.** Średnio co trzeci badany stwierdził, że choć raz w swoim dzieciństwie **był świadkiem przemocy w swojej rodzinie** (35,1%). **Prawie co trzeci badany (31,4%)** przyznał, że **w dzieciństwie był ofiarą przemocy w swojej rodzinie.**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

9. Przemoc w środowisku rodzinnym cd.:

Z przemocą fizyczną w swojej najbliższej rodzinie (bicie, szarpanie, popychanie) częściej spotykały się kobiety niż mężczyźni (29,9% vs. 19,1%). Istotnie częściej doświadczali one także przemocy psychicznej (wyzwiska, przeklinanie, groźby, szantaż). Co trzecia badana respondentka (32,1%) i co czwarty uczestniczący w badaniu mężczyzna (24,1%) przyznali, że w ich domu i najbliższej rodzinie zdarzały się wspomniane zachowania przemocowe. **Najwyższy odsetek osób które spotkały się z przemocą psychiczną w swoim domu/rodzinie odnotowano w najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata.** Ponad połowa respondentów z tej grupy przyznała, iż w ich rodzinie dochodziło do przemocy psychicznej (51,4%). Wysokie odsetki badanych mających podobne doświadczenia odnotowano również w grupie wiekowej 25-34 lata oraz 55-64 lata. Co trzeci respondent w wymienionych kohortach (odpowiednio: 33,8% i 34,4%) stwierdził, że w jego rodzinie dochodziło do przemocy psychicznej. **W tych samych frakcjach wiekowych występują również najwyższe odsetki osób, które deklarują, że w ich najbliższej rodzinie dochodziło do przemocy fizycznej.** Mówi o tym czterech na dziesięciu najmłodszych respondentów z grupy wiekowej 18-24 lata (40%) oraz około 30% badanych z frakcji wiekowych 25-34 lata i 55-64 lata. Najrzadziej o takich doświadczeniach wspominają osoby w wieku 65 lat i więcej. Średnio co piąty z nich spotkał się w swojej rodzinie z przemocą psychiczną oraz przemocą fizyczną (odpowiednio: 18,9% i 19,8%).

Najczęściej z przemocą fizyczną w swojej najbliższej rodzinie spotykali się respondenci z wykształceniem podstawowym (51,4%) a najrzadziej z wykształceniem wyższym (17,1%). W grupie badanych ze średnim wykształceniem takie doświadczenia ma co czwarty respondent (24,5%). **Przemoc psychiczną, podobnie jak fizyczną najczęściej deklarowali badani z wykształceniem podstawowym (36,2%) oraz zawodowym (35,1%).** Wśród osób z wyższym wykształceniem co piąty badany miał takie doświadczenia (21,7%).

Najwyższy odsetek osób, które wielokrotnie w ostatnich 3 latach doświadczali przemocy psychicznej w swoich rodzinach odnotowano w dwóch najstarszych grupach badanych tj. 55-64 lata oraz 65 lat i więcej. Co dziewiąty respondent w każdej z ww. frakcji wiekowych przyznał, że czuł się ofiarą przemocy psychicznej (odpowiednio: 10,7% i 10,9%). Jeszcze wyższe odsetki badanych w tych grupach deklarowały **wielokrotne poczucie bycia ofiarą przemocy ekonomicznej** – 12,5% wśród osób w wieku 55-64 lata oraz 11,5% w populacji powyżej 65. roku życia. **Prawie 8% bielszczan w tych frakcjach wiekowych wielokrotnie – w ostatnich 3 latach - doświadczło również przemocy fizycznej** (bicia, szarpania, popychania).

Siedmiu na dziesięciu badanych było przekonanych że ofiary przemocy w rodzinie mogą liczyć w Bielsku-Białej na skuteczną pomoc **policji (68%), pomocy społecznej (66%) oraz organizacji pozarządowych (64,3%).** Połowa respondentów uważa, że ofiary przemocy mogą liczyć w ich miejscowości na pomoc kuratorów sądowych (51,3%) oraz gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych (50,1%).

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Zdecydowana większość bielszczan (95,2%, zagregowane wyniki „zdecydowanie się nie zgadzam” i „raczej się nie zgadzam”) wyrażają swój sprzeciw wobec poglądu, że istnieją okoliczności, które usprawiedliwiają przemoc w rodzinie. 91,8% nie zgadza się z opinią, że to co dzieje się w rodzinie jest wewnętrzną sprawą tej rodziny i nie należy się do tego wtrącać. Podobny odsetek badanych nie zgadza się z opinią, że kobiety są współodpowiedzialne za przemoc w rodzinie (92,5%). Jedynie 4,2% badanych uważa, że istnieje taka współodpowiedzialność.

Siedmiu na dziesięciu respondentów uważa, że **pomaganie ofiarom przemocy w rodzinie powinno być obowiązkiem każdego człowieka (70,8%)**. Co dziesiąty mieszkaniec Bielska-Białej (9,6%) uważa, że **„lepiej się nie wtrącać, bo można jeszcze bardziej zaszkodzić osobie pokrzywdzonej”**. Warto jednak podkreślić, że ponad $\frac{3}{4}$ respondentów nie zgodzi się w ww. opinią (77,6%). Co ósmy badany (13,3%) uważa, że **„lepiej się nie wtrącać, bo można potem samemu mieć kłopoty”**. Przeciwnego zdania było prawie $\frac{3}{4}$ badanych (73,9%).

10. Poszukiwanie pomocy instytucjonalnej:

7% dorosłych mieszkańców Bielska-Białej deklarowało, że szukało pomocy w kwestii problemów alkoholowych. W przypadku problemów związanych z narkomanią odsetek ten wyniósł 1,8%, a w przypadku **przemocy domowej – 4%**.

Odsetek osób poszukujących pomocy w zakresie problemów alkoholowych różni się istotnie w grupie respondentów, którzy w ost. 12 miesiącach doświadczyli trudnej sytuacji w rodzinie w związku z piciem alkoholu oraz wśród pozostałych badanych bielszczan. **W pierwszej grupie takiej pomocy poszukiwało 34,9% badanych, w drugiej grupie jedynie 7%.** Oznacza to, że ponad 65% osób, które przeżyły w ostatnim roku trudną sytuację w swojej rodzinie związaną z alkoholem, nie szukało pomocy w tym zakresie.

Prawie $\frac{3}{4}$ badanych (73,8%) stwierdziło, iż w przypadku problemów alkoholowych kogoś ze swoich bliskich wiedziałoby, gdzie szukać pomocy (przeciwnego zdania było ponad 16% ankietowanych).

11. Używanie narkotyków:

Najbardziej popularnym narkotykiem wśród mieszkańców Bielska-Białej okazała się marihuana. W ciągu życia przynajmniej raz używał jej co czwarty badany respondent – 24,1%. Wynik ten jest o ponad $\frac{1}{3}$ wyższy niż w badaniu z 2013 r., gdy do użycia marihuany przyznało się 17,8% respondentów. Amfetaminy kiedykolwiek w życiu używało 9,2% badanych, a LSD - 4,3%. Po dopalacze sięgnęło 4,6% bielszczan zaś po ecstasy – 2,9%.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

11. Używanie narkotyków cd.:

Odsetki mężczyzn, którzy używali marihuany oraz amfetaminy były istotnie wyższe niż kobiet (marihuana: 30,9% vs. 18%; amfetamina: 12,2% vs. 6,5%). **Najwyższy odsetek osób używających marihuany kiedykolwiek w życiu odnotowano w najmłodszej frakcji wiekowej 18-24 lata** – prawie 70% badanych. W grupie respondentów 25-34 lata używało marihuany 45,1% badanych. **W kolejnych frakcjach wraz z wiekiem odsetki używających marihuany spadają.**

W ciągu ost. 12 miesięcy marihuany używał średnio co ósmy mieszkaniec Bielska-Białej – 12,3%. W grupie mężczyzn odsetek ten wynosił 17,1%, zaś wśród kobiet - 8%. **Największą grupę używających wspomnianego narkotyku w ost. 12 mies.** odnotowano wśród respondentów w wieku 18-24 lata: 47,2% oraz 25-34 lata: 23,9%. Odnotowano istotną różnicę pomiędzy odsetkiem respondentów używających marihuany (w ost. 12 mies.) **wśród osób, które miały pozytywny wynik w teście CAGE** (diagnozującym uzależnienie od alkoholu) - **49,9%** oraz osób, które miały **negatywny** wynik ww. testu - **8,3%**. **Używanie marihuany w ciągu ostatnich 12 miesięcy jest także wyraźnie powiązane ze średnim spożyciem alkoholu.** Po ten narkotyk sięgnęło 37% badanych z grupy pijących średnio ponad 12 litrów 100% alkoholu rocznie i dla porównania tylko 6,5% respondentów pijących do 1,2 litra 100% alkoholu w roku.

Na uwagę zasługuje także fakt, iż **prawie 60% badanych** używających marihuany w ostatnim roku, **zdarzyło się kupić ją samodzielnie (58%),** a co drugi przyznał, że **zdarzało mu się palić ją samotnie (50%).** Co piąty badany używający marihuany (21,7%) przyznał także, że odczuwał potrzebę jej użycia, a co czwarty nie poszedł do pracy/szkoły albo spóźnił się z powodu jej używania do pracy/szkoły.

W ostatnich 30 dniach przed badaniem marihuanę paliło 6,1% respondentów. **Największą grupę stanowiły osoby w wieku 18-24 lata.** **Co czwarty badany z tej frakcji wiekowej deklarował używanie marihuany – 25%.** Prawie 10% używających marihuany w ciągu ostatniego miesiąca odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata. Nieznacznie niższe odsetki – co wydaje się nowym zjawiskiem – pojawiły się również w dwóch starszych frakcjach wiekowych: 35-44 lata – 8,2% oraz 45-54 lata – 5,9%.

Niepokojący wydaje się fakt, iż **ok. 13% respondentów, którzy palili marihuany w ost. 12 miesiącach przyznało, iż czasami mają poczucie, że używanie marihuany wymknęło się im spod kontroli.** Podobny odsetek badanych (13,8%) deklaruje, iż czasem odczuwa nerwowość, związaną z brakiem możliwości używania marihuany. Ponad 12% badanych w tej grupie respondentów martwi się swoim używaniem marihuany, a **co czwarty (25%) odczuwa chęć zaprzestania używania marihuany.**

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

12. Przekonania na temat osób uzależnionych od narkotyków:

Co czwarty mieszkaniec Bielska-Białej uznał, że używanie marihuany (haszyszu) powinno być dozwolone (25,7%). W odniesieniu do heroiny odsetek takich wskazań był zdecydowanie niższy – 3,3%. Warto zauważyć, iż w porównaniu do wyników badań z 2013 r. odsetek respondentów opowiadających się za legalizacją marihuany istotnie wzrósł – z 16,3% w 2013 r. do 25,7% w 2023 r. **Ponad połowa respondentów (54,1%) nie zgadza się z opinią, że używanie marihuany powinno być dozwolone.**

Przyzwolenie na używanie marihuany jest zdecydowanie większe wśród mężczyzn, osób młodych tj. w wieku 18-24 lata oraz posiadających wyższe lub średnie wykształcenie. Dla porównania, takie przyzwolenie wyraziło 20,3% kobiet i 31,9% mężczyzn. W grupie osób w wieku 18-24 lata – za przyzwoleniem na używanie marihuany było ponad 2/3 badanych (66,7%) a w grupie 35-44 lata średnio co trzeci bielszczanin (31,2%).

Przekonanie, że używanie narkotyków jest osobistą sprawą każdego człowieka, do której nie należy się wtrącać podzieli co trzeci ankietowany w Bielsku-Białej – 31,2%. Przeciwnego zdania jest 58% badanych. Co szósty bielszczanin zgadza się ze stwierdzeniem, że **uzależnienie od narkotyków jest niewyleczalne i nie warto podejmować leczenia osób uzależnionych** (17,6%). Warto podkreślić, iż w 2013 r. podobnego zdania było połowę mniej badanych – 9%. Prawie 60% bielszczan uważa, że miejscowa społeczność powinna wziąć odpowiedzialność za rodziny narkomanów w przypadku, gdy nie zapewniają oni środków do życia swoim najbliższym. Z taką opinią nie zgodziło się 21,8% respondentów.

Za karaniem narkomanów opowiedział się co czwarty badany (27,8%), a ponad połowa była temu przeciwna – 56,4%. 81% respondentów uważa, że narkotyki są jedną z głównych przyczyn, dla której ludzie robią to, czego nie powinni.

Warto także przyjrzeć się opiniom badanych odnośnie używania narkotyków przez młodzież – **80,3% bielszczan przyznaje, że w sprzyjających okolicznościach, każdy młody człowiek może spróbować narkotyków.** Tylko 13% badanych nie podziela takiej opinii. **Prawie 60% respondentów nie zgadza się z opinią, że po narkotyki sięga tylko młodzież zdegenerowana, a tylko co trzeci w tej kwestii odmienne zdanie (31,3%).**

46% badanych uważa, że w Polsce niewiele się robi, aby przeciwdziałać narkomanii. Prawie 30% nie zgadza się z taką opinią. Co drugi bielszczanin uważa, że lokalne władze są zainteresowane przeciwdziałaniem zjawisku używania narkotyków - 49%. Nie zgadza się z takim poglądem jedynie co czwarty badany (21,1%).

Prawie 2/3 mieszkańców Bielska-Białej wiedziałoby, gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z ich bliskich miał problem z narkotykami (65,6%). Co piąty badany nie ma takiej wiedzy – 21,8%.

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

13. Przekonania dot. ryzyka i szkód związanych z używaniem substancji.

W przypadku **regularnego** przyjmowania marihuany **79,2%** uznało, że **takie zachowanie wiąże się z dużym ryzykiem**. Odsetek ten znacznie się zmniejsza wraz ze zmianą częstotliwości używania. Gdy pytamy respondentów o palenia marihuany **od czasu do czasu** jedynie **49% badanych** uważa, że wiąże się to z dużym ryzykiem, zaś a w przypadku palenia incydentalnego - **35,7%**.

Pojedyncze doświadczenia z **używaniem amfetaminy** oceniło jako bardzo ryzykowne 43,9% badanych, w przypadku regularnego używania odsetek takich ocen jest znacznie wyższy – 86,5%.

Jako szczególnie ryzykowne ocenione zostało regularne używanie heroiny. Aż 88% respondentów stwierdziło, że wiąże się ono z dużym ryzykiem, a tylko 1,6% uznało, że ryzyko w takim przypadku jest małe. Pojedyncze doświadczenia z heroiną jako bardzo ryzykowne określiła prawie połowa badanych – 63,1%, a 12% ankietowanych uznało, że ryzyko w takim przypadku jest małe lub w ogóle nie istnieje. Co szósty badany bielszczanin jest zdania, że **pojedyncze przypadki użycia ecstasy są mało ryzykowne albo w ogóle nie wiążą się z ryzykiem (16,8%)**. Przeciwną opinię w tej sprawie wyraziła połowa respondentów – 50,6%, którzy stwierdzili, że w takiej sytuacji ryzyko jest duże.

14. **Widoczność i ocena działań związanych z edukacją publiczną:**

Ankietowani zostali zapytani w badaniu, czy w okresie ostatnich 3 lat zauważyli w Bielsku-Białej jakąś lokalną kampanię społeczno-profilaktyczną lub edukacyjną dotyczącą problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, przeciwdziałaniem narkomanii lub przeciwdziałaniem przemocy domowej. **Największa grupa respondentów zauważyła kampanię w sprawie przeciwdziałania problemom alkoholowym.** Czterech na dziesięciu bielszczan przyznało, iż zetknęło się z tego typu przedsięwzięciem (39,4%). Na drugiej pozycji wśród najbardziej rozpoznawalnych przez mieszkańców kampanii społecznych w Bielsku-Białej znalazła się **kampania dot. przeciwdziałania przemocy domowej**. Na ten projekt zwróciło uwagę prawie 38% badanych. **Tylko co czwarty bielszczanin przyznał, że zetknął się z lokalną kampanią na rzecz ograniczenia sprzedaży alkoholu niepełnoletniej młodzieży (26,7%)** a co piąty zwrócił uwagę na działania w sferze edukacji publicznej **dot. uzależnień behawioralnych (21,3%)**.

Ponad 80% badanych, spośród tych którzy zwrócili uwagę na lokalne kampanie społeczne dot. wspomnianych powyżej problemów, pozytywnie oceniło realizację wspomnianych kampanii uznając je za przydatne i wartościowe dla mieszkańców Bielska-Białej. Najwięcej dobrych opinii zebrały przedsięwzięcia dot. przeciwdziałania przemocy domowej (87,4%), przeciwdziałania problemom narkotykowym (84,8%) oraz przeciwdziałania problemom alkoholowym (83,7%). Tylko co dziesiąty bielszczanin (10%) krytycznie ocenił kampanię dot. różnych aspektów przemocy w rodzinie (w domu).

XXIII. PODSUMOWANIE WYNIKÓW

15. Profilaktyka domowa:

Rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym zapytano o częstotliwość ich rozmów z dziećmi na temat ich kłopotów w szkole, picia alkoholu oraz zażywania narkotyków. Ponad 1/3 rodziców (36,5%) zadeklarowało, że w ostatnim roku nie rozmawiało ze swoimi dziećmi o kłopotach w szkole. Podobny odsetek badanych przyznał, iż robił to wielokrotnie – 36,7%. Ponad połowa rodziców (55,3%) uczestniczących w badaniu stwierdziła, że w ciągu ost. 12 miesięcy **rozmawiała ze swoimi dziećmi nt. szkodliwości picia alkoholu przez młodzież**, a co trzeci z badanych przyznał, że robił to wielokrotnie (32%). Podobne odsetki badanych (57,3%) podejmowały także rozmowy z dziećmi nt. problemów i szkód związanych z używaniem narkotyków przez młodzież. Jednocześnie, co warto podkreślić ponad 40% rodziców, którzy posiadają dzieci w wieku szkolnym tj. 8-18 lat w ogóle nie rozmawiało z nimi nt. picia alkoholu lub używania narkotyków.

Porównanie odsetków rodziców wyodrębnionych na podstawie poziomu rocznego spożycia alkoholu, którzy rozmawiali ze swoimi dziećmi o kwestiach związanych z piciem wskazuje, że **rzadziej takie rozmowy prowadzili rodzice pijący rocznie ponad 12 litrów 100% alkoholu - wielokrotnie zrobiło to 5,5% rodziców z tej grupy, najczęściej rodzice pijący do 6 litrów (ponad 17%). Wśród abstynentów odnotowano 16,6% takich odpowiedzi.**

16. Rozpowszechnienie hazardu:

Najbardziej popularną grą hazardową wśród bielszczan jest Lotto. W ciągu ostatnich 12 miesięcy w Lotto grał średnio co czwarty badany respondent (27,6%). Co dziesiąty grający w Lotto (9,9%) robił to co najmniej kilka razy w miesiącu a **3,6% co najmniej raz lub kilka razy w tygodniu**. Granie w Lotto jest tak samo popularne wśród mężczyzn, jak i wśród kobiet (29,6% vs. 25,8%). **Najbardziej rozpowszechnione jest w dwóch grupach wiekowych: 55-64 lata oraz 25-34 lata** - w okresie ost. 12 miesięcy w lotto grało **prawie 40%** respondentów ze starszej wymienionej frakcji wiekowej i **prawie 37%** z młodszej. **Niemal połowa z nich** (21,9% w grupie 55-64 lata oraz 17,5% w grupie 25-34 lata) **robiła to co najmniej kilka razy w miesiącu**. Znaczą popularności cieszą się także **inne gry liczbowe** np. Kaskada, Multi Multi, w które można również grać online. Prawie 15% respondentów deklarowało udział w ww. grach w ostatnim roku, z czego 5,3% częściej niż raz w miesiącu. **Częściej grają mężczyźni (18,3%) niż kobiety (11,2%)**. Najchętniej grają w nie respondenci, którzy wypijają rocznie ponad 12 litrów 100% alkoholu (29,2%), zdecydowanie rzadziej pijący sporadycznie tj. do 1,2 litra czystego alkoholu rocznie (11,6%). Do grania w **zakładach bukmacherskich** przyznało się ponad 13% bielszczan. Wśród grających wyraźnie dominują mężczyźni (18,3% vs, 8,5%). Zakłady bukmacherskie są najpopularniejsze wśród osób w wieku 24-34 lata – w tej grupie co czwarty respondent (22,8%) grał w nie w ostatnim roku. Warto także zauważyć stosunkowo wysoki odsetek grających w zakładach bukmacherskich wśród najmłodszych respondentów z frakcji wiekowej 18-24 lata (16,1%), z czego 6-7% często tj. co najmniej kilka razy w miesiącu.

XXIV. WNIOSKI I REKOMENDACJE

XXI. WNIOSKI I REKOMENDACJE

1. Na uwagę zasługuje fakt, że wśród najbardziej dotkliwych problemów dla mieszkańców Bielska-Białej znalazł się problem **picie alkoholu przez młodzież (85,4%)** oraz **używanie przez nią narkotyków (84,5%)**. Niemal 88% bielszczan wskazało ponadto, że bardzo ważnym lub ważnym problem jest **alkoholizm**. Jednocześnie niemal co trzeci badany (30%) stwierdził, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył w swojej najbliższej rodzinie **przykrych sytuacji związanych z piciem alkoholu**. Respondenci częściej deklarowali, że widzieli **biedę lub inne trudności związane z problemami alkoholowymi w innej rodzinie (46%)**. Oznacza to, że znaczące odsetki mieszkańców Bielska-Białej spotykają się z nadużywaniem alkoholu w swoim najbliższym środowisku.
2. Niepokoi także fakt, że aż **65% respondentów, którzy doświadczyli w ostatnim roku trudnych sytuacji w związku z problemami alkoholowymi w rodzinie nie zwróciło się o pomoc do jakiejkolwiek instytucji lub organizacji świadczącej wsparcie w tym zakresie**. Dalsza analiza wskazuje, że wiele spośród tych instytucji jest znanych respondentom (ze słyszenia), ale bardzo niskie odsetki miały z nimi bezpośredni kontakt. Wynik ten oznacza, że nadal **konieczne jest na terenie miasta propagowanie wiedzy na temat takich miejsc i ich dostępności**. Kampanie informacyjne w tym zakresie powinny uwzględniać działania **przełamujące barierę wstydu, przekonujące do korzyści wynikających z sięgania po pomoc oraz przedstawiające na czym konkretnie polega wsparcie osób z problemem alkoholowym, a także tych, które doświadczają przemocy domowej**. Powinny one również pokazywać, jakie kroki należy podjąć, by z skorzystać z tej pomocy.
3. Wyniki dotyczące **problemu picia alkoholu przez osoby niepełnoletnie** wskazują, że **prawie 62% respondentów było świadkami takich sytuacji. Świadcami sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, zgodnie z deklaracjami respondentów było ponad 16% badanych**. Co czwarty z nich stwierdził, że interweniował w takich sytuacjach (23%). Porównanie wspomnianych wyników z danymi uzyskanymi w badaniach „tajemniczego klienta” przeprowadzonych na terenie Bielska-Białej na zlecenie jednej z największych sieci handlowych - w 2022 r. wskazuje, że wrażliwość społeczna na zjawisko sprzedaży alkoholu niepełnoletnim nastolatkom jest bardzo niska. Wspomniane badanie pokazało, że 73% sprzedawców było gotowych sprzedać alkohol młodemu audytorowi bez sprawdzenia dowodu osobistego (potwierdzającego wiek klienta). Jednocześnie podczas ww. badania nie interweniował żaden z dorosłych świadków dokonujących zakupów w badanych sklepach. Mieszkańcy Bielska-Białej narzekają na problem picia alkoholu przez młodzież, ale nie dostrzegają wielu sytuacji, gdy alkohol jest jej sprzedawany. Większość prawdopodobnie obawia się bezpośredniego zaangażowania w tym zakresie oczekując na stosowne działania ze strony odpowiednich służb, instytucji i organizacji społecznych.

XXI WNIOSKI I REKOMENDACJE

W tym kontekście **rekomenduje się prowadzenie lokalnych kampanii na rzecz ograniczania sprzedaży alkoholu niepełnoletniej młodzieży i mobilizowania mieszkańców do bycia nieobojętnym świadkiem, a także podejmowania interwencji w tego typu przypadkach.** Warto podkreślić, że nastolatek, który może kupić alkohol bez żadnej reakcji ze strony dorosłych może potem zakłócać porządek, pić w miejscach publicznych i generować inne problemy, na które respondenci tak często narzekają.

Badania „tajemniczego klienta” wskazują także, że działania na rzecz mobilizacji społecznej wokół tematu sprzedaży alkoholu niepełnoletnim mają sens: 66% interwencji podjętych wobec sprzedawców gotowych sprzedać alkohol było skutecznych. Warto więc przekonywać mieszkańców Bielska-Białej do tego, by nie pozostawali obojętni w opisywanych sytuacjach.

Z jednej strony rekomenduje się więc **działania edukacyjne kierowane do członków lokalnej społeczności, z drugiej kampanie wspierające rzetelnych sprzedawców respektujących obowiązujące prawo.**

5. Według danych PARPA średnie roczne spożycie 100% alkoholu na jednego mieszkańca w Polsce w roku 2021 - wynosiło 9,7 litra.

Zważywszy, iż w badaniach ankietowych średni poziom spożycia jest niedoszacowany o ok. 40-60% rzeczywiste spożycie alkoholu w Bielsku-Białej **kształtuje się na poziomie ok. 9,3 - 9,5 litra 100% alkoholu per capita. Można więc ocenić, że jest ono nieco niższe niż na poziomie ogólnopolskim.**

Na uwagę zasługują także wyniki dotyczący struktury spożycia napojów alkoholowych. **W Polsce udział piwa w konsumpcji alkoholu w 2021 roku wynosił 52,6 %, w Bielsku-Białej w roku 2023 wyraźnie mniej – 40,7%.**

Największa różnica dotyczy wina. **W Polsce jego udział w ogólnej strukturze spożycia alkoholu wynosi 8,2% a w Bielsku-Białej – 25,5% tj. 3-krotnie więcej.** Ciekawe są także wyniki dotyczące sięgania przez bielszczan po napoje spirytusowe. **W Polsce ich udział kształtował się na poziomie 39,2%, natomiast w Bielsku-Białej wynik był jest nico niższy i wynosi - 33,8%.**

Rekomenduje się podjęcie działań służących zmianie struktury spożycia na rzecz obniżenia konsumpcji napojów spirytusowych (np. zmniejszenie liczby zezwoleń na sprzedaż napojów spirytusowych oraz wprowadzenie w wybranych dzielnicach miasta nocnych zakazów sprzedaży alkoholu).

XXI WNIOSKI I REKOMENDACJE

-
6. W badaniu odnotowano także istotny ponad 4-krotny wzrost odsetka respondentów, którzy przyznali, że kiedykolwiek w życiu zdarzyło im się prowadzić samochód lub inny pojazd będąc w stanie po użyciu alkoholu – w stosunku do wyników badań z 2013 r. (5,1% w 2013 r. i 22,4% w 2023 r.).

7,5% badanych byłoby skłonnych prowadzić samochód nie odczekując stosownego czasu po wypiciu alkoholu. Wydaje się, że respondenci nie są skłonni przyznawać się do takich uchybień, wskazuje na to zestawienie ze statystykami policyjnymi dotyczącymi liczby nietrzeźwych kierowców.

Częściej badani wskazywali, że byli świadkami, gdy ktoś inny chciał prowadzić samochód po wypiciu alkoholu. W okresie ostatnich 12 miesięcy prawie 17% bielszczan znalazło się w takiej sytuacji. Ponad 2/3 z nich (67,5%) deklaroowało, że podjęli interwencję w tym zakresie. Oznacza że co trzeci świadek tego typu sytuacji pozostał bierny.

Warto zestawić ten wynik z danymi otrzymanymi na podstawie 5 badań „tajemniczego klienta - pijanego kierowcy” przeprowadzonych w okresie ostatnich 2 lat w kilku miastach województwa śląskiego. Pokazuje ono, że prawie 80% sprzedawców w sklepach i na stacjach paliw było gotowych sprzedać alkohol osobie trzymającej w ręce kluczyki do samochodu – a więc wyglądającej na kierowcę, której zachowanie jednoznacznie wskazywało, że jest nietrzeźwa (osoba ta zataczała się, bełkotliwie pytała o godzinę oraz promocje, jakie są w sklepie). W takiej sytuacji nie zainterweniował nikt ze świadków. **Wobec przytoczonych wyników rekomenduje się budowanie szerokiej środowiskowej koalicji na rzecz zwiększania świadomości społecznej dotyczącej zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców oraz podejmowania interwencji wobec sprzedawców gotowych sprzedać alkohol osobie wyglądającej na nietrzeźwą.** Takie działania mogą być bardzo efektywne co pokazały trzy kolejne edycje kampanii na rzecz przeciwdziałania sprzedaży alkoholu „nietrzeźwym kierowcom” w Zabrze (2020-2022). Po 3 latach intensywnych działań interwencyjnych i edukacyjnych odsetek nieodpowiedzialnych sprzedawców w marketach zmniejszył się o 73% a na stacjach paliw prawie o połowę – z 91% do 55%.

Warto także podejmować kampanie i działania edukacyjne zwiększające wiedzę potencjalnych kierowców na temat tego, po jakim czasie od wypicia danego napoju alkoholowego mogą bezpiecznie usiąść a kierownicą. Wiedza w tym zakresie nadal jest wśród wielu bielszczan niewystarczająca.

XXI WNIOSKI I REKOMENDACJE

7. Wśród kobiet, które kiedykolwiek były w ciąży, średnio co dziesiąta **zadeklarowała (10,3%), że w okresie, gdy spodziewały się dziecka, co najmniej raz piła alkohol**. Najczęściej były to kobiety w wieku 35-44 lata (13,9%) oraz 65 lat i więcej (13,7%). W najmłodszej frakcji badanych tj. 18-24 lata, ani jedna z respondentek, która kiedykolwiek była w ciąży nie zadeklarowała, że piła w tym okresie alkohol. Może to oznaczać, że w młodszym pokoleniu bielszczanek świadomość konsekwencji związanych ze piciem alkoholu w ciąży jest coraz większa. **Najwyższe odsetki kobiet sięgających po alkohol w okresie ciąży odnotowano w grupach osób z wykształceniem zawodowym i średnim** (odpowiednio: 12,1% i 11,1%). W tym kontekście rekomenduje się kontynuację działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie szkód zdrowotnych związanych z piciem alkoholu przez kobiety w ciąży, zwłaszcza adresowanych do młodych kobiet, studentek i uczennic szkół ponadpodstawowych.
8. **Jednym z priorytetów wymagających pilnego rozwiązania jest także kwestia ograniczenia nietrzeźwości publicznej i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta**. Warto rozważyć możliwość uruchomienie takich działań jak np. dodatkowe patrole Policji finansowane przez urząd miejski w miejscach podwyższonego ryzyka. Należy pamiętać, że badani wskazali przestępczość pospolitą jako jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, ponadto aż **16% wskazało, że było ofiarą wulgarnego zachowania ze strony osoby nietrzeźwej, a niemal 3,6% ofiarą agresji fizycznej**. Co trzeci respondent – w ciągu ostatnich 12 miesięcy - był świadkiem agresji werbalnej ze strony nietrzeźwego wobec innej osoby (35,2), a co piąty (21,6%) był świadkiem agresji fizycznej. Wskazuje to na potrzebę podjęcia działań służących zwiększaniu bezpieczeństwa publicznego i eliminowania zagrożenia ze strony osób nietrzeźwych.
9. **Badanie pokazało, iż prawie 70% respondentów w wieku 18-24 lata choć raz w życiu spróbowało marihuany, a niemal połowa w tej frakcji badanych używała jej w ciągu ostatnich 12 miesięcy (47,2%)**. W populacji 30-latków tj. w grupie wiekowej 25-34 lata - w ostatnim roku przed badaniem po marihuanę sięgał prawie co czwarty bielszczanin (23,9%). Warto więc zdecydowanie zintensyfikować działania profilaktyczne adresowane do dorastającej młodzieży i „młodych dorosłych” np. studentów, **ukierunkowane przede wszystkim na redukcję szkód (harm reduction) i ryzykownych zachowań związanych z używaniem tego typu substancji np. kierowanie pojazdami**. Działania nastawione na całkowitą abstynencję, w kontekście uzyskanych wyników wydają się mało realistyczne i raczej nieefektywne.